

och att, om detta antal minskades, inköpspriset borde höjas i samma proportion. Arméförvaltningen, som enligt vad förut nämnts beräknat, att allenast 845 remonter skulle inköpas år 1923, ansåge emellertid med hänsyn till inträffat prisfall å hästar, att ett belopp av 1,300 kronor per remont borde bli tillfyllest. [36.]

Med anledning av den ytterligare betydande nedgång i priserna på hästar, som numera ägt rum, synes man kunna för förra halvåret 1923 räkna med ett medelinköpspris å remonter av 1,000 kronor. För inköp av 500 ersättningsremonter skulle alltså erfordras ett belopp av $(500 \times 1,000 =) 500,000$ kronor. Departements-
chefen.

Transport-, rese- och diverse kostnader.

För bestridande av kostnaderna för transport av remonterna från uppköpsplatserna till vederbörande depåer och truppförband ävensom utgifter för resor m. m. för inköp av remonter beräknades för vart och ett av åren 1919 och 1920 ett belopp av 75 kronor för varje remont.

På grund av förhöjning av avgifterna för järnvägstransporter enligt militärtaxan höjdes ifrågavarande beräkningsgrund för åren 1921 och 1922 till 255 kronor för remont.

Arméförvaltningen har föreslagit, att enahanda beräkningsgrunder som för år 1922 måtte följas jämväl för år 1923 samt att ifrågavarande anslagspost alltså måtte upptagas med $(255 \times 845 =) 215,475$ kronor. På grund av vad förut anförts angående tidpunkten för remontinköpsens verkställande, borde hela beloppet anvisas för budgetperioden 1 januari—30 juni 1923. Armé-
förvaltningens
framställning.

Enligt vad jag i annat sammanhang omnämnt, torde man kunna räkna med att inom den närmaste tiden en viss sänkning av avgifterna för järnvägstransporter enligt militärtaxan kommer att vidtagas. Med anledning härav torde anslagsposten till transport-, rese- och diverse kostnader för helt år räknat böra upptagas med ett till 200 kronor för remont nedsatt belopp. Departements-
chefen.

Såsom förut antytts, ingå under förevarande anslagspost medel för transport av remonterna icke allenast från inköpsplatserna till remontdepåerna utan även från depåerna till truppförbanden. Då emellertid sistnämnda överflyttning äger rum först under senare halvåret, erfordras för tiden januari—juni 1923 icke några medel för bestridande av härmed förenade kostnader. Dessa kostnader torde kunna approximativt

- [36.] uppskattas till 60 kronor för remont. Därest antalet ersättningsremonter, såsom av mig föreslagits, beräknas till 500, skulle alltså anslagsposten till transport-, rese- och diverse kostnader upptagas med $[(200 - 60) \times 500 =]$ 70,000 kronor.

Omkostnader vid depåerna.

Ifrågavarande anslagspost är avsedd för bestridande av kostnaderna för underhåll av materiel samt för inköp av eldnings- och belysningsämnen ävensom för andra expenser med undantag av skatter.

Anslagsposten, som tidigare beräknats efter visst belopp för varje ersättningsremont, upptogs uti nästlidet års statsverksproposition med visst belopp för varje remontdepå, nämligen

för Herrevadsklosters remontdepå	kronor	8,741:—
» Björnö	»	3,700:—
» Utnäslöts	»	5,000:—
» Gudhems	»	5,100:—
» Frösö	»	4,000:—
Summa kronor		26,541:—

I den av riksdagen verkställda beräkningen av monteringsanslaget avrundades anslagsposten till 25,000 kronor.

Armé-
förvaltningen.

Arméförvaltningen har nu anfört, att enär ingen anledning förefunnes att för den närmaste tiden frångå sistnämnda beräkning, och då kostnaderna vid depåerna ungefär jämnt fördelade sig på kalenderåret, denna anslagspost syntes böra upptagas med hälften eller 12,500 kronor för budgetperioden 1 januari—30 juni 1923.

Departements-
chefen.

Mot vad arméförvaltningen sålunda föreslagit har jag icke något att erinra.

Å depå störtade remonter.

Denna anslagspost är avsedd att bereda ersättning för de remonter, som störta under vistelsen å depåerna. Antalet dylika remonter beräknades för vart och ett av åren 1920 och 1921 till 25.

Med hänsyn till de under senare åren vidtagna reduceringarna i fråga om remontinköpen nedsattes det beräknade antalet störtade remonter för år 1922 till 20. Kostnaderna för varje störtad remont be-

räknades utgöra ett belopp, motsvarande dels medelinköpspriset, dels [36.]
ock de å remonten belöpande transport-, rese- och diverse kostnader.

För år 1923 har chefen för remonteringsstyrelsen räknat med 25
å depå störtade remonter. Chefen för
remonterings-
styrelsen.

Arméförvaltningen har däremot av samma anledning, som nyss an- Armé-
förvaltningen.
förts beträffande anslagsberäkningen för år 1922, ansett den senast till-
lämpade beräkningsgrunden böra gälla. I enlighet härmed och med
tillämpning av beräkningsgrunden i övrigt för remonteringsanslaget
skulle ersättningen för varje remont utgöra:

medelinköpspriset	kronor 1,300: —
transport-, rese- och diverse kostnader.....	» 255: —
	eller tillhopa kronor 1,555: —

Anslagsposten till ersättning för å depå störtade remonter borde
alltså för år 1923 upptagas till $(20 \times 1,555 =)$ 31,100 kronor, vilket
belopp oavkortat borde anvisas för budgetperioden 1 januari—30 juni
1923.

Då remonter vistas å depåerna under hela året, torde allenast hälften Departements-
chefen.
av det för helt år beräknade antalet å depå störtade remonter, eller
således 10 stycken, böra läggas till grund för uppskattningen av medels-
behovet under förevarande anslagspost för tiden 1 januari—30 juni 1923.
Med tillämpning av den hittills gällande beräkningsgrunden och under
förutsättning av ett medelinköpspris å remonter av 1,000 kronor bör
anslagsposten alltså upptagas med $[(1,000 + 200) \times 10 =]$ 12,000 kronor.

Utrangerade hästar.

Förevarande inkomstpost har för innevarande år upptagits med
87,500 kronor enligt en beräkning av 700 utrangerade hästar å 125
kronor.

Enligt gällande bestämmelser äger kassation av stamhästar rum
huvudsakligen vid slutet av regementsövningarna varje år samt å annan
tidpunkt av året allenast i de fall, då hästar befinnas vara på grund av
sjukdom eller åkomma fullständigt odugliga till vidare krigstjänst.

Chefen för remonteringsstyrelsen har anmält, att han funne den Chefen för
remonterings-
styrelsen.
för innevarande år tillämpade beräkningen av förevarande inkomstpost

- [36.] för hög till såväl antal som pris. Under en följd av år hade truppförbanden icke erhållit det antal remonter, som erfordrats för uppehållande av stambästantalet. Till följd härav torde antalet stambästar, som utöfver störtade ärligen utrangerades, minskas, på samma gång som deras kvalitet försämrades.

Armé-
förvaltningen.

Arméförvaltningen har anförst, att ämbetsverket i denna fråga hyste samma äsikt som chefen för remonteringsstyrelsen. Då emellertid inkomster av denna art huvudsakligast inflöte på hösten varje år och sålunda icke kunde upptagas i beräkningarna för budgetperioden 1 januari—30 juni 1923, syntes något ytterligare förslag härutinnan icke nu erfordras.

Departements-
chefen.

Med hänsyn till vad sålunda anförts torde icke några inkomstmedel av ifrågavarande art böra upptagas i anslagsberäkningen för förra halvåret 1923.

Ersättning för uttagna stambästar.

Jämlikt § 3 av kungörelsen den 14 juni 1916 angående hästhållningen för officerare och vederlikar vid armén är officer berättigad att i allmänhet högst vart femte år uttaga stambäst till egen tjänstehäst. Enligt mom. 7 i samma paragraf, sådant detta moment lyder enligt den genom kungörelsen den 18 oktober 1917 däri vidtagna ändring, skall ersättning härför till statsverket lämnas med det belopp, hästen vid inköp såsom remont betingat, dock minst det vid uttagningen gällande medelinköpspriset för remonter, samt därutöfver ytterligare 500 kronor för stambästens dressyr.

Denna inköpsrätt har hittills beräknats ärligen tagas i anspråk beträffande i medeltal 50 hästar (48 vid kavalleriet och 2 å 3 vid artilleriet).

Armé-
förvaltningens
framställning.

Arméförvaltningen har anförst, att chefen för remonteringsstyrelsen funnit denna beräkning för hög, vilken äsikt sedermera även bestyrkts av den utredning i ärendet, som verkstälts av intendentsdepartementets tekniska revision. Enligt denna utredning hade under de senare åren i medeltal uttagits 35 hästar. Det antal ersättningsremonter, som beräknats för fyllande av det antal stambästar, som antoges komma att avgå på grund av nu ifrågavarande uttagning av hästar, utgjorde emellertid 36. För vinnande av öfverensstämmelse mellan avgång och tillkomst borde sålunda nu föreförande antal beräknas till 36.

Enär medelinköpspriset per remont för år 1923 enligt arméförvaltningens förslag beräknades till 1,300 kronor, borde ersättningen för uttagen stamhäst under samma tid beräknas till $(1,300 + 500 =) 1,800$ kronor. Denna inkomstpost borde följaktligen beräknas till $(1,800 \times 36 =) 64,800$ kronor för helt år, varav hälften borde upptagas i beräkningarna för budgetperioden 1 januari—30 juni 1923.

[36.]

I enlighet med arméförvaltningens förslag torde till grund för beräklandet av denna inkomstpost böra läggas ett antal av 36 årligen uttagna hästar, varav för förra halvåret 1923 torde böra beräknas hälften eller 18 stycken. Med ett medelinköpspris för remonter av 1,000 kronor bör ersättningen för uttagen stamhäst upptagas till 1,500 kronor. Förevarande inkomstpost torde alltså böra beräknas till $(1,500 \times 18 =) 27,000$ kronor.

Departements-
chefen.

Sammanfattning.

I enlighet med vad nu anförts har jag låtit uppgöra beräkning av anslaget till remonter för tiden 1 januari—30 juni 1923 (se Bil. 8). Av denna beräkning framgår, att den del av utgifterna för förra halvåret 1923, som skulle behöva täckas genom anslag av riksdagen, utgör 567,500 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga ordinarie reservationsanslaget till remonter,

nu	kronor 934,350: —
med	» 567,500: —

7. Furagering.

[37.]

Förevarande anslag är avsett för bestridande av kostnaderna för inköp av furageartiklar, för dessas transport till konsumtionsorten, för magasinering, för annonsering om leverans av furageartiklar samt för eventuellt förekommande civil handräckning vid magasinering m. m.

Anslaget har under en följd av år beräknats efter ett medelrationspris av 1 krona för häst och dag utom för de vid remontdepåerna befintliga remonterna, för vilka beräknats en årlig utfodringskostnad av 309 kronor för varje remont. Efter kristidens inträde har emellertid denna beräkningsgrund visat sig för låg, varför särskilda förstärknings-

- [37.] anslag måst anvisas. Sålunda anvisades för år 1919 ett efter 50 öre och för år 1920 ett efter 1 krona för häst och dag beräknat förstärkningsanslag. För år 1921 lades till grund för beräkningen av förstärkningsanslaget ett extra medelsbehov av 75 öre för häst och dag.

Det ordinarie anslaget till furagering är i innevarande års riksstat upptaget med 4,036,550 kronor. Något förstärkningsanslag för samma år har ännu icke av riksdagen äskats.

Arméförvalt-
ningens
framställning.

Arméförvaltningen har anfört, att liksom i fråga om de till manskapets mathållning hörande proviantartiklarna företedde de till furagering hörande artiklarna en sänkning i pris. Denna sänkning hade dock ej ännu varit relativt lika kraftig som för de förstnämnda, och det syntes kunna på goda skäl betvivlas, att fodervarorna under de närmaste åren komme att annat än mycket långsamt sjunka i pris. Rationspriset utgjorde nu 2 kronor à 2 kronor 25 öre för häst och dag, och arméförvaltningen ansåge försiktigheten bjuda att för första halvåret 1923 icke räkna med större prissänkning än till 2 kronor om dagen för varje häst. Givetvis komme härvidlag sådana fullkomligt oberäkneliga förhållanden som 1922 års skörd att spela in, vilka omöjliggjorde ens ett något så när tillförlitligt uppskattande av prisnivån under år 1923, men efter vad nu kunde bedömas, syntes den sist angivna kostnaden vara i viss mån sannolik.

Med anledning av det anförda hemställde arméförvaltningen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att beräkna ordinarie förslagsanslaget till furagering för budgetperioden 1 januari—30 juni 1923 efter ett pris av 2 kronor om dagen för varje häst under det antal hästunderhållsdagar, som framdeles kunde komma att bestämmas.

Departements-
chefen.

Sedan arméförvaltningens framställning i ämnet avläts, har ett högst betydande prisfall å fodervarumarknaden ägt rum, så att den nuvarande prisnivån torde motsvara en rationskostnad av allenast omkring 1 krona 30 öre. Ehuru jag delar ämbetsverkets uppfattning i fråga om vanskligheten att redan nu uttala sig om furageprisen under år 1923, vågar jag dock hålla för sannolikt, att någon mera avsevärd prisstegring beträffande nu ifrågakvarande artiklar icke är att förvänta. Jag anser mig därför hava anledning föreslå, att till grund för detta anslags beräkning lägges ett belopp av 1 krona 30 öre för häst och dag för de vid truppförbanden befintliga hästarna.

Beträffande utfodringskostnaderna för remonter ifrågasattes icke någon ändring i den hittills tillämpade beräkningsgrunden.

I överensstämmelse med vad nu anförts har jag låtit beräkna anslaget för tiden 1 januari—30 juni 1923 (se Bil. 9 och 10), och skulle detsamma enligt denna beräkning uppgå till 2,308,945 kronor 27 öre.

[37.]

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga ordinarie förslagsanslaget till furagering,

nu kronor 4,036,550: —

med, i jämnt krontal, » 2,308,946: —

Inköp av lastautomobiler och traktorer.

För premiering av för krigsbruk lämpliga lastautomobiler har i riksstaten för åren 1917—1921 varit uppfört ett ordinarie reservationsanslag av 40,000 kronor.

Med anledning av de under kristiden rådande förhållandena hava föreskrivna prov för lastautomobiltypens fastställande icke kunnat anordnas. Följden härav har varit, att premieringssystemet icke kunnat träda i tillämpning samt att anslaget icke kommit att tagas i anspråk för avsett ändamål. De å anslaget uppkomna besparingarna hava i stället, jämlikt riksdagens medgivande, disponerats för inköp för arméns räkning av lastautomobiler ävensom för anordnande av för dessa erforderliga garageutrymmen.

I statsverkspropositionen till nästlidet års riksdag upptogs anslaget för år 1922 med oförändrat belopp, 40,000 kronor. I avvaktan på slutförandet av pågående utredning angående en omläggning av premieringssystemet ansåg emellertid riksdagen, att det ordinarie anslaget till premiering av lastautomobiler borde ur riksstaten uteslutas, men anvisades i stället å extra stat för år 1922 ett reservationsanslag av 40,000 kronor för inköp för arméns räkning av lastautomobiler och traktorer ävensom för anordnande av för dessa erforderliga garageutrymmen.

Arméförvaltningen har nu hemställt att för sistnämnda ändamål måtte å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisas ett anslag av 40,000 kronor. Med hänsyn till nödvändigheten att iakttaga den allra största begränsning i fråga om statsutgifterna för ifrågavarande budgetperiod, finner jag mig emellertid icke kunna tillstyrka denna framställning.

[38.]

8. Drift och underhåll av personautomobiler.

1920 och 1921
års anslag.

På därom av Kungl. Maj:t gjord framställning anvisade 1919 års riksdag å extra stat för år 1920 ett förslagsanslag av 66,000 kronor till drift och underhåll av personautomobiler.

Anslaget var beräknat sålunda:

drift och underhåll av fälttelegrafkårens automobilpark	kronor	30,210: —
drift och underhåll av de vid övriga formationer och anstalter befintliga 11 personautomobilerna	»	33,000: —
drift och underhåll av en motorcykel vid Gottlands trupper	»	200: —
extra kostnader för chaufför och garagehyra vid arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse	»	2,400: —
Summa kronor		65,810: —

eller i runt tal 66,000 kronor.

Jämväl för år 1921 anvisades för ifrågavarande ändamål ett extra anslag å samma belopp, 66,000 kronor.

Arméförvaltningens
skrivelse den
31 augusti
1920.

I sin skrivelse den 31 augusti 1920 angående lantförsvarets medelsbehov för år 1922 framhöll arméförvaltningen önskvärdheten av, *dels* att vid armén befintliga, jämlikt riksdagens medgivande inköpta 75 stycken motorcyklar finge tagas i bruk för tillgodoseende av förefintliga behov vid staber och truppförband m. fl., samt att kostnaderna för dessas drift och underhåll borde bestridas från samma anslag, som bekostade driften och underhållet av personautomobilerna, *dels* att kostnaderna för drift och underhåll av arméns lastautomobiler, vilka kostnader hittills bestritts från de olika anslagstitlar, för vilkas räkning lastbilarna tagits i bruk, ävenledes måtte få utgå från samma anslag. På grund härav föreslog arméförvaltningen, att ett gemensamt anslag för drift och underhåll av arméns samtliga motorfordon måtte hos riksdagen begäras, därvid anslagets storlek beräknades behöva upptagas till 277,000 kronor.

1922 års
anslag.

Vid ärendets anmälan inför Kungl. Maj:t den 7 januari 1921 anförde dåvarande statsrådet och chefen för försvarsdepartementet, att han visserligen funne vad arméförvaltningen anfört rörande önskvärdheten utav, att särskilda medel ställdes till förfogande för en utsträckt använd-

ning av arméns motorcyklar ävensom för lastautomobilernas underhåll och drift, i och för sig vara värt beaktande, men att han med hänsyn till vikten utav att iakttaga största möjliga begränsning av statsutgifterna icke ansåge sig kunna tillstyrka arméförvaltningens framställning i vidare mån, än att samma belopp, som tidigare utgått, d. v. s. 66,000 kronor, jämväl för år 1922 måtte anvisas för drift och underhåll av personautomobiler. Frågan om ändrade grunder för bestridande av kostnaderna för arméns lastautomobiler syntes departementschefen lämpligen böra tagas i övervägande i sammanhang med en framdeles skeende omräkning av de ordinarie underhållsanslagen.

[38.]

I enlighet med vad föredragande departementschefen sålunda anfört föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att för drift och underhåll av personautomobiler å extra stat för år 1922 anvisa ett förslagsanslag av 66,000 kronor; och blev denna framställning av riksdagen bifallen.

Arméförvaltningen har nu anfört, att ämbetsverket, efter att hava sökt åvägabringa en på den nu befintliga, verkliga prisnivån grundad allmän omräkning av lantförsvarets ordinarie anskaffnings-, underhålls- och övningsanslag, funne sig på nytt böra upptaga förslaget om sammanförande av alla för drift och underhåll av motorfordon erforderliga utgifter under en gemensam anslagstitel.

Arméförvaltningens
förevarande
framställning.

Under återopande av vad arméförvaltningen år 1920 anfört i nu ifrågakarande hänseende, samt framhållande de olägenheter, som vidlådde nu rådande system för bestridande av drift- och underhållskostnaderna för arméns lastautomobiler m. m., tillåte sig ämbetsverket betona fördelarna såväl i förvaltnings- som redovisningshänseende utav att ifrågakarande kostnader för samtliga arméns motorfordon sammanfördes under en gemensam titel. En omläggning i denna riktning skulle utan tvivel icke allenast för de högre förvaltningsmyndigheterna möjliggöra bättre övervakande och kontroll av såväl materiel som penningmedel utan även vara ägnad att stimulera de lägre förvaltningsmyndigheterna till sparsamhet och omtanke om materielen.

De beräkningsgrunder för *personautomobilers* drift och underhåll, vilka legat till grund för fastställandet av 1921 års anslag, syntes böra tillämpas vid anslagsberäkningen även för år 1923.

Visserligen hade kostnaderna för personautomobilers drift och underhåll under år 1920 — det senaste räkenskapsår, för vilket utgiftsposterna vore kända — uppgått till 71,250 kronor 25 öre, d. v. s. till 5,250 kronor 25 öre mer än anslagets storlek, men med hänsyn till de allt-

[38.] jämt sjunkande priserna å driv- och smörjmedel m. m. torde utsikter föreligga för att utgifterna för här ifrågavarande ändamål skulle kunna ytterligare begränsas.

Till förut befintlig personautomobilpark hade emellertid efter fastställandet av 1922 års anslag kommit ytterligare en personbil, av enskild person såsom gåva överlämnad till kronan i och för disposition av chefen för första arméfördelningen, vilken enligt Kungl. Maj:ts beslut tagit densamma till uppbörd och redovisning. Till det hittills utgående anslaget för här ifrågavarande ändamål skulle för hela år 1923 alltså erfordras ett tillägg av 3,000 kronor, eller inalles 69,000 kronor.

För drift och underhåll av motorcykel hade årskostnaden, enligt vad förut anförts, blivit beräknad till 200 kronor. Efter det att Kungl. Maj:t medgivit, att de år 1915 från Huskvarna Vapenfabriksaktiebolag inköpta 75 stycken motorcyklarna finge tagas i användande för fredstjänsten, syntes för dessas drift och underhåll böra beräknas en årlig kostnad av 200 kronor per styck, eller sammanlagt ($75 \times 200 =$) 15,000 kronor.

Vid 1920 års framställning om anslagsäskanden hade arméförvaltningen beräknat årskostnaden för drift och underhåll av lastautomobil till 7,000 kronor per styck, vilket belopp visat sig mycket nära svara mot de verkliga omkostnader, som under 1920 förekommit för sagda ändamål. Någon anledning att frångå denna beräkningsgrund funnes alltså icke.

Antalet lastbilar vid armén utgjorde för närvarande 31, vartill borde läggas 3 stycken, som torde med under år 1922 till buds stående medel kunna anskaffas. Årskostnaden för drift och underhåll av 34 lastbilar å 7,000 kronor skulle alltså uppgå till 238,000 kronor.

Sammanfattades de här ovan angivna årliga omkostnadsposterna för drift och underhåll av arméns samtliga motorfordon, erhöles följande resultat:

för personautomobiler m. m.	kronor	69,000: —
» motorcyklar	»	15,000: —
» lastautomobiler	»	238,000: —

Summa kronor 322,000: —

för helt år räknat.

Då emellertid den budgetperiod, för vilken medel skulle anvisas av 1922 års riksdag, omfattade allenast ett halvt kalenderår, erfordrades för drift och underhåll av motorfordon endast hälften av nyss angivna belopp, eller 161,000 kronor.

Med hänsyn till den ännu allt för ringa erfarenhet, som utvunnits i fråga om de verkliga kostnaderna för här ifrågavarande ändamål, syntes anslaget såsom hittills bära även för år 1923 anvisas som förslagsanslag. [38.]

Arméförvaltningen hemställde sålunda, att Kungl. Maj:t måtte hos riksdagen föreslå, att till drift och underhåll av motorfordon måtte för budgetåret 1 januari—30 juni 1923 anvisas ett förslagsanslag av 161,000 kronor.

Mot den av arméförvaltningen föreslagna höjningen av det för drift och underhåll av personautomobiler beräknade beloppet till 69,000 kronor för år räknat har jag icke något att erinra, och torde hälften härav eller 34,500 kronor bära upptagas å staten för förra halvåret 1923. Departements-
chefen.

Vad därefter angår frågan om drift och underhåll av motorcyklar och lastautomobiler, finner jag icke tillräckliga skäl föreligga att biträda den gjorda framställningen om anvisande härför av särskilda medel å den halvårsstat, varom här är fråga, utan synas mig dessa kostnader utan alltför stora olägenheter kunna jämväl under berörda tid bestridas på samma sätt som hittills.

På grund av vad jag nu anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för drift och underhåll av personautomobiler å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag av 34,500 kronor.

9. Truppförbandens övningar.

[39.]

Ordinarie reservationsanslaget till truppförbandens övningar var i riksstaten för år 1921 upptaget med 2,098,463 kronor.

1921 års
ordinarie
anslag.

Uti statsverkspropositionen till 1921 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att minska ifrågavarande anslag med 50,000 kronor och alltså i riksstaten för år 1922 upptaga detsamma med 2,048,463 kronor enligt följande beräkning:

1922 års
ordinarie
anslag.

[39.]	Titel I.	Hästlega	kronor	805,950: —
	Titel II.	Befälsövningar.....	»	53,100: —
	Titel III.	Vinterövningar	»	374,500: —
	Titel IV.	Truppförbandens övriga övningar	»	719,003: —
	Titel V.	Frivilliga övningar med landstormen.....	»	95,910: —
			Summa kronor	2,048,463: —

Till grund för beräkningen av de för hästlega avsedda medlen hade lagts ett med hänsyn till den genom 1914 års härordning fastställda tjänstgöringen uppskattat antal av 253,596 tjänstgöringsdagar för lejda hästar.

Mot den sålunda uppgjorda beräkningen av förevarande anslag fann statsutskottet allenast anledning till den erinran, att antalet lejningsdagar på grund av den beslutade minskningen av de värnpliktigas tjänstgöringstid syntes kunna för år 1922 nedsättas. Enligt en av utskottet verkställd approximativ beräkning syntes antalet lejningsdagar, varom här vore fråga, kunna reduceras från av Kungl. Maj:t angivna 253,596 till omkring 208,000. Anslaget till truppförbandens övningar torde härigenom kunna minskas med i runt tal 130,000 kronor utöver av Kungl. Maj:t angivna 50,000 kronor och syntes alltså böra för år 1922 upptagas med 1,918,463 kronor. Utskottet hemställde därför, att Kungl. Maj:t måtte minska ordinarie reservationsanslaget till truppförbandens övningar, då 2,098,463 kronor, med 180,000 kronor till 1,918,463 kronor.

Vad utskottet sålunda hemställt bifölls av andra kammaren. Första kammaren däremot biföll ett under överläggningen i kammaren framställt yrkande av innehåll, att — förutom den av utskottet föreslagna anslagsreduceringen — det under titel V upptagna beloppet, 95,910 kronor, till frivilliga övningar med landstormen skulle för år 1922 indragas, samt att anslaget skulle i anledning härav minskas med i runt tal 226,000 kronor utöver av Kungl. Maj:t angivna 50,000 kronor eller alltså med tillhopa 276,000 kronor och således för år 1922 upptagas med 1,822,463 kronor.

Medelst därefter företagen gemensam omröstning beslöt riksdagen att minska ordinarie reservationsanslaget till truppförbandens övningar med 276,000 kronor till 1,822,463 kronor.

Med hänsyn till vad sålunda förekommit torde följande anslagsberäkning få anses ligga till grund för riksdagens ifrågavarande beslut

Titel I.	Hästlega	kronor	675,860: —	[39.]
Titel II.	Befälsövningar	»	53,100: —	
Titel III.	Vinterövningar	»	374,500: —	
Titel IV.	Truppförbandens övriga övningar	»	719,003: —	
			Summa kronor 1,822,463: —	

Till förstärkning av förevarande anslag anvisade riksdagen å tillläggsstat för år 1921 ett förslagsanslag, högst 1,142,268 kronor. Därjämte medgav riksdagen, att för samma ändamål finge under år 1921 disponeras ännu icke i anspråk tagna medel under det till förstärkning av reservationsanslaget till lega av hästar för truppförbandens övningar å extra stat för år 1919 anvisade förslagsanslag, högst, 700,000 kronor.

Frågan, huruvida för innevarande år erfordras något förstärkningsanslag för nu ifrågakvarande ändamål, kommer jag att i annat sammanhang underställa Kungl. Maj:ts prövning.

Titel I. Hästlega.

Uti de för riksdagen framlagda beräkningarna av medelsbehovet under titel I av ordinarie anslaget till truppförbandens övningar har man hittills utgått från de före kristidens inträde rådande prisförhållandena. Lejningskostnaden har sålunda beräknats till ett efter lejnningstidens längd och vissa andra förhållanden varierande belopp av 2 till 4 kronor för häst och dag. Under kristiden hava emellertid de verkliga lejningsprisen betydligt överstigit det sålunda beräknade. För bestridande av härigenom uppkommande merkostnader hava särskilda medel måst beredas. Härvid har man för åren 1919—1921 ansett sig böra räkna med ett lejningspris av i medeltal 10 kronor om dagen.

Genom brev den 19 december 1919 föreskrev Kungl. Maj:t, att de övertaliga hästar vid armén, som under åren 1914 och 1915 inköpts eller kvarhållits för att användas vid tjänstgöring till skydd för rikets neutralitet, skulle för lejningskostnadernas nedbringande disponeras för försök med utbyte av lejda hästar mot inköpta (ackordhästar). Härjämte hava särskilda medel anvisats för fortsatta inköp av dylika hästar. Enligt hittills gällande beräkningsgrund hava truppförbanden fått tillgodoräkna sig ersättning för de hästlejningsdagar, som fullgjorts med dessa hästar (ackordhästdagar), med samma belopp, som enligt vad förut nämnts legat till grund för det ordinarie hästlejningsanslagets beräkning.

[39.] Förevarande anslagstitel var i statsverkspropositionen till nästlidet års riksdag beräknad sålunda:

infanteriet.....	24,892	lejningsdagar, kronor	72,002: —
kavalleriet	2,800	»	9,800: —
artilleriet	148,752	»	520,632: —
ingenjörtrupperna	50,652	»	127,266: —
trängen	24,000	»	60,000: —
intendenturtrupperna	2,500	»	6,250: —
kostnader enligt § 72 i avlöningsreglementet		»	10,000: —
Summa 253,596 lejningsdagar, kronor 805,950: —			

Såsom redan nämnts, ansåg emellertid statsutskottet, att antalet lejningsdagar på grund av den beslutade minskningen av de värnpliktigas tjänstgöringstid kunde, i enlighet med en av utskottet verkställd approximativ beräkning, för år 1922 nedsättas till omkring 208,000 och anslaget i anledning härav minskas med i runt tal 130,000 kronor.

Antalet hästlejningsdagar beräknades av utskottet på följande sätt:

infanteriet.....	20,500	lejningsdagar
kavalleriet	2,500	»
artilleriet	123,000	»
ingenjörtrupperna	40,000	»
trängen	20,000	»
intendenturtrupperna	2,000	»
Summa 208,000 lejningsdagar.		

Armé-
förvalt-
ningens
framställ-
ning.

Arméförvaltningen har anført, att enär omförmälda reducering av hästlejningsdagarnas antal endast beräknats approximativt, hade arméförvaltningen av samtliga truppslagsinspektörer och truppslagschefer inhämtat närmare uppgifter angående det antal hästlejningsdagar, som på grund av nu gällande tjänstgöringstid för de värnpliktiga beräknades komma att erfordras under år 1922, vilket antal sedermera legat till grund för beräkning av erforderlig förstärkning av samma års av riksdagen anvisade ordinarie anslag till hästlega.

Enär de värnpliktigas tjänstgöringstid under de senaste åren av riksdagen bestämts endast för ett år i sänder, saknades givetvis för närvarande någon säker grund för bedömning, huruvida det sålunda beräknade antalet hästlejningsdagar komme att erfordras även under år

1923. Intill dess att annorlunda bestämts, torde emellertid detta kunna antagas bliva förhållandet. [39.]

Genom brev den 29 juni 1921, angående regleringen av utgifterna under riksstatens för år 1922 fjärde huvudtitel, hade Kungl. Maj:t anbefallt arméförvaltningen att vid uppgörande av förslag till medelsbehovet för år 1923 söka åvägabringa en på den verkliga prisnivån grundad omräkning av de ordinarie anskaffnings-, underhålls- och övningsauslagen. Sakkunniga för följande av försök med utbyte av lejda hästar mot inköpta hade i skrivelse till ämbetsverkets intendentsdepartement såsom sin mening uttalat, att det visserligen icke torde vara uteslutet, att nu gällande lejningspris kunde komma att småningom sjunka. Att under nu rådande förhållanden göra något säkert uttalande härom vore emellertid icke möjligt, varför det syntes de sakkunniga, att det verkliga lejningspriset för budgetperioden 1 januari—30 juni 1923 borde — i överensstämmelse med de för år 1921 tillämpade och av arméförvaltningen i annat sammanhang för år 1922 beräknade grunderna — upptagas till 10 kronor för häst och dag.

Vad beträffade grunden för beräkandet av truppförbandens ersättning för ackordhästdagar, borde densamma enligt de sakkunnigas förmenande framdeles omläggas på sådant sätt, att ersättningsbeloppet komme att utgå med visst belopp för varje häst. Intill dess att bestämdare erfarenheter vunnits i förevarande avseende, borde emellertid den hittills tillämpade beräkningsgrunden gälla.

Härjämte hade de sakkunniga erinrat därom, att ersättningsbeloppet vore huvudsakligast avsett för inköp av nya ackordhästar för upprätthållande eller om möjligt för utökande av befintligt antal hästar. De sakkunniga kunde emellertid ännu icke bestämt uttala sig om den för dylika inköp lämpligaste tidpunkten, varföre tillsvidare härför erforderliga medel borde stå till truppförbandens förfogande under hela kalenderåret. Vid det förhållandet, att hästlejningsanslaget vore av reservationsanslags natur, och sålunda de medel, som ej disponerats under budgetperioden 1 januari—30 juni 1923, finge disponeras för enahanda ändamål under näst därpå följande budgetperiod, borde därför ersättningsbeloppet för hela kalenderåret anvisas under förstnämnda budgetperiod.

Arméförvaltningen, som icke hade något att erinra mot vad de sakkunniga sålunda anført, hade nu, med stöd av vad ovan anförts och vad ämbetsverket anmält vid avgivande av förslag rörande förstärkning av 1922 års ordinarie anslag till hästlega, verkställt beräkning av det antal lejningsdagar, som torde kunna fullgöras med användande av

- [39.] truppförbandens ackordhästar, och i sammanhang därmed utfört beräkning rörande erforderligt anslag till hästlega under budgetperioden 1 januari—30 juni 1923.

Infanteriet. Vid infanteriet erfordrades under hela kalenderåret 20,500 hästlejningsdagar, varav 12,661 beräknats kunna fullgöras med användande av ackordhästar. Truppförbanden borde härför få tillgodoräkna sig ersättning redan under första halvåret med ett belopp av 37,983 kronor. Under samma halvår erfordrades 780 verkliga hästlejningsdagar. Efter ett lejningspris av 10 kronor för häst och dag utgjorde kostnaden för hästlejning under dessa dagar 7,800 kronor. Sammanlagda anslaget till hästlega vid infanteriet under budgetperioden 1 januari—30 juni 1923 skulle sålunda utgöra 45,783 kronor.

Kavalleriet. Vid kavalleriet erfordrades under hela kalenderåret 2,000 hästlejningsdagar, varav endast 60 dagar beräknats för första halvåret. Vid detta truppslag funnes inga ackordhästar. Samtliga hästlejningsdagar måste sålunda fullgöras genom inlejning av hästar. Efter ett lejningspris av 10 kronor för häst och dag utgjorde kostnaden härför 600 kronor.

Artilleriet. Vid artilleriet erfordrades under hela kalenderåret 124,662 lejningsdagar, varav 57,313 beräknats kunna fullgöras med användande av ackordhästar. Truppförbanden borde härför få tillgodoräkna sig ersättning redan under första halvåret med ett belopp av 200,595 kronor 50 öre. Under samma halvår erfordrades 4,412 verkliga hästlejningsdagar. Efter ett lejningspris av 10 kronor för häst och dag utgjorde kostnaden för denna hästlejning 44,120 kronor. Sammanlagda anslaget till hästlega vid artilleriet under budgetperioden 1 januari—30 juni 1923 borde sålunda utgöra 244,715 kronor 50 öre.

Ingenjörstrupperna. Vid ingenjörstrupperna erfordrades under hela kalenderåret 40,000 hästlejningsdagar, varav 27,471 lejningsdagar beräknats kunna fullgöras med användande av ackordhästar. Truppförbanden borde härför få tillgodoräkna sig ersättning redan under första halvåret med ett belopp av 69,144 kronor 50 öre. Under samma halvår erfordrades 2,400 verkliga hästlejningsdagar. Efter ett lejningspris av 10 kronor för häst och dag utgjorde kostnaden för denna hästlejning 24,000 kronor. Sammanlagda anslaget till hästlega vid ingenjörstrupperna under budgetperioden 1 januari—30 juni 1923 borde sålunda utgöra 93,144 kronor 50 öre.

Vid trängen erfordrades under hela kalenderåret 21,000 hästlejningsdagar. Samtliga dagar kunde fullgöras med ackordhästar. Truppförbanden borde härfor få tillgodoräkna sig ersättning redan under första halvåret med ett belopp av 52,500 kronor.

[39.]
Trängen.

Vid intendenturtrupperna erfordrades under hela kalenderåret 2,000 hästlejningsdagar. Samtliga dagar kunde fullgöras med användande av ackordhästar. Truppförbanden borde härfor få tillgodoräkna sig ersättning redan under första halvåret med ett belopp av 5,000 kronor.

Intendentur-
trupperna.

I § 72 av reglementet för arméns avlöning under fred stadgades, att, därest officer, som icke enligt stat åtnjöte gottgörelse för egen tjänstehäst, genom generalorder eller, undantagsvis, med arméfördelningschefs begivande kommenderades beriden å kronan tillhörig häst, han skulle åtnjuta gottgörelse för hästlega med 6 kronor om dagen och för furage, därest icke dylikt kostnadsfritt tillhandahölles honom med 1 krona om dagen. För bestridande av härav föranledda kostnader hade under de senare åren beräknats ett belopp av 10,000 kronor.

Gottgörelse
för hästlega
enligt särskild
föreskrift.

Motsvarande föreskrift återfunnes visserligen icke i det avlöningsreglemente, som jämlikt kungörelsen den 29 juni 1921 skulle provisoriskt lända till efterrättelse under år 1922 från och med den 1 januari samma år. Det torde emellertid vara antagligt, att särskild föreskrift härom framdeles komme att meddelas. Enligt arméförvaltningens förmenande borde sålunda för år 1923 för här omnämnda gottgörelse för hästlega beräknas ett belopp av 10,000 kronor, varav dock endast 5,000 kronor borde anvisas för budgetperioden 1 januari—30 juni.

Enligt vad sålunda anförts borde sammanlagda anslaget till hästlega vid armén under budgetperioden 1 januari—30 juni 1923 utgöra:

Sammanfatt-
ning.

vid infanteriet	kronor	45,783:—
» kavalleriet	»	600:—
» artilleriet	»	244,715: 50
» ingenjörtrupperna	»	93,144: 50
» trängen	»	52,500:—
» intendenturtrupperna	»	5,000:—
för gottgörelse för hästlega enligt särskild föreskrift	»	5,000:—

Summa kronor 446,743:—

[39.]

Av samma skäl, som av arméförvaltningen komme att anföras i sammanhang med avgivande av förslag till förstärkning av 1922 års ordinarie anslag till hästlega, syntes riksdagens medgivande böra utverkas att få jämväl under budgetperioden 1 januari—30 juni 1923 disponera de besparingar, som vid 1922 års utgång eventuellt uppkommit å det å tilläggsstat för sistnämnda år anvisade förstärkningsanslaget till hästlega.

Departement-
schefen.

Liksom hittills varit fallet, torde de s. k. ackordhästarna även under den tid, varom här är fråga, böra tagas i anspråk för nedbringande av hästlejningskostnaderna; och torde ersättning härför böra beredas truppförbanden enligt de av arméförvaltningen angivna grunder. Såsom förut nämnts, har arméförvaltningen föreslagit, att de å hela kalenderåret 1923 belöpande kostnaderna för dylik ersättning skulle upptagas i anslagsberäkningen för första hälften av nämnda år. Då jag emellertid icke funnit tillräckliga skäl föreligga att sålunda belasta övergångsbudgeten med utgifter, som avse tiden efter budgetperiodens utgång, har jag från arméförvaltningens intendentsdepartement infordrat uppgift å det beräknade antalet underhållsdagar för ackordhästar under första halvåret 1923. Enligt den av intendentsdepartementet i anledning härav verkställda beräkningen, mot vilken jag icke har något att erinra, utgör berörda antal underhållsdagar vid infanteriet 820, vid artilleriet 2,588, vid ingenjörtrupperna 12,600, vid trängen 900 och vid intendenturtrupperna 800 eller tillhopa 17,708 underhållsdagar.

Den av arméförvaltningen uppgjorda beräkningen av antalet verkliga hästlejningsdagar, enligt vilken beräkning detta antal under första halvåret 1923 skulle utgöra tillhopa 7,652, giver mig icke anledning till någon erinran. Med hänsyn till numera inträffat prisfall anser jag däremot, att man icke behöver räkna med ett så högt genomsnittligt lejningspris som det, på vilket ämbetsverket grundat sin anslagsberäkning, eller 10 kronor för dag. Före kristidens inträde utgick man såsom förut nämnts vid uppskattandet av hästlejningskostnaderna från ett lejningspris varierande mellan 2 och 4 kronor. I anslagsberäkningen för första halvåret 1923 synas motsvarande kostnader icke böra upptagas högre än till i genomsnitt 6 kronor för häst och dag.

I överensstämmelse med arméförvaltningens förslag torde anslagsposten till gottgörelse för hästlega enligt särskild föreskrift böra upptagas med 5,000 kronor.

Enligt de grunder, som av mig nu angivits, skulle medelsbehovet under förevarande anslagstitel för första halvåret 1923 utgöra 98,371 kronor.

Vad angår arméförvaltningens framställning rörande disponerande under förra halvåret 1923 av det förstärkningsanslag för här ifrågasvarande ändamål, som kan komma att anvisas å tilläggsstat för innevarande år, synes mig tillräcklig anledning icke förefinnas att härutinnan ifrågasätta någon avvikelse från de av statsrådet och chefen för finansdepartementet förut denna dag förordade principerna för förstärkningsanslagens behandling.

Titel II. Befälsövningar.

Medelsbehovet under denna anslagstitel har under en följd av år beräknats till 53,100 kronor.

Såsom förstärkningsanslag anvisades under denna titel å tilläggsstat för år 1921 ett belopp av 20,000 kronor, avsett till bestridande av merkostnader i anledning av den beslutade höjningen av avgifterna för järnvägstransporter enligt militärtaxan.

Arméförvaltningen har anfört, att enär det sålunda för befälsövningar utgående beloppet av sammanlagt 73,100 kronor visat sig tillräckligt för ändamålet, syntes någon ändring av detsamma icke erforderlig. I allmänhet förlades befälsövningar till tiden närmast före de värnpliktigas inryckning till tjänstgöring på våren. För budgetperioden 1 januari—30 juni 1923 borde alltså anslagstiteln upptagas med hela beloppet 73,100 kronor.

Arméförvaltningens framställning.

Såsom jag redan i annat sammanhang omnämnt, läser man kunna räkna med att inom den närmaste tiden en viss sänkning av avgifterna för järnvägstransporter enligt militärtaxan kommer att vidtagas. Med anledning härav torde det av arméförvaltningen under förevarande titel för år 1923 beräknade beloppet, 73,100 kronor, kunna minskas med 6,000 kronor till 67,100 kronor. Av skäl, som arméförvaltningen anfört, torde sistnämnda belopp i sin helhet böra upptagas i anslagsberäkningen för första halvåret 1923.

Departementschefen.

Titel III. Vinterövningar.

För bestridande av kostnader för vinterövningar upptogs under ordinarie anslaget till truppförbandens övningar för år 1921 ett belopp av 358,500 kronor.

Den för nästlidet års riksdag framlagda anslagsberäkningen innebär beträffande förevarande titel allenast den förändring, att till den-

- [39.] samma från undervisningsanslaget överflyttades ett belopp av 16,000 kronor för bestridande av kostnaderna för officersaspirantskolornas vinterövningar. Anslagstiteln upptogs alltså med $(358,500 + 16,000 =)$ 374,500 kronor enligt följande fördelning:

för artilleriet	kronor 100,000: —
» fortifikationen	» 33,500: —
» övriga truppslag	» 225,000: —
» officersaspirantskolorna	» 16,000: —
Summa kronor 374,500: —	

Till förstärkning av de för vinterövningar avsedda medel beräknades under det å tilläggsstat för år 1921 anvisade förstärkningsanslaget ett belopp av 200,000 kronor för bestridande av uppkommande merkostnader i anledning av militärtaxans förhöjning.

Arméförvalt-
ningens fram-
ställning.

Arméförvaltningen har anfört, att, enligt vad chefen för fortifikationen meddelat, av den anslagspost å 33,500 kronor, som varit anvisad till fortifikationens vinterövningar, allenast 15,000 kronor använts till detta ändamål, varemot återstående 18,500 kronor sedan längre tid tillbaka tagits i anspråk för fortifikationens övningar i Norrland under sommaren. Sistnämnda belopp borde alltså upptagas under anslagstiteln truppförbandens övriga övningar.

Å anslagsposten 15,000 kronor för fortifikationens vinterövningar erfordrades emellertid numera en förstärkning av 3,750 kronor utöver den förstärkning, som varit betingad av den höjda militärtaxan för järnvägstransporter.

I de för övriga truppslag hittills beräknade anslagsbeloppen syntes tillsvidare icke krävas någon ändring.

För vinterövningar under år 1923 borde sålunda upptagas följande belopp:

för artilleriet	kronor 100,000: —
» fortifikationen	» 18,750: —
» övriga truppslag	» 225,000: —
» officersaspirantskolorna	» 16,000: —
» ökade transportkostnader	» 200,000: —
Summa kronor 559,750: —	

Enär vinterövningarna av naturliga skäl icke kunde förläggas till annan tidpunkt än månaderna januari, februari eller mars, borde hela beloppet, 559,750 kronor, utgå för budgetperioden 1 januari—30 juni 1923. [39.]

Mot arméförvaltningens förslag om överförande till den för trupp- förbandens övriga övningar avsedda anslagstiteln av ett belopp av 18,500 kronor har jag icke något att erinra. Departements-
chefen.

Vad beträffar medelsbehovet under nu förevarande anslagstitel för tiden 1 januari—30 juni 1923, har detsamma enligt min uppfattning av arméförvaltningen upptagits alltför högt. Med ledning av motsvarande utgifters storlek under förra halvåret 1921 har jag kommit till det resultat, att anslagstiteln till vinterövningar icke torde för första hälften av år 1923 behöva upptagas med högre belopp än i runt tal 300,000 kronor.

Titel IV. Truppförbandens övriga övningar.

För bestridande av kostnader för andra övningar vid truppförbanden än befälsövningar och vinterövningar upptogs under ordinarie anslaget till truppförbandens övningar för år 1921 ett belopp av 699,003 kronor.

För samma ändamål beräknades under det å tilläggsstat för år 1921 anvisade förstärkningsanslaget ett belopp av 170,000 kronor, avsett för bestridande av merkostnader i anledning av militärtaxans förhöjning.

Uti den i statsverkspropositionen till nästlidet års riksdag framlagda beräkningen av anslaget till truppförbandens övningar upptogs under förevarande titel ett belopp av 719,003 kronor enligt följande fördelning:

för artilleriet	kronor	59,000: —
» fortifikationen	»	325,900: —
» övriga truppslag	»	237,050: —
gemensamma kostnader för samtliga truppslag	»	97,053: —
Summa kronor		719,003: —

Anslagsposten för artilleriets övningar var å ordinarie stat för år 1921 upptagen med 54,000 kronor. Artilleriets
övnings-
kostnader.

I sin skrivelse den 31 augusti 1920 angående lantförsvarets medelsbehov för år 1922 framhöll arméförvaltningen, att förenämnda be- Arméförvalt-
ningens skri-
velse den 31
augusti 1920.

[39.] lopp, 54,000 kronor, utgått oförändrat alltsedan år 1916. Under vartdera av åren 1918 och 1919 hade av anslaget till förstärkning av ordinarie vapenanslaget — 2,000,000 kronor — för ordinarie övningar tillkommit ett belopp av 4,300 kronor. Om också detta belopp, jämfört med förstärkningsanslaget i dess helhet, varit synnerligen ringa, finge man därav icke draga den slutsatsen, att övningsanslaget icke varit i behov av en större förstärkning. Dels torde förstärkningen av övriga anslagsposter under vapenanslaget varit mera påkallad, dels hade även under åren 1918 och 1919 av kända orsaker övningarna varit i hög grad begränsade. Även om för år 1922, såsom för år 1920 genom kungl. brev den 20 februari 1920 vore föreskrivet, anslaget för vinterövningar finge användas för officers- och underofficersövningar vintertid, och även om de kostnader, som föranleddes av höjning av dagtraktamentena, bestredes av annat anslag än övningsanslaget, vilket allt här antagits, medgäve icke det dåvarande anslaget — under förutsättning av normala övningsförhållanden — övningars anordnande i nöjaktig omfattning. Kostnaderna för reseersättning, transporter, inkvartering och förläggning, utrymning av bostäder och förhyrning av mark vid skarpskjutning m. m. hade nämligen under de senare åren undergått en betydlig stegring. En fördubbling av anslaget syntes därför redan av dessa skäl nödvändig.

Emellertid hade därjämte från och med år 1920 bestämts, att kostnaderna för kokved under övningarna, vilka kostnader förut betalats av mathållningsanslaget, numera skulle avföras på övningsanslaget. Av den, visserligen obetydliga summan av 8,690 kronor, som enligt proposition till 1919 års riksdag i samband härmed borde överföras till övningsanslaget, hade emellertid artilleriets anslag icke erhållit någon del. Kostnaderna för kokved vore dock med nuvarande vedpris högst betydande och torde vid ett fältartilleriregemente icke understiga 3—4,000 kronor, varför övningsanslaget med hänsyn härtill borde ökas med omkring 27,000 kronor motsvarande omkring 300 kronor per batteri eller kompani. Behovet av kokved under vinterövningar vore härvid icke medräknat.

I sammanhang härmed erinrade arméförvaltningen om att användningen av skjutfältet vid Boden vore förenad med vissa utgifter, som borde bestridas från detta anslag. På grund av sitt läge och de små dimensionerna kunde nämligen detta skjutfält icke utnyttjas för sitt ändamål utan alltför stora risker för olyckshändelser, så framt icke den för risker mest utsatta ortsbefolkningen för varje skjutning utrymde sina lägenheter. Härför fordrades dock ersättning, och Kungl. Maj:t

hade för ändamålet, enligt brev den 9 juli 1920 anvisat 5,000 kronor under vart och ett av åren 1920 och 1921 från arrende-, jordskylds- och tomtöresmedlen. Dessa utgifter borde emellertid därefter bestridas från detta anslag, som till följd därav syntes böra ökas med ytterligare 5,000 kronor. [39.]

Anslaget för ordinarie övningar vid artilleriet borde således för år 1922 upptagas till 140,000 kronor.

Vid ärendets anmälan inför Kungl. Maj:t den 7 januari 1921 yttrade dåvarande chefen för försvarsdepartementet, att han funne sig böra tillstyrka en höjning av förevarande anslagspost med 5,000 kronor för bestridande av förut omförmälda utgifter i sammanhang med användningen av skjutfältet vid Boden. Övriga ifrågasatta anslagsförhöjningar syntes däremot vara av beskaffenhet att — i överensstämmelse med eljest tillämpade, grunder för de ordinarie underhålls- och övningsanslagens beräkning — icke för det dåvarande böra upptagas å ordinarie stat.

Anslags-
postens be-
räkning i 1921
års statsverks-
proposition.

I enlighet härmed beräknades, såsom förut nämnts, anslagsposten för artilleriets övningar i nästlidet års statsverksproposition till $(54,000 + 5,000 =) 59,000$ kronor.

Arméförvaltningen har nu meddelat, att generalfälttygmästaren och inspektören för artilleriet — under åberopande av vad arméförvaltningen anfört i sin förut omförmälda skrivelse den 31 augusti 1920 — anmält, att det verkliga behovet av medel för ifrågavarande övningar vid artilleriet utgjorde det i nämnda skrivelse angivna beloppet av 140,000 kronor för år räknat. Då emellertid tyngdpunkten av övningsgarna förlades till andra halvåret, kunde anslaget för första halvåret 1923 begränsas till en tredjedel, eller i runt tal 47,000 kronor.

Arméförvalt-
ningens före-
varande fram-
ställning.

I överensstämmelse härmed hemställde arméförvaltningen, att anslagsposten till artilleriets övningar måtte för budgetperioden 1 januari — 30 juni 1923 upptagas med 47,000 kronor.

På grund av numera inträffat prisfall finner jag mig icke kunna för år 1923 tillstyrka annan förhöjning av den för artilleriets övningar beräknade anslagsposten 59,000 kronor, än att densamma bör ökas med ett belopp av 28,000 kronor, motsvarande den å anslagsposten belöpande delen av 1921 års förstärkningsanslag reducerat med hänsyn till den sänkning av militärtaxan, som enligt vad förut nämnts läser komma att vidtagas. För helt år räknat skulle alltså anslagsposten böra upptagas med $(59,000 + 28,000 =) 87,000$ kronor och för första halvåret 1923 med tredjedelen därav eller 29,000 kronor.

Departements-
chefen.

[39.] Fortifikationens övnings- kostnader.	Under anslagsposten för fortifikationens övningar, 325,900 kronor, hava för flygövningar beräknats följande belopp, nämligen		
	för övningskostnader	kronor	51,000: —
	» flygtillägg	»	131,200: —
	» tillfällig avlöning åt viss till flygtjänst beordrad personal	»	40,000: —
	» ordinarie avlöning åt till flygtjänst beordrad reservpersonal	»	6,000: —
Summa kronor			228,200: —

För fortifikationens vanliga övningar har alltså beräknats ett belopp av (325,900 — 228,200 =) 97,700.

Arméförvalt-
ningens fram-
ställning.

Arméförvaltningen har nu föreslagit, att samtliga utgifter för flygövningar måtte utbrytas ur förevarande anslagstitel och överflyttas till anslaget till flygövningar.

Rörande medelsbehovet under den sålunda reducerade anslagsposten till fortifikationens övningar har arméförvaltningen anført, att chefen för fortifikationen i skrivelse den 16 juli 1921 anmält, att på grund av världskrigets erfarenheter ingenjörtruppernas övningar måste i vissa avseenden givas en ökad omfattning med betydligt större åtgång på materialier m. m. På grund av militärtaxans förhöjning och med hänsyn till att övre Norrland vore sannolika området för såväl befästnings- som förbindelseövningar, krävdes därjämte en förhöjning av hittills utgående anslag. De verkliga kostnaderna för ingenjörtruppernas övningar — sedan alla utgifter för flygövningar utbrutits ur denna anslagstitel och överflyttats till statsanslaget till flygövningar — hade av chefen för fortifikationen beräknats sålunda:

till chefens för fortifikationen förfogande för vanliga övningar, försöksövningar och övningar i Norrland (häri inbegripet de 18,500 kronor, som enligt vad ovan nämnts borde överflyttas från titel III, vinterövningar, till denna titel)		kronor	77,800: —
för Svea ingenjörkår	»	»	38,000: —
» Göta	»	»	42,000: —
» Fälttelegrafkåren	»	»	55,200: —
» Bodens ingenjörkår	»	»	26,300: —
» Norrlands ingenjörkår	»	»	38,000: —
Summa kronor			277,300: —

Enligt chefens för fortifikationen åsikt borde hälften härav eller 138,650 kronor anvisas för budgetperioden 1 januari—30 juni 1923. [39.]

I överensstämmelse härmed hemställde arméförvaltningen, att under förevarande anslagspost måtte upptagas ett belopp av 138,650 kronor.

Mot arméförvaltningens förslag om utbrytande ur förevarande anslagspost av samtliga utgifter för flygövningar har jag icke något att erinra. Till frågan om anvisande av medel för sådana övningar återkommer jag i annat sammanhang. Departements-
chefen.

Till den härefter under anslagsposten återstående summan, för år 1922 beräknad till 97,700 kronor, bör läggas dels 18,500 kronor, som enligt vad förut nämnts skulle överflyttas hit från anslagstiteln till vinterövningar, dels ock ett belopp av 31,500 kronor, motsvarande den å anslagsposten belöpande delen av 1921 års förstärkningsanslag, reducerat med hänsyn till den väntade sänkningen av militärtaxan. Någon ytterligare förhöjning av den sålunda till $(97,700 + 18,500 + 31,500 =)$ 147,700 kronor för helt år beräknade anslagsposten finner jag mig, särskilt i betraktande av numera inträffat prisfall, icke kunna tillstyrka. För tiden 1 januari—30 juni 1923 torde i enlighet med arméförvaltningens hemställan böra upptagas hälften av det för helt år beräknade beloppet eller således 73,850 kronor.

I fråga om övningskostnaderna för övriga truppslag ävensom för samtliga truppslag gemensamma kostnader har arméförvaltningen anført, att inga andra krav på förhöjda anslag föreläge än att för de nyorganiserade pionjärkompaniernas vid infanteriregementena övningar ett belopp av 2,000 kronor per år och kompani visat sig erforderligt. Vid 28 infanteriregementen skulle detta utgöra 56,000 kronor, varav dock endast hälften eller 28,000 kronor erfordrades för första halvåret 1923. Vad övningskostnader i övrigt vid nu ifrågavarande truppslag anginge, så fölle de liksom vid artilleriet med sin tyngdpunkt på andra halvåret, vadan endast en tredjedel av de beräknade utgifterna $(237,050 + 97,053 =)$ 334,103 kronor, d. v. s. i runt tal 112,000 kronor erfordrades för första halvåret 1923. Enär de kostnader, som komme att uppstå på grund av militärtaxans förhöjning, inberäknats i de belopp, som borde upptagas för artilleriets och ingenjörtruppförbandens övningar, borde även det för övriga truppslag beräknade beloppet höjas för motsvarande ändamål. Enär av de ökade transportkostnaderna omkring hälften av det för ändamålet beräknade beloppet eller 85,000 kronor per år beräknades falla å artilleriet och ingenjörtrupperna samt andra

**Övnings-
kostnader
för övriga
truppslag
ävensom för
samtliga
truppslag
gemensamma
kostnader.**
Arméförvalt-
ningens fram-
ställning.

- [39.] hälften å övriga truppslag, utgjorde den erforderliga höjningen för dessa, beräknad efter en tredjedel av årsbeloppet, i runt tal 30,000 kronor. Anslagsbeloppet i sin helhet borde alltså utgöra $(28,000 + 112,000 + 30,000 =)$ 170,000 kronor.

Departements-
chefen.

Det av arméförvaltningen framlagda förslaget om anvisande av särskilda medel till pionjärkompaniernas övningar finner jag mig icke kunna tillstyrka. Mot anslagsberäkningen i övrigt har jag icke annan erinran att framställa än att, med hänsyn till den väntade sänkningen av militärtaxan, anslagsposten torde kunna minskas med 9,000 kronor.

Anslagsbeloppet torde alltså i sin helhet böra upptagas med $(112,000 + 30,000 - 9,000 =)$ 133,000 kronor.

Samman-
fattning.

I enlighet med vad jag nu anfört skulle under anslagstiteln till truppförbandens övriga övningar upptagas följande belopp, nämligen:

för artilleriet	kronor	29,000: —
» fortifikationen	»	73,850: —
» övriga truppslag samt gemensamma kostnader för samtliga truppslag	»	133,000: —
Summa kronor		235,850: —

Titel V. Frivilliga övningar med landstormen.

För frivilliga övningar med landstormen under första halvåret 1923 har icke av arméförvaltningen ifrågasatts någon medelsanvisning. Icke heller jag finner anledning föreligga att i sådant hänseende göra någon hemställan.

Sammanfattning.

I överensstämmelse med vad sålunda anförts har jag låtit uppgöra beräkning av anslaget till truppförbandens övningar för tiden 1 januari — 30 juni 1923 (se Bil. 11), och skulle anslaget enligt denna beräkning uppgå till 701,321 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga ordinarie reservationsanslaget till truppförbandens övningar,

nu	kronor	1,822,463: —
med	»	701,321: —

10. Vinterrekrytskola vid Södra skånska infanteriregementet.

[40.]

Alltsedan år 1915 har i riksstaten å extra stat varit uppfört ett förslagsanslag för anordnande av vinterrekrytskolor vid de infanteritruppförband, vilka ännu icke fått sina kasernetablissemang färdigställda.

För år 1921 äskades för ifrågavarande ändamål ett belopp av 57,000 kronor, varav 35,533 kronor 72 öre voro avsedda för lokalhyror vid Södra skånska infanteriregementet i Lund och återstoden för transport av vissa inventarier m. m. samt för återställande i deras förutvarande skick av för föregående vinterrekrytskolor förhyrda lokaler vid Andra livgrenadjärregementet.

Uti sin skrivelse den 17 juni 1920 angående regleringen av utgifterna under riksstatens fjärde huvudtitel anförde riksdagen i anledning härav, att det med hänsyn till de höga kostnaderna för lokalhyror för Södra skånska infanteriregementet synts riksdagen nödvändigt, att frågan om förläggning av regementets skolor till Revingehed, vilken förläggning visserligen av de militära myndigheterna enligt vad utredningen i ärendet gäve vid handen avstyrkts, underkastades förnyat överbäggande. Riksdagen hade dock för det dåvarande ansett sig bära bevilja det äskade anslaget.

På grund av vad riksdagen i förenämnda skrivelse sålunda anförst anbefallde Kungl. Maj:t genom brev den 22 juni 1920 arméförvaltningens fortifikationsdepartement att efter förnyad utredning i ämnet till Kungl. Maj:t inkomma med yttrande rörande förläggning till Revingehed av Södra skånska infanteriregementets skolor.

I anledning härav infordrade fortifikationsdepartementet förnyade yttranden från såväl chefen för första arméfördelningen som chefen för Södra skånska infanteriregementet angående denna förläggningsfråga. Av regementschefens utredning framgick, att en förläggning till Revingehed av regementets skolor skulle medföra stora faror i hygieniskt avseende, varför såväl han som arméfördelningschefen avstyrkte denna förläggning. I skrivelse till Kungl. Maj:t den 6 oktober 1920 förklarade sig fortifikationsdepartementet på grund av denna utredning icke kunna tillstyrka, att Södra skånska infanteriregementets skolor vintertid förlades till Revingehed, utan hemställde, att Kungl. Maj:t måtte besluta, att desamma skulle under vintern 1920—1921 förläggas till Lund. Enligt brev den 15 oktober 1920 beslutade Kungl. Maj:t i överensstämmelse med denna framställning.

[40.]

Emellertid anförde arméförvaltningen i sin skrivelse den 31 augusti 1920 angående lantförsvarets medelsbehov för år 1922, att enär frågan om färdigställande av kasernetablissemang för Södra skånska infanteriregementet uppskjutits till en obestämd framtid, erfordrades även under år 1922 medel för förhyrande av särskilda lokaler för vinterrekrytskolan vid detta regemente. En nedsättning i övningstiden för de värnpliktiga vid infanteriet och förläggande av denna övningstid i stort sett till sommarhalvåret borde icke öva något inflytande härvidlag, enär förläggningsförhållandena på regementets övningsplats Revingehed icke undergått någon förändring sedan nästlidet år och dessa förhållanden, enligt vad som anmälts till 1920 års riksdag, då varit sådana, att chefen för första arméfördelningen förklarat sig instämma med regementschefen därutinnan, att det icke vore tillrådligt att dit förlägga vare sig rekrytskolan under tiden från första delen av maj månad till omkring midsommar eller regementets hela manskapsstyrka under regementsövningarna. Enligt infordrade uppgifter krävdes för ifrågavarande regemente ett till 38,442 kronor 50 öre eller i runt tal 38,500 kronor förhöjt anslag till lokalbyror under år 1922. Förhöjningen berodde därpå, att kontraktet om förhyrning av en lokal i Lund, den s. k. Södra kasernen, utlöpte den 21 oktober 1921, och utsikter funnes att få kontraktet förnyat, dock med förhöjning av hyresbeloppet. På grund av det anförda hemställde arméförvaltningen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för anordnande av vinterrekrytskola vid Södra skånska infanteriregementet å extra stat för år 1922 anvisa ett förslagsanslag av 38,500 kronor.

I enlighet med denna arméförvaltningens hemställan avgav Kungl. Maj:t förslag till riksdagen.

Riksdagen förklarade sig emellertid anse, att sommarrekrytskolan vid Södra skånska infanteriregementet borde i sin helhet förläggas till Revingehed och att på grund härav den s. k. södra kasernen icke behövde förhyras efter utgången av gällande hyrestid, vadan riksdagen fann, att det åskade beloppet kunde nedsättas med 12,000 kronor till 26,500 kronor.

Med skrivelse den 12 augusti 1921 överlämnade arméförvaltningens fortifikations- och intendentsdepartement till Kungl. Maj:t ett av chefen för första arméfördelningen med tillstyrkan av bifall insänt underhållsförslag för Södra skånska infanteriregementets provisoriska förläggning i Lund under utbildningsåret 1921—1922 samt hemställde om föreskrift, att de av bifall till detta underhållsförslag föranledda utgifterna, högst 47,000 kronor, skulle få gäldas från nu ifrågavarande anslag.

Underhållsförslaget upptog följande huvudsakliga poster, nämligen: [40.]

underhåll av ledningar	kronor	1,000: —
» » eldstäder	»	1,500: —
» » kaserntomt	»	1,000: —
yttre renhållning	»	250: —
lokalhyror m. m., dock ej för södra kasernen, som enligt förslaget icke skulle förhyras	»	27,767: 32
mindre reparationer och smärre oförutsedda behov ..	»	3,000: —
större reparationer	»	12,253: 70
Summa kronor		46,771: 02

I enlighet med fortifikationsdepartementets hemställan har Kungl. Maj:t genom brev den 18 november 1921 för ifrågavarande ändamål anvisat ett belopp av högst 47,000 kronor.

Uti sin framställning angående lantförsvarets medelsbehov för förra halvåret 1923 har arméförvaltningen anfört, att enär frågan om regementets förläggning till Revingehed sannolikt icke under den närmaste framtiden torde bli löst, ovannämnda kostnadsförslag i stort sett kunde läggas till grund även för beräkningen av kostnaderna under nästföljande utbildningsår, samt att alltså hälften av det beräknade beloppet eller i runt tal 23,500 kronor borde anvisas för budgetperioden 1 januari—30 juni 1923.

Arméförvaltningens förvarande framställning.

På grund härav hemställde arméförvaltningen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till vinterrekrytskola för Södra skånska infanteriregementet under budgetperioden 1 januari—30 juni 1923 å extra stat anvisa ett förslagsanslag av 23,500 kronor.

Då den provisoriska förläggningen av Södra skånska infanteriregementet kommer att fortfara även efter utgången av innevarande år, torde för det ändamål, varom här är fråga, böra anvisas erforderliga medel jämväl för tiden 1 januari—30 juni 1923.

Departementschefen.

För regementets förläggning i Lund hava lokaler tidigare varit förhyrda, förutom i den s. k. norra kasernen, även i den s. k. södra kasernen. På grund av riksdagens uttalande i ämnet har förhyrandet av sistnämnda lokaler numera upphört. Då emellertid i sammanhang härmed behov uppstått av utrymme i den norra kasernen för de expeditioner och lektionssalar — jämväl avsedda att kunna användas som reservsjukrum — samt till viss del även för den materiel, som tidigare inrymts i södra kasernen, har Kungl. Maj:t genom brev

- [40.] den 8 september 1921 från anslaget till vinterrekrytskolor anvisat dels 3,850 kronor för förhyrande av vissa nya lokaler i den norra kasernen under tiden 1 oktober 1921—30 september 1922, dels ock 5,680 kronor för utförande av erforderliga inredningsarbeten i samma lokaler. Den totala kostnaden för hyror och därmed sammanhängande utgifter för de av regementet disponerade lokalerna i Lund uppgår för närvarande till i runt tal 31,600 kronor för år räknat. Under förutsättning av oförändrade hyresbelopp skulle alltså kostnaderna för lokalhyror m. m. under första halvåret 1923 komma att utgöra omkring 15,800 kronor. Härtill komma utgifter för underhåll och reparationer m. m. Då emellertid, med hänsyn till nyligen företagna betydande reparationer, för sådant ändamål icke torde komma att under första halvåret 1923 erfordras fullt så stort belopp, som av arméförvaltningen beräknats, synes anslaget kunna upptagas med, i runt tal, 20,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för anordnande av *vinterrekrytskola vid Södra skånska infanteriregementet* å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag av 20,000 kronor.

- [41.] 11. **Sjötransportmateriel för Karlskrona och Vaxholms grenadjärregementens övningar.**

För bestridande av kostnader för förhyrning av sjötransportmateriel för Karlskrona och Vaxholms grenadjärregementens övningar anvisades under en följd av år erforderliga medel från anslaget till arméns diverse intendenturbehov.

Då emellertid detta anslag på grund av kostnadernas stegring icke vidare kunde bära dessa utgifter, beviljade riksdagen, efter Kungl. Maj:ts därom framställda förslag, för ändamålet å extra stat för år 1919 ett förslagsanslag, högst, 100,000 kronor.

Enahanda belopp har av riksdagen anvisats för vart och ett av åren 1920, 1921 och 1922.

Då frågan om beviljande av särskilt anslag för ifrågavarande ändamål första gången anmälades inför Kungl. Maj:t den 14 januari 1918, yttrade dåvarande statsrådet och chefen för läntförsvarsdepartementet till statsrådsprotokollet, bland annat, att då behovet av tillgång på sjötransportmateriel för ifrågavarande båda truppförbands övningar vore av stadigvarande natur, det icke syntes vara förenligt med en god

ekonomi, att detta materielbehov för framtiden alltjämt tillgodosåges genom förhyrning. I synnerhet sedan utgifterna för ifrågavarande ändamål alltmera sprungit i höjden, framstode det såsom en angelägenhet av allt större vikt att ersätta den förhyrda materielen med för kronans räkning anskaffad sådan. Då emellertid en dylik materielanskaffning med då rådande högt uppdrivna pris skulle, enligt vad arméförvaltningen meddelat, medföra oskäligt höga engångskostnader, syntes man, i avvaktan på en härför lämpligare tidpunkt, nödgas att ännu någon tid fortgå på den dittills anlitade vägen.

[41.]

Arméförvaltningen har i sin skrivelse den 31 augusti 1921, angående lantförsvarets medelsbehov för förra halvåret 1923, anført, att tidpunkten för en anskaffning för kronans räkning, i stället för förhyrning, av ifrågavarande sjötransportmateriel ännu ej syntes vara kommen, så mycket mindre som försvarsrevisionen alltjämt påginge och de utredningar, som en gång komme därifrån, givetvis även komme att öva inflytande på frågan om här ifrågavarande materiels antal och beskaffenhet. Förhyrning syntes således tillsvidare böra bibehållas.

Arméförvalt-
ningens
skrivelse den
31 augusti
1921.

Enligt kostnadsberäkningar, som infordrats från respektive regementschefer, skulle för första halvåret 1923 för Karlskrona grenadjärregemente erfordras 5,000 kronor och för Vaxholms grenadjärregemente 56,610 kronor. Chefen för det sistnämnda regementet hade därjämte hemställt om ett belopp av 20,000 kronor för inköp av en lastpråm i ersättning för den av regementet nu innehavda, vilken måste utrangeras efter ytterligare ett års användning. Arméförvaltningen ansåge sig icke böra ifrågasätta något inköp av pråm i början av år 1923, enär därmed torde kunna anstå till senare hälften av nämnda år. I övrigt hade arméförvaltningen intet annat att erinra mot kostnadsberäkningarna än att deras sammanlagda belopp syntes kunna avjämnas nedåt till jämnt 60,000 kronor. Att detta belopp, som ju vore avsett för ett halvt år, utgjorde något mera än hälften av vad som förut beviljats för helt år, hade sin förklaring däri, att en isbrytande bogserbåt måste förhyras vid Vaxholms grenadjärregemente under månaderna januari—mars och att en dylik båt vore dyrare såväl i hyra som bränslekostnad än den mindre båt, som kunde hyras under återstående del av året.

Arméförvaltningen hemställde alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till förhyrande av sjötransportmateriel för Karlskrona och Vaxholms grenadjärregementens övningar å extra stat för budgetperioden 1 januari—30 juni 1923 bevilja ett förslagsanslag, högst, 60,000 kronor.

[41.]

Arméförvalt-
ningens
intendents-
departements
skrivelse den
14 oktober
1921.

Sedan arméförvaltningens intendentsdepartement anmodats att verkställa utredning i syfte att nedbringa ifrågavarande kostnader, har departementet i skrivelse den 14 oktober 1921 meddelat, att, enligt vad chefen för Karlskrona grenadjärregemente anmält, någon möjlighet att nedbringa det belopp av 5,000 kronor, som beräknats för detta regemente, icke funnes, varemot enligt av chefen för Vaxholms grenadjärregemente avgiven uppgift kostnaderna vid detta regemente kunde, med frånräknande av ovannämnda nyanskaffning av pråm, reduceras till i runt tal 28,000 kronor. Kostnaderna för anskaffning m. m. av sjötransportmateriel för Karlskrona och Vaxholms grenadjärregementens övningar under budgetperioden 1 januari—30 juni 1923 skulle sålunda komma att uppgå till $(5,000 + 28,000 =)$ 33,000 kronor, varför det belopp av 60,000 kronor, som av arméförvaltningen förut hos Kungl. Maj:t föreslagits för samma period, torde kunna nedbringas med ett belopp av 27,000 kronor och i stället anvisas med 33,000 kronor.

Departements-
chefen.

Under åberopande av vad sålunda förekommit får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till förhyrande av *sjötransportmateriel för Karlskrona och Vaxholms grenadjärregementens övningar* å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag, högst, 33,000 kronor.

[42.]

12. Fält- och fälttjänstövningar.

Ifrågavarande anslag är avsett för bestridande av kostnaderna dels för årliga fälttjänstövningar med trupper av alla vapenslag vare sig arméfördelning mot arméfördelning eller inom varje arméfördelning,

dels för vinterfälttjänstövningar och s. k. detachementsövningar m. m.,

dels ock för fältövningar för generalstaben, för officerare av alla truppslag och för civilmilitära personer.

Från anslaget skola bestridas samtliga av nu nämnda övningar föranledda särskilda kostnader, nämligen: för transporter till och från övningsorten av trupper m. m., för rekognosceringar, för resor och traktamenten åt därtill berättigad personal, för hyra av fordon, för lejoning av hästar och därmed sammanhängande utgifter, för lägerhalm med flera förläggnings- och inkvarteringsutgifter, för markskada, för strålkastarmateriels användning, för etappsjukhus, för sjukvårdståg och

sjuktransporter samt etappsjukstall, för bostad, vivre och transporter m. m. för de utländska officerare, som inbjudas att närvara vid större fälttjänstövningar med samtliga truppslag, ävensom för transporter m. m. av hästar och hästskötare, som erfordras för att göra ifrågavarande officerare beridna, samt slutligen, på grund av mathållningsanslagets förändrade omfattning, jämväl för kokved och ersättning till markägare för s. k. kokgropar, men däremot icke för proviantartiklarnas transport till, eventuellt även från, övningsorten.

[42.]

Anslaget var i 1920 års riksstat upptaget med 640,000 kronor.

1920 års
anslag.

I statsverkspropositionen till 1920 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t, att anslaget måtte i riksstaten för år 1921 uppföras med oförändrat belopp.

1921 års
anslag.

Vad sålunda föreslagits tillstyrktes av riksdagens statsutskott.

Uti en i ämnet avgiven reservation hemställde emellertid vissa ledamöter av utskottet, att ordinarie reservationsanslaget till fält- och fälttjänstövningar måtte ur riksstaten för år 1921 uteslutas, samt anförde till stöd härför, att vid 1920 års början å förevarande reservationsanslag funnits en behållning å icke mindre än 1,040,000 kronor. Till denna summa komme det för sistnämnda år anvisade anslaget, 640,000 kronor. Även om ifrågavarande övningar under år 1920 bedreves i förut vanlig omfattning, torde vid årets slut förefinnas en reservation till belopp, betydligt överstigande det nu begärda anslaget. Enligt reservanternas mening syntes vid sådant förhållande något anvisande av medel för ifrågavarande övningar under år 1921 icke erfordras.

Vid ärendets behandling i riksdagens kamrar fattade dessa olika beslut, i det att första kammaren biföll vad utskottet hemställt, varemot andra kammaren biföll den i ärendet avgivna reservationen. Medelst därefter företagen gemensam omröstning beslöt riksdagen, att anslaget skulle ur riksstaten för år 1921 uteslutas.

Till förstärkning av de för fält- och fälttjänstövningar under år 1921 tillgängliga medel anvisade riksdagen sedermera å tilläggsstat för år 1921 ett förslagsanslag, högst, 200,000 kronor.

För innevarande år är anslaget till fält- och fälttjänstövningar i riksstaten upptaget med 640,000 kronor.

1922 års
anslag.

Arméförvaltningen har nu anfört, att det med hänsyn till den förkortade utbildningstiden för de värnpliktiga och den nuvarande ringa trupputbildningen syntes vara i hög grad angeläget, att fälttjänstövningar med trupper av olika vapenslag och i större förband komme till utförande, samt att befälet särskilt utbildades genom fältövningar.

Arméförvalt-
ningens fram-
ställning.

[42.]

Det syntes sålunda nödvändigt att dylika övningar komme till planenligt utförande under år 1922. Detta kunde emellertid icke ske med det belopp av 640,000 kronor, som det ordinarie anslaget till dylika övningar utginge med, vadan ett förstärkningsanslag vore nödvändigt. Efter samråd med chefen för generalstaben hade arméförvaltningen, under förutsättning att ingen sänkning av taxan för militärtransporter komme att vidtagas, beräknat den erforderliga förstärkningen till 500,000 kronor.

Vad beträffade medelsbehovet under första halvåret 1923, läte det sig icke göra att helt inställa ifrågavarande övningar under nämnda tid. Särskilt borde härvid beaktas, att tiden närmast före de värnpliktigas inkallande på våren till tjänstgöring i allmänhet vore den ur alla synpunkter bäst lämpade för avhållande av fältövningar. Därjämte syntes även fälttjänstövningar i mindre omfattning och särskilt avseende vinterförhållanden böra komma till utförande. Arméförvaltningen hade, efter samråd med chefen för generalstaben, funnit, att för fältövningar under första halvåret 1923 borde beräknas minst 100,000 kronor och för fälttjänstövningar under samma tid minst 200,000 kronor. Ett sammanlagt belopp av 300,000 kronor skulle således erfordras för ändamålet.

På grund av vad sålunda anförts hemställde arméförvaltningen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till fält- och fälttjänstövningar å tilläggsstat för år 1922 anvisa ett förslagsanslag, högst, 500,000 kronor samt

att i riksstaten för budgetperioden 1 januari—30 juni 1923 upptaga ordinarie reservationsanslaget till fält- och fälttjänstövningar med ett belopp av 300,000 kronor

Departements-
chefen.

Från förevarande anslag bestridas, såsom redan nämnts, kostnader för såväl fältövningar, d. v. s. övningar för officerare utan trupp, som ock fälttjänstövningar med trupper av olika vapenslag. Sistnämnda övningar äro av två slag, nämligen dels årliga övningar av mindre omfattning inom de särskilda arméfördelningarna, dels ock större fälttjänstövningar, i vilka deltaga truppförband ur två eller flera arméfördelningar. De år, då större fälttjänstövningar icke ägt rum, hava de medel, som ej åtgått till fältövningar och mindre fälttjänstövningar, reserverats för att ett följande år tagas i anspråk vid utförandet av fälttjänstövningar i större skala. Dylika större övningar hava senast anordnats under år 1920.

För innevarande års utgifter av här ifrågavarande art disponeras dels det ordinarie anslaget, 640,000 kronor, dels ock besparingar från

år 1921, enligt inhämtad uppgift utgörande omkring 42,000 kronor, eller således tillhoppa i runt tal 680,000 kronor. Därest större fälttjänstövningar skola anordnas under året, torde denna summa icke bliva för sitt ändamål fullt tillräcklig, utan torde i så fall ett förstärkningsanslag bliva erforderligt. Till undvikande av att ytterligare anspråk för nu ifrågavarande ändamål under innevarande år ställas på statskassan, och med hänsyn till att större fälttjänstövningar, såsom nyss nämnts, ägt rum så nyligen som under år 1920, synes med avhållande av dylika övningar kunna anstå. Under denna förutsättning erfordras icke något förstärkningsanslag för år 1922, utan torde i stället, enligt inom generalstaben uppgjorda beräkningar, ett avsevärt belopp kunna reserveras för framtida behov. [42.]

För tiden 1 januari—30 juni 1923 har arméförvaltningen äskat ett anslag av 300,000 kronor, varav för fältövningar beräknats 100,000 kronor och för fälttjänstövningar 200,000 kronor. I betraktande av vad arméförvaltningen anfört rörande önskvärdheten av att 1923 års fältövningar huvudsakligen förläggas till våren, finner jag mig böra tillstyrka anvisandet av det för sådant ändamål begärda beloppet, 100,000 kronor. Däremot synes det mig icke vara oundgängligen nödvändigt att å staten för första halvåret 1923 upptaga särskilda medel för fälttjänstövningar. Dylika övningar äga nämligen i regel rum först under senare delen av kalenderåret, och de övningar av ifrågavarande art, som till äventyrs kunna befinnas böra komma till utförande under första halvåret 1923, torde i varje fall kunna bekostas av de reservationer, som, enligt vad förut nämnts, beräknas vid utgången av år 1922 stå till förfogande.

På grund av vad jag nu anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

	att upptaga ordinarie reservationsanslaget till
	fält- och fälttjänstövningar,
nu	kronor 640,000: —
med	» 100,000: —

13. Flygövningar.

[43.]

På grund av den utveckling, flygvapnet undergått, sedan 1914 års härordning beslöts, och de fordringar, som, enligt vad krigets erfarenheter givit vid handen, numera måste ställas å detsamma, har riksdagen från och med år 1917, utöver de under vederbörande ordinarie anslag för ändamålet beräknade belopp, å extra stat anvisat medel för anordnande av flygövningar.

För år 1921 utgjorde det extra anslaget till flygövningar 232,700 kronor.

[43.]

Under återopande av en utav chefen för fortifikationen i ämnet verkställd utredning hemställde arméförvaltningen uti sin framställning angående lantförsvarets medelsbehov för år 1922, att för ifrågavarande ändamål måtte å extra stat för nämnda år anvisas ett anslag av 638,200 kronor.

Vid ärendets anmälan inför Kungl. Maj:t den 7 januari 1921 anförde dåvarande statsrådet och chefen för försvarsdepartementet, att det ökade anslagskravet vore i väsentlig grad beroende av ifrågasatt utvidgning av flygövningsprogrammet. Med hänsyn såväl till den allmänna försvarsrevisionen som ock till angelägenheten av att begränsa statsutgifterna, syntes det emellertid icke vara lämpligt att då planera flygövningar i större utsträckning än hittills varit fallet. Med utgångspunkt härifrån hade departementschefen verkställt beräkning av ifrågavarande anslagsbehov för år 1922 samt därvid kommit till det resultat, att för ändamålet skulle erfordras, förutom å ordinarie stat beräknade medel, ett belopp av 338,700 kronor.

I enlighet härmed föreslog Kungl. Maj:t nästlidet års riksdag att för anordnande av flygövningar å extra stat för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 338,700 kronor.

Riksdagen ansåg sig emellertid av statsfinansiella skäl icke kunna för år 1922 ställa till förfogande högre belopp än som för år 1921 beviljats samt anvisade följaktligen för år 1922 ett extra anslag av 232,700 kronor.

Arméförvalt-
ningens fram-
ställning.

Arméförvaltningen har anmält, att chefen för fortifikationen med skrivelse den 16 juli 1921 överlämnat beräkning av kostnaderna för flygövningar under första halvåret 1923. Denna kostnadsberäkning slutade å 486,205 kronor, i vilken summa inberäknats de för flygövningar avsedda medel, som tidigare upptagits under ordinarie anslaget till truppförbandens övningar.

Under återopande av den utav chefen för fortifikationen sålunda verkställda utredningen hemställde arméförvaltningen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för anordnande av flygövningar å extra stat för budgetperioden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett reservationsanslag av 486,205 kronor.

Departements-
chefen.

Såsom i annat sammanhang omförmäls, hava i beräkningen av 1922 års anslag till truppförbandens övningar upptagits följande belopp för flygövningar, nämligen

för övningskostnader	kronor	51,000:—
» flygtillägg	»	131,200:—
» tillfällig avlöning åt viss till flygtjänst beordrad personal	»	40,000:—
» ordinarie avlöning åt till flygtjänst beordrad re- servpersonal	»	6,000:—

Summa kronor 228,200:—

Med tillägg av det för anordnande av flygövningar å extra stat för år 1922 anvisade anslaget, 232,700 kronor, utgöra de för flygövningar under nämnda år anvisade medlen tillhopa ($228,200 + 232,700 =$) 460,900 kronor. [43.]

Motsvarande kostnader under år 1923 skulle enligt den av chefen för fortifikationen uppgjorda planen för ifrågavarande övningars bedrivande uppgå till icke mindre än 964,410 kronor, varav under första hälften av året skulle erfordras 486,205 kronor, d. v. s. omkring hälften av det för helt år beräknade beloppet. Såsom de av mig angivna siffrorna giva vid handen, äro dessa kostnadsberäkningar grundade på en högst väsentlig utökning av flygövningarnas omfattning.

Av statsfinansiella skäl och i avvaktan på resultatet av den förestående försvarsrevisionen finner jag mig emellertid icke kunna tillstyrka, att för förra halvåret 1923 anvisas större belopp för nu ifrågavarande ändamål än hälften av de för innevarande år till förfogande ställda medel eller således 230,450 kronor.

I överensstämmelse med vad i annat sammanhang föreslagits rörande utbrytande av anslaget till truppförbandens övningar av samtliga utgifter för flygövningar torde nyssnämnda belopp i sin helhet böra upptagas under nu förevarande anslag.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för anordnande av *flygövningar* å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett reservationsanslag av 230,450 kronor.

14. Förtenning av kokvagnskittlar.

[44.]

Arméförvaltningen har anmält, att det kommit till ämbetsverkets kännedom, att de till infanteritruppförbandens kokvagnar hörande kittlarna flerstädes befunne sig i dåligt skick, vad förtenning och målning beträffade. I anledning härav hade intendentsdepartementet genom skrivelse den 8 februari 1921 infortrat yttranden i ärendet från samtliga truppförbandschefer vid infanteriet. Av de inkomna yttrandena hade framgått, att så gott som vid alla truppförband förtenningen och målningen av kokvagnskittlarna vore mycket försliten. Detta förhållande berodde huvudsakligen på att ifrågavarande vagnar tillverkats under kristiden, varvid det ej kunnat undvikas, att s. k. kristidsmateriel kommit till användning vid förtenning och målning, och enär truppförbanden icke disponerat tillräckliga medel för kokvagnarnas underhåll — dylika medel hade upptagits först i riksstaten för år 1922 under titel III av anslaget till kasernutredning, intendenturfordon m. m. — hade uppkomna skador i förevarande hänseende icke kunnat istandsättas.

Framställning
av arméför-
valtningen.

[44.]

Det vore givet, att alldenstund kokvagnarnas kittlar vore tillverkade av stålplåt — att förfärdiga dem av koppar eller nickel, såsom först tänkts, hade icke kunnat ifrågakomma under kristiden — det måste vara av den allra största vikt, att omförtening och ommålning av dem snarast möjligt kunde utföras. Enligt verkställda beräkningar skulle härfor krävas ett belopp av 74,000 kronor, vilket alltså borde ställas till förfogande redan under år 1922.

På grund av det anförda hemställde arméförvaltningen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till förtening och målning av kokvagnskittlar å tilläggsstat för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 74,000 kronor.

Departements-
chefen.

Vad arméförvaltningen sålunda föreslagit anser jag mig i så måtto böra tillstyrka, att framställning synes mig böra göras till riksdagen om anvisande å extra stat för första halvåret 1923 av de för ifråga-
varande ändamål erforderliga medel. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *förtening av kokvagnskittlar* å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett reservationsanslag av 74,000 kronor.

Vissa intendenturbehov.

Uti sin skrivelse den 31 augusti 1921 angående lantförsvarets medelsbehov har arméförvaltningen hemställt om beviljande av medel för tillgodoseende av följande intendenturbehov, nämligen:

för anskaffning av överdrag till filter	kronor 594,400: —
därav 150,000 kronor å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923.	
» inventarier i vissa äldre kasernetablissemang å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923	» 155,785: —
» anskaffning av manskapsskåp å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923	» 50,000: —
» inköp av motorecyklar för Bodens och Karlsborgs fästningar å tilläggsstat för år 1922	» 39,500: —
» ersättande av viss genom eldsvåda förstörd in- tendenturmateriel å tilläggsstat för år 1922	» 11,836: —

Summa kronor 851,521: —

Med hänsyn till nödvändigheten av att i möjligaste mån begränsa statsutgifterna finner jag mig icke kunna tillstyrka, att framställning nu göres till riksdagen om anvisande av medel för de ändamål, varom här är fråga.

E. Sjukvård m. m.

1. Sjuk- och veterinärvård m. m.

[45.]

(Sjukvårdsanslaget.)

Från förevarande anslag skola bestridas

kostnader för anskaffning, transport och underhåll av: första förband, sjukvårdsmateriel, sjukvårdsfordon med tillhörande fordonsutrustning, medikamenter, inventarier i sjukhus och sjukstall samt hovbeslagsmedjor, veterinär- och hovbeslagsmateriel m. m.,

kostnader för transport av sjuka — dock ej då transporten äger rum under övningar utom förläggningssorten — samt för sjukas vård å civilt sjukhus jämlikt kungl. kungörelsen den 2 juni 1911 angående rätt till fri sjukvård och fria läkemedel under fredstid för den vid armén anställda personalen samt

kostnader för ögonsjukvård och annan specialsjukvård samt för beredande av tandvård åt manskap vid armén ävensom av sanatorievård åt underofficerare, stamanställda av manskapsklassen och värnpliktiga vid armén.

Ordinarie sjukvårdsanslaget är i riksstaten för år 1922 upptaget med 601,720 kronor. Liksom övriga ordinarie undershållsanslag är även detta beräknat efter de före kristidens inträde rådande förhållandena. Under de senare åren hava särskilda förstärkningsanslag måst anvisas. Sålunda beviljades för år 1921 ett förstärkningsanslag av 174,979 kronor. För innevarande år har ännu icke något förstärkningsanslag av riksdagen äskats.

Enligt de för riksdagen framlagda beräkningarna är sjukvårdsanslaget fördelat på följande sex olika titlar, nämligen:

Titel I.	Sjukvård i allmänhet	kronor 213,553: —
Titel II.	Sanatorievård åt personal vid armén	» 100,000: —
Titel III.	Tandvård	» 46,050: —
Titel IV.	Ögonsjukvård och annan specialsjukvård	» 51,000: —
Titel V.	Underhåll och sjukvårdsmateriel m. m. vid garnisonssjukhusen	» 57,650: —
Titel VI.	Veterinärvård	» 133,467: —
Summa kronor 601,720: —		

[45.] Såsom i det följande närmare omförmäles, torde hädanefter under sjukvårdsanslaget böra upptagas ytterligare en titel, nämligen för bestridande av kostnaderna för läkarvård m. m. enligt § 23 i det nya avlöningsreglementet för officerare och underofficerare m. fl. I enlighet härmed torde anslaget böra fördelas å följande sju titlar:

Titel I. Sjukvård i allmänhet.

Titel II. Sanatorievård åt personal vid armén.

Titel III. Tandvård.

Titel IV. Ögonsjukvård och annan specialsjukvård.

Titel V. Läkarvård m. m. enligt § 23 i officersavlöningsreglementet.

Titel VI. Underhåll och sjukvårdsmateriel m. m. vid garnisons-sjukhusen.

Titel VII. Veterinärvård.

Titel I. Sjukvård i allmänhet.

Till grund för beräkningen av denna anslagstitel har alltsedan år 1910 legat ett belopp av 2 öre för man och dag.

Till förstärkning av de under anslagstiteln upptagna medel har å tilläggsstat för år 1921 anvisats ett belopp, beräknat efter ett extra medelsbehov av 1,5 öre för man och dag.

Arméförvalt-
ningens fram-
ställning.

Arméförvaltningen har erinrat om att ämbetsverket upprepade gånger framhållit, hurusom en förändring av beräkningsgrunden för anslaget måste bli erforderlig. Anslaget hade, som arméförvaltningen också upprepade gånger nödgats för Kungl. Maj:t anmäla, visat sig otillräckligt på grund av den under kristiden inträffade prisfördyringen å all slags materiel, varför under de senaste åren förstärkning av anslaget måst begäras. Sådan förstärkning hade också av riksdagen beviljats, med ett belopp motsvarande 1,5 öre för man och tjänstgöringsdag.

Oaktat det ordinarie anslaget sålunda erhållit förstärkning, hade det likväl visat sig otillräckligt. Under de senaste åren hade vid de flesta truppförband brister uppstått å sjukvårdsanslaget, vilka brister varit större, än att de kunnat täckas med det av riksdagen beviljade förstärkningsanslaget. Till uppkomsten av dessa brister hade visserligen i hög grad bidragit den svåra influensaepidemi, som under senare åren varit synnerligen utbredd över hela landet och icke minst vid arméns truppförband. Influensaepidemien hade dock icke enbart varit skulden till att förstärkningsanslaget visat sig otillräckligt. Alla såväl materiel- som underhållskostnader hade stigit vida mera, än som motsvarade den ökning av anslaget, förstärkningsanslaget representerat.

Ehuru det visat sig, att en avsevärd nedgång i priserna ägt rum under senaste tiden och att man torde hava att emotse en ökad stabilisering av prisläget, fölle det sig likväl synnerligen vanskligt att redan nu, innan den pågående revideringen av härorganisationen blivit slutförd och ny härordning med måhända väsentligt förkortad tjänstgöringstid antagits, föreslå sådana nya grunder för anslagets beräkning, som kunde antagas förbliva gällande såsom väl avvägda och riktiga. Sjukvårdsanslagets tillräcklighet sammanhänge i mycket hög grad med tjänstgöringsdagarnas antal, så att sjukvårdskostnaderna bleve förhållandevis lägre, om anslaget beräknades efter ett högre antal tjänstgöringsdagar; en närmare redogörelse härför finnes intagen i bilaga till 1920 års statsverksproposition, fjärde huvudtiteln, sid. 219. Då arméförvaltningen icke kände de förändringar i tjänstgöringstidens längd, som kunde bli det slutliga resultatet av nu pågående försvarsrevision, måste ämbetsverket också till sitt förslag till nya beräkningsgrunder för det ordinarie sjukvårdsanslaget göra det bestämda förbehållet, att blivande erfarenheter av en eventuell omläggning av tjänstgöringstiden kunde föranleda till, att den nu föreslagna beräkningsgrunden måhända inom kort torde få ändras.

En annan faktor, som ovillkorligen måste i någon mån inverka på anslagets beräkning, vore, att under senare åren vid en del truppförband nya sjukhus uppförts eller redan befintliga sjukhus till- eller ombyggt eller på annat sätt förbättrats och att i samband med dessa förbättringar av sjukhusbyggnaderna jämväl nya inventarier hade anskaffats eller nyanskaffning av inventarier eller förbättring av gamla inventarier företagits. Då arméns sjukvårdsförhållanden med hänsyn till sjukhusbyggnader och inventarier för dessa undergått väsentliga förbättringar, måste enligt arméförvaltningens mening största vikt läggas därpå, att dessa sjukhusbyggnader och denna förbättrade materiel jämväl underhölls. Beträffande sjukhusbyggnaderna redogjordes härför i annat sammanhang; den nyanskaffade eller förbättrade materielen måste ävenledes med största omsorg bibehållas i gott skick. För att detta skulle kunna ske och truppförbanden kunna fullgöra de fordringar härutinnan, som borde ställas på desamma, vore det också nödvändigt, att tillräckliga medel kunde ställas till vederbörandes förfogande.

Slutligen måste behörig hänsyn tagas till den omständigheten, att sjukvårdsanslaget vore av sådan natur, att det ovillkorligen erbjöde större svårigheter att med planmässighet, förutseende och sparsamhet förvalta detta än andra underhållsanslag. Man kunde nämligen icke på förhand beräkna de kostnader för läkemedelsförbrukning, som kunde

- [45.] bliva nödvändiga under året, även om man vid läkemedels utskrivande icke saknade möjlighet att iaktaga en tillbörlig sparsamhet, då detta nämligen skulle förutsätta en ingående kännedom om växlingarna i hälsotillståndet. Även om anslaget icke kunde givas den storlek, att det bleve tillräckligt för sådana kostnader, som föranleddes av en långvarig och svårartad epidemi, syntes det likväl nödvändigt, att vid beräkningsgrundens fastställande hänsyn toges därtill, att anslaget icke visade sig otillräckligt vid första påkänning utöver normal sjuklighet. Arméförvaltningen ansåge sig bora framhålla, att därest det skulle vara möjligt för ämbetsverkets sjukvårdsstyrelse att utöva densamma åliggande kontroll beträffande ett anslag av sjukvårdsanslagets natur, det också vore nödvändigt, att anslaget icke vore så knappt tilltaget, att häigenom det praktiskt taget icke rimligen läte sig göra att av underlydande myndigheter uttaga det ansvar, som ålåg dessa beträffande dem tilldelad andel av anslaget.

Det ordinarie sjukvårdsanslaget, som för närvarande utginge med 2 öre för man och dag, vore enligt av Kungl. Maj:t fastställd stat fördelat emellan arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse och truppförbanden sålunda, att trängen tilldelades 3 öre för man och dag, övriga truppförband 1 öre för man och dag samt arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse återstoden av anslaget.

Även under år 1920 hade anslaget vid flertalet truppförband visat sig vara otillräckligt. Av den statistik över utgifterna å truppsjukvårdsanslaget under år 1920, som nu föreläge inom arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse, framginge, att kostnaderna för den egentliga sjukvården vid truppförbanden uppgått till 6,60 öre vid trängen och 4,06 öre vid övriga truppförband. Lades denna statistik till grund för anslagsbehovets beräkning för framtiden, skulle anslaget sålunda behöva höjas för trängen med ungefär dubbla nu utgående beloppet och vid övriga truppförband med ungefär fyra gånger nu utgående beloppet. En så stor förhöjning syntes emellertid icke bliva erforderlig. De höga priserna å såväl förbandsmateriel som läkemedel kunde med säkerhet beräknas komma att väsentligt reduceras, varemot någon minskning i kostnaderna för underhåll av inventarier icke kunde förväntas, utan — av skäl som arméförvaltningen i annat sammanhang påvisat — snarare motsatsen borde beräknas. Arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse hölle före, att anslagsposten till sjukvård i allmänhet borde så beräknas, att truppförbanden kunde tilldelas ett anslag av: vid trängen 5 öre för man och dag och vid övriga truppförband 3 öre för man och dag.

Med den fördelning av sjukvårdsanslaget, som av Kungl. Maj:t i gällande stat fastställts, disponerade arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse ungefär 1 öre för man och dag. Även detta anslag måste för framtiden ökas. Arméförvaltningen vore övertygad om, att vissa truppförband icke kunde, även om truppsjukvårdsanslaget komme att höjas till det belopp, arméförvaltningen föreslagit, med sitt ordinarie anslag på tillfredsställande sätt underhålla sin sjukvårdsmateriel, nämligen de truppförband, till vilka större sjukhus vore förlagda. Det vore alltför sannolikt, att arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse nödgades genom extra anvisningar förstärka det ordinarie anslaget vid dessa truppförband, och arméförvaltningen hölle före, att det med hänsyn till truppsjukvårdens riktiga utövande vore ändamålsenligare, att det ordinarie anslaget vore så beräknat, att det kunde antagas vara tillräckligt för måhända årliga förstärkningar av vissa truppförbands anslag, än att sådan oundviklig förstärkning skulle bli för varje fall beroende av Kungl. Maj:ts och riksdagens prövning.

Då det därjämte som den viktigaste uppgiften ålåg arméförvaltningen att främst med det ordinarie anslaget tillse, att krigsberedskapen av sjukvårdsmateriel i största möjliga utsträckning upprätthölles, syntes det vara nödvändigt, att anslaget jämväl beräknades med hänsyn till detta åliggande.

Att den andel av anslaget, som sjukvårdsstyrelsen nu disponerade, nämligen 1 öre för man och dag, vore otillräcklig, när det gällde såväl att i förekommande fall tillgodose truppförbandens behov av extra anvisningar som att upprätthålla krigsberedskapen, torde kunna anses uppenbart. Huru stort belopp som måste anses erforderligt, vore för närvarande svårt att avgöra. Arméförvaltningen ansåge dock, att ett anslag av 2 öre för man och dag borde bli tillräckligt, under den inledningsvis lämnade förutsättning likväl, att tjänstgöringsdagarnas antal icke alltför mycket minskades.

Om till grund för beräkningen av anslaget lades ett belopp av 5 öre för man och dag och av detta anslag trängen tilldelades 5 öre och övriga truppförband 3 öre, skulle till sjukvårdsstyrelsens förfogande kvarstå ungefär 2 öre för man och dag.

Då de hittills varande beräkningsgrunderna bibehållits jämväl för år 1922, torde med all säkerhet extra anslag för det ordinarie anslaget förstärkning för detta år erfordras, varom arméförvaltningen i annat sammanhang avgivit framställning.

På grund av vad sålunda anförts hemställde arméförvaltningen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att vid fastställandet av det ordi-

- [45.] narie anslaget till sjuk- och veterinärvård m. m. titel I »Sjukvård i allmänhet» till grund för beräkningen av anslagstiteln lägga ett belopp av 5 öre för man och dag.

Departements-
chefen. De för ifrågavarande ändamål å ordinarie stat och tilläggsstat för år 1921 beviljade medel hava uppgått till sammanlagt $(2 + 1,5 =)$ 3,5 öre för man och dag. För år 1922 har arméförvaltningen, såsom i annat sammanhang närmare omförmäles, hemställt om anvisande av ett förstärkningsanslag, varigenom under sistnämnda år skulle komma att för ändamålet stå till förfogande samma belopp för tjänstgöringsdag räknat, som för år 1921 anvisats. Det av arméförvaltningen nu framlagda förslaget att för första halvåret 1923 upptaga ifrågavarande anslagspost med ett till 5 öre för man och dag förhöjt belopp anser jag mig icke kunna biträda, utan synes mig anslagsposten böra beräknas efter 3,5 öre för man och dag.

Titel II. Sanatorievård åt personal vid armén.

Under denna titel har, såsom förut nämnts, för innevarande år beräknats ett belopp av 100,000 kronor.

Arméförvalt-
ningens fram-
ställning. Då någon ändring beträffande denna anslagstitel icke syntts erforderlig, har arméförvaltningen föreslagit, att under densamma måtte för år 1923 beräknas samma belopp som hittills eller 100,000 kronor, varav för tiden 1 januari—30 juni 1923 50,000 kronor.

Departements-
chefen. Vad arméförvaltningen sålunda föreslagit finner jag mig böra tillstyrka.

Titel III. Tandvård.

Denna anslagstitel är för innevarande år upptagen med 46,050 kronor. Beloppet är beräknat i och för ett provisoriskt ordnande av tandvården vid armén.

Arméförvalt-
ningens fram-
ställning. Arméförvaltningen, som icke ansett sig böra ifrågasätta någon ändring beträffande detta anslagsbelopp, förrän närmare erfarenhet vunnits rörande den provisoriska tandvård, som trätt i verksamhet från och med år 1920, har föreslagit, att förevarande anslagstitel måtte för år 1923 upptagas med oförändrat belopp, 46,050 kronor, varav för tiden 1 januari—30 juni 1923 23,025 kronor.

Departements-
chefen. Då ifrågavarande utgifter, vilkas omfattning givetvis är beroende av de i tjänstgöring varande manskapskontingenternas storlek, torde

komma att till väsentligt större del belöpa å den senare hälften av året än å den förra, synes denna anslagstitel för tiden 1 januari—30 juni 1923 icke behöva upptagas högre än med en tredjedel av det för helt år beräknade beloppet, eller således med i runt tal 15,500 kronor.

[45.]

Titel IV. Ögonsjukvård och annan specialsjukvård.

Under denna anslagstitel har för innevarande år beräknats 51,000 kronor.

Då arméförvaltningen icke ansett någon ändring erforderlig beträffande detta anslagsbelopp, har ämbetsverket hemställt, att för år 1923 måtte för ifrågavarande ändamål beräknas 51,000 kronor, varav för tiden 1 januari—30 juni 1923 25,500 kronor.

Arméförvaltningens framställning.

Av skäl, som under titel III anförts, synes även nu förevarande anslagstitel för första halvåret 1923 böra upptagas med allenast en tredjedel av det för helt år beräknade beloppet, eller således med 17,000 kronor.

Departementschefen.

Titel V. Läkarvård m. m. enligt § 23 i officersavlöningsreglementet.

Enligt § 23 mom. 1 i avlöningsreglementet den 29 juni 1921 för officerare och underofficerare samt civilmilitära beställningshavare på aktiv stat m. fl. vid armén och marinen erhåller beställningshavare vid skada till följd av olycksfall i tjänsten på statsverkets bekostnad erforderlig läkarvård jämte läkemedel samt vid vård å sjukhus tillika underhåll ävensom, där olycksfallet medför förlust eller nedsättning av arbetsförmågan, jämväl andra till arbetsförmågans höjande nödiga hjälpmedel, allt enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t meddelar.

Härav föranledda kostnader skola bestridas från vederbörliga sjukvårdsanslag.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 1 november 1921 har arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse anført, att uti arméförvaltningens framställning angående lantförsvarets medelsbehov för första halvåret 1923 hänsyn icke tagits till nu ifrågavarande utgifter vid beräklandet av sjukvårdsanslagets storlek.

Framställning av arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse.

Det hade emellertid synts sjukvårdsstyrelsen nödvändigt att söka för ändamålet få särskilda medel anvisade för år 1923. Styrelsen förutsatte, att eventuella kostnader under år 1922 måste bestridas av tillgängliga medel.

Det erforderliga årliga beloppet låte sig icke med större grad av sannolikhet nu fastställas, men ansåge sig styrelsen förslagsvis kunna upptaga detsamma till 50,000 kronor.

[45.]

På grund av vad sålunda anförts hemställde sjukvårdsstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att under anslaget till sjuk- och veterinärvård m. m. för första hälften av år 1923, utöver vad arméförvaltningen redan begärt, anvisa 25,000 kronor till bestridande av kostnader för läkarvård m. m. åt beställningshavare vid skada till följd av olycksfall i tjänsten.

Yttrande av
arméförvalt-
ningen.

Arméförvaltningens plenum, som den 22 november 1921 avgivit infortrat yttrande i ämnet, har därvid anført, att det beräknade beloppet icke syntes vara för högt upptaget. Arméförvaltningen hemställde följaktligen om bifall till sjukvårdsstyrelsens framställning. Beteckningen av den nya anslagsposten syntes emellertid böra så avfattas, att den samma endast avsåge beställningshavare hänförliga till det nya officers-avlöningsreglementet.

Departements-
chefen.

I enlighet med vad sålunda föreslagits torde för ifrågavarande ändamål för första halvåret 1923 böra upptagas ett belopp av 25,000 kronor.

Titel VI. Underhåll och sjukvårdsmateriel m. m. vid garnisonssjukhusen.

Denna anslagstitel är för år 1922 beräknad sålunda:

Garnisonssjukhuset i Stockholm	kronor 37,900: —
» å Karlsborg	» 10,150: —
» i Boden	» 9,600: —
	Summa kronor 57,650: —

Garnisons-
sjukhuset i
Stockholm.

Den för garnisonssjukhuset i Stockholm avsedda anslagsposten är beräknad på följande sätt:

Poliklinikerna	kronor 13,000: —
1. Inventarier	kronor 1,500: —
2. Kläder och sängkläder	» 10,000: —
3. Anskaffning och underhåll av automobilförarens mundering samt sjuktransportautomobi- lens drift	» 7,400: —
	» 18,900: —
Till chefläkarens förfogande för specialundersökningar	» 3,000: —
Diverse utgifter	» 3,000: —
	Summa kronor 37,900: —

Någon förstärkning av förevarande anslagspost har hittills icke ansetts erforderlig, enär euligt kungl. kungörelse den 13 december

1918 kostnaderna för förbandsmateriel m. m. och desinfektion samt ^{2,3} av kostnaderna för intendenturutrustning vid nämnda sjukhus skola gäldas av truppförbanden.

[45.]

Av nyss angivna skäl har arméförvaltningen ansett sig icke hava anledning att ifrågasätta någon ändring beträffande denna anslagspost.

Arméförvalt-
ningen.

Med hänsyn härtill torde anslagsposten för tiden 1 januari—30 juni 1923 böra upptagas med hälften av det för innevarande år beräknade beloppet eller 18,950 kronor.

Departement-
chefen.

Anslagsposten till garnisonssjukhuset å Karlsborg är, såsom förut nämnts, för innevarande år upptagen med 10,150 kronor enligt följande fördelning:

Garnisons-
sjukhuset å
Karlsborg.

1. Medicin och förbrukningsartiklar	kronor 3,500: —
2. Sjukvårdsutrustning	» 3,900: —
3. Röntgenlaboratoriet	» 2,000: —
4. Diverse utgifter	» 750: —
Summa kronor 10,150: —	

Till förstärkning av samma anslagspost för år 1921 har anvisats ett belopp av 3,400 kronor, fördelat sålunda:

till medicin och förbrukningsartiklar	kronor 1,500: —
» sjukvårdsutredning	» 1,900: —
Summa kronor 3,400: —	

För innevarande år har något förstärkningsanslag för ändamålet ännu icke av riksdagen äskats.

Arméförvaltningen har nu meddelat, att jämväl för sistnämnda år ett förstärkningsanslag torde vara erforderligt, ävensom anført, att det syntes vara föga sannolikt, att kostnaderna för garnisonssjukhuset kunde för framtiden nedbringas under det nu utgående ordinarie anslaget jämte förstärkningsanslaget. Under år 1920 hade garnisonssjukhuset erhållit en del ny utredning för sterilisering av instrument och förbandsmateriel. Under år 1922 komme även en del förbättringar av sjukhuset att vidtagas, vartill medel anvisats av 1921 års riksdag. Som arméförvaltningen ovan under titel I, sjukvård i allmänhet, anført, syntes det ämbetsverket oundgängligen nödvändigt, att tillräckliga medel stode till förfogande för underhåll av sjukvårdsmaterielen, så att densamma icke,

Arméförvalt-
ningens fram-
ställning.

[45.] särskilt nu, då väsentliga förbättringar vidtagits, komme att i en snar framtid förfaras till följd av otillräckligt anslag till underhållskostnaderna. På grund härav ansåge sig arméförvaltningen böra föreslå, att underhållsanslaget till garnisonssjukhuset å Karlsborg höjdes till belopp, som kunde motsvara de kostnader, som sjukhusmaterielens underhåll kunde anses draga.

Arméförvaltningen ansåge sig därvid kunna utgå ifrån, att en höjning av det ordinarie anslaget med ett belopp motsvarande det av riksdagen för år 1921 anvisade förstärkningsanslaget kunde, med den reservation, som förut omtalats, anses bli tillräcklig. Arméförvaltningen hemställde således, att förevarande anslagspost måtte höjas med 3,400 kronor till 13,550 kronor.

Departements-
chefen.

Mot den av arméförvaltningen uppgjorda beräkningen av medelsbehovet under förevarande anslagspost har jag icke något att erinra. För första halvåret 1923 torde böra upptagas hälften av nyssnämnda belopp, 13,550 kronor, eller således 6,775 kronor.

Garnisons-
sjukhuset i
Boden.

Den för garnisonssjukhuset i Boden avsedda anslagsposten, vilken såsom förut nämnts för år 1922 är upptagen med 9,600 kronor, har beräknats sålunda:

Läkemedel, förbands- och sjukvårdsförbrukningsartiklar samt instrumentalutredning	kronor 3,500: —
Intendenturutrustning:	
1. Inventarier	kronor 1,000: —
2. Kläder och sängkläder	» 1,000: —
3. Anskaffning och underhåll av automobilförarens mundering samt sjuktransport-automobilens drift	» 3,500: —
Diverse utgifter	» 600: —
	Summa kronor 9,600: —

För anslagspostens förstärkning har för år 1921 anvisats ett belopp av 5,500 kronor, fördelat sålunda:

till läkemedel, förbands- och sjukvårdsförbrukningsartiklar	kronor 3,500: —
» intendenturutrustning	» 2,000: —
	Summa kronor 5,500: —

För innevarande år har något förstärkningsanslag för ändamålet [45.]
ännu icke av riksdagen äskats.

Kommandanten i Boden har i skrivelse till arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse den 5 juli 1921 föreslagit, att anslaget för garnisonssjukhuset i Boden måtte höjas från nuvarande belopp, 9,600 kronor, med 8,400 kronor till 18,000 kronor. Kommandanten har beräknat anslagsposten sålunda:

Framställning
av kommen-
danten i
Boden.

A. Läkemedel, förbands- och sjukvårdsförbruknings- artiklar samt instrumentalutredning	 kronor	8,900: —
B. Intendenturutrustning		
1. Inventarier	 kronor	2,500: —
2. Kläder och sängkläder	»	3,000: —
3. Underhåll av automobilföra- rens mundering samt drift av sjuktransportautomobi- len	 »	3,000: —
		» 8,500: —
C. Diverse utgifter	 »	600: —
	Summa kronor	18,000: —

Arméförvaltningen har anført, att förstärkning av förevarande anslagspost torde erfordras jämväl för år 1922. Erfarenheten hade emellertid visat, att de av riksdagen anvisade förstärkningsanslagen hittills icke varit tillräckliga. Oaktat förstärkningsanslaget hade brister uppstått, som måst täckas med särskilda anslag. Härvid vore visserligen att märka, att kostnaderna för garnisonssjukhuset i Boden de senaste åren i mycket hög grad påverkats av svåra epidemier — epidemisk influensa m. fl. Även om man vid anslagets omräkning toge behörig hänsyn härtill, vore det uppenbart, att man för ett sjukhus som garnisonssjukhuset i Boden måste räkna med högre kostnader, än som motsvarades av hittills utgående anslag och förstärkningsanslag.

Arméförvalt-
ningens fram-
ställning.

Vad först beträffade posten till *läkemedel* m. m., föresloge kommandanten, att denna måtte höjas till 8,900 kronor. Anslaget vore nu beräknat till 3,500 kronor, vartill komme förstärkning 3,500 kronor, alltså sammanlagt 7,000 kronor. Arméförvaltningen ansåge emellertid, att en höjning av detta belopp med 1,500 kronor till 8,500 kronor torde kunna antagas vara tillräcklig.

Däremot hade arméförvaltningen ingen anledning att föreslå någon ändring uti de av kommandanten föreslagna posterna till *underhåll av*

- [45.] *inventarier*, 2,500 kronor, samt till *kläder och sängkläder*, 3,000 kronor. Båda dessa anslagsposter borde vara av den storlek, att de vore tillräckliga för bestridandet av icke enbart materielens nödtorftiga underhåll utan även kunde göra det möjligt för vederbörande att underhålla materielen så, att den snygghet och trevnad, som man önskade finna inom ett sjukhus, och vars betydelse i annat sammanhang närmare omordats, bleve väl tillgodosedda. Då förstärkningsanslaget för dessa båda anslagsposter hittills utgått med 2,000 kronor, skulle alltså en förhöjning med 1,500 kronor utöver det ordinarie anslaget jämte förstärkningsanslaget erfordras.

Kommandanten föreslog slutligen, att posten till underhåll av automobilförarens mundering samt underhåll och drift av sjukvårdsautomobilen måtte utgå med 3,000 kronor. För detta ändamål hade under anslaget till sjuk- och veterinärvård m. m. för år 1922 beräknats 3,500 kronor, och då ännu ingen som helst erfarenhet kunnat giva vid handen, huruvida detta anslag vore tillräckligt eller icke, syntes anledning icke föreligga att minska detsamma.

Arméförvaltningen hemställde alltså, att anslagsposten till läkemedel m. m. måtte höjas till $(3,500 + 5,000 =)$ 8,500 kronor samt att anslagsposten till intendenturtrustning måtte höjas till $(5,500 + 3,500 =)$ 9,000 kronor.

Departements-
chefen.

Såsom i annat sammanhang närmare omförmåles, har arméförvaltningen till förstärkning av förevarande anslagspost för innevarande år äskat enahanda belopp, 5,500 kronor, som för år 1921 anvisats. Då man i varje fall icke torde behöva förutsätta en högre prisnivå under år 1923 än under innevarande år, finner jag skäl icke föreligga att för år 1923 räkna med någon ytterligare förhöjning av medelsbehovet. Anslagsposten torde därför bära för första halvåret 1923 upptagas med $\left(\frac{9,600 + 5,500}{2} =\right)$ 7,550 kronor.

Samman-
fattning.

I enlighet med vad nu anförts skulle medelsbehovet under titel V alltså beräknas sålunda

Garnisonssjukhuset i Stockholm	kronor	18,950: —
» å Karlsborg	»	6,775: —
» i Boden	»	7,550: —
		Summa kronor 33,275: —

Titel VII. Veterinärvård.

[45.]

Denna anslagspost har från och med år 1910 beräknats efter 3,3 öre för häst och dag. Anslagsposten har i enlighet med av Kungl. Maj:t fastställd stat för anslaget till arméns sjuk- och veterinärvård m. m. fördelats så, att truppförbanden tilldelats ett truppveterinärvårdsanslag av 3 öre för dag för stambäst, egen tjänstehäst, för vilken lönetillägg utgår med 250 kronor, och remont samt 2,5 öre för dag för lejd häst, varjämte remonteringsstyrelsen tilldelats ett anslag av 0,6 öre för dag för remont. Återstoden av anslagsposten har ställts till arméförvaltningens sjukvårdsstyrelses disposition.

Till förstärkning av de under förevarande titel upptagna medel har å tilläggsstat för år 1921 anvisats ett belopp, beräknat efter ett extra medelsbehov av 1,5 öre för häst och dag.

Arméförvaltningen har nu anført, att av den statistik över utgifterna å den del av sjukvårdsanslaget, som avsåge truppveterinärvården under år 1920, framginge, att kostnaderna för veterinärvården uppgått till vid de beridna truppförbanden 7,52 öre för häst och dag och vid infanteriet 8,44 öre för häst och dag. Motsvarande kostnader hade för år 1919 varit för de beridna truppförbanden 3,64 öre och för infanteriet 5,96 öre för häst och dag.

Arméförvaltningens framställning.

Att veterinärvårdskostnaderna kunnat under år 1919 vid de beridna truppförbanden så väsentligt nedbringas under motsvarande kostnader för närmast föregående år, 6,31 öre för häst och dag, berodde, såsom arméförvaltningen anført uti skrivelse den 31 augusti 1920 angående lantförsvarets medelsbehov för år 1922, huvudsakligen på den jämförelsevis lindriga tjänstgöringen under år 1919. Under år 1920 hade vid samtliga truppförband hästarna haft ordinarie tjänstgöring, varför också kostnaderna för veterinärvården stigit.

Arméförvaltningen hade förut även beträffande anslaget till veterinärvård framhållit, att en förändring i fråga om grunderna för anslagets beräkning vore erforderlig, men att, då priserna på den materiel, som droge de största kostnaderna, nämligen hästskor och hästskosöm samt skärpningsmedel, fortfarande vore synnerligen höga och knappast stadgat sig, någon förändring av beräkningsgrunden ännu icke borde ifrågasättas. Då det nu likväl ålåg arméförvaltningen att föreslå en förändring beträffande beräkningsgrunden för det ordinarie anslaget till veterinärvård, måste arméförvaltningen framhålla, att samma svårigheter i stort sett förelåg för fastställandet av en lämplig ny beräkningsgrund för det ordinarie anslaget till veterinärvård, som ämbetsverket ovan anført

- [45.] beträffande det ordinarie anslaget till sjukvård. Även i fråga om anslaget till veterinärvård inverkade givetvis icke blott prisläget utan jämväl antalet tjänstgöringsdagar, så att vid truppförband, där hästdagarna vore färre, veterinärvårdskostnaderna givetvis vore förhållandevis större än vid truppförband med större antal hästdagar. En omständighet, som i mycket hög grad inverkade på anslaget, vore, i vad mån hovslagarbeställningarna kunnat rekryteras eller icke, enär härpå berodde, om hästarnas skoning kunde ske vid vederbörligt truppförband med dess egen personal, eller om civila hantverkare härför måste anlitas.

Om 1920 års statistik lades till grund för en blivande förnyad beräkning av anslaget, skulle truppveterinärvårdsanslaget behöva beräknas med ett belopp mera än dubbelt så stort som det nu utgående anslaget för häst och dag. Arméförvaltningen ansåge likväl icke erforderligt föreslå en så hög beräkningsgrund. En del materiel måste antagas komma att ytterligare falla i pris, såsom förbandsmateriel, läkemedel och även materiel för skoning. Dock torde det bli nödvändigt att fastställa en beräkningsgrund av 6 öre för häst och dag, vilket belopp arméförvaltningen tänkte sig fördelat sålunda: till truppförbanden utginge ett anslag (truppveterinärvårdsanslaget) av 5 öre för stamhäst, egen tjänstehäst, för vilken lönetillägg utginge med 250 kronor, samt remont, 4 öre för lejd häst, varjämte remonteringsstyrelsen tilldelades ett anslag av 3 öre för dag för remont. Återstoden, alltså något mera än 1 öre, skulle sålunda ingå uti sjukvårdsstyrelsens sjuk- och veterinärvårdsanslag.

På grund av vad ovan anförts hemställde arméförvaltningen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till grund för beräkningen av anslaget till sjuk- och veterinärvård, titel VI, veterinärvård, lägga ett belopp av 6 öre för häst och dag.

Departements-
chefen.

Till bestridande av kostnaderna för veterinärvård har för år 1921 å ordinarie stat och tilläggsstat anvisats tillhoppa $(3,3 + 1,5 =)$ 4,8 öre för häst och dag. Det av arméförvaltningen för år 1922 åskade förstärkningsanslaget, vartill jag i annat sammanhang återkommer, har beräknats efter samma grund som motsvarande förstärkningsanslag för år 1921, eller 1,5 öre för häst och dag. Jämväl innevarande års medelsbehov har således av arméförvaltningen beräknats till sammanlagt 4,8 öre per underhållsdag. Sistnämnda beräkningsgrund synes mig vid sådant förhållande kunna tillämpas även beträffande anslagsbehovet för tiden 1 januari—30 juni 1923.

Sammanfattning.

[45.]

I enlighet med vad sålunda anförts har jag låtit uppgöra beräkning av anslaget till sjuk- och veterinärvård m. m. för första halvåret 1923 (se Bil. 12). Denna beräkning slutar å 389,009 kronor 10 öre eller i jämnt krontal 389,010 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga ordinarie reservationsanslaget till sjuk- och veterinärvård m. m.,

nu	kronor 601,720: --
med	» 389,010: --

2. Arméns bakteriologiska laboratorium.

[46.]

Med bifall till Kungl. Maj:ts därom framställda förslag beviljade 1919 års riksdag för bestridande av kostnaderna för arméns bakteriologiska laboratorium å extra stat för år 1920 ett förslagsanslag av 8,000 kronor. Enahanda anslag har beviljats även för vart och ett av åren 1921 och 1922.

Då arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse ansett, att det upprättade provisoriska bakteriologiska laboratoriet fortfarande borde bibehållas, har arméförvaltningen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för bestridande av kostnaderna för arméns bakteriologiska laboratorium å extra stat för år 1923 anvisa ett förslagsanslag av 8,000 kronor, varav 4,000 kronor syntes böra beräknas för tiden 1 januari—30 juni 1923.

Arméförvaltningens framställning.

På grund härav får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att för bestridande av kostnaderna för *arméns bakteriologiska laboratorium* å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag av 4,000 kronor.

3. Nytt sjukhus för Upplands artilleriregemente.

[47.]

Med anledning av en utav Kungl. Maj:t i nästlidet års statsverksproposition gjord framställning beviljade riksdagen för uppförande av nytt sjukhus för Upplands artilleriregemente ett anslag av 350,000

- [47.] kronor samt anvisade därav å extra stat för år 1922 såsom reservationsanslag ett belopp av 175,000 kronor.

Enligt vad som framgår av riksdagens skrivelse i ämnet, var det riksdagens avsikt, att återstoden av anslaget eller 175,000 kronor skulle anvisas att utgå under år 1923.

Arméförvalt-
ningens fram-
ställning.

Arméförvaltningen har nu föreslagit, att för halvåret 1 januari—30 juni 1923 måtte anvisas hälften av nyssnämnda belopp eller således 87,500 kronor.

Departements-
chefen.

I enlighet härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att av det för uppförande av *nytt sjukhus för Upplands artilleriregemente* utav 1921 års riksdag beviljade anslag, 350,000 kronor, å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 såsom reservationsanslag anvisa ett belopp av 87,500 kronor.

[48.] 4. Om- och tillbyggnad av garnisonssjukhuset i Boden.

Uppå därom av Kungl. Maj:t i proposition, nr 154, till nästlidet års riksdag gjord framställning medgav riksdagen, att i huvudsaklig överensstämmelse med de av föredragande departementschefen i det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet förordade grunder avtal finge träffas med Norrbottens läns landsting angående vård av civila sjuka å garnisonssjukhuset i Boden. För verkställande av härav påkallad om- och tillbyggnad av nämnda garnisonssjukhus beviljade riksdagen ett anslag av 1,073,000 kronor samt anvisade därav å extra stat för år 1922 såsom reservationsanslag ett belopp av 358,000 kronor.

Enligt vad i förenämnda proposition för riksdagen anmäldes, skulle anslaget fördelas att utgå under loppet av tre år.

Arméförvalt-
ningens fram-
ställning.

Arméförvaltningen har nu, under framhållande att för år 1923 ytterligare 358,000 kronor borde ställas till förfogande, hemställt, att för halvåret 1 januari—30 juni 1923 måtte för ifrågavarande ändamål såsom reservationsanslag anvisas 175,000 kronor.

Departements-
chefen.

Vad arméförvaltningen sålunda föreslagit finner jag mig böra tillstyrka. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att av det för verkställande av *om- och tillbyggnad av garnisonssjukhuset i Boden* utav 1921 års riksdag beviljade anslag, 1,073,000 kronor, å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 såsom reservationsanslag anvisa ett belopp av 175,000 kronor. [48.]

5. Frivilliga sjukvårdsväsendet i krig. [49.]

Under en följd av år har riksdagen å extra stat beviljat anslag till befrämjande av det frivilliga sjukvårdsväsendet i krig. Anslaget har till och med nästlidet år utgått med 10,000 kronor.

Med anledning av överstyrelsens för Svenska röda korset i skriftelse den 3 juni 1920 därom gjorda framställning föreslog Kungl. Maj:t nästlidet års riksdag att för ifrågavarande ändamål å extra stat för år 1922 anvisa ett anslag av 25,000 kronor.

Det av Kungl. Maj:t sålunda äskade anslaget blev av riksdagen beviljat.

I skrivelse den 13 juni 1921 har nu överstyrelsen för Svenska röda korset anfört, att de förhållanden och motiv, som legat till grund för nyssnämnda framställning, fortfarande föreläge i oförminskad grad. Redan i sakens egen natur låge det, att så måste vara förhållandet. Svenska röda korsets nya och vidgade nationella program krävde givetvis årtal att genomföra, och läget på det internationella humanitära arbetsfältet hade för övrigt icke heller undergått någon nämnvärd förändring till det bättre. Visserligen vore det sant, att Svenska röda korsets inkomster tillfälligtvis ökats genom den framgång, den s. k. »Röda kors-veckan» haft att glädja sig åt, men fördelad på cirka 370 distrikt och kretsar och i förhållande till omfattningen och betydelsen av Röda korsets syften, tedde sig likvisst denna inkomstökning relativt blygsam. Och för övrigt vore att märka, att de ändamål av företrädesvis administrativ natur, för vilka statsanslaget i första rummet vore beviljat, knappast kunde sägas röna inflytande av de under »veckan» inkasserade och för direkt social hjälpverksamhet avsedda penningmedlen.

Framställning
av över-
styrelsen för
Svenska röda
korset.

Under sådana förhållanden och enär överstyrelsen i förenämnda skriftelse den 3 juni 1920 redan ingående redogjort för läget och de skäl, som föranlett densamma att utbedja sig ett ökat anslag av statskassan, trodde sig överstyrelsen kunna inskränka sig till att hänvisa till berörda hemställan, då den nu vågade anhålla, att Kungl. Maj:t

- [49.] måtte föreslå riksdagen att även för år 1923 bevilja Svenska röda korset ett bidrag av statsmedel å 25,000 kronor, på enahanda villkor, som för statsanslagets uppbärande och redovisning dittills varit gällande.

Yttrande av
armé- och
marinförvalt-
ningarna. Uti häröver den 31 augusti 1921 avgivet utlåtande hava armé- och marinförvaltningarna, som funnit överstyrelsens för Svenska röda korset föreliggande framställning vara synnerligen väl grundad, tillstyrkt bifall till densamma samt föreslagit, att på grund av budgetårets omläggning ett belopp av 12,500 kronor måtte anvisas för första halvåret 1923.

Departements-
chefen. I enlighet härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till befrämjande av det *frivilliga sjukvårds-
väsendet i krig* å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett reservationsanslag av 12,500 kronor.

Ifrågasatt utrustning av sjukhuståg.

I särskild skrivelse den 31 augusti 1921 har arméförvaltningen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till utrustning av sjukhuståg bevilja ett anslag av 158,000 kronor samt därav anvisa 74,000 kronor å tilläggsstat för år 1922 och 37,000 kronor å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923.

Med hänsyn till angelägenheten av att i möjligaste mån begränsa statsutgifterna finner jag mig icke kunna tillstyrka, att framställning nu göres hos riksdagen om anvisande av medel för det ändamål, varom här är fråga.

F. Vapen och ammunition.

[50.]

1. Vapen och ammunition m. m.

(Vapenanslaget.)

Det ordinarie
anslagets
beräkning. Ordinarie anslaget till vapen och ammunition m. m. var i riksstaten för år 1921 upptaget med 3,512,583 kronor. Anslaget var beräknat sålunda:

Tit. I. Artillerimateriel.

[50.]

Underhållskostnader för fältartilleriets till övningar utlämnade materiel, beräknade per fredsbatteri:

72 batterier à kronor 3,000: — kronor 216,000: —

Underhållskostnader för tunga och fästningsartilleriets till övningar utlämnade materiel, beräknade per fredsformation:

19 formationer à kr. 3,000: — » 57,000: —

Förrådiskostnader m. m. » 109,480: — kronor 382,480: —

Tit. II. Artilleriammunition.

Skarp ammunition till årets övningar kronor 1,000,000: —

Lös ammunition till årets övningar » 50,000: —

Allmänna omkostnader, transporter, provskjutningar m m. » 73,985: — kronor 1,123,985: —

Tit. III. Materiel för målskjutningsövningar med artilleripjäser.

10 regementen och kårer à kronor 2,000: — kronor 20,000: —

Skjuttekniska anordningar à skjutfälten » 30,000: —

Skjutskolan(sommar och vinter) » 6,000: —

Diverse » 1,000: — kronor 57,000: —

Tit. IV. Handvapen- och kulsprutemateriel.

Underhållskostnader för till övningar utlämnad materiel, beräknade efter 12,982,359 tjänstgöringsdagar à kronor 0,0135 kronor 175,262: —

Underhållskostnader för kulsprutemateriel » 92,000: —

Transporter, förrådiskostnader m. m. » 11,760: — kronor 279,022: —

[50.]

Tit. V. Handvapen- och kulspruteammunitiön m. m.

19,000,000 st. 6,5 mm. skarpa patroner à kronor 0,06	kronor 1,140,000: —
5,700,000 st. 6,5 mm. kammar- patroner à kronor 0,015	» 85,500: —
12,000,000 st. 6,5 mm. lösa patroner à kronor 0,01	» 120,000: —
Patroner till enhandseldvapen	» 30,000: —
Kavalleriets sprängmedel, transporter, ammunitions- vård m. m.	» 109,015: — kronor 1,484,515: —

Tit. VI. Materiel för målskjutningsövningar med handvapen och kulsprutor.

Målskjutningskostnader, 19,000,000 skarpa patroner à kronor 0,009	kronor 171,000: —
Transporter m. m.	» 14,581: —
	kronor 185,581: —
	Summa kronor 3,512,583: —

Uti sin skrivelse den 31 augusti 1920 angående lantförsvarets medelsbehov för år 1922 anförde arméförvaltningen beträffande nu förevarande anslag, att någon nedsättning av titel IV Handvapen- och kulsprutemateriel ej borde äga rum på grund av nedsatt antal tjänstgöringsdagar, enär det förut beräknade priset per tjänstgöringsdag, 0,0135 kronor, vore möjligt att hålla endast när tjänstgöringsdagarnas antal vore stort, men självfallet (på grund av förrådsvårdskostnader m. m.) måste ökas, om tjänstgöringsdagarnas antal nedsattes.

Med hänsyn härtill och i enlighet med arméförvaltningens hemställan upptogs ordinarie vapenanslaget i riksstaten för år 1922 med oförändrat belopp, 3,512,583 kronor.

Förstärk-
ningsanslag.

Då anslaget är beräknat efter de före kristidens inträde rådande prisförhållandena, har detsamma under de senare åren befunnits för sitt ändamål otillräckligt. Riksdagen har därför anvisat särskilda förstärkningsanslag, uppgående för år 1917 till 600,000 kronor samt för vart och ett av åren 1918, 1919 och 1920 till 2,000,000 kronor. För år 1921 har anvisats dels ett förslagsanslag, högst, 2,943,000 kronor för säkerställande av driften vid ammunitionsfabriken och Åkers krutbruk,

vilket anslag till sin huvudsakliga del tjänat som förstärkning av de under titlarna II och V (ammunitionstitlarna) av ordinarie vapenanslaget anvisade medel, dels ock ett särskilt förstärkningsanslag å 541,000 kronor. [50.]

Sistnämnda anslag var beräknat för förstärkning av nedanstående titlar med följande belopp:

Tit. I	kronor 191,000: —
Tit. II	» 62,000: —
Tit. III	» 11,000: —
Tit. IV	» 185,000: —
Tit. VI	» 92,000: —
Summa kronor 541,000: —	

I nästlidet års statsverksproposition föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att till säkerställande av driften vid ammunitionsfabriken och Åkers krutbruk å extra stat för år 1922 anvisa ett förslagsanslag, högst, 2,893,000 kronor. På grund av inträffat prisfall nedsatte emellertid riksdagen anslagsbeloppet till 2,100,000 kronor.

Något ytterligare förstärkningsanslag till ordinarie vapenanslaget för år 1922 har ännu icke av riksdagen äskats.

Arméförvaltningen har nu verkställt en omräkning av ordinarie vapenanslaget samt därvid angivit medelsbehovet för *helt* utbildningsår sålunda: Armé-
förvaltningens
framställning.

Tit. I. Artillerimateriel.

Underhållskostnader för fältartilleriets till övningar utlämnade materiel beräknade per fredsbatte-
reri:

72 batterier å kronor 6,000: — kronor 432,000: —

Underhållskostnader för tunga och fästningsartilleriets till övningar utlämnade materiel, beräknade per fredsformation:

19 formationer å kr. 6,000: — » 114,000: —

Förrådkostnader m. m. » 270,000: — kronor 816,000: —

[50.]

Tit. II. Artilleriammunition.

Skarp ammunition för årets övningar	kronor 2,000,000: —	
Lös ammunition för årets övningar	» 85,000: —	
Allmänna omkostnader, transporter, provskjutningar m. m.	215,000: —	kronor 2,300,000: —

Tit. III. Materiel för målskjutningsövningar med artilleripjäser.

10 regementen och kårer à kronor 3,000: —	kronor 30,000: —	
Skjuttekniska anordningar à skjutfälten	» 30,000: —	
Skjutskolan (sommar och vinter)	» 6,000: —	
Diverse	» 4,000: —	kronor 70,000: —

Tit. IV. Handvapen- och kulsprutemateriel.

Underhållskostnader för till övningar utlämnad materiel, beräknade efter 15,000,000 tjänstgöringsdagar à kronor 0,02	kronor 300,000: —	
Förråds-kostnader m. m.	» 175,000: —	
Transporter	» 20,000: —	kronor 495,000: —

Tit. V. Handvapen- och kulspruteammunition m. m.

18,000,000 st. 6,5 mm. skarpa patroner à kronor 0,17	kronor 3,060,000: —	
4,000,000 st. 6,5 mm. kammarpatroner à kronor 0,04	» 160,000: —	
12,000,000 st. 6,5 mm. lösa ... patroner à kronor 0,04	» 480,000: —	
1,500,000 st. skarpa pistol- och revolverpatroner à kronor 0,10	» 150,000: —	
500,000 st. lösa pistol- och revolverpatroner à kronor 0,04	» 20,000: —	
Kavalleriets sprängmedel, transporter, ammunitions-vård m. m.	» 80,000: —	kronor 3,950,000: —

Tit. VI. Materiel för målskjutningsövningar med handvapen och kulsprutor.

[50.]

Målskjutningskostnader, beräknade efter kronor 0,01 per 6,5 mm. skarpa och kammar-skjutningsskott (22,000,000 skott)	kronor	220,000: —	
Transporter m. m.	»	20,000: —	kronor 240,000: —
		Summa kronor 7,871,000: —	

Beträffande den sålunda verkställda omräkningen av anslaget har arméförvaltningen anfört, att densamma vore grundad på den i juni månad 1921 gällande prisnivån, varjämte i den mån detta varit möjligt hänsyn tagits till den inskränkning i övningarna, som föranletts av den efter 1914 års härordning beslutade förkortade övningstiden. Genom denna omräkning torde såväl förstärkningsanslag som anslag till driftens säkerställande vid ammunitionsfabriken och Åkers krutbruk för år 1923 bliva obehövlige. Beträffande omräkningen vore i övrigt att beakta, att behovet av handvapensammunition vore grundat på de uträkningar, som verkställts av de genom kungl. brev den 15 oktober 1920 för ändamålet tillkallade sakkunniga, med tillägg för övningsbehovet för då såsom disponibla beräknade lätta kulsprutor, vilket tillägg upptagits till omkring 1,250,000 st. 6,5 mm. skarpa patroner och omkring 1,300,000 st. 6,5 mm. lösa patroner. Den beräknade ammunitionsmängden stode även i överensstämmelse med den tillverkningskapacitet vid statens fabriker, som enligt föregående års riksdagars beslut lagts till grund för anslaget till säkerställande av driften vid ammunitionsfabriken och Åkers krutbruk.

Enligt riksdagens skrivelse den 15 juni 1921, n:r 334, skulle budgetåret från och med den 1 juli 1923 omläggas till tiden 1 juli—30 juni, och skulle enligt kungl. kungörelsen den 22 juni 1921 de anslagskrav, som förelades 1922 års riksdag — där fråga ej vore om anslag å tilläggsstat för samma år — avse tiden 1 januari—30 juni 1923.

I sitt utlåtande den 10 januari 1921 i anledning av remiss angående budgetårskommitténs förslag om budgetårets omläggning hade arméförvaltningen framhållit dels vissa olägenheter, som en dylik omläggning skulle medföra för lantförsvarets vidkommande, och dels en del åtgärder i anslagshänseende, som vore nödvändiga, i händelse en dylik omläggning komme till stånd. Anslaget till vapen och ammuni-

[50.] tion vore avsett att tillgodose övningsbehovet under ett utbildningsår, vilket senare i det närmaste sammanfölla med kalenderåret. Genom den nu beslutade omläggningen av budgetåret komme det sistnämnda att växla mitt under övningsåret. Att vid övergången till det nya systemet år 1923 beräkna kostnaderna för ett helt utbildningsår och sedan upptaga hälften härav såsom erforderligt under tiden 1 januari — 30 juni 1923 låte sig — såsom nedan skulle närmare påvisas — ej göra.

Om anslaget för senare hälften av utbildningsåret ej bleve till sin storlek bestämt förrän inemot mitten av året och detsamma dessutom ej finge disponeras förrän från och med den 1 juli, kunde driften vid artilleriets fabriker, särskilt ammunitionsfabriken och krutbruket, ej rationellt ordnas. Denna drift vore huvudsakligen grundad på medel, som stode till förfogande å anslaget till vapen och ammunition. Svårigheten, för att ej säga omöjligheten, att kunna ordna en tillverkning i så stor skala som vid dessa fabriker under en förberedelsestid, som i gynnsammaste fall uppginge endast till 1 1/2 månad, torde bäst framgå därav, att för tillverkningen erfordrades inköp av råvaror och halvfabrikat, vilka dels ej kunde erhållas förrän efter en relativt lång leveranstid och dels i vissa fall erfordrade en tids lagring, innan de kunde användas för driften. Dessutom syntes det med hänsyn till arbetarförhållanden m. m. vara orimligt att ifrågasätta, att en eventuell avveckling eller nedläggning av driften skulle kunna ske efter så kort förberedelsestid. Ur ren praktisk driftssynpunkt syntes det sålunda vara nödvändigt, att medel i god tid och för erforderlig tid framåt funnes disponibla, och torde detta, särskilt beträffande de delar av vapenanslaget, som berörde driften vid ammunitionsfabriken och krutbruket, bäst vinnas, genom att anslagen beviljades för hela utbildningsåret. Ett sådant säkerställande av driften vid dessa fabriker hade även av riksdagen år 1920 principiellt godtagits genom beviljande av särskilda medel för detta ändamål. Dessa medel hade dock nu, såsom förut nämnts, föreslagits att ingå i anslaget för vapen och ammunition, sedan detta omräknats med hänsyn till nuvarande priser.

Av de under anslaget till vapen och ammunition m. m. upptagna titlar avsåge titlarna I, III, IV och VI underhåll av materiel, under det titlarna II och V avsåge anskaffning av ammunition för övningar.

Beträffande de förra, underhållsanslagen, syntes det även här möta stora svårigheter, om dessa för senare hälften av utbildningsåret ej bleve till sin storlek bestämda förrän inemot mitten av utbildningsåret. Arméförvaltningen hade likväl, på grund av bestämmelserna i nyssnämnda

kungörelse, för tiden 1 januari—30 juni 1923 under dessa titlar endast upptagit halva det anslag, som erfordrades för hela utbildningsåret.

Vad anslagen för ammunition, titlarna II och V, åter beträffade, vore det, förutom av drifthänsyn, nödvändigt att före utbildningsåret hava fastslaget, huru mycket medel, som stode till förfogande för hela utbildningsåret. Den på medelstillgången beroende tilldelningen av ammunition till vederbörande truppförband och härmed sammanhängande utbildningsplaner måste nämligen uppgöras och fastställas i god tid före utbildningsårets början för *hela* utbildningsåret. Om anslagen ej beviljades för hela denna period utan endast för förra hälften, kunde de för skjutningarna erforderliga bestämmelserna ej i tid utfärdas. Utbildningens planmässighet förlorades härigenom. Det vore därför nödvändigt, att hela årsanslaget funnes disponibelt vid utbildningsårets början, och hade arméförvaltningen på grund härav föreslagit, att i anslagsäskandena för övergångsperioden 1 januari—30 juni 1923 den del av anslaget till vapen och ammunition m. m., som berörde ammunitionen, skulle upptagas med hela det för ett övningsår erforderliga beloppet. Någon ökning av vapenanslaget skedde härigenom ej.

Då enligt vad sålunda anförts medelsbehovet för tiden 1 januari—30 juni 1923 kunde beräknas till hälften av kostnaderna för utbildningsåret för titlarna I, III, IV och VI, men måste upptagas för hela utbildningsåret för titlarna II och V, bleve sammanlagda behovet för ifrågasvarande anslag:

Tit. I.	Artilleriemateriel	kronor	408,000: —
Tit. II.	Artilleriammunition	»	2,300,000: —
Tit. III.	Materiel för målskjutningsövningar med artilleripjäser	»	35,000: —
Tit. IV.	Handvapen- och kulsprutemateriel	»	247,500: —
Tit. V.	Handvapen- och kulspruteammunition m. m.	»	3,950,000: —
Tit. VI.	Materiel för målskjutningsövningar med handvapen och kulsprutor	»	120,000: —
Summa kronor			7,060,500: —

På grund härav hemställde arméförvaltningen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen, att reservationsanslaget till vapen och ammunition m. m. måtte å ordinarie riksstaten för budgetperioden 1 januari—30 juni 1923 upptagas till ovanberörda belopp 7,060,500 kronor.

[50.]

[50.]
Departements-
chefen.

Till bestridande av de utgifter, varom här är fråga, har för år 1922 redan anvisats, förutom det till 3,512,583 kronor uppgående ordinarie vapenanslaget, ett extra anslag å 2,100,000 kronor, vilket är avsett att säkerställa uppehållandet av driften vid ammunitionsfabriken och Åkers krutbruk i samma omfattning, som under år 1921 möjliggjorts genom motsvarande för sistnämnda år beviljade anslag. För beredande av ytterligare erforderlig förstärkning av vapenanslaget torde anslag böra äskas å tilläggsstat för år 1922. Det av riksdagen för år 1921 anvisade förstärkningsanslaget har uppgått till 541,000 kronor. Med hänsyn till numera inträffat prisfall anser jag icke någon förhöjning av anslagsbeloppet vara oundgängligen nödvändig. Jag har därför för avsikt att i annat sammanhang göra framställning om anvisande av ett förstärkningsanslag å nyssnämnda belopp, 541,000 kronor. Vid bifall härtill skulle för bestridande av hithörande utgifter under innevarande år komma att stå till förfogande sammanlagt $(3,512,583 + 2,100,000 + 541,000 =) 6,153,583$ kronor.

Då det nu gäller att uppskatta 1923 års medelsbehov, synes mig anledning icke förefinnas att upptaga detsamma högre än vad sålunda för år 1922 beräknats, dock med tillägg av erforderligt belopp för ammunition till lätta kulsprutor, för vilket ändamål medel under innevarande år finnas disponibla å de till övningar och försök med tekniska hjälpmedel anvisade anslag. Enär berörda ammunitionskostnad torde kunna för år 1923 beräknas till omkring 250,000 kronor, skulle alltså det sammanlagda medelsbehovet för hela året 1923 utgöra i runt tal 6,400,000 kronor. Att anslagsbeloppet av arméförvaltningen upptagits betydligt högre, beror till icke oväsentlig del därpå, att ämbetsverkets beräkningar grundats på en tidigare rådande, högre prisnivå än den nuvarande.

Arméförvaltningen har framhållit, att därest för första halvåret 1923 endast anvisades hälften av det för helt år beräknade anslagsbeloppet, samt till följd därav det för årets senare hälft avsedda anslaget ej bleve till sin storlek bestämt förrän in emot mitten av samma år, skulle betydande svårigheter uppstå såväl med avseende på skjututbildningen som i fråga om ordnandet av driften vid artilleriets fabriker. Arméförvaltningen har därför hemställt om anvisande redan å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 av medel för anskaffning av hela årsbehovet av ammunition. Att på detta sätt belasta budgeten med högst betydande utgifter, som avse tiden efter budgetperiodens utgång bör emellertid om möjligt undvikas, varför jag funnit mig böra undersöka, huruvida icke de påvisade olägenheterna skulle kunna på annat sätt

avhjälpas. Jag har därvid kommit till det resultat, att så skulle kunna ske därigenom, att ifrågavarande anslag för framtiden fr. o. m. år 1923 av riksdagen upptoges till behandling så tidigt, att beslut i ämnet kunde hinna meddelas före utgången av februari månad. Under denna förutsättning torde det låta sig göra att å staten för första halvåret 1923 upptaga allenast hälften av det för hela kalenderåret beräknade beloppet, eller således 3,200,000 kronor. [50.]

Under återopande av vad jag sålunda anført får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga ordinarie reservationsanslaget till vapen
och ammunition m. m.,
nu kronor 3,512,583: —
med » 3,200,000: —

2. Fortsatt anskaffning av handvapen och kulsprutemateriel. [51.]

På därom av Kungl. Maj:t i 1918 års statsverksproposition gjord framställning beviljade nämnda års riksdag för fortsatt anskaffning av handvapen och kulsprutemateriel ett anslag av 5,237,400 kronor.

I enlighet med den för ifrågavarande anskaffning uppgjorda planen, vilken avsåg att successivt minska den vid Karl Gustafs stads gevärsfaktori pågående forcerade tillverkningen, har riksdagen av det sålunda beviljade anslaget anvisat:

för år 1919	kronor 2,000,000: —
» » 1920	» 1,637,400: —
» » 1921	» 900,000: —
» » 1922	» 700,000: —
Summa kronor	5,237,400: —

Vidare har riksdagen till bestridande av de till följd av kristiden uppkommande merkostnader för berörda anskaffning anvisat:

för år 1919	kronor 160,000: —
» » 1920	» 397,480: —
» » 1921	» 600,000: —

Något anslag till bestridande av under innevarande år uppkommande merkostnader har ännu icke av riksdagen äskats.

- [51.] Uti förenämnda, å 1922 års stat upptagna anslagsbelopp, 700,000 kronor, hade icke inberäknats några medel för tillverkning av kulsprutor. Under framhållande att det vore nödvändigt, att gevärsfaktoriets kulsprute tillverkning alltjämt kunde hållas i gång åtminstone i någon utsträckning, framlade arméförvaltningen uti skrivelse den 30 augusti 1920 en plan för fortsättandet av ifrågavarande tillverkning under åren 1922—1924, och hemställde ämbetsverket i samband härmed om beviljande av för ändamålet erforderliga medel. Med anledning härav föreslog Kungl. Maj:t 1921 års riksdag att för fortsatt anskaffning av kulsprutemateriel bevilja ett anslag av 1,104,000 kronor samt därav å extra stat för år 1922 såsom reservationsanslag anvisa ett belopp av 372,000 kronor. Riksdagen ansåg sig icke för det dåvarande böra fatta ståndpunkt till den framlagda tillverkningsplanen men anvisade för ifrågavarande ändamål å extra stat för år 1922 ett reservationsanslag av 300,000 kronor.

Ovanberörda kulsprutematerielanskaffning avser uteslutande s. k. *tung* kulsprutemateriel. För anskaffning av *lätta* kulsprutor hava medel anvisats under de av nästlidet års riksdag beviljade anslag till s. k. teknisk materiel.

Arméförvaltningens framställning.

Arméförvaltningen har nu anført, att den hittills gällande tillverkningsplanen beträffande *handvapen* bleve slutförd med 1922 års utgång. Därefter återstode dock att täcka en del brister i arméns utrustning av handvapen, varförutom — såsom vid upprepade tillfällen framhållits — vapentillverkningen vid Karl Gustafs stads gevärsfaktori med hänsyn till krigsberedskapen ej kunde helt nedläggas. Ehuru det ur driftsynpunkt vore önskvärt att redan nu kunna få fastställd en plan för tillverkningen för en del år framåt, ansåge sig arméförvaltningen dock med hänsyn till försvarsrevisionens pågående arbete — genom vilket vissa ändringar i arméns behov av här avsedd materiel torde vara att förvänta — ej nu böra framlägga en sådan plan grundad på nuvarande behovssiffror, utan inskränkte sig ämbetsverket till att i detta sammanhang föreslå ordnandet av tillverkningen endast för året 1923.

Under år 1917 hade tillverkningen vid Karl Gustafs stads gevärsfaktori uppgått till omkring 56,000 6,5 mm. handvapen. En successiv reduktion av denna årstillverkning hade under de följande åren ägt rum, och vore enligt den följda planen tillverkningen under år 1922 avsedd att omfatta 10,000 vapen. En ytterligare reduktion av den årliga tillverkningssiffran medförde visserligen avsevärda olägenheter både ur krigsberedskapssynpunkt, genom att den yrkesutbildade arbetarstammen

minskades, och med hänsyn till önskvärdheten att ej nödgas i större utsträckning avskeda arbetare. På grund av nödvändigheten av att i möjligaste mån nedbringa statsutgifterna ansåge sig emellertid arméförvaltningen kunna föreslå, att för år 1923 tillverkningen försöksvis nedsattes till att omfatta endast 5,000 vapen. [51.]

Kostnaderna för 6,5 mm. gevär vid en till 5,000 st. gevär nedsatt tillverkning beräknades till 130 kronor per st. För 5,000 vapen erfordrades således 650,000 kronor.

Beträffande *tung kulsprutemateriel* hade till 1921 års riksdag framlagts en ny plan för denna tillverknings ordnande under åren 1922—1924. I riksdagens skrivelse den 17 sistlidna juni, nr 4 A, hade anmälts, att riksdagen icke för det dåvarande anseit sig böra fatta ståndpunkt till denna plan, men att för år 1922 ett belopp av 300,000 kronor för ändamålet ställts till förfogande.

Genom dels vissa ännu ej i anspråk tagna gåvomedel för landstormskulsprutor och dels ovanberörda 300,000 kronor bleve — under förutsättning att det förstärkningsanslag för år 1922, varom framställning i annat sammanhang gjorts, bleve beviljat — kulsprutetillverkningen vid gevärsfaktoriet säkerställd för år 1922. Oavsett den brist, som för närvarande funnes beträffande tunga kulsprutor — vilken brist efter det försvarsrevisionen slutfört sitt arbete knappast torde bliva mindre än nu — vore det ur krigsberedskapssynpunkt nödvändigt att tillsvidare åtminstone under år 1923 hålla tillverkningen av här avsedda vapen vid gevärsfaktoriet i gång. Minimiantalet tunga kulsprutor, som borde beräknas för driftens nödortfiga upprätthållande, torde kunna sättas till 60. Kostnaden för en tung kulspruta enligt nu gällande prisnivå beräknades till 7,500 kronor. Då samtliga för kulsprutor återstående gåvomedel vore tagna i anspråk för 1922 års tillverkning, erfordrades således för upprätthållande i minsta möjliga utsträckning av den tunga kulsprutetillverkningen under år 1923, att anslag beviljades för tillverkning av 60 kulsprutor à 7,500 kronor, d. v. s. 450,000 kronor.

Beträffande *lätta kulsprutor* hade 1921 års riksdag dels anvisat medel för anordnande av inhemsk tillverkning härav vid gevärsfaktoriet och dels för anskaffning av ett antal dylika vapen för övningar och försök. I och för möjliggörande av tillverkningsrättens erhållande hade sistnämnda medel — med undantag av vad som erfordrades för nedan angivna inhemska försökstillverkning år 1922 — måst disponeras för vapeninköp från den utländska patenträttsinnehavaren.

Anordningarna för den inhemska tillverkningen beräknades möjliggöra en försökstillverkning av ett fåtal vapen år 1922, vartill medel

[51.] vore disponibla, en tillverkning av omkring 400 vapen under år 1923 och därefter från och med år 1924 en tillverkning i full, avsedd utsträckning.

Att nu uppgöra en på behovet av lätta kulsprutor grundad plan för denna tillverknings ordnande för en del år framåt torde med hänsyn till försvarsrevisionens pågående arbete ej vara lämpligt, utan syntes beräkningen av medelsbehovet endast böra avse tillverkningen under år 1923. I detta sammanhang borde erinras därom, att den för år 1923 beräknade tillverkningen av 400 vapen endast utgjorde en ringa del av behovet, så att ett beviljande av härför erforderliga medel på intet sätt kunde anses föregripa försvarsrevisionens arbete.

Kostnaden enligt nu gällande prisnivå för en lätt kulspruta med tillbehör borde beräknas till 2,100 kronor, d. v. s. för en tillverkning år 1923 av 400 vapen 840,000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet å anslaget till fortsatt anskaffning av handvapen och kulsprutemateriel för 1923 års tillverkning uppginge således till:

för handvapen	kronor	650,000: —
» tunga kulsprutor	»	450,000: —
» lätta kulsprutor	»	840,000: —
Summa kronor		1,940,000: —

För driftens rationella bedrivande vore det nödvändigt, att hela det för år 1923 erforderliga medelsbehovet säkerställdes, även om endast halva beloppet ställdes till förfogande under budgetperioden 1 januari —30 juni 1923.

På grund av vad ovan framhållits hemställde arméförvaltningen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för fortsatt anskaffning av handvapen och kulsprutemateriel bevilja ett reservationsanslag å 1,940,000 kronor och därav å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa 970,000 kronor.

Departements-
chefen.

Då det givetvis är av största vikt, att driften vid gevärsfaktoriet må kunna uppehållas i en viss omfattning, torde det redan på grund därav vara nödvändigt, att medel för berörda ändamål anvisas å den halvårsstat, varom här är fråga.

Vad då först angår handvapentillverkningen, finner jag icke anledning till erinran mot arméförvaltningens förslag rörande ordnandet av denna tillverkning under år 1923 och den därpå grundade beräk-

ningen av medelsbehovet, enligt vilken för nämnda år skulle erfordras 650,000 kronor, därav för första halvåret hälften eller 325,000 kronor. [51.]

Vidkommande härefter frågan om tillverkning av kulsprutemateriel, har arméförvaltningen hemställt om anvisande av medel dels för fortsatt anskaffning av tunga kulsprutor, dels ock för tillverkning av lätta kulsprutor, sedan de för en dylik tillverkning erforderliga anordningarna vid gevärsfaktoriet vidtagits med anlitanade av det utav nästlidet års riksdag för sådant ändamål anvisade anslag. Med hänsyn till angelägenheten av att i möjligaste grad begränsa statsutgifterna under nu ifrågavarande budgetperiod anser jag mig emellertid icke kunna tillstyrka, att för första halvåret 1923 anvisas större belopp för kulsprutetillverkning än som är oundgängligen av behovet påkallat för ett nöd- torftigt uppehållande av driften vid gevärsfaktoriet; och torde i sådant hänseende ett belopp av 225,000 kronor vara tillfyllest. Huruvida och i vad mån dessa medel skola disponeras för tillverkning av det ena eller andra slaget av kulsprutemateriel, torde få av Kungl. Maj:t avgöras framdeles, sedan det visat sig, om de förberedande åtgärderna för en inhemsk tillverkning av lätta kulsprutor hinna slutföras inom den tid, som av arméförvaltningen beräknats.

I enlighet med vad jag nu anfört, skulle sålunda för fortsatt anskaffning av handvapen och kulsprutemateriel under förra halvåret 1923 behöva anvisas sammanlagt (325,000 + 225,000 =) 550,000 kronor. Med frågan om beviljande av de för tiden därefter erforderliga medel för ifrågavarande ändamål torde under samma förutsättning, som av mig angivits vid behandlingen av ordinarie vapenanslaget, kunna anstå till 1923 års riksdag.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *fortsatt anskaffning av handvapen och kulsprutemateriel* å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett reservationsanslag av 550,000 kronor.

3. Anskaffning av gasskydd.

[52.]

Under åberopande av vad i särskild skrivelse den 31 augusti 1921 anförts har arméförvaltningen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för anskaffning av gasskydd bevilja ett reservationsanslag av 875,000 kronor samt därav anvisa 500,000 kronor å tilläggsstat för år 1922 och 375,000 kronor å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923.

Armé-
förvaltningens
framställning.

[52.]
Departements-
chefen.

Med hänsyn till nödvändigheten av att i högsta möjliga grad begränsa statsutgifterna finner jag mig allenast i så måtto kunna tillstyrka förevarande framställning, att å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 torde böra för nu ifrågavarande ändamål äskas ett belopp av 150,000 kronor.

Det synes mig icke lämpligt att i vidare mån än nu skett till statsrådsprotokollet redogöra för detta ärende; riksdagens vederbörande utskott torde därom erhålla närmare upplysning genom de handlingar, som tillhandahållas utskottet.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *anskaffning av gasskydd* å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett reservationsanslag av 150,000 kronor.

Övningar med viss teknisk utrustning.

Uppå därom av Kungl. Maj:t gjord framställning anvisade 1920 års riksdag å extra stat för år 1921 ett reservationsanslag av 60,000 kronor till övningar med viss teknisk utrustning.

För innevarande år har riksdagen för övningar och försök med viss teknisk materiel å extra stat anvisat ett reservationsanslag av 250,000 kronor.

Arméförvalt-
ningens
framställning.

Arméförvaltningen har nu anfört, att kostnaderna för övningar med här avsedd materiel vore av närbesläktad natur med dem, som bestredes å anslaget till vapen och ammunition m. m., och torde desamma, i den mån större erfarenheter vunnits beträffande det årliga medelsbehovet härför, böra upptagas under nämnda anslag. Med hänsyn till den ringa erfarenhet, som hittills vunnits beträffande övningsbehovet av nedan upptagen teknisk materiel, syntes det vara lämpligt, att anslag härtill för år 1923 upptoges å extra stat för nämnda år.

Medelsbehovet för här avsett ändamål syntes för år 1923 böra beräknas på följande sätt:

20 skott med lätta granatkastare per infanteriregemente = 560 skott à kr. 50: —	kronor 28,000: —
30 skott med tunga granatkastare per artilleriregemente = 300 skott à kr. 75: —	» 22,500: —

100 skott med gevärsgranater (övnings-) per infanteriregemente = 2,800 skott à kr. 2: —	kronor 5,600: —
20 stridshandgranater per infanteriregemente och omkring 10 per truppförband vid övriga truppslag = omkring 1,000 stridshandgranater à kr. 5: —	» 5,000: —
20 rökhandgranater per infanteriregemente = 560 rökhandgranater à kr. 5: —	» 2,800: —
Dimalstrare	» 14,400: —
Lyspatroner och signalbloss m. m.	» 16,800: —
Summa kronor 95,100: —	

Med hänsyn till de skäl, som under anslaget till vapen och ammunition m. m. anförts beträffande anslag för ammunition, vore det ur övningssynpunkt nödvändigt, att hela det för år 1923 beräknade beloppet ställdes till förfogande under budgetperioden 1 januari—30 juni 1923.

På grund av vad sålunda anförts hemställde arméförvaltningen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för övningar med viss teknisk utrustning å extra stat för budgetperioden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett reservationsanslag av 95,100 kronor.

Såsom förut nämnts, hava medel till övningar med teknisk materiel anvisats å extra stat för såväl nästlidet som innevarande år. Då ifrågasatta liknande övningar under år 1923 synas utan olägenhet kunna i sin helhet förläggas till senare hälften av året, torde för tiden januari—juni 1923 icke behöva äskas något anslag för berörda ändamål, utan synes med frågan om anvisande av härför erforderliga medel kunna anstå till 1923 års riksdag.

Departements-
chefen.

Vissa artilleribehov m. m.

Uti sin skrivelse den 31 augusti 1921 angående lantförsvarets medelsbehov har arméförvaltningen hemställt om beviljande av medel för tillgodoseende av följande till nu förevarande anslagsgrupp hänförliga ändamål, nämligen:

för anskaffning av fäktvapen.....	kronor 440,000: —
därav 220,000 kronor å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923	

för åtgärder för industriens krigsberedskap	kronor	150,000: —
därav 100,000 kronor å tilläggsstat för år 1922 och 50,000 kronor å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923		
» anskaffning av mobiliseringsammunition till tunga artilleripjäser	»	2,016,000: —
därav 1,016,000 kronor å tilläggsstat för år 1922 och 1,000,000 kronor å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923		
Summa kronor		2,606,000: —

Med hänsyn dels till den allmänna revisionen av vårt försvars-
väsende dels ock till nödvändigheten av att i möjligaste mån begränsa
statsutgifterna finner jag mig icke kunna tillstyrka bifall till arméför-
valtningens framställning om anvisande av medel för de ändamål, varom
här är fråga.

G. Byggnader och ingenjörmateriel.

[53.]

1. Byggnader, övningsfält och skjutbanor.

(Byggnadsanslaget.)

Ifrågavarande anslag är avsett för bestridande av kostnader för:
mindre nybyggnader,

underhåll av: fästningsverk, hus och byggnader med deras fasta
inredning, kaserngårdar med ledningar och stängsel, övningsfält, hin-
derbanor, hindergårdar med deras fasta hinder, ridbanor, skjutfält och
skjutbaneanläggningar samt skötsel av andra lantförsvaret tillhörande
eller för dess räkning upplåtna jordområden med tillhörande skog, plan-
teringar, vägar, broar, stängsel, avlopp och dylikt,

anskaffning och underhåll av: inventarier och redskap för eldsläck-
ning samt byggnads- och maskinreparationer, tillbehör till ångpannor
och centraluppvärmningsapparater m. m.,

yttre renhållning och belysning samt

uppgörande av kostnadsförslag och tillkallande av sakkunniga.

Enligt de grunder, som framlades för 1915 års riksdag, hava kost-
naderna för byggnadernas årliga underhåll beräknats till $\frac{1}{2}$ procent av
anläggningskostnaderna under 1—4 året, $\frac{3}{4}$ procent under 5—8 året
och 1 procent från och med 9 året.

Anslaget är i riksstaten för innevarande år upptaget med 2,065,700 kronor. Till förstärkning av detsamma har å extra stat för nämnda år anvisats ett förslagsanslag, högst, å samma belopp som det ordinarie anslaget eller 2,065,700 kronor. [53.]

I den av Kungl. Maj:t fastställda staten för byggnadsanslagets användande har anslaget fördelats å fyra titlar, av vilka två ställts till truppförbandens disposition för »årliga utgifter» och för »större reparationer». Den tredje titeln har ställts till arméfördelningschefers och likställda chefers förfogande för smärre »oförutsedda utgifter» inom arméfördelningarna. Den fjärde titeln har stått till omedelbar disposition av arméförvaltningens fortifikationsdepartement för nybyggnader, underhåll och oförutsedda utgifter m. m.

Uti den 10 januari 1921 avgivet yttrande i anledning av budgetårskommitténs förslag rörande budgetårets omläggning framhöll arméförvaltningen, att den under ordinarie byggnadsanslaget upptagna titeln »större reparationer», vilken under den senaste tioårsperioden uppgått till i medeltal något mer än en tredjedel av hela anslaget, komme att röna inflytande av en övergång till det föreslagna nya budgetåret. De med denna titel avsedda arbetena påkallade nämligen i de allra flesta fall entreprenader, varom anbud hitintills infordrats och entreprenadavtal uppgjorts under den därför lämpligaste tiden eller under vintermånaderna före påföljande byggnadssäsong. Då någon förändring i tiden för entreprenadanbudens infordrande icke syntes böra äga rum med anledning av budgetårets omläggning, kunde de för större reparationer avsedda medel efter en omläggning av budgetåret till tiden 1 juli—30 juni icke komma till användning förrän under budgetårets senare hälft. De för budgetåret 1 juli 1923—30 juni 1924 anvisade medel till större reparationer kunde följaktligen icke komma till användning under övergångsåret 1923. På det att de nödvändiga reparationerna under år 1923 icke skulle uppskjutas till efterföljande år, borde byggnadsanslaget för tiden 1 januari—30 juni år 1923 i vad detsamma avsåge titeln »större reparationer», icke beräknas till 50 procent av det årliga medelsbehovet utan till ett något högre belopp, exempelvis till 75 å 80 procent av årsbehovet.

Arméförvaltningens yttrande den 10 januari 1921.

Uti sin framställning rörande lantförsvarets medelsbehov för tiden 1 januari—30 juni 1923 har nu arméförvaltningen anført, att enligt nyss argivna grunder för beräkandet av kostnaderna för byggnadernas årliga underhåll borde underhållskostnaderna för Livregementets grenadjärers

Arméförvaltningens förvarande framställning.

- [53.] samt Skaraborgs och Bohusläns regementens kasernetablissemang, vilka med ingången av år 1923 varit i bruk över 8 år, ökas med $\frac{1}{4}$ procent av anläggningskostnaderna (tillhopa 6,600,000 kronor) eller med 16,500 kronor.

För de byggnader, som enligt bilaga till 1918 års statsverksproposition, fjärde huvudtiteln sid. 234 före utgången av samma år färdigställets, och för vilka byggnadsanslaget från och med år 1919 ökats med 8,100 kronor, utgörande i runt tal $\frac{1}{2}$ procent å anläggningskostnaderna 1,623,300 kronor, borde underhållskostnaderna jämväl från och med år 1923 ökas med $\frac{1}{4}$ procent eller med 4,050 kronor.

Dessutom komme genom fortifikationsdepartementets försorg att före ingången av år 1923 uppföras eller övertagas nedan angivna byggnader m. m., för vilka underhållsmedel jämväl erfordrades och vilka betingade en anläggningskostnad av följande belopp:

Garage för ambulansautomobil i Boden	kronor	8,000: —
Garnisonssjukstall i Boden	»	30,000: —
Värmeledningsanläggning vid Kronprinsens husarregemente	»	70,000: —
S. k. Monoinstallationer inom ångcentralerna vid vissa kasernetablissemang	»	35,000: —
Förstärkning av uppvärmningsanläggningarna i Svea och Göta livgardens kasernetablissemang	»	90,000: —
Förrådsbyggnad i Vännäs	»	18,000: —
Tillbyggnad av skosmedja vid Kronprinsens husarregemente	»	19,400: —
Vingverkstad vid flygkompaniet å Malmen	»	6,400: —
Motorreparationsverkstad vid d:o	»	20,000: —
S. k. Mack-bensinanläggning för arméns intendenturförråd i Stockholm	»	5,800: —
Bodar och uthus i Vaxholm, Karlsborg och Boden	»	15,500: —
Verkstäder m. m. vid Bodens artilleriregemente	»	12,000: —
Brandpostledningar vid Västmanlands regemente och Norrlands artilleriregementes detachement i Boden	»	14,000: —
Summa kronor		344,100: —

Enligt förutnämnda beräkningsgrunder erfordrades för underhåll av dessa byggnader m. m. från och med år 1923 ett belopp av omkring 1,720 kronor.

Med hänsyn till vad i det föregående anförts borde det för kalenderåret 1923 beräknade byggnadsanslaget erhålla en ökning av (16,500 + 4,050 + 1,720 =) 22,270 kronor. [53.]

För kalenderåret 1923 skulle byggnadsanslaget sålunda böra ökas från nuvarande belopp 2,065,700 kronor med 22,270 kronor eller i runt tal till 2,088,000 kronor.

Enligt vad å sid. 18 i Kungl. Maj:ts proposition nr 201 till 1921 års riksdag angående omläggning av budgetåret funnes anført, borde byggnadsanslaget för tiden 1 januari—30 juni 1923 fastställas beträffande den i detsamma ingående titeln »större reparationer» till 75 å 80 procent av det erforderliga årsbeloppet. Enär sagda titel uppginge till något mer än en tredjedel av hela anslaget, borde sålunda för första halvåret 1923 anslaget beräknas till

$$\left[\left(\frac{50}{100} \times \frac{2}{3} \times 2,088,000 \right) + \left(\frac{80}{100} \times \frac{1}{3} \times 2,088,000 \right) \right] = 1,252,800 \text{ kronor.}$$

Som byggnadskostnadernas ökning icke torde kunna beräknas understiga 150 procent utöver de före kriget gällande prisen, borde det för tiden den 1 januari—den 30 juni 1923 enligt ovan beräknade anslaget 1,252,800 kronor ökas med 150 procent eller till 3,132,000 kronor.

Arméförvaltningen hemställde därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för första halvåret 1923 upptaga ordinarie reservationsanslaget till byggnader, övningsfält och skjutbanor till 3,132,000 kronor.

Arméförvaltningen har vidare i annat sammanhang gjort framställning om anvisande under ordinarie byggnadsanslaget av *särskilda medel för sjukvårdsändamål* samt till stöd därför anført följande.

Genom de av riksdagen beviljade anslagen för dels nybyggnader av arméns sjukhus, dels anordnandet av nya sjukavdelningar, dels förbättringar av allehanda art av äldre sjukhus och sjukavdelningar syntes det vara berättigat att säga, att de lokala förhållandena å arméns sjukhus numera vore sådana, att de fullt tillfredsställde behoven av sjukhusvård under normala förhållanden.

Detta gällde dock icke med avseende å sjukhusen för Vaxholms grenadjärregemente, Smålands artilleriregemente och Norrlands trängkår, sjukhuset å Laxö, militärsjukhuset i Skövde och garnisonssjukhuset å Karlsborg.

Huru trängande än behovet av förbättrade förhållanden å dessa sjukhus vore, ansåge sig sjukvårdsstyrelsen dock med hänsyn till det

[53.] ekonomiska läget i landet böra avstå från hemställan om medel för tillgodoseendet därav.

Om sjukvårdsstyrelsen sålunda icke ansåge sig för närvarande böra göra framställning angående medel för nybyggnader av sjukhus, kunde sjukvårdsstyrelsen däremot icke underlåta att tillse, att sjukhusen för framtiden underhölles på fullt tillfredsställande sätt.

Truppförbandens sjukvårdsinrättningar intoge från förvaltnings- och underhållssynpunkt en särställning bland de byggnader, vilkas underhåll och vård stode under fortifikationsdepartementets högsta uppsikt och ledning.

Utöver den oundgängliga vård, vilken måste ägnas alla kronans byggnader för nödorstigt underhåll, tillkomme nämligen för sjukhusen utgifter, betingade av deras användning till sjukvårdsändamål. De måste underhållas på sådant sätt, att uppkomna skador snarast avhjälpes; och syntes det böra betonas, att ett sjukhusmässigt prydligt utseende icke härvid vore dikterat av för den egentliga sjukvården främmande hänsyn utan medföljde utan vidare det underhåll, som erfordrades för att bjuda den kroppsliga vård, den luftbeskaffenhet och den riskfria omgivning, som vore nödvändig vid sjukas sammanförande å sjukhus framför allt å allmänna salar.

Önskvärdheten att underhålla arméns sjukhus enligt ovanstående grunder vore uppenbar. Det torde också hava varit denna tankegång, som legat till grund för Kungl. Maj:ts uppdrag till fortifikationsdepartementet i brev den 22 juni 1920 angående regleringen av utgifterna under lantförsvarets fjärde huvudtitel för år 1921, femtiofjärde punkten, att vid inkommande med förslag till stat för användande under år 1921 av byggnadsanslaget särskilt angiva, vad som erfordrades för truppförbandens sjukvårdsinrättningar.

Givetvis hade fortifikationens myndigheter, i den mån det varit möjligt utan eftersättande av oundgängliga krav, sökt tillmötesgå sjukvårdsrepresentanternas krav vid förarbeten för och meddelande av vederbörliga underhållsplaner; att i önskvärd och behörig utsträckning tillmötesgå specialfordringar för sjukhusens underhåll hade tillgängliga medel däremot icke medgivit.

För ernående av detta senare syfte vore således särskilda medel erforderliga; endast härigenom syntes det vara möjligt för sjukvårdsstyrelsen att kunna fordra behörig ordning och snygghet å sjukhusen. Vid bedömandet av storleken av dessa hade hänsyn tagits till motsvarande civila förhållanden, och låge den beräkningen till grund, att av arméns omkring sextio sjukhus vart och ett i genomsnitt erfordrade ungefär

1,500 kronor, de mindre ringare summa, de större väsentligt ökad, [53.] vilket sammanlagt skulle utgöra 90,000 kronor.

Dessa medel syntes böra uppföras under byggnadsanslaget samt av vederbörande redovisas i sammanhang med övriga underhållskostnader. Byggnadsanslaget borde sålunda för detta ändamål ökas med 90,000 kronor. Vid beräkningen av byggnadsanslaget syntes ifrågavarande medel böra särskilt upptagas. I staten för byggnadsanslagets användande torde viss del av de medel, som beviljades för sjukhusens vård utöver de redan nu från byggnadsanslaget utgående och för det nödtorftiga underhållet avsedda medel, böra, på fördelningsläkarens föredragning, ställas till arméfördelningschefens omedelbara förfogande under nuvarande titel III, under särskild rubrik »för sjukvårdsändamål utöver nödtorftigt underhåll»; återstoden av dessa medel syntes böra uppföras under titel IV under rubrik »för sjukvårdsändamål utöver nödtorftigt underhåll avsedda medel att av fortifikationsdepartementet fördelas efter av sjukvårdsstyrelsen angiven plan». Fördelning å titlarna I och II syntes icke erforderlig eller lämplig.

Särskilda författningsändringar torde till följd av denna framställning icke vara erforderliga, liksom det icke heller torde vara från sjukvårdssynpunkt lämpligt, att dessa detaljer undandroges fortifikationsdepartementets fackmässiga tillsyn. Dock torde i den mån erfarenheten visade sådant lämpligt i samband med omarbetning av fortifikationsdepartementets kungörelse angående underhållet och värden av arméns kasernetablissemang m. fl. förvaltningsbestämmelser erforderlig ytterligare hänsyn tagas till medlen i fråga.

Underhållsförslag och förslag till nybyggnadsarbeten och större förändringsarbeten skulle sålunda liksom hittills ske i samarbete, där så vore behövt, mellan fortifikationsdepartementet och sjukvårdsstyrelsens respektive representanter vid truppförbanden, jämlikt § 7 mom. 2 i förordningen angående förvaltningens vid armén allmänna ändamål och organisation; sjukvårdsstyrelsen hade för övrigt i sitt förslag till »Militärt hälsovårdsreglemente» redan betonat vikten av läkarnas medverkan vid dessa förslags uppgörande. Planläggningen av de här åsyftade till sjukhusens särskilda underhåll å tit. IV avsedda medlens användning på olika arméfördelningar (truppförband) borde, som ovan redan nämnts, tillkomma sjukvårdsstyrelsen.

På grund av ovanstående hemställde arméförvaltningen, att Kungl. Maj:t måtte hos riksdagen hemställa om byggnadsanslagets ökning enligt ovanstående grunder för år med 90,000 kronor, d. v. s. för halvåret 1 januari—30 juni 1923 med 45,000 kronor.

[53.] Det av arméförvaltningen framlagda förslaget om upptagande i anslagsberäkningen av ett särskilt belopp för tillgodoseende av sjukvårdsändamål finner jag icke skäl att biträda. Därest enligt arméförvaltningens mening ändrade grunder för anslagets fördelning äro av behovet påkallade, ankommer det på ämbetsverket att därom göra framställning vid ingivande till Kungl. Maj:t av förslag till stat för anslagets användande.

Departements-
chefen.

Med tillämpning av hittills gällande grunder för det ordinarie byggnadsanslagets beräkning skulle detta anslag, som i riksstaten för innevarande år är upptaget med 2,065,700 kronor, ökas med, för helt år räknat, 22,270 kronor till i runt tal 2,088,000 kronor. Enär detta belopp beräknats efter de före kristidens inträde rådande prisförhållandena, har arméförvaltningen hemställt om förhöjning härå med 150 procent. Då man emellertid tordè hava anledning att för år 1923 räkna med en avsevärt lägre prisnivå än den, på vilken arméförvaltningen grundat sin beräkning av ifrågavarande anslagsbehov, synes en förhöjning med 100 procent vara tillfyllest. Med hänsyn till svårigheterna att finansiera övergångsbudgeten torde av det i enlighet härmed för helt år beräknade beloppet, 4,176,000 kronor, å staten för första halvåret 1923 icke kunna upptagas mer än hälften eller således 2,088,000 kronor.

På grund av vad jag nu anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga ordinarie reservationsanslaget till
byggnader, övningsfält och skjutbanor,
nu kronor 2,065,700: —
med » 2,088,000: —

[54.] 2. Underhåll av maskinella anordningar vid vätgasverket i Boden.

Uti sin framställning angående lantförsvarets medelsbehov för år 1921 anmälde arméförvaltningen, att chefen för Bodens ingenjörkår hos ämbetsverkets fortifikationsdepartement hemställt om anvisande av medel för underhåll av det då i huvudsak färdigställda vätgasverket i Boden med därtill hörande maskinella anordningar. Med hänsyn till den ringa erfarenhet angående kostnaden för ifrågavarande maskiners underhåll, som ditills stode till buds, ansåge arméförvaltningen densamma tillsvidare endast kunna approximativt uppskattas. Intill dess tillräcklig erfarenhet vunnits, borde därför för ändamålet erforderliga medel

utgå i form av extra anslag. Enligt dittills följda grunder för beräkning av underhållsmedel skulle den årliga kostnaden bli 2,800 kronor. Härtill borde under rådande kristid läggas en till 50 procent beräknad anslagsförstärkning eller 1,400 kronor. Då underhållsmedel erfordrades redan för år 1920, hemställde arméförvaltningen, att för varitdera av åren 1920 och 1921 måtte för ifrågavarande ändamål anvisas ett anslag av 4,200 kronor.

[54.]

I enlighet härmed föreslog Kungl. Maj:t 1920 års riksdag att för underhåll av maskinella anordningar vid vätgasverket i Boden anvisa dels å tilläggsstat för år 1920 ett reservationsanslag av 4,200 kronor, dels ock å extra stat för år 1921 likaledes ett reservationsanslag av 4,200 kronor.

De sålunda äskade anslagen blevo av riksdagen anvisade.

Jämväl å extra stat för innevarande år har för ifrågavarande ändamål anvisats ett reservationsanslag av 4,200 kronor.

Arméförvaltningen har nu uti skrivelse den 31 augusti 1921 angående lantförsvarets medelsbehov för första halvåret 1923 anført, att för möjliggörande av ett noggrannare beräkning av ifrågavarande årligen återkommande kostnader för denna jämförelsevis nya anläggning borde avvaktas erfarenheterna jämväl under år 1921 beträffande erforderliga kostnader för underhållet av dessa anordningar samt anslag hertill först därefter upptagas å ordinarie stat. På grund härav hemställde arméförvaltningen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för underhåll av maskinella anordningar vid vätgasverket i Boden å extra stat för första halvåret 1923 anvisa ett reservationsanslag av 2,100 kronor.

Arméförvaltningens
framställning.

Under återopande av vad sålunda förekommit får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departements-
chefen.

att för *underhåll av maskinella anordningar vid vätgasverket i Boden* å extra stat för tiden 1 januari —30 juni 1923 anvisa ett reservationsanslag av 2,100 kronor.

3. Elektrifiering av Vendes artilleriregementes kasernetablissemang.

[55.]

Vendes artilleriregementes kasernetablissemang i Kristianstad har alltsedan etablissemangets uppförande varit försett med gasbelysning.

[55.] Framställning av arméförvaltningen. Arméförvaltningen har anfört, att kostnaden för gas inom regementets garnisonsort vore jämförelsevis hög, medan den elektriska energien för belysning tillhandahölles för ett jämförelsevis måttligt pris. Härtill komme, att priset å gas från och med den 1 juli 1920 undergått en icke oväsentlig förhöjning, på grund varav de utgifter kronan numera finge vidkännas för regementets belysning kunde sägas vara oskäligt höga.

Verkställd utredning hade givit som resultat, att en övergång till elektrisk belysning skulle komma att medföra en årlig besparing av 37,000 kronor, medan själva anläggningskostnaden nu endast uppginge till 50,000 kronor.

Arméförvaltningen, som hölle före, att ovannämnda elektrifiering av ekonomiska skäl snarast borde komma till stand, hemställde därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för elektrifiering av Vendes artilleriregementes kasernetablissemang å extra stat för första halvåret 1923 anvisa 50,000 kronor.

Departements-
chefen.

Då den föreslagna elektrifieringen, enligt vad sålunda upplysts, skulle medföra en i förhållande till engångskostnaderna synnerligen avsevärd besparing av utgifter för belysning, finner jag mig böra tillstyrka arméförvaltningens förevarande framställning. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *elektrifiering av Vendes artilleriregementes kasernetablissemang* å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett reservationsanslag av 50,000 kronor.

[56.]

4. Ingenjörmateriel utom flygmateriel.

I riksstaten finnes för närvarande upptaget ett ordinarie anslag, benämnt »Ingenjörmateriel, reservationsanslag».

Ifrågavarande anslag är avsett för bestridande av kostnaderna för underhåll, eventuellt även anskaffning av ingenjörstabernas och ingenjörtruppernas ingenjörtekniska utrustning och fordon, av rid- och körskolepersedlar samt av instrument, verktyg och maskiner för ingenjörmaterielens tillverkning och besiktning,

anskaffning av råmaterialier och förbrukningsartiklar samt arbetslöner åt civila arbetare vid fortifikationens tygverkstäder.

[56.]

Anslaget, som uppfördes i riksstaten i sammanhang med den från och med år 1920 genomförda förändrade anslagsuppställningen under fjärde huvudtiteln och som beräknats efter de före kristidens inträde rådande pristäthållandena, har för vart och ett av åren 1920, 1921 och 1922 upptagits med 124,100 kronor. Av detta belopp hava 37,500 kronor beräknats för underhåll av flygmaterielen. För sistnämnda ändamål hava därjämte medel å extra stat av riksdagen anvisats. Till förstärkning av de för den övriga ingenjörsmaterielen å ordinarie stat beräknade medel, $(124,100 - 37,500 =)$ 86,600 kronor, har riksdagen å tilläggsstat för åren 1920 och 1921 anvisat respektive 103,920 kronor och 86,600 kronor. För innevarande år har ännu icke något förstärkningsanslag av riksdagen äskats.

Arméförvaltningen har anfört, att ämbetsverket, med hänsyn till flygmaterielens ökade omfattning och dyrbara underhåll, ansett, att erforderliga medel till flygmaterielens anskaffning och underhåll borde uppföras såsom ett särskilt anslag, varför framställning angående denna materiel gjordes i annat sammanhang.

Arméförvaltningens framställning.

Till ingenjörsmateriel utom flygmateriel hade för år 1922 i likhet med för år 1921 å ordinarie stat beviljats $(124,100 - 37,500 =)$ 86,600 kronor. För sistnämnda år hade emellertid riksdagen därjämte anvisat, förutom det extra anslaget till flygmaterielens underhåll, ett förstärkningsanslag till anslaget i fråga å 86,600 kronor eller tillhoppa 173,200 kronor.

Då förstärkningsanslagen numera avsåges böra ingå i ordinarie anslaget och till grund för det sistnämnda anslagets beräkning borde läggas värdet vid nuvarande tidpunkt av den materiel, som skulle underhållas med anslagets medel, hade arméförvaltningen låtit verkställa en beräkning över de nuvarande anskaffningskostnaderna för ingenjörsmaterielen.

Med huvudsaklig tillämpning av de grunder för beräkning av anslaget till ingenjörsmateriel, vilka tillämpats vid uppgörande av kostnadsberäkningarna för 1914 års härordning, och vilka grunder visat sig i stort sett lämpliga, hade fortifikationsdepartementet, på sätt närmare framginge av dess särskilda skrivelse den 31 augusti 1921, beräknat anslaget till ingenjörsmaterielens anskaffning och underhåll för helt år till 191,870 kronor, varav för tiden 1 januari—30 juni 1923 halva beloppet, 95,935 kronor eller avrundat 96,000 kronor.

Med anledning härav hemställde arméförvaltningen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att i riksstaten för första halvåret 1923 för

- [56.] ingenjörmateriel utom flygmateriel upptaga ett ordinarie reservationsanslag av 96,000 kronor.

Departements-
chefen.

Det av arméförvaltningen framställda förslaget om utbrytande ur anslaget till ingenjörmateriel av de för underhåll av flygmaterielen avsedda medel giver mig icke anledning till någon erinran.

För underhållet av den övriga ingenjörmaterielen har å ordinarie stat och tilläggsstat för år 1921 anvisats tillhoppa (86,600 + 86,600 =) 173,200 kronor. På ett till samma belopp uppgående medelsbehov grundar sig — såsom i annat sammanhang närmare omförmäles — arméförvaltningens framställning om förstärkningsanslag för innevarande år. För år 1923 har däremot anslagsbehovet av arméförvaltningen upptagits med ett till 191,870 kronor förhöjt belopp. En sådan anslagsförhöjning synes emellertid icke vara oundgängligen erforderlig, utan torde för första halvåret 1923 böra upptagas allenast hälften av förenämnda belopp, 173,200 kronor, eller således 86,600 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att under riksstatens fjärde huvudtitel, med utslutande av det under rubriken ingenjörmateriel uppförda ordinarie reservationsanslaget, under rubriken *ingenjörmateriel utom flygmateriel* uppföra ett ordinarie reservationsanslag å 86,600 kronor.

[57.]

5. Underhåll av flygmaterielen.

Under ordinarie anslaget till ingenjörmateriel har för underhåll av flygmaterielen beräknats ett belopp av 37,500 kronor. Då detta belopp visat sig otillräckligt, har riksdagen under de senare åren å extra stat anvisat särskilda medel för underhåll av flygmaterielen. För år 1921 anvisades sålunda för ändamålet ett anslag av 493,090 kronor.

Uti nästlidet års statsverksproposition föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att för underhåll av flygmaterielen å extra stat för år 1922 anvisa ett belopp av 704,150 kronor. Riksdagen, som emellertid ansåg, att ifrågavarande extra anslag borde av statsfinansiella skäl för år 1922 upptagas med ungefär samma belopp som för år 1921, anvisade för ändamålet å extra stat för år 1922 ett reservationsanslag av 500,000 kronor.

Arméförvalt-
ningens
framställning.

Arméförvaltningen har, under hänvisning till vad ämbetsverket i annat sammanhang anfört beträffande anslaget till ingenjörmateriel utom

flygmateriel, föreslagit, att i riksstaten måtte upptagas ett nytt ordinarie anslag till flygmateriel för anskaffning och underhåll av arméns flygutrustning med därtill hörande fordon och ridpersedlar, instrument, verktyg och maskiner för flygmaterielens tillverkning och besiktning samt för anskaffning av råmaterialier och förbrukningsartiklar ävensom till arbetslöner åt civila arbetare vid flygväsendets tygverkstäder.

[57.]

För detta ändamål hade av riksdagen för år 1922 beviljats dels å ordinarie stat 37,500 kronor dels å extra stat 500,000 kronor. Det extra anslaget till underhåll av flygmateriel borde nu ingå i det ordinarie anslaget. Emellertid ansåge sig arméförvaltningen med hänsyn till föreliggande behov ej kunna gå under den summa, som av Kungl. Maj:t begärts vid 1921 års riksdag, eller $(37,500 + 704,150 =) 741,650$ kronor.

På grund härav och med hänvisning till vad fortifikationsdepartementet anfört i särskild skrivelse den 31 augusti 1921, hemställde arméförvaltningen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till flygmateriel för första hälften av år 1923 å ordinarie stat såsom reservationsanslag anvisa hälften av sistnämnda belopp eller i avrundat tal 370,800 kronor.

Mot det av arméförvaltningen framställda förslaget om sammanförande under ett anslag av samtliga för underhåll av flygmaterielen avsedda medel har jag, såsom redan i annat sammanhang antytts, icke något att erinra. Den omständigheten, att, som en följd härav, nu förevarande anslag skulle komma att till en mindre del bestå av medel, som tidigare anvisats å ordinarie stat, synes mig däremot icke utgöra tillräcklig anledning att, såsom av arméförvaltningen ifrågasatts, redan nu upptaga anslaget såsom ordinarie, utan torde därmed böra anstå i avvaktan på försvarsrevisionens genomförande.

Departements-
chefen.

Såsom av den förut lämnade redogörelsen framgår, har riksdagen till underhåll av flygmaterielen för innevarande år anvisat tillhoppa 537,500 kronor. För år 1923 har arméförvaltningen beräknat medelsbehovet till 741,650 kronor samt för första halvåret hemställt om anvisande av i runt tal hälften av nämnda belopp eller 370,800 kronor. Av statsfinansiella skäl finner jag mig emellertid icke kunna tillstyrka, att för budgetperioden januari—juni 1923 av riksdagen äskas mer än hälften av det för innevarande år för ändamålet anvisade beloppet eller 268,750 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[57.]

att för *underhåll av flygmaterielen* å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett reservationsanslag av 268,750 kronor.

[58.]

6. Förlag av materialier för flygplantillverkning.

Uti skrivelse den 31 augusti 1920 angående lantförsvarets medelsbehov framhöll arméförvaltningen, att det vore nödvändigt, att anslag för anskaffande av förlag av materialier för flygplantillverkning anvisades, så att de för denna tillverkning erforderliga kvantiteter torrt virke m. m. ständigt funnes inneliggande i förråd vid arméns flygverkstäder. Arméförvaltningen hemställde alltså med hänsyn till det trängande behovet av ett dylikt anslag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för anskaffning av förlag av materialier för flygplantillverkning å tilläggsstat för år 1921 anvisa ett belopp av 75,000 kronor.

Vid ärendets anmälan inför Kungl. Maj:t den 7 januari 1921 anförde dåvarande statsrådet och chefen för försvarsdepartementet, att de materialier, förlaget skulle avse, alla vore av den art, att anskaffandet av dem vore förenat med tidsutdräkt. De bestode nämligen till största delen av mahogny och andra dyrbara utländska träslag samt i övrigt av ej standardiserade artiklar. Beträffande trävarorna vore det av synnerlig vikt, att de undergått fullständig torkning, innan de skulle användas vid fabrikationen. Det torde därför ligga i öppen dag, att för åstadkommande av en jämn drift vid flygverkstäderna ävensom ur säkerhetssynpunkt erfordrades ett förlag av här avsedda materialier. Då anslaget till underhåll av flygmaterielen icke lämnade tillgång till uppläggande av ett sådant förlag, syntes förevarande framställning böra i så måtto bifallas, att erforderligt belopp, 75,000 kronor, av riksdagen äskades å extra stat för år 1922.

I enlighet härmed föreslog Kungl. Maj:t nästlidet års riksdag att för anskaffning av förlag av materialier för flygplantillverkning å extra stat för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 75,000 kronor.

Uti sin skrivelse angående regleringen av utgifterna under riksstatsens fjärde huvudtitel anförde riksdagen, att då enligt riksdagens mening medel nu borde anvisas endast för anskaffande av det för ifrågasvarande förlag avsedda trävirke, det av Kungl. Maj:t äskade beloppet torde kunna nedsätras till 60,000 kronor. Detta belopp syntes böra anvisas att utgå under åren 1922 och 1923. I anledning härav anmälde riksdagen, att riksdagen för ifrågavarande ändamål beviljat ett anslag

av 60,000 kronor samt därav å extra stat för år 1922 såsom reservationsanslag anvisat ett belopp av 30,000 kronor. [58.]

Arméförvaltningen har nu, med hänsyn till vikten av att tillräckligt sådant förlag funnes, hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till förlag av materialier för flygplantillverkning å extra stat för första halvåret 1923 anvisa återstoden av nämnda reservationsanslag eller 30,000 kronor.

Armé-
förvaltningens
framställning.

Arméförvaltningens förevarande framställning finner jag mig i så måtto böra tillstyrka, att hälften av det belopp, som varit avsett att utgå under år 1923, eller således 15,000 kronor, synes mig böra anvisas för första halvåret 1923. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departements-
chefen.

att av det för anskaffning av *förlag av materialier för flygplantillverkning* utav 1921 års riksdag beviljade anslag, 60,000 kronor, å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 såsom reservationsanslag anvisa ett belopp av 15,000 kronor.

Krigsbromaterielens förstärkning.

I nästlidet års statsverksproposition föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att för krigsbromaterielens förstärkning bevilja ett anslag av 90,000 kronor samt därav å extra stat för år 1922 såsom reservationsanslag anvisa ett belopp av 45,000 kronor.

Riksdagen, som icke fann annan anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag, än att anslaget syntes böra anvisas att utgå under en tid av tre år, beviljade för ändamålet ett anslag av 90,000 kronor samt anvisade därav å extra stat för år 1922 såsom reservationsanslag ett belopp av 30,000 kronor.

Arméförvaltningen har nu hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att av det sålunda beviljade anslaget å extra stat för första halvåret 1923 anvisa 30,000 kronor.

Armé-
förvaltningens
framställning.

Med hänsyn till svårigheten att finansiera den s. k. övergångsbudgeten och då det utan större olägenhet torde kunna anstå till bud-

Departements-
chefen.

getåret 1923—1924 med fortsatt anvisande av medel för nu ifrågasvarande ändamål, torde härför icke böra äskas några medel för tiden 1 januari—30 juni 1923.

Komplettering av viss materiel vid Fälttelegrafkåren.

Uti 1921 års statsverksproposition föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att för komplettering av viss materiel vid Fälttelegrafkåren bevilja ett anslag av 103,800 kronor samt därav å extra stat för år 1922 såsom reservationsanslag anvisa ett belopp av 51,900 kronor.

Riksdagen, som ansåg, att det av Kungl. Maj:t begärda anslaget borde kunna nedsättas till 60,000 kronor, beviljade för ifrågasvarande ändamål ett anslag å sistnämnda belopp samt anvisade därav å extra stat för år 1922 30,000 kronor.

Armé-
förvaltningens
framställning.

Arméförvaltningen har nu hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att av det sålunda beviljade anslaget å extra stat för första halvåret 1923 anvisa återstoden eller 30,000 kronor.

Departements-
chefen.

Av skäl, som under nästföregående punkt angivits, torde för tiden 1 januari—30 juni 1923 icke böra äskas några medel för nu ifrågasvarande ändamål.

Vissa fortifikationsbehov.

Uti sin förut omförmälda skrivelse den 31 augusti 1921 angående lantförsvarets medelsbehov har arméförvaltningen hemställt om beviljande av medel för tillgodoseende av följande fortifikationsbehov, nämligen:

för om- och tillbyggnad av knallstubinfabriken å Karlsborg	kronor 115,000: —
därav 60,000 kronor å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923.	
» anordnande av bilgarage vid vissa truppförband	» 120,000: —
därav 60,000 kronor å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923.	
» anordningar vid krigstelefonnätet i Boden å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923	» 32,600: —

Transport kronor 267,600: —

	Transport kronor	267,600: —
för förbättringar å vissa provisoriska kulspruteskjutbanor.....	»	245,000: —
därav 46,000 kronor å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923.		
» elektrifiering av Livgardets till häst kasern-etablissemang å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923	»	106,000: —
» elektrifiering av Karlsborgs fästning å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923	»	111,500: —
» förstärkning av uppvärmningsanläggningarna vid Svea livgarde å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923	»	54,000: —
» förstärkning av uppvärmningsanläggningarna vid Göta livgarde å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923	»	54,000: —
» uppförande av ångcentral med tvätt- och badinrättning m. m. vid Göta artilleriregemente ..	»	600,000: —
därav 200,000 kronor å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923.		
» ombyggnad av tvättinrättningen å Visborgs slätt å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 ..	»	87,000: —
» uppförande av skosmedja och skostall m. m. vid Norrlands dragonregemente.....	»	65,000: —
därav 32,500 kronor å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923.		
» flottörutrustning till flygplan	»	219,500: —
därav 73,000 å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923.		
» provisoriskt ordnande av flygväsendet vid armén	»	1,641,600: —
därav 609,000 kronor å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923.		
» anskaffning av fallskärmar å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923	»	27,000: —
» åtgärder för industriens krigsberedskap	»	75,000: —
därav 50,000 kronor å tilläggsstat för år 1922 och 25,000 kronor å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923.		

Summa kronor 3,553,200: —

Med hänsyn dels till den pågående allmänna revisionen av vårt försvarsväsende, dels ock till nödvändigheten av att i möjligaste mån begränsa statsutgifterna finner jag mig icke kunna tillstyrka, att framställning nu göres till riksdagen om anvisande av medel för de ändamål, varom här är fråga.

H. Diverse.

[59]

1. Ersättning för rustning och rotering.

Ordinarie förslagsanslaget till ersättning för rustning och rotering är i riksstaten för år 1922 upptaget med 400,000 kronor.

Utbetalningar från detta anslag äga rum uteslutande under senare delen av året. För tiden 1 januari—30 juni 1923 torde vid sådant förhållande icke någon medelsanvisning erfordras för nu ifrågavarande ändamål. På grund härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga ordinarie förslagsanslaget till ersättning för rustning och rotering utan angivet belopp.

[60.]

2. Extra utgifter.

Ordinarie reservationsanslaget till extra utgifter är i riksstaten för år 1922 upptaget med 615,000 kronor.

Med hänsyn till budgetårets omläggning har arméförvaltningen ansett, att för första halvåret 1923 borde beräknas hälften av nyssnämnda belopp eller 307,500 kronor.

I enlighet härmed får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga ordinarie reservationsanslaget till extra utgifter,

nu	kronor 615,000: —
med halva beloppet eller	» 307,500: —

3. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga.

[61.]

I riksstaten för år 1922 är ordinarie förslagsanslaget till kommittéer och utredningar genom sakkunniga uppfört med 200,000 kronor.

Då för första halvåret 1923 torde erfordras hälften härav, har arméförvaltningen föreslagit, att anslaget måtte i riksstaten för nämnda halvår upptagas med 100,000 kronor.

I överensstämmelse härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga ordinarie förslagsanslaget till kommittéer och utredningar genom sakkunniga,

nu kronor 200,000: —

med halva beloppet eller » 100,000: —

4. Semester åt vid lantförsvaret anställda arbetare.

[62.]

Med anledning av Kungl. Maj:ts därom gjorda framställningar har riksdagen för vart och ett av åren 1919—1922 beviljat ett extra anslag av 100,000 kronor för beredande av semester åt vid lantförsvaret anställda arbetare.

Såsom för riksdagen tidigare anmälts, har Kungl. Maj:t genom brev den 24 juli 1919 meddelat närmare bestämmelser i ämnet.

Arméförvaltningen har nu anfört, att med hänsyn till de tider på året, under vilka semester som regel åtnjötes av ifrågavarande arbetare, för första halvåret 1923 torde kunna beräknas något mindre än hälften av det för år 1922 anvisade beloppet, förslagsvis $\frac{2}{5}$ av detsamma eller 40,000 kronor.

Arméförvalt-
ningens
framställning.

Vad sålunda föreslagits giver mig icke anledning till någon erinran. Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departements-
chefen.

att för beredande av semester åt vid lantförsvaret anställda arbetare å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag av 40,000 kronor.

III. Sjöförsvaret.

A. Avlöning, rekrytering, resekostnader m. m.

[63.]

1. Marinförvaltningen.

Departements-
chefen.

Med hänvisning till vad jag under punkten 5 anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvaktan på den proposition, som kan komma att avlåtats angående vissa lönefrågor vid armén och marinen, tillsvidare beräkna ordinarie förslagsanslaget till marinförvaltningen till 111,335 kronor.

[64.]

2. Marinförvaltningens verksamhet.

Såväl för år 1920 som för år 1921 har till förstärkning av anslaget till marinförvaltningen anvisats

dels till beredande av fyllnad i den i marinförvaltningens stat uppförda anvisningen till vikariatsersättning, arvoden till extra ordinarie tjänstemän och biträden samt renskrivningskostnad m. m. ett förslagsanslag, högst, 25,120 kronor;

dels ock till anställande av två extra revisorer och en extra föredragande i anmärkningsmål i marinförvaltningen samt till förstärkning jämväl i övrigt av arbetskrafterna å revisions- och bokslutskontoren därstädes ett förslagsanslag, högst, 20,850 kronor, därav högst 250 kronor finge tagas i anspråk till vikariatsersättning under semester för extra revisorerna.

Ifrågavarande anslag voro beräknade på följande sätt:

Arvode till två amanuenser	kronor	4,000: —
Vikariatsersättning för ordinarie tjänstemän	»	801: —
Vikariatsersättning och annan avlöning till extra skriv- biträden samt extra renskrivningskostnad	»	5,716: 89
Ersättning till extra vaktmästare	»	3,155: 50
Gratifikationer till extra personal m. m.	»	11,446: 61

Summa kronor 25,120: —

Arvode till en extra revisor	kronor 3,000: —	[64.]
» » biträden vid granskning av förrådsredogörelserna	» 1,600: —	
Arvode till en extra revisor och bokhållare	» 3,000: —	
» » biträden å bokslutskontoret	» 1,800: —	
Vikariatsersättning under semester för två extra revisorer	» 250: —	
Extra föredragande i anmärkningsmål	» 1,200: —	
Extra revisionspersonal i övrigt	» 10,000: —	
Summa kronor 20,850: —		

I statsverkspropositionen till 1921 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t, att nyssnämnda två anslag måtte sammanslås till ett ävensom att å detta anslag måtte beräknas ytterligare 14,500 kronor för förstärkning av marinförvaltningens arbetskrafter samt 12,000 kronor för genomförande av den nya löneregleringen för de centrala ämbetsverken. I anslutning härtill hemställde Kungl. Maj:t, att till förstärkning av arbetskrafterna i marinförvaltningen m. m. å extra stat för år 1922 måtte anvisas ett förslagsanslag, högst, 72,000 kronor.

I anledning av förevarande framställning uttalade riksdagen, att den av Kungl. Maj:t begärda förhöjningen av anslagsmedlen till förstärkning av marinförvaltningens arbetskrafter syntes kunna begränsas med hänsyn till den utsträckta arbetstiden, som från och med år 1922 i enlighet med den av riksdagen beslutade löneregleringen skulle vinna tillämpning, samt att i betraktande härav en ökning av ifrågavarande anslagsmedel till 65,000 kronor syntes riksdagen böra bliva tillfyllest; och beviljades för ändamålet anslag å sistnämnda belopp.

Marinförvaltningen har nu meddelat, att marinförvaltningen ansåge sig icke kunna för närvarande med visshet bedöma, i vad mån den ökade arbetstiden kunde inverka å förevarande anslagsbehov för år 1923. I allt fall syntes marinförvaltningen det för ändamålet nu erforderliga anslaget icke kunna sättas till lägre belopp än hälften av 65,000 kronor eller 32,500 kronor.

Marinförvaltningens
framställning.

Mot vad av marinförvaltningen sålunda föreslagits har jag intet att erinra. Departements-
chefen.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till upprätthållande av *marinförvaltningens verksamhet* å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag, högst, 32,500 kronor.

[65.]

3. **Avlöning till personal vid kårer och stater m. fl.**

Med hänvisning till vad jag under punkten 5 anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvaktan på den proposition, som kan komma att avlåtas angående vissa lönefrågor vid armén och marinen, tillsvidare beräkna ordinarie förslagsanslaget till avlöning till personal vid kårer och stater m. fl. till 8,057,500 kronor.

[66.]

4. **Extra biträden å flottans stationer och inom kustfästningarna.**

Till beredande av förstärkning av arbetskrafterna vid marinintendenturkåren medelst extra biträden, vilka icke äga intendenturutbildning, hava tidigare tagits i anspråk medel av femte huvudtiteln's allmänna besparingar eller ock förskotterats erforderliga belopp.

I samband med den vid 1918 års riksdag beslutade avvecklingen av det dittills tillämpade förskottsförfarandet beviljade samma riksdag för anställande av extra biträden å flottans stationer och inom kustfästningarna på extra stat för år 1919 ett förslagsanslag av 63,900 kronor. För ändamålet beviljade därjämte nämnda riksdag ett förslagsanslag till enahanda belopp på tilläggsstat för år 1918.

Sedan under behandlingen av förevarande anslag vid 1919 års lagtima riksdag en omarbetning skett av grunderna för anslagets beräkning, har riksdagen såväl för år 1920 som för år 1921 å extra stat anvisat ett förslagsanslag, högst, 69,100 kronor.

På framställning av Kungl. Maj:t i samband med löneregleringen för arméns och marinens personal höjdes anslaget av 1921 års riksdag för år 1922 till 80,000 kronor.

Marin-
förvaltningens
framställning.

Marinförvaltningen har nu hemställt, att som extra biträden under år 1923, efter vad som nu låte sig beräknas, torde erfordras i lika stor omfattning som för närvarande, för första halvåret 1923 måtte för ändamålet anvisas ett anslag av 40,000 kronor.

Departements-
chefen.

Vad marinförvaltningen sålunda föreslagit finner jag mig böra tillstyrka.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen [66.]

att för anställande av *extra biträden å flottans stationer och inom kustfästningarna* å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag, högst, 40,000 kronor.

5. Extra lönetillägg.

[67.]

Till beredande av extra lönetillägg åt tjänstemän och betjante i ämbetsverk, kårer och stater, hörande till sjöförsvaret, är å extra stat för år 1922 anvisat ett förslagsanslag av 500 kronor.

Enligt vad jag erfarit är för år 1923 extra lönetillägg erforderligt Departements-
chefen. allenast beträffande två betjante vid amiralitetsförsamlingen i Karlskrona. Kostnaden härför uppgår i avrundat tal till 200 kronor för år. Hälften av nämnda belopp, eller 100 kronor, torde böra för ändamålet äskas för första halvåret 1923.

I anledning härav och under åberopande av vad chefen för finansdepartementet till statsrådsprotokollet över finansärenden denna dag anfört i fråga om extra lönetillägg för tiden 1 januari—30 juni 1923 till vissa tjänstemän och betjante får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till beredande, i enlighet med de i statsrådsprotokollet över finansärenden denna dag angivna grunder, av *extra lönetillägg* åt vissa betjante, som åtnjuta avlöning från sjöförsvarets medel, å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag av 100 kronor.

6. Personliga lönetillägg.

[68.]

Med hänvisning till vad under punkten 5 anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvaktan på den proposition, som kan komma att avlätas angående vissa lönefrågor vid armén och marinen, tillsvidare under fjärde huvud-

[68.]

titeln, avd. Sjöförsvaret, till beredande av *personliga lönetillägg* under tiden 1 januari—30 juni 1923 åt marindirektören av 1:a graden i flottan C. E. Richson och flaggkvartermannen i marinen A. G. Sjöqvist å extra stat för nämnda tid beräkna ett förslagsanslag av 1,500 kronor.

[69.]

7. Rekryteringskostnader.

Ordinarie förslagsanslaget till rekryteringskostnader är i riksstaten för år 1922 upptaget med ett belopp av 166,650 kronor.

Anslaget är beräknat på följande sätt:

Rekryteringskostnader för flottans sjömanskår.....	kronor	32,000: —
Rekryteringskostnader för skeppsgossekåren:		
70 kronor per skeppsgosse för 230		
skeppsgossar	kronor	16,100: —
Fri läkarbesiktning	»	1,150: —
Åtgärder för spridande av kännedom		
om skeppsgossekåren	»	2,000: —
	»	19,250: —
Rekryteringskostnader vid kustartilleriet	»	15,000: —
Avskedspremier vid flottan	»	60,000: —
Avskedspremier vid kustartilleriet	»	24,000: —
Åtgärder för civilanställning av uttjänt personal vid		
marinen	»	16,400: —
	Summa kronor	166,650: —

De särskilda anslagsbeloppen äro sammanförda under nedanstående titlar på följande sätt:

I. Rekryteringsmedel	kronor	66,250: —
II. Avskedspremier	»	84,000: —
III. Civilanställning	»	16,400: —
	Summa kronor	166,650: —

Titel I. Rekryteringsmedel.

Chefen för
marinstaben.

I fråga om anslagsbehovet till rekryteringskostnader för flottans sjömanskår under första halvåret 1923 har chefen för marinstaben anfört följande.

Rekryteringskostnader för flottans sjömanskår vore i riksstaten för år 1922 upptagna med samma belopp som i 1921 års stat eller 32,000

kronor. Detta belopp hade emellertid under år 1921 visat sig vara i hög grad otillräckligt, och hade — sedan medlen i fråga jämlikt framställning från stationsbefälhavarna vid flottans stationer befunnits vara i det närmaste förbrukade — genom kungl. brev den 29 april 1921 medgivits, att för bestridande av ifrågavarande kostnader under år 1921 finge, utöver härför i staten för flottans sjömanskår för nämnda år anvisade medel, användas ett belopp av högst 50,000 kronor att utgå av rekryteringsfonden för sjömanskåren.

[69.]

Då det icke funnes någon anledning antaga, att tillströmningen av rekryter till flottan komme att under år 1923 undergå någon mera avsevärd minskning i förhållande till år 1921, syntes behovet av ökade rekryteringskostnader för förstnämnda år få anses ofrånkomligt. Härvid borde särskilt bemärkas, att rekryteringsfonden hädanefter icke torde kunna lämna några större bidrag till förstärkning av rekryteringsmedlen, då dels legan från och med 1922 icke längre utginge och sålunda icke heller kunde förverkas samt påföras rekryteringsfonden, dels 1921 års riksdag framhållit önskvärldheten av att bestämmelserna om förverkande i vissa fall av sparbanksmedel till kronan icke vidare måtte tillämpas.

Enligt från kårcheferna under hand inhämtade uppgifter beräknades rekryteringskostnaden för en rekryt (innefattande arvode åt värvningsförrättaren, läkararvode, resa och annonskostnader) till i medeltal kronor 95—100 vid Karlskrona station och kronor 81 vid Stockholms station. Förhållandet mellan antalet antagna rekryter vid Karlskrona resp. Stockholms station hade under de senare åren ställt sig ungefär som 3,2 till 2, varför medelkostnaden per rekryt syntes böra uppskattas till i runt tal 95 kronor. Någon närmare beräkning rörande antalet rekryter under första halvåret av 1923 vore omöjligt att nu uppgöra, men med hänsyn till, att under första halvåret av 1921 å båda stationerna tillsammans antagits 404 rekryter, borde motsvarande antal för 1923 icke uppskattas till mindre än 400. Rekryteringskostnaderna för sjömanskåren under budgetåret $1\frac{1}{2}$ — $3\frac{3}{4}$ 1923 syntes därför kunna beräknas till 400×95 eller 38,000 kronor.

Marinförvaltningen har anført, att marinförvaltningen på grund av chefens för marinstaben framställning under förevarande anslag upptagit en post å 38,000 kronor till rekryteringskostnader för flottans sjömanskår under första halvåret 1923.

Marinförvaltningens framställning.

Beträffande den i rekryteringsmedlen för skeppsgossekåren ingående posten fri läkarbesiktning har marinförvaltningen erinrat, att i den för år 1921 fastställda staten för flottans skeppsgossekår hade upptagits,

- [69.] bland annat, fri läkarbesiktning, beräknad efter ett belopp av fem kronor för skeppsgosse. Genom kungl. brev den 19 mars 1920 hade föreskrivits, att ersättning för läkarundersökning och utfärdande av läkarbetyg för vinnande av anställning vid marinen skulle, då kostnaden härför skulle gottgöras av kronan, utgå med ett belopp av tio kronor att bestridas av resp. under anslagen till avlöning för flottans kårer och stater samt till avlöning för kustartilleriets personal uppförda medel till rekryteringskostnader. Eftersom ersättningen till värvningsförrättare för läkarundersökning och läkarbetyg vid antagning av skeppsgossar icke kunde innefattas under bestämmelserna i berörda brev, hade det förhållandet uppkommit, att ersättningen för läkarundersökning och läkarbetyg för anställning vid sjömanskåren och kustartilleriet utginge med högre belopp än motsvarande ersättning vid skeppsgosses antagande. Och likväl vore att märka, att ifrågavarande, i staten för skeppsgossekåren upptagna ersättning av 1918 års riksdag enligt Kungl. Maj:ts förslag bestämts till samma belopp, som då utgått vid anställning av manskap vid sjömanskåren och kustartilleriet.

På grund härav ansåge marinförvaltningen, att kostnaderna för fri läkarbesiktning borde upptagas till dubbla det nuvarande beloppet eller 2,300 kronor för år. Härvid skulle rekryteringskostnaderna vid skeppsgossekåren komma att ökas med 1,150 kronor från 19,250 kronor till 20,400 kronor för år.

Med stöd av uttalanden utav stationsbefälhavarna har marinförvaltningen föreslagit, att hälften av sistnämnda belopp, 20,400 kronor, eller 10,200 kronor, beräknades för ändamålet för första halvåret 1923.

Vad därefter angår rekryteringskostnader vid kustartilleriet, har marinförvaltningen anfört, att enligt meddelande av chefen för kustartilleriet rekryteringskostnaden för varje anställd man vid kustartilleriet uppginge till i medeltal 95 kronor. Chefen för kustartilleriet hade räknat med en årlig kontingent av omkring 300 man samt upptagit kustartilleriets medelsbehov under förevarande titel för år 1923 till $300 \times 95 = 28,500$ kronor, varav han för tiden 1 januari—30 juni 1923 ansett erfordras hälften eller 14,250 kronor. På grund härav hade marinförvaltningen beräknat rekryteringskostnaderna vid kustartilleriet under första halvåret 1923 till 14,250 kronor.

Departements-
chefen.

De kostnader, som efter huvudtiteln's omläggning eller från och med år 1922 bestridas från förevarande anslagstitel, voro för år 1921 beräknade till samma belopp som för år 1922 eller 66,250 kronor. Detta belopp visade sig emellertid otillräckligt, till följd varav Kungl. Maj:t

genom särskilda beslut den 29 april, den 11 november och den 22 december 1921 för ändamålet anvisade dels genom de två förstnämnda besluten ytterligare respektive 50,000 och 10,000 kronor från rekryteringsfonderna för sjömanskåren och kustartilleriet dels genom sistnämnda beslut 8,500 kronor att utgå till viss del av kustartilleriets rekryteringsfond och till återstående del från anslaget till extra utgifter. Sammanlagt hava alltså för ändamål, som avses under förevarande anslagstitel, under år 1921 anvisats $(66,250 + 50,000 + 10,000 + 8,500 =)$ 134,750 kronor.

I enlighet med förslag av chefen för marinstaben och chefen för kustartilleriet har marinförvaltningen vid beräkningen av rekryteringskostnaderna för stammanskapet under första halvåret 1923 utgått från en medeltalskostnad av 95 kronor för varje anställd man. Nämnda enhetskostnad har erhållits med ledning av erfarenheterna rörande rekryteringskostnadernas storlek under de senare åren.

Rekryteringskostnaderna omfatta kostnader för läkarbesiktning, annonsering och resor för de anställdas inställelse å förläggningssorten samt ersättning åt rekryteringsombud. Sistnämnda gottgörelse, som för varje år fastställs av Kungl. Maj:t, har under de senare åren utgått med växlande belopp, till storleken beroende på antalet vakanser vid den flottans station eller det regemente (kår) vid kustartilleriet, var till värkning skett. För år 1921 har sålunda genom beslut den 31 december 1920 bestämts, att gottgörelsen till rekryteringsombud i allmänhet skall utgå med 30 kronor för varje antagen man, men att, därest antalet vakanser vid vederbörande station eller regemente (kår) överstiger 10 respektive 20 procent av numerären enligt stat, omförmälda ersättning må utgå med ett belopp av 50 respektive 70 kronor för varje antagen man. Med hänsyn till det betydande antalet vakanser torde ersättningen till rekryteringsombud under de sistförflutna åren i flertalet fall hava utgått med högsta medgivna belopp. Emellertid hava numera rekryteringsmöjligheterna betydligt förbättrats, vadan antalet vakanser redan väsentligen nedgått och kan förväntas ytterligare minskas. På grund härav torde man beträffande första halvåret 1923 kunna räkna med i medeltal betydligt lägre ersättning till rekryteringsombud. Vad vidare utgifterna för de anställdas inställelse beträffar torde en sänkning av dessa vara att motse. Vid nu angivna förhållanden har jag vid beräkningen av rekryteringskostnaderna för marinens stammanskap under första halvåret 1923 ansett mig böra utgå från en rekryteringskostnad av allenast 75 kronor för man.

Vad angår det antal man, som kan förutsättas bli anställt första halvåret 1923, har marinförvaltningen räknat med ett antal av 400 vid

[69.] flottan och 150 vid kustartilleriet. Då den årliga rekryteringskontingenten hittills beräknats uppgå till 1,000 man vid flottan och 300 man vid kustartilleriet, skulle sålunda det för omförmälda halvår beräknade antalet utgöra respektive $\frac{2}{5}$ och $\frac{1}{2}$ av hela årskontingenten. Då intet särskilt skäl synes föreligga att beräkna halvårskontingenten vid kustartilleriet efter andra grunder än vid flottan, torde man jämväl i fråga om kustartilleriet för nämnda tid kunna utgå från ett antal anställda, motsvarande $\frac{2}{5}$ av den årliga rekryteringskontingenten, eller 120 man.

I enlighet med vad ovan anförts torde rekryteringsmedlen för stamanskapet för tiden 1 januari—30 juni 1923 böra upptagas till $(400 \times 75 + 120 \times 75 =)$ 39,000 kronor.

Marinförvaltningens framställning, att kostnaderna för fri läkarbesiktning till skeppsgossar skulle höjas till det dubbla av det i 1922 års stat upptagna beloppet eller för år räknat från 1,150 till 2,300 kronor, finner jag mig böra tillstyrka. Rekryteringsmedlen för skeppsgosse-kåren kunna med iakttagande härav beräknas till 20,400 kronor för helt år. Då emellertid det övervägande antalet skeppsgossar anställas under hösten, torde, i likhet med vad som skett beträffande sjömans-kåren, kunna förutsättas, att å årets första hälft belöper högst $\frac{2}{5}$ av årskostnaden eller således i runt tal 8,200 kronor.

Anslagsbehovet under förevarande anslagstitel skulle i anslutning till vad jag nu anfört utgöra $(39,000 + 8,200 =)$ 47,200 kronor.

Titel II. Avskedspremier.

Marinförvaltningen har anfört, att ämbetsverket på chefens för marinstaben förslag beräknat kostnaderna för avskedspremier vid flottan under första halvåret 1923 till 7,000 kronor, och att på framställning av chefen för kustartilleriet samma post, vad kustartilleriet beträffade, för nämnda tid beräknats till 4,000 kronor.

Departements-
chefen.

Mot de beräknade kostnaderna för avskedspremier under första halvåret 1923, tillhoppa 11,000 kronor, har jag intet att erinra.

Titel III. Civilanställning.

Marinförvaltningen har anseit, att för åtgärderna för civilanställning anslagsbehovet under första halvåret 1923 borde beräknas till hälften av det för år 1922 anvisade beloppet 16,400 kronor eller 8,200 kronor.

Departements-
chefen.

Häremot har jag ingen erinran att framställa.

Sammanfattning.

[69.]

I enlighet med vad sålunda anförts har jag beräknat ordinarie förslagsanslaget till rekryteringskostnader för första halvåret 1923 till (47,200 + 11,000 + 8,200 =) 66,400 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga ordinarie förslagsanslaget till rekryteringskostnader,

nu	kronor 166,650: —
med	» 66,400: —

8. Marinens reservstat.

[70.]

Ordinarie förslagsanslaget till marinens reservstat är i riksstaten för år 1922 upptaget med ett belopp av 39,111 kronor.

Anslaget är avsett till bestridande av kostnaderna för nämnda reservstat.

Efter framställning av Kungl. Maj:t beslöt 1914 års senare riksdag, att en reservstat för marinen med underavdelningar för flottan och kustartilleriet skulle upprättas samt att reservstatens första uppsättande skulle äga rum under åren 1916—1920. Vid periodens slut skulle reservstaten omfatta följande beställningar:

regementsofficersbeställningar	vid flottan 2, vid kustartilleriet 1,
kaptens- (löjtnants-) beställningar.....	» » 8, » » 7,
underofficersbeställningar	» » 4, » » 8.

Den sålunda beslutade planen för reservstatens första uppsättande har emellertid icke genomförts, utan upptager den för närvarande gällande staten, i likhet med staten för år 1921, nedanstående beställningar å reservstat:

regementsofficersbeställningar	vid flottan 2, vid kustartilleriet 1,
kaptens- (löjtnants-) beställningar.....	» » 6, » » 5,
underofficersbeställningar	» » 3, » » 6.

Marinförvaltningen har i sin skrivelse rörande sjöförsvarets medelsbehov för första halvåret 1923 med stöd av yttranden från chefen för marinstaben och chefen för kustartilleriet förklarat sig icke för närvarande ifrågasätta reservstatens utökande med nya beställningar. I anledning härav syntes anslaget för första halvåret 1923 böra upptagas med hälften av det belopp, som anvisats för år 1922, eller ($\frac{1}{2} \times 39,111 =$) i avrundat tal 19,555 kronor.

Marinförvalt-
ningens
framställning.

[70.] Med tillstyrkande av marinförvaltningens förslag hemställer jag,
 Departements- att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
 chefen.

att upptaga ordinarie förslagsanslaget till marinens
 reservstat,
 nu kronor 39,111: —
 med halva beloppet, eller i avjämnat tal, » 19,555: —.

[71.] 9. Marinens reservpersonal.

Med hänvisning till vad under punkten 5 anförts får jag hemställa,
 att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvaktan på den proposition, som kan komma
 att avlätas angående vissa lönefrågor vid armén och
 marinen, tillsvidare beräkna ordinarie förslagsanslaget
 till marinens reservpersonal till 54,182 kronor.

[72.] 10. Rese- och traktamentspenningar.

Ordinarie förslagsanslaget till rese- och traktamentspenningar är i
 riksstaten för år 1922 upptaget med ett belopp av 100,000 kronor.

Marin-
 förvaltningens
 framställning.

Marinförvaltningen har nu hemställt, att för första halvåret 1923
 måtte beräknas hälften av anslaget eller 50,000 kronor.

Departements-
 chefen.

Med tillstyrkande av marinförvaltningens förslag hemställer jag, att
 Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga ordinarie förslagsanslaget till rese-
 och traktamentspenningar,
 nu kronor 100,000: —
 med halva beloppet eller » 50,000: —

[73.] 11. Höjning av dagtraktamenten.

Sedan 1918 års riksdag med anledning av den rådande dyrtiden
 medgivit, att de enligt resereglementet och kungörelsen den 27 maj
 1881 utgående dagtraktamentena finge tillsvidare höjas, har alltsedan
 år 1919 varit uppfört ett extra förslagsanslag för höjning av dagtrakta-
 mentena. För år 1922 är anslaget upptaget med ett belopp av 30,000
 kronor.

Marinförvaltningen har anfört, att då ifrågavarande anslagsbehov antagligen komme att kvarstå även under första halvåret 1923, för samma tid syntes böra för ändamålet anvisas ett belopp motsvarande hälften av sagda belopp, 30,000 kronor, eller 15,000 kronor. [73.]
Marinförvaltningens framställning.

I likhet med marinförvaltningen anser jag, att anslag för ifrågavarande ändamål är erforderligt för första halvåret 1923. Detta anslag torde i enlighet med marinförvaltningens förslag böra upptagas med hälften av det för år 1922 för samma ändamål beräknade belopp eller således med 15,000 kronor. Departementschefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för bestridande av kostnaderna för *höjning av dagtraktamenten* å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag av 15,000 kronor.

12. Flyttningersättning.

[74.]

Från ordinarie förslagsanslaget till flyttningersättning bestridas alla utgående kostnader för personalens vid marinen flyttning från en förläggningssort till ny sådan ort eller från förläggningssort till annan plats, där vederbörande på grund av kommendering skall bestrida ordinarie tjänstgöring, samt för återflyttning i sistnämnda fall.

Anslaget är i riksstaten för år 1922 upptaget med ett belopp av 45,000 kronor.

Marinförvaltningen har nu anfört, att för första halvåret 1923 syntes erforderligt att anvisa ett belopp, motsvarande hälften härav, eller 22,500 kronor. Marinförvaltningens framställning.

Flertalet personalomflyttningar vid marinen äga regelbundet rum under hösten. Med anledning härav och vid jämförelse med beloppet av de utbetalningar från förevarande anslag, som verkstälts under första halvåret 1921, torde för motsvarande period år 1923 ett anslag av 12,500 kronor bliva tillfyllest. Departementschefen.

Under åberopande härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga ordinarie förslagsanslaget till flyttningersättning,

nu	kronor 45,000: —
med	» 12,500: —

[75.]

13. Resestipendier.

Enligt beslut av 1921 års riksdag uppfördes i riksstaten ett nytt ordinarie anslag, benämnt »Resestipendier, reservationsanslag», och anvisades under detta anslag för år 1922 ett belopp av 34,000 kronor.

Anslaget är bildat genom sammanförande under anslaget av två förut i riksstaten uppförda ordinarie anslag till resestipendier, nämligen

ersättning åt officerare, ingenjörer och intendent

under anställning eller kommendering utrikes ... kronor 30,000: —

resestipendier åt läkare vid marinläkarkåren » 4,000: —

Marinförvalt-
ningens fram-
ställning.

Marinförvaltningen har nu anført, att anslaget syntes för första halvåret 1923 böra beräknas till hälften av nämnda belopp eller 17,000 kronor.

Departements-
chefen.

Under återopande av vad jag under punkten 17 anført i fråga om lantförsvarets anslag till resestipendier får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga ordinarie reservationsanslaget till resestipendier utan angivet belopp.

B. De värnpliktigas avlöning, inskrivning och redovisning.

[76.]

1. Penningbidrag och penningtillskott.

Förevarande förslagsanslag är avsett för bestridande av kostnaderna för de enligt gällande värnpliktslag till de värnpliktiga utgående penningbidrag och penningtillskott.

Anslaget uppfördes av 1921 års riksdag i riksstaten för år 1922 med ett belopp av 520,000 kronor. Berörda beslut grundade sig på en av riksdagens vederbörande utskott uppgjord approximativ beräkning av antalet tjänstgöringsdagar för marinen tilldelade värnpliktiga under år 1922, enligt vilken beräkning sagda antal skulle belöpa sig till omkring 1,020,000.

[76.]

Beräkning
av antalet
tjänstgörings-
dagar för
tiden 1 januari
—30 juni
1923.

Vid beräkning av antalet tjänstgöringsdagar för tiden 1 januari—30 juni 1923 torde i enlighet med vad som hittills tillämpats beträffande kustartilleriets värnpliktiga böra förutsättas, att av det antal värnpliktiga, som enligt arméns generalorder nr 1 årligen skall inskrivas till kustartilleritjänst, endast 90 procent fullgöra första tjänstgöring (tjänstgöring i en följd) och 80 procent andra tjänstgöring. I överensstämmelse härmed torde de marinen i sjötjänst och stationstjänst tilldelade värnpliktiga böra upptagas likaledes till endast 90 procent av det för dessa kategorier bestämda maximiantalet. Antalet marinen i allmän tjänst tilldelade värnpliktiga, vilket däremot icke är till siffran bestämt, torde böra beräknas till medeltalet av sistnämnda kategori tillhörande värnpliktiga under de senast förflutna åren. Med hänsyn till att vissa kategorier nämligen kadetter, mariningenjöraspiranter, mariningenjörselever, marinintendentsaspiranter, marinintendents elever samt reservofficersaspiranter åtnjuta nu ifrågasvarande förmåner i likhet med värnpliktiga, torde tjänstgöringsdagar böra beräknas jämväl för det antal av nämnda kategorier, som kan förväntas fullgöra tjänstgöring under berörda tid.

Under förra hälften av år 1923 infalla inga repetitionsövningar för äldre årsklasser. Vid sådant förhållande är det att antaga, att huvudsakligen till 1922 års klass hörande värnpliktiga komma att under nämnda tid vara inkallade till tjänstgöring. Med avseende å denna årsklass har något beslut om inskränkning av utbildningstiden ännu icke fattats, men är det, såsom jag under punkten 18 anført, min avsikt att i annat sammanhang framlägga förslag i sådant hänseende.

I enlighet med vad sålunda anförts har jag låtit verkställa beräkning av antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga m. fl. under första halvåret 1923 (se Bil. 13), och framgår av denna beräkning, att tjänstgöringsdagarnas antal skulle utgöra 539,262.

Penningbidrag.

Enligt riksdagens beslut skall det värnpliktig jämlikt § 35 mom. 2 värnpliktslagen tillkommande penningbidraget utgå med 50 öre om dagen.

För penningbidrag under tiden 1 januari—30 juni 1923 bör sålunda beräknas ett belopp av $(539,262 \times 0,50 =) 269,631$ kronor.

Penningtillskott.

Det jämlikt ovannämnda lagrum värnpliktig tillkommande penningtillskott skall enligt riksdagens beslut utgå med 25 öre om dagen.

Med tillämpning av nyss angivna principer har en beräkning verkstälts rörande det belopp, som under tiden 1 januari—30 juni 1921

[76.] skulle för ifrågavarande ändamål erfordras, och utvisar denna beräkning (se Bil. 14), att penningtillskott skulle behöva utgå under sammanlagt 20,724 dagar.

För penningtillskott under berörda tid bör alltså upptagas ett belopp av $(20,724 \times 0,25 =) 5,181$ kronor.

Sammanfattning.

I enlighet med vad nu anförts skulle förevarande anslag beräknas sålunda:

penningbidrag	kronor 269,631: —
penningtillskott	» 5,181: —

Summa kronor 274,812: —

eller i runt tal 274,800 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga ordinarie förslagsanslaget till penningbidrag och penningtillskott,

nu	kronor 520,000: —
med	» 274,800: —

[77.]

2. Understöd åt vissa värnpliktigas familjer.

För de bestämmelser, vilka gälla för understöd i vissa fall åt värnpliktigs hustru och barn (familjeunderstöd) samt för tillfällig förhöjning av nämnda understöd, har redogjorts under punkten 19.

För innevarande år hava beräknats för de ordinarie understöden 12,000 kronor och för dessas förhöjning 8,000 kronor. Anslaget är alltså i riksstaten för år 1922 upptaget med $(12,000 + 8,000 =) 20,000$ kronor.

I likhet med vad som ägt rum under punkten 19 torde tillägg till de under normala förhållanden utgående familjeunderstöden böra beräknas jämväl för första halvåret 1923.

Marinförvaltningen har ansett erforderligt, att för sagda halvår anvisas ett belopp, motsvarande hälften av det i riksstaten för år 1922 uppförda beloppet, eller sålunda $\left(\frac{20,000}{2} =\right) 10,000$ kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen [77.]

att upptaga ordinarie förslagsanslaget till understöd
åt vissa värnpliktigas familjer,

nu	kronor 20,000: —
med halva beloppet eller	» 10,000: —

3. Inskrivnings-, mönstrings- och färdkostnader m. m.

[78.]

Från ordinarie förslagsanslaget till inskrivnings-, mönstrings- och färdkostnader m. m. bestridas

dels kostnader för inskrivnings- och mönstringsförrättningar samt inskrivningsrevisionernas sammanträden, såsom rese- och traktamentsersättning åt förrättningsmännen och deras biträden, ävensom eventuellt utgående ersättning till vid förrättningarna närvarande kronobetjäning; för hämtning till inskrivning av uteblivna värnpliktiga, därest dessa kostnader icke kunna av de uteblivna uttagas; värnpliktig författningsenligt tillkommande gottgörelse för färd till eller från inskrivningsförrättning; för förhyrning av förrättningslokaler och transporter av erforderlig expeditionsmateriel ävensom övriga av inskrivningsväsendet direkt föranledda utgifter såsom för bostad åt vissa värnpliktiga, kommenderade till skrivbiträden å rullföringsexpedition m. m.,

dels och färdkostnader för de värnpliktigas inställelse till eller avgång från militärtjänstgöring såsom för personaltransporter m. m., författningsenligt utgående rese- och traktamentsersättning åt marschbefälet och åt personal, beordrad att anordna måltidsstationer, kontant gottgörelse till värnpliktig för färd till eller från samlings- eller upplösningssplats samt för hämtning av värnpliktig, som försummat att i behörig tid inställa sig till militärtjänstgöring, därest dessa kostnader icke kunna av den försunlige uttagas.

Förevarande anslag, som första gången uppförts i riksstaten för år 1922, är i nämnda års riksstat upptaget med ett belopp av 75,000 kronor.

Marinförvaltningen har nu erinrat, att inskrivningsförrättningarna infölle under årets förra del, varför utgifterna under anslaget till större delen komme på första halvåret. I följd härav syntes under anslaget $\frac{2}{3}$ av det belopp, som anvisats för år 1922, 75,000 kronor, eller alltså 50,000 kronor, böra anvisas för första halvåret 1923.

Marinförvalt-
ningens
framställning.

[78.] Det förhållandet, att in- och uttryckningar till tjänstgöring infalla i
Departements- avsevärt större omfattning under det sista halvåret än under det första,
chefen. synes mig böra föranleda att, ehuru inskrivningsförrättningarna inträffa
under det första halvåret, anslagsbehovet fördelar sig lika å båda halvåren.

I enlighet härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå
riksdagen

att upptaga ordinarie förslagsanslaget till inskriv-
nings-, mönstrings- och färdkostnader m. m.,
nu kronor 75,000: —
med halva beloppet eller » 37,500: —

C. Undervisning, understöd, expenser m. m.

[79.] 1. Undervisningsmateriel samt undervisningsanstalter m. m. (Undervisningsanslaget.)

Från ordinarie reservationsanslaget till undervisningsmateriel samt
undervisningsanstalter m. m. bestridas kostnader för undervisnings- och
gymnastikmateriel samt läroböcker i den mån kostnaderna för dessa
läroböcker icke skola gäldas från anslaget till tryckningskostnader, för
vissa av undervisningen vid sjökrigshögskolan föranledda resor, för
ekiperingsstipendier samt för vissa fria resor för skeppsgossar.

Anslaget är i riksstaten för år 1922 upptaget, med 20,621 kronor.

Uti den beräkning av anslaget, som förelades 1921 års riksdag,
fördelades detsamma å tre särskilda titlar sålunda:

Titel	I.	Undervisningsmateriel	kronor	3,079: —
»	II.	De fasta undervisningsverken	»	10,742: —
»	III.	Kostnadsfria hemresor för skeppsgossar ...	»	6.800: —
Summa kronor				20,621: —

Marin-
förvaltningens
framställning.

Marinförvaltningen har nu anført, att anslaget för första halvåret
1923 syntes böra beräknas till halva det belopp, varmed anslaget vore
uppfört i riksstaten för år 1922, eller i avjämnat tal 10,310 kronor.

Departements-
chefen.

Under titel II är beräknat ett belopp av 1,800 kronor till ekiperings-
stipendier vid sjökrigsskolan. Detta belopp utbetalas under årets
senare hälft. För första halvåret 1923 torde alltså, med tillämpning av

marinförvaltningens förslag i övrigt, anslaget böra beräknas till allenast [79.]

$$\frac{20,621 - 1,800}{2} = \text{i jämnt krontal } 9,410 \text{ kronor.}$$

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga ordinarie reservationsanslaget till undervisningsmateriel samt undervisningsanstalter m. m.,
 nu kronor 20,621:—
 med » 9,410:—

2. Understöd åt föreningar.

[80.]

Enligt beslut av 1921 års riksdag uppfördes i riksstaten för år 1922 ett nytt ordinarie anslag, benämnt »Understöd åt föreningar, reservationsanslag», och anvisades under detta anslag ett belopp av 21,550 kronor.

Ifrågavarande anslag är avsett för följande ändamål, nämligen:

bidrag till örlogsmannasällskapet	kronor	4,000:—
■ understöd till krigsvetenskapsakademien	»	300:—
» » marinlitteraturföreningen	»	1,200:—
» » sjöofficerssällskapet i Stockholm	»	200:—
» » svenska underofficerssällskapet	»	700:—
» » föreningen pensionerade officerare	»	800:—
» » skeppsgossehemmet i Marstrand	»	1,000:—
underhåll av sjökrigshistoriska samlingar	»	7,550:—
bidrag till utgivande av svensk kustartilleritidskrift ..	»	1,200:—
hyresbidrag till:		
sjöunderofficerssällskapet i Karlskrona	»	1,600:—
flottans varvs verkmästareförening i Karlskrona	»	800:—
underofficerssällskapet i Stockholm	»	1,000:—
marinens varvsarbetare	»	1,200:—
tillhopa kronor		21,550:—

Marinförvaltningen har nu anfört följande.

I sin skrivelse angående medelsbehovet för år 1921 hade marinförvaltningen i anledning av framställning från sjöunderofficerssällskapet i Karlskrona hemställt, att anvisning till hyresbidrag för sjöunderofficerssällskapet måtte höjas från 1,600 till 2,000 kronor.

Marinförvaltningens framställning.

[80.] Jämlikt uttalande till statsrådsprotokollet den 7 januari 1920, bilagt statsverkspropositionen till 1920 års riksdag, hade statsrådet och chefen för sjöförvarsdepartementet icke ansett sig kunna tillstyrka marinförvaltningens framställning.

I sin skrivelse den 30 augusti 1920 angående regleringen av utgifterna för år 1922 under riksstatens fjärde huvudtitel, avdelning III, Sjöförsvaret, hade marinförvaltningen med hänsyn till statsrådets och chefens för sjöförvarsdepartementet förenämnda uttalande icke ifrågasatt förhöjning av anvisningen för år 1922.

Sedan sällskapet sedermera inkommit med framställning om förhöjning av berörda bidrag med 50 % till 2,400 kronor och därvid åberopat, bland annat, att hyran för sällskapets lokal hade höjts, ävensom att underofficerarna vid flottans station i Karlskrona ej åtnjöte samlingslokal i kronans hus, vilket däremot vore fallet med övriga underofficerare vid såväl armén som marinen, hade marinförvaltningen i utlåtande den 8 januari 1921 hemställt, att handlingarna i ärendet måtte överlämnas till ämbetsverket för att tagas i övervägande vid uppgörande av förslag till regleringen av sjöförsvarets utgifter för år 1923.

Genom ämbetsskrivelse den 21 januari 1921 anbefalldes marinförvaltningen att taga förevarande ansökning i övervägande vid avgivande av framställningar, avsedda att föreläggas 1922 års riksdag.

Marinförvaltningen ansåge de skäl, som sjöunderofficerssällskapet anført, vara beaktansvärda och funne det billigt, att statsmakterna åtminstone i någon mån tillmötesginge de framställda önskemålen. Marinförvaltningen funne sig därför ånyo böra hemställa, att den numera under förevarande anslag uppförda posten till hyresbidrag åt sällskapet måtte upptagas till ett belopp av 2,000 kronor i stället för, som hittills, 1,600 kronor för år.

Under åren 1918—1921 hade från sjöförsvarets anslag till extra utgifter utgått bidrag till sjöofficerssällskapet i Karlskrona för belysning, uppvärmning m. m. av sällskapets lokaler. Bidraget utgjorde 2,000 kronor. I utlåtande den 10 augusti 1921 å en ansökning från sällskapet om bidrag för berörda ändamål för år 1922 hade marinförvaltningen, i enlighet med ansökningen, tillstyrkt, att ett belopp av 1,400 kronor måtte utbetalas till sällskapet för år 1922. Därjämte hade ämbetsverket anmält sin avsikt att vid avgivande av förslag över anslagsbehovet för förra halvåret 1923 taga under övervägande, huruvida icke medel för tiden efter år 1922 borde för ändamålet beredas under förevarande anslag.

Enligt grunderna för den nya uppställningen av sjöförsvarets anslag syntes nu förevarande anslagsbehov, som alltjämt kvarstode, böra

tillgodoses under ifrågavarande anslag. Behovet syntes, i likhet med vad fallet varit för år 1922, kunna tillsvidare uppskattas till ett belopp av 1,400 kronor för år. [80.]

Chefen för kustartilleriet hade i sin skrivelse rörande anslagsbehovet för första halvåret 1923 dels föreslagit, att ökat bidrag under förevarande anslag måtte beräknas till svensk kustartilleritidskrift, dels ock — med förmälan att han tidigare tillstyrkt en ansökan från ordföranden i kustartilleriklubben om ett bidrag till klubben av 300 kronor för år — föreslagit, att medel härför framdeles skulle beräknas under förevarande anslag. Enär framställningarna syntes beaktansvärda, föresloge marinförvaltningen, att anvisningen till svensk kustartilleritidskrift höjdes med 400 kronor för år från 1,200 till 1,600 kronor samt att under anslaget upptoges en ny post å 300 kronor för bidrag till kustartilleriklubben.

I händelse av bifall till de av marinförvaltningen framställda förslagen skulle förevarande anslag, nu 21,550 kronor, behöva ökas med ett belopp av 2,500 kronor till 24,050 kronor, för år räknat. Hälften av sistnämnda belopp, 24,050 kronor, eller 12,025 kronor torde böra beräknas för första halvåret 1923.

Jag vill erinra om, att Kungl. Maj:t genom beslut den 4 och den 18 november 1921 lämnat utan bifall gjorda framställningar om förhöjning för år 1922 av ovannämnda bidrag till sjöunderofficerssällskapet i Karlskrona samt till utgivande av svensk kustartilleritidskrift samt jämlikt beslut berörda den 4 november tilldelat sjöofficerssällskapet i Karlskrona för år 1922 ett belopp av 1,400 kronor såsom bidrag till uppvärmning och belysning av sällskapets lokaler, att efter 1922 års ingång utgå av sjöförsvarets anslag till extra utgifter. Departements-
chefen.

Vad beträffar marinförvaltningens föreliggande framställning om förhöjning av anslaget till understöd åt föreningar finner jag mig icke kunna tillstyrka, att för första halvåret 1923 beräknas någon ytterligare utgift under anslaget. I anledning härav synes anslaget böra beräknas till oförändrat årsbelopp, 21,550 kronor, och torde anslaget för första halvåret 1923 böra upptagas med hälften härav eller 10,775 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga ordinarie reservationsanslaget till understöd åt föreningar,

nu	kronor 21,550: —,
med halva beloppet eller	» 10,775: —.

[81.]

3. Skrivmaterialier och expenser m. m.

(Expensanslaget.)

Från ordinarie förslagsanslaget till skrivmaterialier och expenser m. m. skola från och med år 1922 bestridas samtliga expensutgifter, utom tryckningskostnader, samt utgifter för uppvärmning, belysning, renhållning och tvätt.

I statsverkspropositionen till 1921 års riksdag hemställde Kungl. Maj:t, att anslaget för år 1922 måtte upptagas till ett belopp av 343,525 kronor.

Enligt den beräkning av anslaget, som av Kungl. Maj:t förelades 1921 års riksdag, skulle detsamma fördelas å tre särskilda titlar sålunda:

Titel I. Skrivmaterialier och expenser m. m.	kronor 261,300:—
Titel II. Hyra, eldning, belysning och städning ävensom telefonabonnemang och skrivmaterialier vid sjörullföringsexpeditionerna	» 15,000:—
Titel III. Hyra av vissa expeditions- m. fl. lokaler	» 67,225:—
eller tillhopa kronor 343,525:—	

Under titel I hade förutom vissa mindre belopp från diverse anslag beräknats det under anslaget till skrivmaterialier och expenser m. m. för år 1921 upptagna belopp, 250,000 kronor.

De under titlarna I och II beräknade posterna hade av Kungl. Maj:t upptagits med enahanda belopp som för år 1921 beviljats för motsvarande ändamål.

Under titel III hade beräknats utgifter

till förhyrande av lokal för marinförvaltningen	kronor 43,000:—
» » » » » sjökrigshögskolan	» 14,000:—
» » » » » kustartilleriets chefsexpedition	» 6,800:—
» » » » » marinintendentskolan	» 2,600:—
» » » » » mässlokaler för skeppsgosseckåren i Marstrand	» 825:—
Summa kronor 67,225:—	

Riksdagen ansåg, att det äskade anslaget med hänsyn till inträffat prisfall kunde nedsättas till 325,000 kronor.

I sin skrivelse den 22 augusti 1921 rörande medelsbehovet för första halvåret 1923 har marinförvaltningen beträffande detta anslag anfört följande. [81.]

Marinförvaltningens skrivelse den 22 augusti 1921.

Marinförvaltningen ville erinra, att förutvarande anslaget till skrivmaterialier och expenser m. m., vilket vore inräknat i det nuvarande anslaget, senast vid 1919 års riksdag blivit ansenligt förhöjt. I trots härav skulle anslaget, om för år 1920 samma belopp stått till buds som för år 1921, eller 250,000 kronor, ändock blivit överskridet med nära $\frac{2}{3}$ under år 1920. Men med hänsyn till de fallande materialprisen och anslagets karaktär av förslagsanslag ansåge sig marinförvaltningen icke under titel I och II böra beräkna ökade medel å anslaget.

Vad utgifterna för hyra av vissa expeditions- med flera lokaler, upptagna under titel III, beträffade, hade marinförvaltningen för avsikt att begära ökade medel å den här ingående posten till förhyrande av lokal för marinförvaltningen. Sedan nämligen numera lämpligt tillfälle att vinna oundgängligen behövt ökat lokalutrymme för marinförvaltningen yppats, komme marinförvaltningen, sedan byggnadsstyrelsen inkommit med begärt yttrande, att avgiva särskild framställning i frågan. Kostnaden skulle utgöra 18,000 kronor för år.

Då emellertid i anslaget för år 1922 ingående hyreskostnader för lokaler för sjökrigshögskolan 14,000 kronor och för kustartilleriets chefs-expedition 6,800 kronor eller tillsammans 20,800 kronor numera icke vidare komme att belasta anslaget, sedan lokaler för dessa myndigheter beretts på annat sätt, skulle den ökade hyran för marinförvaltningen icke föranleda någon ändring av anslaget.

På grund av vad som anförts hade marinförvaltningen beräknat förevarande anslag till fortfarande 325,000 kronor för år räknat. Av detta belopp syntes hälften, eller 162,500 kronor, bliva erforderligt att anvisa för första halvåret 1923.

Sedermera har marinförvaltningen på given anledning i skrivelse den 30 november 1921 hemställt, att såsom *förstärkning* av anslaget för år 1922 måtte å tilläggsstat för samma år anvisas ett belopp av 120,000 kronor, motsvarande i avrundat tal 50 % å det under titel I beräknade beloppet.

Marinförvaltningens skrivelse den 30 november 1921.

Till en början vill jag erinra, hurusom Kungl. Maj:t genom beslut den 16 september 1921 funnit av marinförvaltningen gjord framställning om tillstånd att för ämbetsverkets räkning från och med den 1 oktober 1921 förhyra ytterligare lokaler för en årlig hyreskostnad av 18,000 kronor icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Departementschefen.

[81.] Marinförvaltningen har för år 1922 begärt förstärkning av anslaget med ett belopp av 120,000 kronor. Då emellertid från och med den 1 oktober 1921 lokaler i kronan tillhörig fastighet beretts sjökrigshögskolan och kustartilleriets chefsexpedition, torde förstärkningen kunna minskas med hyresutgifterna för av dem förut disponerade lokaler, utgörande tillhopa $(14,000 + 6,800 =)$ 20,800 kronor. I anledning härav synes mig förstärkningsanslaget kunna upptagas till i avrundat tal 100,000 kronor. Detta belopp torde såsom förslagsanslag, högst, böra anvisas på tilläggsstat för år 1922. Till frågan härom återkommer jag i annat sammanhang.

Vad beträffar medelsbehovet under anslaget för första halvåret 1923 har marinförvaltningen icke beräknat någon förhöjning av anslaget för omförmälda tid utan upptagit detta med hälften av det för år 1922 beviljade ordinarie anslaget. Emellertid läser en av prisförhållandena betingad förhöjning av anslaget böra beräknas för omförmälda halvår. I anledning härav synes mig anslaget för första halvåret 1923 lämpligen kunna upptagas med halva det för år 1922 beräknade anslagsbehovet eller $\left(\frac{325,000 + 100,000}{2} =\right)$ 212,250 eller i avjämnat tal 212,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga ordinarie förslagsanslaget till skrivmaterialier och expenser m. m.,

nu	kronor 325,000: —
med	» 212,000: —

[82.]

4. Tryckningskostnader.

Ordinarie förslagsanslaget till tryckningskostnader är avsett för bestridande av samtliga kostnader för tryckning av blanketter, reglementen, instruktioner, beskrivningar och läroböcker m. m.

Anslaget är i riksstaten för år 1922 upptaget med ett belopp av 80,602 kronor.

Marinförvaltningens framställning. Marinförvaltningen har nu anfört, att då kostnaderna för papper och tryckning vore i nedgående, marinförvaltningen icke funne lampligt, att anslaget omräknades efter nuvarande prisnivå. På grund härav syntes anslaget för första halvåret 1923 böra beräknas till halva det belopp, varmed anslaget vore uppfört i riksstaten för år 1922, eller 40,301 kronor.

Mot marinförvaltningens förevarande förslag har jag intet att erinra. [82.]
 För avrundande av huvudtitelns slutsumma torde emellertid anslags- Departements-
 beloppet få upptagas till 40,354 kronor. chefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga ordinarie förslagsanslaget till tryck-
 ningskostnader,

nu kronor 80,602: —,
 med » 40,354: —.

5. Biblioteksverksamheten för underbefäl och manskap vid marinen. [83.]

Efter framställning av Kungl. Maj:t i särskild proposition (nr 110) till 1919 års lagtima riksdag har riksdagen till understödjande av biblioteksverksamheten för underbefäl och manskap vid marinen på extra stat för år 1920 beviljat ett reservationsanslag av 8,200 kronor. Ifråga-
 varande anslag är avsett för vården och utvecklingen av underbefäls-
 och manskapsbiblioteken vid marinen, och har anslaget beräknats på
 sådant sätt, att detsamma utan förstärkning av upptagna låneavgifter
 möjliggör å ena sidan en bokanskaffning, motsvarande storleken av den
 läsekrets, för vilken biblioteken äro avsedda, och å andra sidan en
 skälig ersättning åt den eller de personer, som skola förvalta dem och
 övervaka, att de fylla sitt ändamål.

Jämväl 1920 och 1921 års riksdagar hava på extra stat för resp.
 åren 1921 och 1922 anvisat ett reservationsanslag av 8,200 kronor för
 samma ändamål.

Marinförvaltningen har nu anfört, att anslag för ifrågavarande Marinförvalt-
 ändamål torde vara erforderligt även för första halvåret 1923 och ningens fram-
 syntes böra beräknas till halva det belopp, varmed anslaget vore uppfört ställning.
 i riksstaten för år 1922, eller 4,100 kronor.

Med tillstyrkande av marinförvaltningens framställning får jag Departements-
 hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen chefen.

att till understödjande av *biblioteksverksamheten för
 underbefäl och manskap vid marinen* å extra stat för
 tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett reservations-
 anslag av 4,100 kronor.

[84.] **6. Fackutbildningskurs för marinläkarstipendiater över stat och värnpliktiga läkare vid marinen.**

För anordnande av fackutbildningskurs för marinläkarstipendiater över stat och värnpliktiga läkare vid marinen anvisade 1921 års riksdag, uppå därom av Kungl. Maj:t gjord framställning, å extra stat för år 1922 ett förslagsanslag, högst, 2,500 kronor.

Enligt förslag av marinöverläkaren skola i kursen ingå ämnena reglements-känedom, navalhygien och sjökrigets kirurgi.

Kostnaden för kursen utgöres av följande arvoden till lärare i kursen, nämligen till

ledaren för kursen	kronor	400: —
läraren i allmän reglements-känedom	»	300: —
läraren i reglements-känedom rörande hälso- och sjuk- vård	»	300: —
läraren i navalhygien	»	750: —
» » sjökrigets kirurgi	»	750: —
Summa kronor		2,500: —

Marinförvalt-
ningens fram-
ställning.

Marinförvaltningen har nu, under åberopande att dylik fackutbildningskurs vore erforderlig i början av år 1923, hemställt, att å extra stat för första halvåret 1923 måtte för ändamålet anvisas ett förslagsanslag, högst, 2,500 kronor.

Departements-
chefen.

Enligt den vid 1914 års senare riksdag framlagda planen beträffande tjänstgöring för värnpliktiga läkare vid marinen skall fackutbildningen fullgöras under årets tre första månader. Vid sådant förhållande och då ifrågavarande fackutbildningskurs är erforderlig jämväl för år 1923, torde medel för anordnande av kursen, vilken är avsedd att vara gemensam för värnpliktiga läkare och marinläkarstipendiater över stat, böra anvisas för första halvåret 1923.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till fackutbildningskurs för marinläkarstipendiater över stat och värnpliktiga läkare vid marinen å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag, högst, 2,500 kronor.

D. Förplägnad, beklädnad m. m.

1. Förplägnad.

[85.]

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag uppförde 1921 års riksdag i riksstaten för år 1922 ett nytt anslag, benämnt »Förplägnad, förslagsanslag».

Från anslaget bestridas kostnader för inköp av proviantartiklar, deras transport, kostnader för magasinering inom marinrättning, i den mån sådana förekomma, samt avlöning till civila daglönare, anställda för marinrättningarnas skötsel. Vidare skola härifrån gäldas utgifter för portion i de fall, då sådan skall utgå in natura, men icke kan genom marinmyndigheternas förvaltningsorgan iordningställas, ävensom författningsenligt utgående portionsersättning.

Ifrågavarande kostnader bestredos dessförinnan från följande anslag, nämligen:

Naturaunderhåll åt personal vid flottan,
Naturaunderhåll åt personal vid kustartilleriet samt
Sjukvård för marinen.

Under en följd av år har till grund för anslagsberäkningen beträffande naturaunderhållsanslagen, från vilka emellertid bestredos jämväl utgifter för bränsle, vatten, lyse, renhållning samt arvoden till upp-börds män, legat följande portionskostnad för man och dag, nämligen i fråga om *flottans* personal:

	i land	ombord
för underofficerare.....	62 öre	88 öre
» manskap, tillhörande sjömans- och skeppsgosse- kåerna	58 »	88 »
» värnpliktiga	58 »	88 » ,

samt för *kustartilleriets* personal 58 öre för såväl stammanskap som värnpliktiga.

Då med hänsyn till de genom kristiden stegrade priser å livsmedel m. m. de verkliga portionskostnaderna betydligt överstigit de belopp, som sålunda legat till grund för anslagsberäkningen, har därigenom föranletts, att anslagen kommit att under krisåren betydligt överskridas.

[85.] I statsverkspropositionen till 1921 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t, att det nya anslaget till förplägnad måtte för år 1922 upptagas till enahanda belopp, varmed detsamma enligt gjord beräkning av dithörande anslagsbehov skulle upptagits för år 1921, eller med 2,439,161 kronor.

Riksdagen ansåg emellertid, att med hänsyn till det reducerade antal tjänstgöringsdagar, varmed riksdagen för år 1922 räknat, en nedläggning av anslagsbeloppet kunde ske till 2,300,000 kronor, med vilket belopp anslaget sålunda är uppfört i riksstaten för år 1922.

Kungl. brevet
den 29 juni
1921.

Genom brev den 29 juni 1921 angående regleringen av utgifterna under riksstatens för år 1922 fjärde huvudtitel, såvitt angår avdelningen III, Sjöförsvaret, anbefalldes marinförvaltningen att vid uppgörandet av förslag till medelsbehovet för år 1923 söka åvägabringa en på den verkliga prisnivån grundad omräkning av de ordinarie anskaffnings-, underhålls- och övningsanslagen.

Marinförvalt-
ningens skri-
velse den 22
augusti 1921.

I sin skrivelse den 22 augusti 1921 rörande medelsbehovet för tiden 1 januari—30 juni 1923 har nu marinförvaltningen beträffande förevarande anslag anfört följande.

De verkliga portionskostnaderna, sådana dessa kommit till synes i de fastställda medelprisen, utgjorde under tredje kvartalet år 1921 i medeltal

i land	kronor 1: 38
ombord	» 2: 41.

I förslag till stat hade chefen för marinstaben för första halvåret 1923 räknat med ett antal tjänstgöringsdagar för värnpliktiga vid flottan av 390,043.

Enligt från chefen för kustartilleriet erhållen upplysning föreläge för detta vapen endast beräkning av antalet värnpliktsdagar för hela året 1923. För personal av sjömans- och skeppsgossekårerna föreläge ävenledes endast fördelning av sjö- och lanttjänstgöring för året i dess helhet. Marinförvaltningen hade därför beträffande de poster av anslaget till förplägnad, som fölle på dessa personalkategorier, ej haft annan beräkningsgrund än att för första halvåret 1923 räkna med hälften av det för hela året beräknade anslagsbehovet.

1921 års riksdag hade med vissa modifikationer antagit ett av Kungl. Maj:t framlagt förslag till lönerreglering för arméns och marinnens personal att provisoriskt gälla under år 1922, dock obetaget för

personalen att bibehålla sina förmåner enligt förut gällande bestämmelser, för den händelse vederbörande icke vore villiga underkasta sig det nya avlöningsreglementet. Enligt principerna för nämnda lönereglering bortföle den jämligt tidigare bestämmelser till flottans underofficerare utgående portionsersättningen i land, då denna förmån sammanslagits med övriga till underofficerare utgående förmåner. Som avsikten syntes vara, att nämnda avlöningsreglemente skulle äga tillämpning jämväl under år 1923, och det torde kunna förutsättas, att flertalet löntagare underkastade sig dess bestämmelser, hade marinförvaltningen ansett sig böra i företagen beräkning av anslaget utesluta de poster, som i tidigare beräkningar upptagits för portionsersättning till underofficer i land. Beträffande hittills ombord utgående förmåner hade riksdagen uppdragit åt Kungl. Maj:t att utfärda bestämmelser härom. Som dessa bestämmelser ännu ej vore kända, hade ämbetsverket beträffande förut under anslaget upptagen portionsersättning ombord till underofficerare m. fl. icke i detta sammanhang ansett sig böra vidtaga några ändringar av hittills tillämpade beräkningsgrunder.

Naturaunderhåll åt sjökadetter m. fl. hade i 1916 års statsverksproposition beräknats till i avrundat tal 30,890 kronor. Ämbetsverket hade med hänsyn till den omständigheten, att beloppets storlek för närvarande väl täckte de verkliga kostnaderna för sitt ändamål, icke i detta sammanhang velat ifrågasätta någon ändring.

I anslutning till vad ovan blivit framhållet hade marinförvaltningen för första halvåret 1923 beräknat anslaget till förplägnad enligt en i marinförvaltningens skrivelse intagen specifikation till ett belopp av 3,237,000 kronor. Med hänsyn till rådande vakanser och beräknat fortgående prisfall å livsförnödenheter ansåge emellertid ämbetsverket beloppet kunna reduceras till 2,381,400 kronor.

Genom ämbetsskrivelse den 28 september 1921 anbefalldes marinförvaltningen att verkställa omräkning av anslaget med ledning av en inom försvarsdepartementet uppgjord beräkning av antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga m. fl. under första halvåret 1923 (se bil. 13). Därvid borde antalet tjänstgöringsdagar för stammanskap tillhörande sjömanskåren, skeppsgossekåren och kustartilleriet beräknas med hänsyn till, att 10 procent av nämnda manskap förutsattes vara vakant under år 1923.

I anledning härav har marinförvaltningen inkommit med följande beräkning av förevarande anslagsbehov för första halvåret 1923.

[85.]

	Kronor		Kronor		Kronor	
a) Flottan.						
Portionsersättning för 1 flaggunderofficer eller underofficer 2 graden.						
70 dagar ombord å kronor 2: 41 per dag	—	—	168	70	—	—
För 730 flaggunderofficerare och underofficerare 2 graden	—	—	—	—	123,151	—
» för 1 underofficer 3 graden 85 dagar ombord å kronor 2: 41 per dag	—	—	204	85	—	—
För 675 underofficerare 3 graden	—	—	—	—	138,274	—
Portionskostnad för 1 man av sjömansskären.						
97 dagar i land å kronor 1: 38 per dag	133	86	—	—	—	—
84 » ombord » » 2: 41 » »	202	44	336	30	—	—
För 3,352 man (3,725—10 % av 3,725)	—	—	—	—	1,127,278	—
Portionskostnad för 1 skeppsgosse.						
142 dagar i land å kronor 1: 38 per dag	195	96	—	—	—	—
39 » ombord » » 2: 41 » »	93	99	289	95	—	—
För 540 skeppsgossar (600—10 % av 600)	—	—	—	—	156,573	—
Portionskostnad för värnpliktiga vid flottan 353,717						
tjänstgöringsdagar å $\frac{1: 38 + 2: 41}{2} = 1: 90$	—	—	—	—	672,062	—
b) Kustartilleriet.						
Portionskostnad för underofficerare (ombord)						
» » stammanskap 181 × 2,500 dagar						
» » 994 (1,105 — 10 % av 1,105)						
» » värnpliktiga						
346,914 dagar						
å kronor 1: 38 per dag	—	—	—	—	478,741	—
c) Kadetter, aspiranter m. fl.						
10,801 dagar ombord å kronor 2: 41	—	—	—	—	26,030	—
13,140 » i land » » 1: 38	—	—	—	—	18,133	—
Summa	—	—	—	—	2,740,242	—

Marinförvaltningen har tillika anfört, att med hänsyn till beräknat fortgående prisfall å livsförnödenheter sistnämnda summa syntes böra minskas med 20 procent, varigenom anslagsbehovet skulle nedbringas till (2,740,242 — 548,048 =) 2,192,194 kronor.

Kungl. Maj:ts
beslut den 7
oktober 1921
angående
utspisning
av extra för-
plägnad åt
sjökadetter
m. fl. under
förberedande
kurs ombord.

I detta sammanhang torde till riksdagens kännedom böra bringas Kungl. Maj:ts beslut den 7 oktober 1921 angående utspisning av extra förplägnad åt sjökadetter m. fl. under förberedande kurs ombord. Beslutet, varom nedan närmare förmåles, föranleddes av följande förhållanden.

1916 års riksdag medgav, att sjökadetter samt marinintendents elever och marinintendentsaspiranter finge från och med år 1917 under tjänstgöring komma i åtnjutande av till beväringen hörande värnpliktigs för-

måner. I detta sammanhang uttalade emellertid riksdagen, att sjökadetter och kustartillerikadetter, vilka innehade manskaps grad, under tjänstgöring, de förra å i land förlagd rekrykurs samt förberedande kurs ombord och de senare vid truppförband, borde erhålla manskapsportion in natura.

I en den 30 juni 1921 avgiven rapport över inspektion av sjökadetter framställde högste befälhavaren över kustflottan anmärkning rörande kosthållet för sjökadetterna under den förberedande kursen ombord och anförde därvid följande.

Vid inspektionen hade bland kadetterna en samstämmig åsikt yppats, att kosten under den förberedande kursen ombord varit otillräcklig och detta i den grad, att många ansåge förhållandet hava haft ogynnsamt inflytande på prestationerna. Kadett skulle, enligt gällande bestämmelser, under såväl rekrykursen som under förberedande kursen ombord åtnjuta manskapsportion. Under den första av dessa kurser, som försigginge i land, hade manskapsportionen, som ju då vore mindre än på sjön, visat sig fullt tillräcklig för kadetterna. Härvid vore dock att märka, att under kursen ifråga ingen vaktgöring förekomme och att i övrigt fordringarna i såväl fysiskt som intellektuellt avseende icke vore stora. Under den därpå följande förberedande kursen ombord, då den starkare sjöportionen åtnjuts, hade erfarenheten otvetydigt visat, att denna kvantitativt icke tillfredsställt kadetterna. Manskapsportionen vore ju beräknad med hänsyn till de huvudsakligen fysiska fordringar, som ställdes på manskapet. Beträffande kadetterna tillkomme emellertid betydande krav på intellektuella prestationer, och syntes det icke otänkbart, att förklaringen till det anmärkta förhållandet kunde vara att söka härutinnan. Under de tre kurser, som under somrarna vore förlagda ombord, hade kadetterna sina portioner innestående och bestredes mat-hållningen med ersättningen för dessa. Både uti kvalitativt och kvantitativt hänseende hade beträffande det kosthåll, som på detta sätt åstadkommits, belåtenhet rått. Det ville därför synas, som om den under sommarexpeditionerna använda bespisningsmetoden, oaktat kostnaden därvid icke överstege manskapsportionernas värde, dock medgäve bättre anpassning efter de ifrågavarande individernas vanor, så att större näringsvärde tillgodogjordes.

I anledning av inspektionsrapporten meddelade Kungl. Maj:t, efter marinförvaltningens hörande, beslut den 7 oktober 1921, därvid — med hänsyn till det genom undersökningen ådagalagda förhållandet, att kadetternas kosthåll under förberedande kurs ombord varit otillräckligt, och då det därjämte visat sig, att en portion, som under vanliga förhållanden vore tillräcklig, vid forcerat intellektuellt arbete icke bleve

- [85.] tillfredsställande, särskilt såvitt beträffade portionens sammansättning, måltidernas fördelning m. m. — Kungl. Maj:t medgav, att fartygschefen å pansarkryssaren Fylgia under dess förestående vinterexpedition finge, där så med hänsyn till ansträngande studier vid sidan av den praktiska tjänsten och övningarna visade sig erforderligt, låta utspisa någon extra förplägnad — såsom ett mellanmål av té med bröd eller dylikt — åt ombord kommenderade kadetter, elever och dylika, vilka därav kunde vara i behov, allt dock utan ändring av gällande bestämmelser rörande åtnjutande av manskapsportion ombord in natura.

Marinförvalt-
ningens skri-
velse den 30
november
1921.

Sedermera har marinförvaltningen på given anledning i skrivelse den 30 november 1921 hemställt, att såsom *förstärkning* av anslaget för år 1922 måtte på tilläggsstat för samma år beviljas ett anslag av 2,300,000 kronor.

Departements-
chefen.

Under hänvisning till vad jag inledningsvis yttrat därom, att förstärkning för år 1922 borde beredas även åt vissa anslag, vilka på grund av att de varit av förslagsanslags natur hittills icke förstärkts, finner jag mig böra förorda, att å tilläggsstat för nämnda år särskilda medel anvisas till förstärkning av förevarande anslag. Såsom ovan anförts utgjorde medelprisen å portion för man och dag under tredje kvartalet 1921 1 krona 38 öre i land samt 2 kronor 41 öre ombord. För fjärde kvartalet 1921 hava emellertid berörda medelpris nedgått till 1 krona 25 öre respektive 2 kronor 32 öre. Prissänkningen synes alltså fortgå. Jag har i anledning härav ansett mig vid beräkning av förstärkning till förevarande anslag för år 1922 kunna utgå från en medelkostnad av 1 krona för portion i land eller samma belopp, som synts mig böra läggas till grund för beräkningen av lantförsvarets anslag till mathållning för sistnämnda år. Vad beträffar portionspriset ombord har jag utgått ifrån, att motsvarande sänkning av detta kommer att äga rum, vadan man för år 1922 läser kunna räkna med en portionskostnad ombord av i medeltal 1 krona 90 öre. Vidare har jag i fråga om flottans sjömanskår ansett mig kunna, med hänsyn till det förefintliga antalet vakanser, räkna med en vakansnumerär av 20 %, men beträffande skeppsgossekåren och kustartilleriets stammauskap beräknat vakansantalet till 10 %. I enlighet med vad sålunda anförts har jag funnit en förstärkning av i runt tal 1,479,800 kronor vara erforderlig för år 1922. Berörda belopp torde såsom förslagsanslag, högst, böra anvisas på tilläggsstat för innevarande år. Till frågan härom återkommer jag i annat sammanhang.

Vidkommande anslagsbehovet för första halvåret 1923 har jag även ifråga om detta ansett mig kunna utgå från samma portionskostnad i land, som jag förordat böra läggas till grund vid beräkningen av lantförsvarets anslag till mathållning för oförmälda tid eller 90 öre för dag. I anslutning härtill lär man för nyssnämnda halvår kunna räkna med ett portionspris ombord av i medeltal 1 krona 70 öre. Jämlikt den beräkning, som jag i enlighet härmed låtit verkställa av anslagsbehovet för första halvåret 1923, därvid jag räknat med samma vakansavdrag som i fråga om förstärkningsanslaget, skulle nämnda anslagsbehov belöpa sig till 1,777,161 kronor 90 öre eller i runt tal 1,777,200 kronor. [85.]

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga ordinarie förslagsanslaget till
förplägnad,
nu kronor 2,300,000: —
med » 1,777,200: —

2. Beklädnad.

[86.]

Från ordinarie reservationsanslaget till beklädnad bekostas anskaffning och underhåll av beklädnadspersedlar, kontant beklädnadsersättning samt till manskapet utlämnade distinktionstecken. Därjämte bestridas från anslaget ersättning för värdet av persedlar, som under tjänstgöring genom våda gått förlorade utan någons förvällande, samt gottgörelse i vissa fall för beklädnadsskulder, vari manskap häftar.

Anslaget, som första gången uppförts i riksstaten för år 1922, är i nämnda års riksstat upptaget med ett belopp av 1,076,040 kronor.

Anslaget är beräknat på följande sätt:

för 3,725 man av sjömanskåren ..	3,725 × 108 kr.	kronor	402,300: —
600 skeppsgossar	600 × 90 »	»	54,000: —
1,105 man av kustartilleriet			
1,105 × 108 kr.	Kr. 119,340: —		
avgår avlöning till rustkammarupp- bördsmän	» 1,500: —	»	117,840: —
beklädnadskostnader för värnpliktiga vid flottan ..	»	»	313,540: —
beklädnadskostnader för värnpliktiga vid kust- artilleriet	»	»	176,000: —
beklädnadskostnader åt sjökadetter m. fl.	»	»	12,360: —

Summa kronor 1,076,040: —

[86.]

I statsverkspropositionen till 1921 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t, att såsom förstärkning av anslaget för år 1922 å extra stat för samma år måtte anvisas ett förslagsanslag, högst, 807,000 kronor, motsvarande 75 procent av det ordinarie anslagets belopp.

Riksdagen fann emellertid på grund av de rådande osäkra prisförhållandena icke skäl föreligga att redan då anvisa förstärkningsanslag, vilket, om det bleve behövt, borde anvisas av 1922 års riksdag. Till mötande av utgifter av dylikt slag upptog emellertid riksdagen uti 1922 års stat ett för hela försvaret gemensamt anslag, »Dyrtidskostnader för försvaret» med 20,000,000 kronor.

Kungl. brevet
den 29 juni
1921.

Genom brev den 29 juni 1921 anbefalldes marinförvaltningen att vid uppgörandet av förslag till medelsbehovet för år 1923 söka åvägbringa en på den verkliga prisnivån grundad omräkning av de ordinarie anskaffnings-, underhålls- och övningsanslagen.

Marinförvalt-
ningens skri-
velse den 22
augusti 1921.

I sin skrivelse den 22 augusti 1921 rörande medelsbehovet för tiden 1 januari—30 juni 1923 har marinförvaltningen anfört följande.

Med ledning av gällande medelpris å beklädnadsmaterialier och med iakttagande av den sänkning å sagda priser, vilken kunde antagas komma att äga rum, ansåge marinförvaltningen, att beklädnadskostnaden för stammanskap (utom skeppsgossar) kunde beräknas till 318 kronor per man och år.

Beklädnadskostnaden för stammanskap hade hittills beräknats till 108 kronor per år och motsvarande kostnad för skeppsgossar till 90 kronor. Den nuvarande kostnaden för skeppsgossar kunde således beräknas till $\frac{90 \times 318}{108} = 265$ kronor per år.

Kostnaden för stammens beklädnad hade enligt ovanstående beräkning stigit 194 %.

För värnpliktiga beräknades beklädnadskostnaden år 1914 per dag till 41,5 öre för flottan och 38 öre för kustartilleriet, varav 6,5 respektive 8 öre utgjorde kostnad för tvätt m. m. Beklädnadskostnaden utgjorde således vid denna tid per man och dag 35 öre för flottan och 30 öre för kustartilleriet. Priset å värnpliktigas beklädnad beräknades hava stigit i samma proportion som stambeklädnaden. Dagkostnaden per man syntes således för närvarande kunna beräknas till

$$\text{för flottan } 35 + \frac{194 \times 35}{100} = \text{kronor } 1,029.$$

$$\text{» kustartilleriet } 30 + \frac{194 \times 30}{100} = \text{kronor } 0,882.$$

De för tvätt m. m. dylikt beräknade kostnaderna ansåge marinförvaltningen, i olikhet mot vad i 1922 års stat ägt rum, böra överflyttas till anslaget för bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt m. m., och hade ämbetsverket under sistnämnda anslag upptagit sagda kostnader.

[86.]

Jämlikt en av marinförvaltningen gjord uppställning skulle anslaget, beräknat efter den verkliga prisnivån, belöpa sig till 1,519,024 kronor för första halvåret 1923. På grund av rådande vakanser kunde emellertid nämnda belopp reduceras till 1,327,000 kronor.

Sedan, såsom under nästföregående punkt nämnts, marinförvaltningen genom ämbetsskrivelse den 28 september 1921 anbefallts att verkställa omräkning av de anslag, i fråga om vilka medelsbehovet grundats på antalet tjänstgöringsdagar, har marinförvaltningen inkommit med följande beräkning av anslaget för första halvåret 1923, nämligen:

Beklädnad åt sjömanskåren	
3,352 (3,725—10 % av 3,725) man à 318 kronor per år eller 87,1 öre per dag under 181 dagar $3,352 \times 0,871 \times 181$	kronor 528,446: —
Beklädnad åt skeppsgossekåren	
540 (600—10 % av 600) man à 265 kronor per år eller 72,6 öre per dag under 181 dagar $540 \times 0,726 \times 181$	» 70,959: —
Beklädnad åt kustartilleriets manskap	
994 (1,105—10 % av 1,105) man à 87,1 öre per dag under 181 dagar $994 \times 0,871 \times 181$	» 156,705: —
Beklädnadskostnad för värnpliktiga vid flottan	
353,717 dagar à 1,029 kronor per man och dag	» 363,975: —
Beklädnadskostnad för värnpliktiga vid kustartilleriet	
164,500 dagar à 88,2 öre per man och dag	» 145,089: —
Beklädnadskostnad för sjökadetter, aspiranter m. fl.	
21,045 dagar à 30 öre per dag	» 6,314: —
Summa kronor	1,271,488: —

Sedermera har marinförvaltningen på given anledning i skrivelse den 30 november 1921 hemställt, att såsom *förstärkning* av anslaget för år 1922 måtte på tilläggsstat för samma år beviljas ett belopp av 807,000 kronor eller enahanda belopp, som av Kungl. Maj:t äskats såsom förstärkning till anslaget å 1922 års riksstat.

Marinförvaltningens
skrivelse den
30 november
1921.

[86.]
Departements-
chefen.

Vidkommande anslagsbehovet för första halvåret 1923 torde vid beräkningen av detta olika synpunkter böra anläggas i fråga om å ena sidan beklädnaden till stammanskapet och å andra sidan beklädnaden till de värnpliktiga. Till stammanskapet utlämnas vid anställningens början en fullständig uppsättning av beklädnadspersedlar. Sedermera är varje man berättigad att årligen för beklädnadens underhåll från förrådet utbekomma ett visst i stat bestämt antal beklädnadspersedlar. Därest dylika persedlar icke uttagas eller i övrigt besparingar å beklädnaden göras, tillföres en efter vissa grunder beräknad behållning kontant vederbörandes beklädnadskonto, vars innestående belopp får uppbäras vid anställningens slut. Den myckenhet persedlar, som sålunda tillgodokommer manskapet för beklädnadens underhåll, är alltså att likställa med en detsamma tillförsäkrad avlöningsförmån. Vid sådant förhållande har jag icke ansett mig kunna ifrågasätta någon nämnvärd minskning i de av marinförvaltningen för stammanskapets beklädnad beräknade kostnaderna. Då samma kostnader emellertid något nedgått, sedan marinförvaltningens beräkning verkställdes, lär man kunna för stammanskapet under första halvåret 1923 utgå från en dagskostnad av 80 öre vid sjömanskåren, 67 öre vid skeppsgossekåren samt 80 öre vid kustartilleriet.

Vad beträffar beklädnadskostnaderna för värnpliktiga utgjorde dessa, såsom ovan anförts, år 1914 för man och dag 35 öre vid flottan och 30 öre vid kustartilleriet. Marinförvaltningen har nu för första halvåret 1923 beräknat samma kostnader till 1,029 kronor respektive 88,2 öre. Denna beräkningsgrund synes mig vara alltför högt tilltagen. Jag finner mig i stället böra förorda, att viss procentuell förhöjning beräknas å 1914 års beklädnadskostnader för de värnpliktiga, och lär berörda förhöjning för första halvåret 1923 lämpligen böra bestämmas till 50 % av sistnämnda kostnader.

Marinförvaltningen har vid beräkningen av förevarande anslag förutsatt, att kostnaderna för de värnpliktigas tvätt m. m., vilka för år 1914 enligt ämbetsverkets uppgift beräknades för dag till 6,5 öre för värnpliktig vid flottan och till 8 öre för värnpliktig vid kustartilleriet, skulle överföras till bränsleanslaget. Då emellertid i dessa öresbelopp även ingå erforderliga medel för lagning och lappning av de värnpliktigas beklädnad, vilka kostnader äro av sådan natur, att de böra gäldas av förevarande anslag, torde allenast den del av de uppgivna kostnaderna, som avser tvätt, böra överföras till bränsleanslaget. I enlighet med uppgift, som marinförvaltningen efter anmodan meddelat i skrivelse den 9 november 1921, fördela sig kostnaderna för tvätt, å

ena, samt lagning och lappning, å andra sidan, efter 1914 års prisläge på sådant sätt, att de böra beräknas, de förra per dag till 3,5 öre vid flottan och 5 öre vid kustartilleriet samt de senare till 3 öre om dagen. Kostnaderna för de värnpliktigas beklädnad under första halvåret 1923 lära i anslutning härtill för dag kunna beräknas till, vid flottan $(35 + 3 + \frac{50 \times 38}{100}) = 57$ öre samt vid kustartilleriet till $(30 + 3 + \frac{50 \times 33}{100}) = 50$ öre. [86.]

I enlighet med sistnämnda grunder och den ändrade uppskattning av vakansantalet vid flottans sjömanskår, jag här förut under anslaget till förplägnad tillämpat, har jag omräknat marinförvaltningens här ovan intagna anslagsberäkning för första halvåret 1923 och därvid funnit anslaget för sagda tid böra upptagas med ett belopp av 931,103 kronor 19 öre eller i avrundat tal 931,100 kronor.

Mot marinförvaltningens framställning om förstärkning till 1922 års anslag har jag intet att erinra. Vid beräknandet av storleken av sålunda erforderlig förstärkning har jag i fråga om stammanskapet utgått från samma dagskostnader och vakansprocent som vid anslagsberäkningen för första halvåret 1923 samt beträffande de värnpliktiga räknat dagskostnaden till 62 öre vid flottan och 57 öre vid kustartilleriet d. v. s. 1914 års priser (inklusive kostnad för tvätt m. m.) jämte 50 % förhöjning å samma priser. I enlighet härmed har jag funnit den för år 1922 erforderliga förstärkningen belöpa sig till 768,700 kronor. Härtill återkommer jag i annat sammanhang.

Under åberopande av vad jag ovan anfört rörande beräkningen av det ordinarie anslaget för tiden 1 januari—30 juni 1923 hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga ordinarie reservationsanslaget till beklädnad,
 nu kronor 1,076,040: —
 med » 931,100: —

3. Kasern- och förplägnadsutredning samt sängservis m. m.

[87.]

(Kasernutredningsanslaget.)

Från ordinarie reservationsanslaget till kasern- och förplägnadsutredning samt sängservis m. m. gäldas kostnader för kaserninventarier;

- [87.] sängar, sängkläder och handdukar m. m.; alla för mathållning och furagering avsedda inventarier, redskap och materialier, i land; samt anskaffning och underhåll av musikmateriel, såsom musik- och signalinstrument, noter, notställ och notpapper, tillika med instrumentering m. m.

Ifrågavarande anslag är i 1922 års riksstat upptaget till 133,886 kronor. Anslaget är nybildat genom sammanslagning av poster från en del äldre anslag och beräknat sålunda:

Sängservis för sjömans- och skeppsgossekårerna under förutsättning att 1,653 man bo utom kasern utgör (4,325—1,653 man = 2,672 man) å 3 kronor	kronor	8,016: —
Sängservis för kustartilleriets manskap 1,105 man å 3 kronor	»	3,315: —
Inkasernering av värnpliktiga vid flottan	»	7,555: —
vid kustartilleriet	»	12,000: —
Inventarier i kaserner, vakter och arrester (flottan)	»	57,000: —
Underhåll av kaserninventarier och musikinstrument (kustartilleriet)	»	46,000: —
Summa kronor		133,886: —

I statsverkspropositionen till 1921 års riksdag hade Kungl. Maj:t begärt förstärkning till anslaget för år 1922 med 46,860 kronor, motsvarande i jämnt krontal 35 % av det ordinarie anslagets belopp.

Riksdagen fann emellertid på grund av de rådande osäkra prisförhållandena icke skäl föreligga att redan då anvisa förstärkningsanslag, vilket, om det bleve behövt, borde anvisas av 1922 års riksdag. Till mötande av utgifter av dylikt slag upptog emellertid riksdagen uti 1922 års stat ett för hela försvaret gemensamt anslag, »Dyrtidskostnader för försvaret», med 20,000,000 kronor.

Marinförvaltningens skrivelse den 22 augusti 1921.

Marinförvaltningen har nu i sin skrivelse den 22 augusti 1921 rörande sjöförsvarets medelsbehov under första halvåret 1923 anfört följande.

Av ovan upptagna poster vore utgifter för »inventarier i kaserner, vakter och arrester (flottan)», 57,000 kronor, beräknade efter fulla beloppet, vartill behovet beräknats för år 1922. För posterna »inkasernering av värnpliktiga vid flottan» och »inkasernering av värnpliktiga vid kustartilleriet» å respektive 7,555 kronor och 12,000 kronor hade marinförvaltningen visserligen i sin skrivelse den 30 augusti 1920 rörande medels-

behovet för år 1922 icke ifrågasatt någon merkostnad. Beaktas borde emellertid, att dessa poster i detta sammanhang upptagits under förslagsanslag (de f. o. m. år 1922 ur riksstaten uteslutna förslagsanslagen till sjöbeväringens respektive kustartilleribeväringens avlöning och beklädnad m. m.) av relativt stort belopp, men sedermera blivit överförda till ett reservationsanslag å betydligt lägre summa. Som dessa anslagsposter voro beräknade efter äldre priser, torde de icke vara tillräckliga för sitt ändamål.

Genom brev den 29 juni 1921 hade marinförvaltningen anmodats att vid beräkning av anslagsbehovet för år 1923 räkna med kostnader efter den verkliga prisnivån.

Verkliga nuvarande kostnaden för sängservis hade av marinförvaltningen beräknats till 25 kronor per man och år d. v. s. 6,9 eller avrundat 7 öre per man och dag.

Underhållet för kustartilleriets kaserninventarier vore i 1921 års ordinarie anslag (anslaget till underhåll av kustartilleriets byggnader och materiel) upptaget till 46,000 kronor. För förstärkning av denna anslagspost hade räknats med 75 % av ordinarie anslagsposten. Marinförvaltningen hade för anslagsberäkningen för första halvåret 1923 icke funnit skäl vidtaga någon ändring av beräkningen av de verkliga utgifterna å denna anslagspost, som således i den av ämbetsverket gjorda beräkningen upptagits till $46,000 + \frac{75 \times 46,000}{100} = 80,500$ kronor.

I anslutning till vad sålunda blivit anfört hade marinförvaltningen beräknat anslaget för första halvåret 1923 till 137,691 kronor.

Sedan, på sätt jag under punkt 85 omförmält, marinförvaltningen genom ämbetsskrivelse den 28 september 1921 anmodats verkställa omräkning av de anslag, i fråga om vilka medelsbehovet grundats på antalet tjänstgöringsdagar, har marinförvaltningen inkommit med följande beräkning av anslaget för första halvåret 1923, nämligen:

Sjömanskåren*)

2,072 man under 97 dagar à 7 öre per dag	2,072	
× 97 × 0,07	kronor	14,069: —
Transport kronor		14,069: —

*) Antalet man är beräknat med hänsyn till att 1,653 man bo i kvarter. Då sjömanskårens numerär utgör 3,725 man, äro alltså (3,725 — 1,653 =) 2,072 man förlagda i kasern. Enär kasernutrymmet i första hand tages i anspråk, har antalet i kasern förlagt manskap beräknats utan avdrag för vakanser.

[87.]

Transport kronor 14,069: —

Skeppsgossekåren			
540	(600—10 % av 600) skeppsgossar under 142 dagar à 7 öre per dag	$540 \times 142 \times 0,07$	» 5,368: —
Kustartilleriet			
994	(1,105—10 % av 1,105) man under 181 dagar à 7 öre per dag	$994 \times 181 \times 0,07$	» 12,594: —
Värnpliktiga			
flottan 176,859 *) dagar			
kust.-art. 164,500 »			
Summa 341,359 »		à 7 öre per dag	kronor 23,895: —
Underhåll av inventarier i kaserner, vakter och			
arrester (flottan) kronor		$\frac{57,000}{2}$	» 28,500: —
Underhåll av kaserninventarier och musikinstrument			
(kustartilleriet) kronor		$\frac{80,500}{2}$	» 40,250: —
			Summa kronor 124,676: —

Marinförvalt-
ningens skri-
velse den 30
november
1921.

Sedermåra har marinförvaltningen i skrivelse den 30 november 1921 hemställt, att såsom *förstärkning* av anslaget för år 1922 måtte på tilläggsstat för samma år anvisas ett belopp av 46,860 kronor eller enahanda belopp, som av Kungl. Maj:t äskats såsom förstärkning till anslaget å 1922 års riksstat.

Departements-
chefen.

Marinförvaltningen har begränsat sin framställning om förstärkning av anslaget för år 1922 till 46,860 kronor eller det förstärkningsbelopp, om vars anvisande å innevarande års riksstat framställning gjordes i statsverkspropositionen till 1921 års riksdag. Härvid torde få bero och nämnda belopp, 46,860 kronor, såsom förslagsanslag, högst, anvisas på tilläggsstat för innevarande år. Till frågan härom återkommer jag i annat sammanhang.

Vad beträffar anslagsbehovet för första halvåret 1923 har jag ingen annan erinran att framställa mot den av marinförvaltningen senast verkställda anslagsberäkningen än att jag icke finner mig kunna förorda den begärda förhöjningen av den under anslaget upptagna posten

*) Då de värnpliktiga förutsättas tjänstgöra halva tiden ombord och halva tiden i land, har antalet tjänstgöringsdagar för flottans värnpliktiga här upptagits med hälften.

[87.]

till underhåll av kustartilleriets kaserninventarier och musikinstrument, vilken post för berörda tid i stället torde böra beräknas till hälften av det under 1922 års anslag för densamma upptagna beloppet eller till 23,000 kronor. Anslaget torde sålunda för tiden 1 januari—30 juni 1923 böra beräknas till (14,069 + 5,368 + 12,594 + 23,895 + 28,500 + 23,000 =) 107,426 eller i avrundat tal 107,400 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga ordinarie reservationsanslaget till
kasern- och förplägnadsutredning samt sängservis m. m.,
nu kronor 133,886: —
med » 107,400: —

4. Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt m. m.

[88.]

(Bränsleanslaget.)

Från ordinarie förslagsanslaget till bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt m. m. bestridas samtiliga utgifter för bränsle, lyse, vatten, inre renhållning, tvätt och badinrättningar med undantag likväl för de kostnader för bränsle, lyse, vatten och renhållning, som stå i samband med driften av varvens verkstäder.

Anslaget, som första gången uppförts i riksstaten för år 1922, är i nämnda års riksstat upptaget med ett belopp av 625,085 kronor.

Under anslaget äro sammåuförda följande poster från förutvarande anslag, nämligen

anslaget till	sjökrigshögskolan	kronor	1,275: —
»	» sjökrigsskolan	»	1,745: —
»	» beklädnad åt sjömans- och skeppsgosse- kårerne	»	20,000: —
»	» naturaunderhåll åt personal vid flottan	»	150,325: —
»	» naturaunderhåll åt personal vid kust- artilleriet	»	42,000: —
»	» sjukvård för marinen	»	10,000: —
»	» uppvärmning, belysning, renhållning samt tvätt- och badinrättningar	»	397,240: —
»	» arvoden åt vid skeppsgosse-kåren i Mar- strand anställda personer m. m.	»	2,500: —

Summa kronor 625,085: —

[88.] Av omförmälda anslaget till uppvärmning, belysning, renhållning samt tvätt- och badinrättningar, som i 1921 års riksstat var uppfört med ett belopp av 425,000 kronor, hade återstående 27,760 kronor överförts till anslaget till avlöning till personal vid kårer och stater m. fl.

Marinförvaltningens skrivelse den 22 augusti 1921.

I sin skrivelse den 22 augusti 1921 rörande medelsbehovet för första halvåret 1923 har nu marinförvaltningen anfört följande.

För beräkning av anslagsbehovet för ifrågakande ändamål borde de under normala förhållanden bestridda verkliga kostnadernas belopp ökas i proportion till kostnadsstegringen sedan år 1913. Enligt av kommerskollegium uppgjord statistik utgjorde partiprisindex för bränsle för juni månad 1921 210 (1913 index 100). Med hänsyn till ytterligare prisfall syntes index kunna minskas med 10 enheter. Ökningen i verkliga kostnader sedan 1913 torde således kunna beräknas till 100 %. De verkliga utgifterna, som under år 1913 bestritts från dåvarande förslagsanslaget till uppvärmning, belysning, renhållning samt tvätt- och badinrättningar, hade uppgått till 336,300 kronor och skulle alltså för år 1923 böra beräknas till 672,600 kronor. Enahanda kostnadsökning borde även beräknas å övriga ovan angivna poster ($625,085 - 397,240 = 227,845$) med undantag för den från beklädnadsanslaget överförda posten om 20,000 kronor, vilken avsåge fri tvätt åt stammanskap under sjökommendering. I stället för för närvarande beräknade $227,845 - 20,000 = 207,845$ kronor borde alltså såsom erforderliga beräknas 415,690 kronor.

Beträffande de tvättkostnader, som tidigare bestritts från beklädnadsanslaget, hade härför beräknats årligen erfordras 20,000 kronor. Med stöd av kommerskollegii uppgifter beträffande kostnadsökning för tvätt skulle mot nyssnämnda belopp svara 56,000 kronor för år 1923.

I anslutning till vad som blivit anfört under anslaget till beklädnad borde från detta anslag till nu förevarande anslag (bränsleanslaget) överföras den del av värnpliktigas beklädnadskostnad, som belöpte sig på tvätt. Sagda belopp utgjorde år 1914 för flottan 6,5 och för kustartilleriet 8 öre per dag. Enligt socialstyrelsens beräkningar hade tvättkostnaderna sedan 1914 stigit 180 %.

Med ledning av ovan omförmälda beräkning av antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga under första halvåret 1923 har marinförvaltningen sedermera beräknat kostnaderna för värnpliktigas tvätt under nämnda tid till $(353,717 \times 0,182 + 164,500 \times 0,224 =)$ 101,224 kronor. Anslaget i dess helhet skulle sålunda utgöra $(336,300 + 207,845 + 28,000 + 101,224 - 27,760 =)$ 645,609 kronor eller i avrundat tal 645,600 kronor.

Sedermera har marinförvaltningen på given anledning i skrivelse den 30 november 1921 hemställt, att såsom *förstärkning* av anslaget för år 1922 måtte på tilläggsstat för samma år anvisas ett belopp av 625,000 kronor.

[88.]

Marinförvalt-
ningens skri-
velse den 30
november
1921.

Departements-
chefen.

Marinförvaltningen har med hänsyn till sedan år 1913 ändrad prisnivå ansett, att för år 1922 erfordras en förstärkning av anslaget å 625,000 kronor, i runt tal motsvarande 100 % av anslagsbeloppet. Enligt min mening torde man visserligen i föreliggande fall böra räkna med en prisökning av 100 % vid jämförelse med 1913 års prisläge, men torde vid härav föranledd omräkning av anslagsbehovet böra allenast tagas i betraktande de belopp, vartill de verkliga utgifterna för hithörande behov uppgått under nämnda år. I sådant hänseende är utrett, att de utgifter, som år 1913 bestredos från dåvarande anslaget till uppvärmning, belysning, renhållning samt tvätt- och badinrättningar, belöpte sig till 336,300 kronor. Vid den ändrade uppställning av sjöförsvarets anslag, som genomförts från och med år 1922, överfördes från nämnda anslag 27,760 kronor till avlöningsanslaget, medan återstoden tillfördes nu förevarande anslag (bränsleanslaget). Därjämte överfördes till bränsleanslaget från andra anslag tillhopa 227,845 kronor. Beräknat enligt 1913 års prisläge skulle alltså förevarande anslag för år 1922 hava upptagits till $(336,300 - 27,760 + 227,845 =)$ 536,385 kronor. Därest härå beräknas en prisstegring av 100 %, skulle anslagsbehovet utgöra $(2 \times 536,385 =)$ 1,072,770 kronor. Då anslaget i riksstaten för år 1922 är upptaget med ett belopp av 625,085 kronor, skulle alltså för nämnda år erfordras ett förstärkningsanslag av $(1,072,770 - 625,085 =)$ 447,685 kronor eller i runt tal 447,000 kronor. Nämnda förstärkning av anslaget för år 1922 finner jag mig böra förorda; och torde sålunda omförmälda belopp, 447,000 kronor, böra såsom förslagsanslag, högst, anvisas på tilläggsstat för år 1922. Till frågan härom återkommer jag i annat sammanhang.

Vidkommande anslagsbehovet för första halvåret 1923 har detta av marinförvaltningen uppskattats till i avrundat tal 645,600 kronor. Frånsett kostnaderna för tvätt m. m. åt stammanskap och värnpliktiga $(28,000 + 101,224)$ har ämbetsverket därvid beräknat medelsbehovet på samma sätt, som jag här ovan föreslagit beträffande anslagsbehovet för år 1922, nämligen efter en prisstegring av 100 % å 1913 års utgifter. Häremot har jag intet att erinra. Medelsbehovet i denna del skulle alltså för första halvåret 1923 belöpa sig till $(336,300 + 207,845 - 27,760 =)$ 516,385 kronor.

[88.]

Vad beträffar kostnaderna för tvätt, av vilka under anslaget redan finnas beräknade kostnaderna för fri tvätt åt stammanskap, 20,000 kronor, har jag under punkten 86 förordat, att till anslaget skola från reservationsanslaget till beklädnad överföras utgifterna för värnpliktigas tvätt. Sistnämnda kostnader beräknades enligt prisläget år 1914 för man och dag till 3,5 öre vid flottan och 5 öre vid kustartilleriet. Med iakttagande härav skulle samtliga kostnader för tvätt, beräknade efter det äldre prisläget, för första halvåret 1923 belöpa sig till $\frac{20,000}{2} + (0,035 \times 353,717 + 0,05 \times 164,500) = 30,605$ kronor 10 öre. Den prisstegring i jämförelse härmed, varmed bör räknas för första halvåret 1923, torde, i likhet med vad som ovan iakttagits beträffande kostnaderna för tvätt under år 1922, kunna begränsas till 100 %. Medelsbehovet för nämnda halvår skulle således, vad tvätt beträffar, belöpa sig till $(2 \times 30,605 : 10 =) 61,210$ kronor 20 öre.

I enlighet med vad ovan anförts torde anslaget för tiden 1 januari —30 juni 1923 böra upptagas med $(516,385 + 61,210 : 20 =) 577,595$ kronor 20 öre eller i avrundat tal 577.600 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga ordinarie förslagsanslaget till bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt m. m.,

nu	kronor 625,085: —
med	» 577,600: —

E. Övningar.

[89.]

1. Flottans krigsberedskap och övningar.

Samtliga utgifter för flottans övningar, vare sig de äro att hänföra till stammens eller till beväringens övningar, äro sammanförda under ett gemensamt reservationsanslag, benämnt anslaget till »flottans krigsberedskap och övningar».

Sedan år 1920 har anslaget i riksstaten varit upptaget med 4,027,000 kronor. Därtill hava kommit förstärkningsanslag för täckande av de ökade kostnader för kol, olja och ammunition m. m., som betingats av inträffade prisstegringar.

Till förstärkning av anslaget för år 1921 blevo sålunda beviljade två förslagsanslag, högst, det ena av 1920 års riksdag å 20 % av det ordinarie anslaget eller 805,000 kronor, det andra av 1921 års riksdag å 700,000 kronor. Sammanlagt voro alltså för ändamålet under år 1921 tillgängliga (4,027,000+805,000+700,000 =) 5,532,000 kronor. [89.]

För år 1922 föreslog Kungl. Maj:t 1921 års riksdag att likaledes bevilja ett extra anslag å 805,000 kronor till förstärkning av det ordinarie anslaget. I sammanhang därmed yttrade föredragande departementschefen (statsverkspropositionen till 1921 års riksdag, punkt 109), att därest det under år 1922 skulle visa sig, att nämnda anslag icke vore för flottans övningar tillräckligt, torde därutöver erforderligt anslag böra av 1922 års riksdag äskas å tilläggsstat för år 1922.

Med hänsyn till de rådande osäkra prisförhållandena biföll emellertid riksdagen icke Kungl. Maj:ts omförmälda förslag om anvisande av medel till förstärkning av det ordinarie anslaget för år 1922, utan ansåg, att därmed kunde anstå till samma års riksdag. Beloppet, 805,000 kronor, inberäknades likväl i det förslagsanslag, högst, å 20,000,000 kronor, som riksdagen under särskild huvudtitel uppfört i riksstaten för år 1922 till avsättning för bestridande av dyrtidskostnader vid försvaret.

Beträffande ifrågavarande anslag har chefen för marinstaben i en till marinförvaltningen överlämnad promemoria anfört följande:

Chefen för
marinstaben.

»a) För år 1922 erforderligt anslag å tilläggsstat.

Under de senaste åren hava i av chefen för marinstaben och högste befälhavaren över kustflottan avgivna övningsplaner på grund av de höga kolprisen gångtiderna för flottans rustade fartyg varit nedsatta till ett sådant minimum, att personalens utbildning därav blivit i hög grad lidande. Icke blott har maskinpersonalens förmåga att sköta sina åligganden under gång — och alldeles särskilt att utnyttja fartygens framdrivningsförmåga under hög fart — blivit på ett betänkligt sätt nedsatt, utan därjämte har besättningarnas sjömanskap samt befälets förmåga att manövrera och navigera sina fartyg nedgått i en utsträckning, som innebär en allvarlig olägenhet. På grund av nu nämnda förhållanden är det i hög grad önskvärt att så snart ske kan bereda personalen utsträckt övningsmöjligheter under gång, och därför bör vid lättning i kolmarknaden de besparingar, som härav kunna uppkomma, användas till en ökning av gångtiderna för flottans rustade fartyg, så att övningarna kunna utföras i närmare överensstämmelse med den av 1914 års riksdag godkända övningsplanen än som under den senare tiden varit möjligt.

Med ett kolpris av 50 kronor pr ton, med vilket synes säkrast att tillsvidre räkna, skulle med en för närvarande lämplig ökning av gångtiderna för flottans övningar under år 1922 erfordras ett belopp av 6,309,932 kronor.

Under förutsättning att ett ordinarie övningsanslag å 4,027,000 kronor jämte såsom förstärkning därav i »Dyrtidskostnader för försvaret» inräknade 805,000

[89.] kronor, eller sammanlagt 4,832,000 kronor, stå till förfogande, skulle alltså å tilläggsstat för 1922 erfordras en förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till flottans krigsberedskap och övningar av 1,477,932 kronor.

Med anledning av Brasiliens hösten 1922 förestående 100-års jubileum som självständig stat får jag, beträffande eventuellt utsändande av långresefartyget till Brasilien vid ifrågavarande tillfälle, framhålla nödvändigheten av att särskilda medel anvisas för nu nämnt ändamål. Dessa medel kunna beräknas till omkring 150,000 kronor, varvid utgått ifrån, att pansarkryssaren Fylgia skulle kunna användas för ändamålet ifråga.

Då emellertid, för omförmålt fall, expeditionen bör taga sin början omkring 3½ månader tidigare och avslutas omkring 2 månader tidigare än vanligt, komma utgifterna för fartyget under år 1922 att med omkring 350,000 kronor överskrida det belopp, som eljest blivit erforderligt under sagda år för långresekostnadernas bestridande, varemot en minskning i utgifterna under år 1923 av omkring 200,000 kronor är att emotse.

Det anslag å tilläggsstat för år 1922, som enligt ovanstående beräkning erfordras, bör alltså, därest ifrågavarande expedition kommer till stånd, ökas med 350,000 kronor. Genom den besparing av 200,000 kronor, som beräknas uppkomma år 1923, kan det för detta år eljest erforderliga anslaget å tilläggsstat i motsvarande mån minskas.

Enligt vad under hand inhämtats, lär det emellertid vara antagligt, att »Fylgias» ångpannor måste omtubas efter instundande vinters expedition, för vilket arbete en tid av omkring 6 månader beräknas vara erforderlig. Därest det med anledning härav skulle befinnas önskvärt att i stället avse pansarbåten Drottning Victoria eller Gustaf V för expeditionen i fråga, torde det tilläggsbelopp, som erfordras för år 1922, böra beräknas till 338,000 kronor i stället för 350,000 kronor. Skulle däremot pansarbåten Oscar II avses för ändamålet, kan beloppet minskas till 327,000 kronor.

b) *För första halvåret 1923 erforderligt anslag.*

Några mera ingående kostnadsberäkningar för år 1923 äro för närvarande svåra att uppgöra, enär personaltillgång och priser m. m. så långt fram i tiden icke kunna överblickas. Det torde därför vara lämpligt att beräkna för flottans krigsberedskap och övningar under nämnda år erforderliga medel till samma belopp som för år 1922 med den skillnad, som betingas av långresefartygets ovan berörda eventuella expedition till Brasilien.

Åskandet i fråga skall emellertid endast avse första halvåret av 1923. Statistiken för åren 1917—1921 visar, att av övningskostnaderna för ett kalenderår omkring 45 % falla på första halvåret, vilket bestyrkes av i marinstaben verkställda kostnadsberäkningar för flottans övningar under olika år. Med tillämpning av denna beräkningsgrund och med hänsyn till vad nyss är anført, skulle för första halvåret av 1923 erfordras $45/100 \times 6,309,932$ — eller 2,839,469 kronor. För täckande av detta belopp synes böra avses erforderlig del av det ordinarie övningsanslag, som, därest hela kalenderåret 1923 utgjort ett budgetår, skulle för detsamma hava blivit anvisat, varigenom förstärkningsanslag och anslag å tilläggsstat för flottans krigsberedskap och övningar undvikas för halvåret $\frac{1}{1} - \frac{30}{6}$ 1923. Samma års riksdag kan sedan lätt bedöma, vilket anslagsbelopp som erfordras för att jämte från detta halvår eventuellt päräknelig reservation täcka övningskostnaderna för budgetåret $\frac{1}{7}$ 1923— $\frac{30}{6}$ 1924.»

Marinförvaltningen har nu anfört följande.

I händelse av bifall till chefens för marininstaben förslag borde kostnaderna under anslaget för första halvåret 1923 beräknas till 2,839,469 kronor, och syntes anslagsbehovet å tilläggsstat för år 1922 böra bestämmas till (1,477,932 + 350,000 =) 1,827,932 kronor.

Ämbetsverket ansåge sig böra erinra om en i samband med den nya löneregleringen för marinens personal stående fråga, vilkens lösning komme att inverka på medelsbehovet under anslaget.

Genom den nya löneregleringen bortföller nämligen den särställning i avlöningshänseende, som flaggmaskinister och underofficerare av 2:a graden, maskinister, för närvarande intoge. Vid behandling av frågan, huruvida denna särställning borde bibehållas, hade de avlöningssakkunniga kommit till den slutsats, att en meravlöning för maskinistunderofficerarna vore berättigad allenast under den tid, då sjötjänstgöring av dem fullgjordes, och hade de sakkunniga på grund härav förordat, att denna meravlöning bereddes maskinistunderofficerarna genom en lämplig reglering av det till dem utgående sjötillägget i förhållande till motsvarande förmån för övriga underofficerare vid flottan. De avlöningssakkunnigas uppfattning delades av föredragande departementschefen och godkändes av riksdagen, som dock förutsatte, att det i utsikt ställda företrädet för maskinistpersonalen i fråga om sjötillägget utmättes på sådant sätt, att denna personal bereddes tillräcklig ersättning för dess under sjötjänstgöringen mera krävande arbete.

Innan grunderna, efter vilka personalens förmåner under sjökommandering skulle utgå, blivit av Kungl. Maj:t fastställda, vore det emellertid för tidigt att avgiva något förslag eller beräkning i nu berörda hänseende.

Sedermera har högste befälhavaren över kustflottan i skrivelse den 8 december 1921 gjort följande framställning.

Forcerings- och uthållighetsprov med i kustflottan ingående övervattensfartyg hade på grund av de högt uppdrivna kolprisen och övningsanslagets knapphet under en följd av år ej kunnat verkställas, och följderna härav måste betecknas som i hög grad betänkliga.

Dels föreläge ingen säkerhet för att fartygens maskinerier numera kunde uppdrivas till att utveckla högsta kraft utan att haverier uppstode, eller att de tålte vid en längre tids oavbruten gång med högre fart än den under övningarna i allmänhet använda. Dels förlorade maskin- och eldarepersonalen vanan att sköta maskinerierna och verkställa eldning under de krävande förhållanden, som betingades av en hög kraft-

[89.]

Marinförvaltningens
framställning.

Högste
befälhavarens
över kust-
flottan skri-
velse den
8 december
1921.

[89.] utveckling, och särskilt vad den yngre delen av skeppseldarne beträffade hade flertalet av desamma säkerligen aldrig sett en maskin under högsta fart eller tjänstgjort i eldrum under forcerad eldning.

Enligt den approximativa beräkningen erfordrades för de planerade proven omkring 1,500 ton kol. Denna kvantitet torde emellertid dels med hänsyn till personalens ovana att elda under forcerad gång, dels för att täcka de betydande kostnaderna för smörjolja under proven, dels slutligen för att medgiva utförandet av maskinprov under långresan samt å kadettpansarbåt böra ökas till 2,000 ton.

Även i andra hänseenden hade den inskränkta gångtiden inverkat menligt, särskilt i fråga om besättningarnas sjövana och det yngre befälets erfarenhet i fartygsmanöver och skärgårdsnavigering.

En del av berörda olägenheter kunde avhjälpas genom anordnande av ovan föreslagna maskinprov, vilka kunde utnyttjas för att verkställa en förflyttning till och från annan del av kusten. Även för dessa prov måste emellertid lämpliga väderleksförhållanden väljas, och de kunde därför ej avses att bibringa besättningarna ökad sjövana. För detta ändamål ävensom för att kunna bedriva övningar i skärgårdsnavigering i större utsträckning än som nu vore möjligt, vore det önskvärt, att ytterligare någon kvantitet kol kunde ställas till förfogande.

Departements-
chefen.

Såsom ovan nämnts hava för ändamål, som skola tillgodoses under förevarande anslag, under år 1921 stått till förfogande sammanlagt 5,532,000 kronor. För år 1922 är det ordinarie anslaget upptaget med 4,027,000 kronor, varjämte såsom förstärkning till anslaget ett b-
lopp av 805,000 kronor är inberäknat i de medel, som i riksstaten för året avsatts för bestridande av dyrtidskostnader vid försvaret.

Chefen för marinstaben har, under förutsättning att flottans långresefartyg utsändes till Brasilien för att inträffa där vid detta lands 100-års jubileum hösten 1922, beräknat vissa ökade kostnader under anslaget för år 1922, vilka å andra sidan skulle föranleda en, visserligen ej motsvarande, minskning av medelsbehovet för första halvåret 1923. Beträffande frågan, huruvida särskilda åtgärder för representation vid nämnda jubileum böra vidtagas vare sig på sätt chefen för marinstaben antytt eller annorledes, har jag samrått med ministern för utrikes ärendena och chefen för handelsdepartementet. Överläggningarna hava givit till resultat, att i varje fall icke den av marinstabschefen ifrågasatta formen för representation syns böra anlitas. Medel torde sålunda ej böra beräknas för utsträckning av tiden för långresan under år 1922.

Marinförvaltningen har framhållit, att anslagsbehovet kunde komma att röna inflytande av det av riksdagen i utsikt ställda högre sjötillägg för maskinistunderofficerare. Härav föranledda ökade utgifter torde emellertid komma att uppvägas genom reglering nedåt av sjötillägget för andra personalgrupper.

Vid inventering, som i slutet av år 1921 begynts och ännu pågår av kolförrådet vid flottans station i Stockholm, har befunnits, att nämnda förråd utöver bokförd mängd innehåller ett överskott, approximativt räknat, av icke mindre än 8,000 ton. Rörande de omständigheter, som lett till, att ett dylikt förhållande kunnat uppstå, har undersökning igångsatts. Emellertid kan tydligen det sålunda befunna överskottet utan ersättning disponeras för flottans övningar. Då nu anledning finnes att antaga, att åtminstone en del av överskottet genom dubbel-föring eller därigenom, att vid kolningar den av fartygen intagna kvantiteten allenast överslagsvis uppskattats, redan blivit av övningsanslaget likviderad, synes det mig lämpligt att någon del av överskottet, vilken förslagsvis torde böra beräknas till 2,000 ton, efter Kungl. Maj:ts beprövande ställas utan ersättning till förfogande för ändamål, som högste befälhavaren över kustflottan i sin ovan omförmälda skrivelse berört, särskilt för verkställande av de årliga forceringsprov med flottans rustade fartyg, som föreskrivas i reglemente för marinen, men vilka på grund av övningsanslagets knapphet under de senare åren ej kunnat företagas.

Återstoden av kolöverskottet torde däremot böra tagas i beräkning vid uppskattande av medelsbehovet för år 1922.

Med utgångspunkt från de beräkningar, som legat till grund för fastställandet av medelsbehovet för år 1921 till sammanlagt 5,532,000 kronor, torde genom nedgång i priserna å kol och olja en reduktion beträffande medelsbehovet för år 1922 kunna företagas med i runt tal 825,000 kronor. Förut omförmälda förrådsöverskott å 6,000 ton kol kan beräknas medföra en utgiftsbesparing av 270,000 kronor. Sålunda skulle för år 1922 erfordras $[5,532,000 - (825,000 + 270,000) =]$ 4,437,000 kronor. Då härav under ordinarie titel beviljats 4,027,000 kronor, återstår att fyllas genom anslag å tilläggsstat ett belopp av 410,000 kronor. Härtill återkommer jag i annat sammanhang.

Chefen för marininstaben har beräknat, att av övningskostnaderna för ett kalenderår 45 % belöpa å första halvåret. Då medelsbehovet synes böra för år 1923 beräknas efter samma grunder som för år 1922, skulle alltså för första halvåret 1923 erfordras ett anslagsbelopp av $[(5,532,000 - 825,000) \times 0,45 =]$ 2,118,150 kronor.

[89.] Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga ordinarie reservationsanslaget till flottans krigsberedskap och övningar,

nu	kronor 4,027,000: —
med	» 2,118,150: —

[90.]

2. Kustartilleriets krigsberedskap och övningar.

Reservationsanslaget till kustartilleriets krigsberedskap och övningar var i riksstaten för år 1921 upptaget med ett belopp av 485,700 kronor. Härtill kom ett till förstärkning av anslaget å tilläggsstat för samma år anvisat belopp av 340,000 kronor.

För år 1922 är anslaget upptaget med 495,200 kronor. Däri ingår ett belopp av 3,000 kronor, som till anslaget överflyttats från annat anslag i sammanhang med den omläggning av förevarande avdelning av huvudtiteln, som ägt rum från och med år 1922.

Något förstärkningsanslag har icke anvisats för år 1922. I statsverkspropositionen till 1921 års riksdag (punkt 111) yttrade föredragande departementschefen emellertid i denna fråga att, därest det framdeles skulle visa sig, att det ordinarie övningsanslaget för år 1922 icke vore för därmed avsett ändamål tillräckligt, därutöver erforderligt belopp torde böra av 1922 års riksdag äskas å tilläggsstat för samma år.

Chefen för
kustartilleriet.

Chefen för kustartilleriet har i skrivelse till marinförvaltningen den 6 maj 1921 framhållit, att det belopp, 495,200 kronor, varmed ifrågasatt anslag upptagits i riksstaten för år 1922, vore beräknat efter det före år 1914 rådande prisläget. Jämligt föreskrift i kungl. brevet den 29 juni 1921 skulle emellertid omräkning av anslaget till nuvarande prisnivå verkställas vid beräkning av anslagsbehovet för tiden 1 januari —30 juni 1923.

Enligt i bemälda chefs stab uppgjord statistik fördelade sig i medeltal de av kustartilleriets övningsanslag bestridda övningskostnaderna i procent av anslaget i dess helhet på vissa utgiftsgrupper enligt nedanstående tablå, vari jämväl införts de mot sagda procenttal av det för år 1922 enligt ovan anvisade anslaget svarande beloppen samt dessa belopp evalverade till nuvarande prisläge.

[90.]

U t g i f t s g r u p p.	Utgiftsgruppen drager enligt statistik en kostnad		Indextal, utvisande kostnads- ökning so- dan år 1913 (indextal 100).	Övningskost- naderna år 1922, evalverade till nuvarande prisläge.
	i % av övnings- anslaget, avrundat.	av 1922 års ordinarie övningsanslag. kr.		
1. Artilleri- och handvapenammunition	60	297,120: —	250 ¹⁾	742,800: —
2. Minammunition	4,5	22,284: —	200 ²⁾	44,568: —
3. Kol, ved, fotogén, olja etc.	10	49,520: —	200 ³⁾	99,040: —
4. Utredning för ballong- och flygövningar samt övriga kostnader för samma ändamål	2	9,904: —	150 ⁴⁾	14,856: —
5. Övrig utredning	8	39,616: —	125 ⁴⁾	49,520: —
6. Transporter och resor	2,5	12,380: —	280 ⁵⁾	34,664: —
7. Mässpennyningar och sjötillägg	8,5	42,092: —	170 ⁴⁾	71,556: 40
8. Övriga kostnader	4,5	22,284: —	200 ⁴⁾	44,568: —
Summa	100	495,200: —	—	1,101,572: 40

Ökning 124 %.

Anmärkningar.

¹⁾ Enligt marinförvaltningens skrivelse den 25 januari 1921, D. Nr $\frac{88-H}{\text{art. 110/20}}$.

²⁾ Enligt i marinförvaltningens minavdelning gjord uppskattning.

³⁾ Kommerskollegiets partiprisindex för bränsle juni 1921, minskad med 10 enheter.

⁴⁾ Ungefärligt tal angivet med stöd av inom staben gjord uppskattning, grundad på de mot utgiftsgruppen svarande kostnadernas fluktuationer inom anslaget.

⁵⁾ Motsvarar det avrundade medeltalet enligt ändringar i militärtaxan av taxeförhöjningarna för tjänsteresor (förhöjning för billigaste tariffzonen 100 %), för transport av militärgods och hästar (tilläggsavgift 250 %) och för övriga avgifter (förhöjning 200 %).

Med avseende på i tabellen införda uppgifter finge särskilt påpekas, hurusom mot den verkliga kostnadsökningen sedan år 1913 svarande indextal endast kommit till användning beträffande utgiftsgrupperna 1—3 och 6. För övriga utgiftsgrupper upptagna indextal vore i själva verket, som av anmärkning 4 framginge, betydligt lägre än som motsvarade den verkliga prisökningen, enär de vilade på statistiskt material, som framkommit under trycket av den bristande medels- tillgången för övningarna under nyssförflutna dyrtidsperiod. Komme dessa indextal till användning, innebure detta således en synnerligen snäv anslagsberäkning, där det beräknade beloppet vore nätt och jämnt tillfyllest för att ej ändamålet, övningarnas rationella bedrivande, skulle äventyras. Posten 7 torde böra kvarstå oförändrad, enär enligt det nya avlöningsreglementet tillkommande tjänstgöringstraktamente tämligen nära torde komma att motsvara nu utgående mässpennyningar.

Enligt ovan skulle sålunda under år 1922, liksom även under år 1923, därest inga kostnader utöver redan beräknade förekomme, anslagsbehovet för kustartilleriets övningar efter nuvarande i det närmaste

[90.] stabiliserade prisnivå, uppgå till, lågt räknat, 1,101,572 kronor 40 öre. På grund av beslut vid 1921 års riksdag angående fullföljandet av vissa befästningsanläggningar torde emellertid redan år 1922 viss ny materiel tillkomma, vadan medel för övningar vid sagda materiel borde, utöver redan beviljade, anvisas av 1922 års riksdag. Den ökning av anslaget, som härigenom bleve erforderlig, uppginge till 72,920 kronor.

Anslagsbehovet för år 1922 befundes sålunda utgöra $(1,101,572: 40 + 72,920 =)$ 1,174,492 kronor 40 öre, avrundat 1,174,495 kronor, under det att anslaget för år 1922 slutade på 495,200 kronor. På grund härav borde å tilläggsstat för år 1922 anvisas $(1,174,495 - 495,200 =)$ 679,295 kronor.

För övningarna år 1923 torde tills vidare böra beräknas samma anslagsbelopp som för år 1922. Enligt inom staben uppgjord statistik för åren 1915—1921 förbrukades av det för kalenderår anvisade övningsanslaget under årets första sex månader, därest ej hänsyn toges till förhållandena under det ur övningssynpunkt abnorma år 1919, med små variationer (2 à 3 %) i medeltal 25,2 % (1919 11 %). För tiden 1 januari—30 juni 1923 syntes sålunda böra beräknas ett medelsbehov för övningarna vid kustartilleriet av 26 % av det för år erforderliga beloppet eller sålunda $(0,26 \times 1,174,495 =)$ 305,368 kronor 70 öre, avrundat till 305,000 kronor.

Marinförvalt-
ningens
framställning.

Med stöd av vad chefen för kustartilleriet anfört har marinförvaltningen gjort framställning om, att det *ordinarie anslaget till kustartilleriets krigsberedskap och övningar* måtte för första halvåret 1923 upptagas till ett belopp av 305,000 kronor samt att såsom *förstärkningsanslag för år 1922* måtte upptagas ett förslagsanslag, högst, 679,295 kronor.

Departements-
chefen.

Enligt den av chefen för kustartilleriet verkställda beräkningen skulle anslagsbehovet för kustartilleriets övningar, därest inga kostnader förekomma utöver redan för innevarande år beräknade, under varterda av åren 1922 och 1923 efter den av bemälda chef antagna prisnivå uppgå till 1,101,572 kronor 40 öre. Vid denna beräkning har man emellertid utgått ifrån, att övningarna skola bedrivas i samma utsträckning, som förutsatts i 1914 års plan till det fasta kustförsvarets ordnande. Med hänsyn till inträffad prisstegring har emellertid denna plan icke kunnat fullföljas, utan övningarna hava under de senare åren bedrivits i förminskad skala. Då anledning icke föreligger att under åren 1922 och 1923 giva övningarna större utsträckning än under år 1921, har jag med ledning av chefens för kustartilleriet statistiska beräkning

och en för december 1921 antagen prisindex låtit omräkna anslagsbehovet för åren 1922 och 1923. Denna omräkning har givit till resultat, att motsvarande anslagsbehov för vardera av åren 1922 och 1923 skulle utgöra 782,100 kronor.

[90.]

I detta belopp äro alltså ej medräknade kostnaderna för övningar vid den nya materiel, som chefen för kustartilleriet antagit skola tillkomma år 1922, vilka kostnader han beräknat till 72,920 kronor för år. Enligt vad jag inhämtat rörande tiden för ifrågavarande materiels färdigställande, torde emellertid några övningskostnader beträffande densamma ej bliva behöfliga förrän år 1923, för vilket år ett belopp av 16,740 kronor torde erfordras för ändamålet.

Då, såsom förut nämnts, det ordinarie övningsanslaget för år 1922 uppgår till 495,200 kronor, skulle således för nämnda år erfordras ett förstärkningsanslag av $(782,100 - 495,200 =)$ 286,900 kronor. Härtill återkommer jag i annat sammanhang.

Statistiskt räknat skulle 26 % av det för år 1923 erforderliga medelsbehovet krävas för att bestrida övningskostnaderna under tiden 1 januari—30 juni 1923. Medelsbehovet för nämnda tid av år 1923 torde i enlighet härmed böra beräknas till $[0,26 \times (782,100 + 16,740) =]$ 207,698 kronor 40 öre, eller i avrundat tal 207,700 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga ordinarie reservationsanslaget till	
kustartilleriets krigsberedskap och övningar,	
nu	kronor 495,200: —
med	» 207,700: —

3. Krigsövningar vid kustfästningarna.

[91.]

Ordinarie reservationsanslaget till krigsövningar vid kustfästningarna är i riksstaten för år 1922 upptaget med ett belopp av 20,000 kronor.

I skrivelse till marinförvaltningen den 6 augusti 1921 med förslag till beräkning av utgifterna för tiden 1 januari—30 juni 1923 har Chefen för
kustartilleriet. chefen för kustartilleriet anfört följande.

Vid uppförande i riksstaten för år 1907 av förevarande anslag hade anslagsbeloppet fixerats till 15,000 kronor. Genom beslut av 1917 års riksdag hade anslaget på grund av tillkomsten av Hemsö fästning

[91.] erhållit ett tillskott av 5,000 kronor, och hade sedermera anslagsbeloppet oförändrat uppgått till 20,000 kronor.

Förut, under anslaget till kustartilleriets krigsberedskap och övningar, hade uppvisats, hurusom övningskostnaderna vid kustartilleriet enbart genom prisnivåns höjning sedan tiden omkring år 1913 ökats med i det närmaste 125 %. De kostnader, vilka belastade förevarande anslag, vore i stort sett av liknande art som de av ovannämnda övningsanslag bestridda kostnaderna. Som jämväl anslaget till krigsövningar vid kustfästningarna ännu alltjämt beräknats på grund av det före år 1914 rådande prisläget, borde följaktligen även detta anslag erhålla en ökning med 125 %, varigenom dess för år beräknade belopp komme att utgöra 45,000 kronor. Enär emellertid övningar av det slag, varom här vore fråga, huvudsakligen ägde rum i samband med regementsövningar, d. v. s. under årets senare hälft, hade kustartillerichefen ansett tillfyllest att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga ett belopp av endast 15,000 kronor.

Marinförvalt-
ningens
framställning.

För egen del har marinförvaltningen uttalat, att för den händelse Kungl. Maj:t gillade vad chefen för kustartilleriet sålunda anført, ifrågavarande anslag borde för första halvåret 1923 upptagas med ett belopp av 15,000 kronor.

Departements-
chefen.

Någon anledning att nu öka förevarande anslag synes icke föreligga. Då enligt marinförvaltningens bedömande $\frac{1}{3}$ av anslagsbehovet faller å första hälften av året, torde för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett anslagsbelopp av 6,700 kronor få anses tillräckligt.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

	att upptaga ordinarie reservationsanslaget till
	krigsövningar vid kustfästningarna,
nu	kronor 20,000: —
med	» 6,700: —

[92.] 4. Lega och furagering m. m. för hästar vid kustartilleriet.

På framställning av Kungl. Maj:t har riksdagen på extra stat för vart och ett av åren 1919—1922 beviljat ett förslagsanslag, högst, 75,000 kronor till lega och furagering m. m. för hästar vid kustartilleriet.

I skrivelse till marinförvaltningen den 6 augusti 1921 har chefen [92.]
för kustartilleriet beträffande detta anslagsbehov anfört, bland annat, Chefen för
kustartilleriet.
följande.

För den händelse stamhästar icke komme att uppsättas vid kustartilleriet under år 1923, bleve det nödvändigt, att, i likhet med vad närmast föregående år varit fallet, ett extra förslagsanslag anvisades till lega och furagering m. m. för hästar vid kustartilleriet under tiden 1 januari—30 juni 1923. Detta anslag syntes icke böra beräknas till lägre belopp än halva det för år 1922 av kustartillerichefen föreslagna motsvarande anslaget eller 100,000 kronor. På grund härav hade kustartillerichefen för sagda budgethalvår upptagit ett belopp av $\frac{100,000}{2} = 50,000$ kronor.

I ärendet har marinförvaltningen anfört, att ämbetsverket för egen del funne, att anslaget till lega och furagering m. m. för hästar vid kustartilleriet borde uppföras med av chefen för kustartilleriet föreslaget belopp eller 100,000 kronor för helt år. Som emellertid behovet av hästar under första delen av året torde vara mindre än under senare delen, syntes anslaget för tiden 1 januari—30 juni 1923 kunna begränsas till 37,500 kronor. Marin-
förvaltningens
framställning.

Med hänsyn till dels det statsfinansiella läget dels ock det fortgående priset anser jag mig förhindrad att framställa krav på ökat anslag till lega och furagering m. m. för hästar vid kustartilleriet. Medelsbehovet för helt år under förevarande anslag torde böra begränsas till enahanda belopp, som beviljats för vartdera av åren 1919—1922, eller 75,000 kronor. Då emellertid, såsom marinförvaltningen frambållit, behovet av hästar under första hälften av året torde vara mindre än under senare hälften, anser jag, att anslagsbehovet för första halvåret 1923 kan inskränkas till en tredjedel av årskostnaden eller 25,000 kronor. Departements-
chefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *lega och furagering m. m. för hästar vid kustartilleriet* å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag, högst, 25,000 kronor.

F. Sjukvård.

[93.]

1. Sjukvård för marinen.

(Sjukvårdsanslaget.)

Ordinarie förslagsanslaget till sjukvård för marinen är i riksstaten för år 1922 upptaget med ett belopp av 119,670 kronor.

Från anslaget bestridas kostnader för:

anskaffning, transport och underhåll av förbands- och sjukvårdsmateriel, medikamenter, inventarier i sjukhus, sjukrum och sjukstugor, transport av sjuka — dock ej då transporten avser person, som under sjökommendering insjuknat och avpolleterats vare sig till flottans station eller sjukhus beläget å annan ort — samt vård å civilt sjukhus, då sådan författningsenligt bekostas av kronan,

beredande av tandvård åt manskap och skeppsgossar ävensom av sanatorievård åt sådana underofficerare, stamanställda av manskapsgrad och värnpliktiga vid marinen, som intagits till vård å de å jubileumsfondens sanatorier för statstjänare reserverade platser.

På grund av den höga prisnivån ävensom ökad sjukvård i anledning av influensaepidemier hava under de senaste åren betydande överbetalningar ägt rum å ifrågavarande anslag.

Marinförvaltningens
framställning.

Marinförvaltningen har i sin skrivelse den 22 augusti 1921 angående medelsbehovet för första halvåret 1923 anfört följande.

Förevarande anslags belopp hade enligt 1921 års riksstat uppgått till 175,960 kronor. Anslaget hade år 1920 överskridits med 286,102 kronor 51 öre, och intill den 30 juni 1921 hade å anslaget utbetalats 219,728 kronor 52 öre.

Genom den i riksstaten för år 1922 företagna utbrytningen från anslaget av kostnaderna för avlöning, skrivmaterialier m. m., mathållning, bränsle etc. hade anslaget nedsatts till 119,670 kronor. För tiden 1 januari—30 juni 1923 hade myndigheterna beräknat utgifterna under anslaget till 108,005 kronor.

Enär ännu ingen erfarenhet vunnits, i vad mån de från sjukvårdsanslaget utbrutna posterna inverkade på anslagets ställning i dess helhet, ansåge sig marinförvaltningen, med hänsyn jämväl därtill att influensan även under år 1921 bidragit till att högst väsentligt öka sjukvårdskostnaderna, ännu icke kunna verkställa en på den verkliga prisnivån

grundad omräkning av anslaget till sjukvård för marinen. Med stöd [93.] av myndigheternas beräkningar hade marinförvaltningen emellertid ansett anslaget för avsedda statsregleringsperioden böra upptagas till 125,000 kronor.

Efter det marinförvaltningens yttrande infordrats, huruvida för år 1922 erfordrades förstärkningsanslag till vissa anslag av förslagsanslags natur, har ämbetsverket i skrivelse den 7 oktober 1921 i fråga om sjukvårdsanslaget anført, att det syntes troligt, att sedan till följd av den från och med år 1922 genomförda omläggningen av sjöförsvarets anslag kostnaderna för förplägnad, bränsle m. m. fränskilts sjukvårdsanslaget, någon mera betydande förstärkning å detta anslag icke bleve erforderlig, vadan ej heller särskilt förstärkningsanslag syntes behöfligt.

Å ena sidan har sålunda marinförvaltningen i skrivelsen den 22 augusti 1921 ansett förevarande anslag, som för år 1922 upptagits med 119,670 kronor, böra för tiden 1 januari—30 juni 1923 beräknas till 125,000 kronor, eller, för år räknat, till mera än dubbla beloppet av 1922 års anslag. Men å andra sidan har ämbetsverket i skrivelsen den 7 oktober 1921 anmält, att det syntes troligt, att någon mera betydande förstärkning till anslaget för år 1922 icke bleve erforderlig, vadan ej heller särskilt förstärkningsanslag för sistnämnda år syntes behöfligt.

Då på grund av vad sålunda förekommit anledning icke torde föreligga att beräkna utgifterna under anslaget för år 1923 till högre belopp än för år 1922, synes anslaget för tiden 1 januari—30 juni 1923 böra upptagas till $\frac{119,670}{2}$ kronor eller, i avrundat tal, 60,000 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga ordinarie förslagsanslaget till sjukvård för marinen,

nu	kronor 119,670: —
med	» 60,000: —

Anskaffning av andningsapparater.

Med bifall till Kungl. Maj:ts därom framställda förslag har 1921 års riksdag för anskaffning av andningsapparater beviljat ett anslag av 19,865 kronor samt därav å extra stat för år 1922 såsom reservationsanslag anvisat ett belopp av 10,000 kronor.

Marinförvaltningen har nu anhållit, att återstående beloppet 9,865 kronor måtte anvisas å extra stat för första halvåret 1923.

Som med ifrågavarande anskaffning torde kunna anstå till tiden efter nämnda budgetperiod, lär marinförvaltningens ifrågavarande anhållan ej böra föranleda någon åtgärd.

G. Flytande materiel och byggnader.

[94.]

1. Flottans nybyggnad och underhåll.

Med anslaget till flottans nybyggnad och underhåll avses i främsta rummet att bestrida kostnaderna för underhåll av flottans fartyg, båtar och flygmateriel samt för dessas ut- och avrustning ävensom för underhåll av till flottans etablissemang och övriga inrättningar hörande byggnader.

I den till 1914 års senare riksdag avlåtna propositionen nr 60 angående sjöförsvarets ordnande hade framlagts beräkning av omförmälda anslag såväl för femårsperioden 1915—1919 som för åren 1924 och 1934. Denna beräkning hade verkställts på grundvalen av uppgjort förslag till nybyggnads-, överförings- och utrangeringsplaner för flottan samt med tillämpning av de utav marinförvaltningen dittills beräknade enhetsprisen för varje särskilt fartygs underhåll, dock med vissa reduktioner i dessa enhetspris beträffande en del fartygstyper.

Enligt vad riksdagen anförte i sin skrivelse nr 1 år 1914 hade riksdagen, som begränsat sina uttalanden om nybyggnadsplan m. m. till femårsperioden 1915—1919, icke ansett sig böra utsträcka kostnadsberäkningarna utöver sistnämnda år; och hade riksdagen, då anslagsbehoven för de olika åren inom perioden i fråga bleve beroende av nybyggnadsarbetenas fortgång och i samband därmed stående överföringar och utrangeringar av fartygsmateriel, ej ansett erforderligt eller ens möjligt att utföra kostnadsberäkningar för de mellanliggande åren, utan verkställt sina beräkningar allenast för år 1919. Dessa beräkningar slutade för år 1919 på 3,188,100 kronor, utgörande en ökning, utöver det av Kungl. Maj:t för samma år upptagna anslagsbeloppet, 3,108,100 kronor, av 80,000 kronor.

Det beslut, som av 1914 års senare riksdag fattades angående nybyggnad av krigsfartygsmateriel under perioden 1915—1919, avvek i åtskilliga avseenden från Kungl. Maj:ts förslag i ämnet.

Med anledning därav anbefalldes Kungl. Maj:t den 17 september 1914 marinförvaltningen, chefen för marinstaben och inspektören av flottans övningar till sjöss att, på grundvalen av riksdagens berörda beslut samt med hänsyn till möjligheterna för fartygsnybyggnadens utförande under de särskilda åren av perioden, uppgöra och till Kungl. Maj:t inkomma med normalplaner för samma period för sådan nybyggnad, för överföring av stridsfartyg från kustflottan till lokalstyrkor, för fartygens utgående ur lokalstyrkor, för förläggning i materialreserv samt för utrangering av fartyg. Samma dag anbefalldes Kungl. Maj:t vidare chefen för marinstaben att i anslutning till nyssnämnda planer uppgöra och till Kungl. Maj:t inkomma med organisationsplan för flottan samt med normalplan för flottans krigsberedskap och övningar, därvid sistnämnda plan i vad rörde övningar ombord skulle uppgöras gemensamt med inspektören av flottans övningar till sjöss. Omförmälda planer hava sedermera, under åren 1915 och 1916, blivit av vederbörande myndigheter avgivna, men för det dåvarande icke ansetts böra fastställas.

Då vid tiden för avlåtandet av statsverkspropositionen till 1915 års riksdag arbetet med upprättandet av sålunda infordrade planer ännu icke hunnit avslutas samt vissa andra faktorer, som kunde inverka på bestämmande av en reviderad normal underhållsplan för år 1916, då ännu vore under utredning, uppfördes anslaget till flottans nybyggnad och underhåll för år 1916 med det i propositionen nr 60 till 1914 års senare riksdag beräknade beloppet.

Några ändrade grunder för anslagets beräkning hava icke heller tillämpats för åren 1917—1919, utan hava för nämnda år de i nyssnämnda proposition framlagda beräkningarna blivit följda, dock med vissa mindre väsentliga, av olika orsaker betingade jämkningar. För åren 1920—1922 har anslaget beräknats med utgångspunkt från anslagsberäkningen för år 1919.

Under den tid, då flottan varit mobiliserad för neutralitetsskyddet (augusti 1914—december 1918), hava de kostnader för fartygsmaterielens underhåll, som icke ingått i den årliga arbetsplanen, men som för vidmakthållande av krigsberedskapen eller eljest för mobiliseringsändamål visat sig nödvändiga och icke genom inskränkning av andra i arbetsplanen ingående arbeten kunnat utgå från underhållsanslaget, bestritts av de till trygghet av rikets neutralitet beviljade medel. Vid upphörande av flottans mobilisering hava omfattande översyns- och reparationsarbeten måst utföras å en del av den fartygsmateriel, som kommit till användning vid neutralitetsskyddet. Det har nämligen av naturliga

[94.] skäl icke låtit sig göra att under den fortgående neutralitetsvakten utföra alla erforderliga underhållsarbeten, utan har en del därav fått anstå, till dess fartygen avrustats vid respektive varv.

För täckande av kostnader, som enligt vad nu nämnts stått i samband med den under neutralitetsvakten ökade förslitningen av flottans fartygsmateriel, har jämlikt av 1919 års lagtima riksdag efter framställning av Kungl. Maj:t lämnat medgivande tagits i anspråk det för framtida användning avsatta belopp, 2,000,000 kronor, som ingått i det för bestridande av utgifter för tryggande av rikets neutralitet under år 1918 å tilläggsstat för samma år under femte huvudtiteln uppförda förslagsanslag, högst, 14,350,000 kronor.

De under krigsåren inträffade betydande prisstegringarna å materialier och arbete hava nödvändiggjort, att medel utöver det ordinarie anslaget måst beredas för att möta den därav föranledda ökningen av underhållskostnaderna. I sådant avseende har i statsverkspropositionerna till 1916 och 1917 års riksdagar uttalats att, därest det ordinarie anslaget för åren 1917 och 1918 skulle under sagda år visa sig otillräckligt, Kungl. Maj:t borde kunna av tillgängliga medel förskjuta erforderlig fyllnad, varom anmälan sedan borde göras hos riksdagen för förskottets ersättande. 1916 års riksdag har därjämte uttalat, att förskott av nu nämnd art icke syntes böra ske annat än i den mån de ökade utgifterna från underhållsanslaget föranletts av prisökningar å materialier och arbete.

Emellertid hava för den tid flottan varit mobiliserad särskilda medel utöver dem, som av riksdagen beviljats till tryggande av rikets neutralitet, icke anvisats till utfyllande av flottans ordinarie underhållsanslag. För åren 1919—1922 hava däremot, efter framställning av Kungl. Maj:t, särskilda förstärkningsanslag blivit såsom förslagsanslag, högst, anvisade av riksdagen. Dessa förstärkningsanslag beräknades för år 1919 till 30 % och för åren 1920—1922 till 20 % av det ordinarie anslagets belopp. 1920 års riksdag anvisade därutöver till ytterligare förstärkning av detta anslag på tilläggsstat för samma år ett förslagsanslag, högst, 2,463,000 kronor, varjämte samma riksdag medgav, att för omförmälda ändamål finge tagas i anspråk ett belopp av 500,000 kronor av de för byggandet av ytterligare två jagare tillgängliga medel. Likaledes anvisade 1921 års riksdag till förstärkning av årets anslag på tilläggsstat för år 1921 ett belopp av 3,000,000 kronor.

Sammanlagt voro för år 1921 för flottans nybyggnad och underhåll tillgängliga följande medel:

ordinarie anslag	kronor 2,945,050: —	[94.]
förstärkningsanslag	» 589,010: —	
förstärkningsanslag på tilläggsstat	» 3,000,000: —	
Summa kronor 6,534,060: —		

Å 1922 års stat har nästlidet års riksdag anvisat dels såsom ordinarie anslag 2,920,000 kronor dels ock såsom extra anslag till förstärkning av det ordinarie anslaget 600,000 kronor.

I fråga om behovet av nämnda förstärkningsanslag för år 1922 anförde dåvarande departementschefen följande.

»Med utgångspunkt från, att ungefär samma belopp, som ansetts böra ställas till förfogande för år 1921, skulle vid i huvudsak oförändrade konjunkturer under år 1922 erfordras, skulle förstärkningsanslaget behöva för sistnämnda år upptagas med (6,534,060 — 2,945,050 =) 3,589,010 kronor. För år 1922 måste emellertid bland annat full underhållskostnad beräknas för pansarbåtarna Drottning Victoria och Gustaf V samt annan nytillkommen fartygsmateriel, varigenom underhållsanslaget för sagda år komme att belastas med ytterligare omkring (165,000 + 270,000 =) 435,000 kronor. Under nyss angivna förutsättning skulle alltså det extra underhållsanslaget behöva beräknas till (3,589,010 + 435,000 =) 4,024,010 kronor. Då emellertid samtidigt en utrangering av fartyg måste förutsättas och därjämte en nedgång av prisnivån i fråga om material och arbete med säkerhet är att förvänta, lär det nu icke låta sig göra att någorlunda tillförlitligt avgöra, huru stor del av det sålunda beräknade beloppet, som i själva verket kan behöva anvisas. Det torde därför vara lämpligast, att med slutlig prövning av medelsbehovet för flottans nybyggnad och underhåll under år 1922 får anstå till samma års riksdag. Liksom för innevarande år skett torde emellertid även för år 1922 nu böra beräknas ett förstärkningsanslag uppgående till 20 procent av det ordinarie anslaget eller, avjämnat uppåt, till 600,000 kronor.»

Riksdagen ansåg i likhet med departementschefen, att en utrangering av vissa äldre fartyg borde ske, och uttalade i samband med beviljande av ovannämnda förstärkningsanslag av 3,000,000 kronor å 1921 års tilläggsstat (skrivelse nr 56), att riksdagen förutsatte, att redan under samma år en dylik utrangering ägde rum ävensom att en del äldre fartygsmateriel för längre tid upplades. Genom dessa åtgärders vidtagande syntes det riksdagen, som om underhållskostnaderna för viss sådan materiel, vilkens värde ur försvars- och krigsberedskapssynpunkt icke syntes motsvara utgifterna för underhållet, skulle kunna för framtiden besparas eller avsevärt nedbringas. Emellertid komme givetvis själva uppläggningsen av fartygen att draga särskilda kostnader. Med hänsyn dels därtill dels ock framför allt till vikten av att befintlig materiel väl underhölles, hade riksdagen beviljat det nu begärda förstärkningsanslaget.

[94.] I anledning av riksdagens nämnda uttalande hava vederbörande myndigheter anbefallts att verkställa utredning och inkomma med förslag beträffande utrangering eller uppläggning av äldre fartygsmateriel. Efter i sådant hänseende avgivet förslag har Kungl. Maj:t den 30 juli 1921 förordnat om utrangering av logementsfartyget Stockholm. Sedan ytterligare och slutligt förslag i frågan från myndigheterna inkommit, har Kungl. Maj:t den 26 september 1921 i ärendet meddelat det beslut, för vilket närmare redogörelse lämnas i marinförvaltningens här nedan omförmälda skrivelse den 30 november 1921.

Därjämte torde böra bringas till riksdagens kännedom, att Kungl. Maj:t genom beslut den 28 oktober 1921 godkänt ett av marinförvaltningen med aktiebolaget Mohögs mekaniska verkstad upprättat kontrakt om utarrendering av marinens dockanläggning vid Gustafsvik.

Enligt nämnda kontrakt, som under förbehåll av Kungl. Maj:ts godkännande slutits den 30 september 1921, hava dockan jämte spår-anordningar, verkstadsbyggnad, förrådsbyggnader och bostadshus utarrenderats till bolaget på ett år från den 1 november 1921 eller den senare dag, anläggningen bleve färdig, med viss företrädesrätt för bolaget vid förnyad utarrendering samt på, bland andra, följande villkor. Bolaget skulle äga uppbära avgifter enligt angiven taxa för begagnande av dockan, angörande av kajerna och ankring inom det arrenderade området. För belysning och drift erforderlig elektrisk ström skulle, likaledes enligt angiven taxa, levereras av kronan från dess å området belägna transformatorstation. Arrendeavgiften skulle utgå med 30 % av den behållning, som å omförmälda av bolaget uppburna docknings-m. fl. avgifter uppkomme efter avdrag av bolaget påförda avgifter till kronan för levererad elektrisk ström till dockans utpumpning. Kronans fartyg skulle äga viss företrädesrätt vid dockning och reparationer jämte rätt att begagna dockan, angöra kajer eller ankra inom området mot gottgörande allenast av bolagets därav föranledda utlägg. Bolaget vore pliktigt att under arrendetiden på ett fullt tillfredsställande sätt underhålla de anläggningar och byggnader m. m., som av bolaget disponerades, och att brandförsäkra dem. Tillika förbehölle sig kronan att avgiftsfritt disponera visst område för upplag.

Beträffande de enligt kontraktet inflytande medel föreskrev Kungl. Maj:t genom beslutet den 28 oktober 1921, att desamma skulle förvaltas av marinförvaltningen samt användas till underhåll och tillsyn av anläggningen, i den mån detta icke ålåg bolaget.

Marinförvaltningen har i sin skrivelse den 22 augusti 1921 angående medelsbehovet för första halvåret 1923 anfört följande.

[94.]

Marinförvaltningens skrivelse den 22 augusti 1921.

Särskilt anslag till underhåll och ersättning av flygmaterielen.

De medel, som varit erforderliga för underhåll av flygbåtar och övrig flygmateriel samt marinens flygväsende tillhöriga byggnader, hade hittills utgått från anslaget till flottans nybyggnad och underhåll. Varvscheferna hade nämligen av de medel, som av detta anslag ställts till deras disposition, avsatt erforderliga belopp för ovannämnda ändamål. Under årens lopp hade emellertid arbetena med flygmaterielen å Stockholms varv antagit allt större proportioner, och för att öka möjligheterna för ett bättre överblickande av ifrågavarande arbeten samt för att bättre kunna planlägga desamma, syntes det vara lämpligt att de för flygmaterielens underhåll erforderliga medlen upptoges under ett särskilt anslag. I detta anslag borde även ingå de medel, som krävdes i och för ersättande av de flygbåtar eller den materiel i övrigt, som på grund av olyckshändelser eller på grund av uppnådd livslängd borde utrangeras. Genom ett upptagande av kostnaderna för flygmaterielens underhåll och ersättning under en särskild grupp komme även att råda överensstämmelse med arméns flygväsende, för vilket anvisande av medel för förenämnda ändamål skedde på angivet sätt. Marinförvaltningen ville därför föreslå uppförandet för ändamålet i riksstaten av ett nytt ordinarie anslag, benämnt Underhåll och ersättning av flygmaterielen, reservationsanslag.

Beträffande behovet av medel till flottans nybyggnad och underhåll för tiden 1 januari—30 juni 1923 hade varvschefen vid flottans station i Karlskrona, i vad avsåge underhållskostnaden för nämnda station, beräknat detsamma enligt specificerad tablå till 1,969,000 kronor och därvid anfört, bland annat, följande.

Medelsbehovet för flottans nybyggnad och underhåll.

Beräkning av för fartygens underhåll behövt belopp kunde icke utföras som en vanlig kostnadsberäkning, i all synnerhet om densamma avsåge kostnaderna för arbeten, som skulle utföras två år efter beräkningens uppgörande. Underhållsarbeten å fartyg bleve i allmänhet till sin natur och omfattning kända först under desammas fortgång. Därtill komme, att dessa underhållsarbetens omfång vore i väsentlig grad beroende på omfattningen av de fartygsrustningar, som komme att anbefallas. Man måste därför vid denna kostnadsberäkningens uppgörande utgå från de kostnader, fartygsunderhållet krävt närmast föregående år, och vidtaga de jämkningar, vartill förhållandena föranledde. Under senaste åren hade använts dels de erfarenhetssiffror, som funnits att tillgå från åren närmast före mobiliseringen år 1914, med vissa procentuella tillägg för under mobiliseringen ökade materialpris och arbets-

[94.] löner, dels ock de under mobiliseringsåren erhållna siffrorna. Ingen av dessa erfarenhetssiffror torde dock numera kunna anses vara fullt normerande för ifrågavarande kostnadsberäkning.

Däremot torde de kostnader, som fartygsunderhållet krävt under år 1920, bättre kunna tjäna till ledning vid beräklandet av det medelsbehov för sagda underhåll, som komme att förefinnas år 1923. Dessa kostnader hade därför lagts till grund för den nu gjorda beräkningen, varvid tillika hänsyn tagits till av nya fartygs tillkomst nödvändiggjord ökning av det behöfliga beloppet.

Till grund för beräkningen av det för underhåll av hus och byggnader erforderliga beloppet hade lagts de pris å arbetsmarknaden, som gällt i början av år 1921. Möjligen kunde häremot invändas att prisförhållandena sedermera nedgått. Huruvida denna prisnedgång komme att fortgå i sådan mån, att den nämnvärt komme att inverka på varvets arbetskostnader två år framåt, vore omöjligt att bedöma. Beträffande arbetarnas timlöner torde väl knappast någon reducering vara att förvänta utöver den, som dyrtidstilläggs nedgång kunde medföra. Då dessa tillägg likväl icke inginge i de beräknade kostnadsbeloppen och då sådana byggnadsmaterialier, som huvudsakligen användes vid varvets byggnadsdepartement, i stort sett ännu icke undergått någon nedsättning i pris, hade anledning saknats att utgå från annan beräkningsgrund.

Varvschefen vid flottans station i Stockholm hade rörande ifrågavarande anslag för första halvåret 1923 beräknat medelsbehovet för denna station enligt specificerad tablå till 1,358,500 kronor. Varvschefen hade därvid ansett sig böra, liksom föregående år, framhålla svårigheten att beräkna behovet av underhållsmedel för fartygsmaterielen, så länge han icke hade kännedom om planen för fartygsrustningar under den tidsperiod, som beräkningen av medelsbehovet avsåge, samt priserna å materialier i allmänna marknaden icke stabiliserats. I övrigt hade varvschefen vid beräkningen av medelsbehovet för underhåll av fartygsmaterielen utgått från att ungefärligen samma antal och slag av fartyg som under de senaste åren komme att rustas för expedition, varjämte förutsatts, att dyrtidstillägg alltjämt komme att utgå av särskilda medel och att sålunda ökad belastning av varvets anslag icke ifrågakomme genom indragning av dyrtidstilläggsanslaget.

Stationsbefälhavaren vid flottans station i Stockholm hade beräknat, att för underhåll av byggnader m. m. i Marstrand under första halvåret 1923 erfordrades 4,000 kronor eller hälften av det belopp, som anvisats för år 1921.

Till marinförvaltningens disposition borde för nu ifrågavarande statsregleringsperiod av ifrågavarande anslag avses 175,000 kronor eller hälften av det belopp, 350,000 kronor, som för ändamålet avsetts för år 1922.

Till underhåll av anläggningarna vid Gustafsviks örlogsdepå, därest desamma icke då vore utarrenderade, beräknades bliva erforderligt för första halvåret 1923 ett belopp av 25,000 kronor. [94.]

Å ifrågavarande anslag belöpande utgifterna för första halvåret 1923 skulle sålunda beräknas uppgå till:

för Karlskrona station	kronor 1,969,000: —
för Stockholms station	» 1,358,500: —
för underhåll av byggnader m. m. i Marstrand ..	» 4,000: —
för underhåll av anläggningarna vid Gustafsviks örlogsdepå	» 25,000: —
till marinförvaltningens disposition	» 175,000: —
Summa kronor 3,531,500: —	

Från detta belopp borde emellertid dragas
dels, med anledning av utav Kungl. Maj:t beslutad utrangering av logementsfartyget Stockholm, den för detta fartyg eljest erforderliga underhållskostnaden, beräknad till

kronor 25,000: —
dels, därest underhålls- och ersättningskostnaden för flygmaterielen utbrötes till ett särskilt anslag, ett belopp av

» 175,000: —
dels, därest, såsom under punkt 95 komme att föreslås, kostnaden för underhållet av byggnaderna vid Göteborgs örlogsdepå överfördes till anslaget för befästningar, kustartilleriets kaserner m. m., det för dessa byggnaders underhåll under första halvåret 1923 erforderliga beloppet

» 4,800: —
Summa kronor 204,800: —

Sålunda skulle under dessa förutsättningar anslaget till flottans nybyggnad och underhåll för första halvåret 1923 beräknas till (3,531,500 — 204,800 =) 3,326,700 kronor.

Givetvis komme likväl ett beslut om utrangering av fartyg att inverka på underhållskostnaden.

Därest den utredning, som genom Kungl. Maj:ts beslut den 29 juni 1921 igångsatts rörande möjlighet till inskränkning av den vid varven för bokföring och annat kontorsarbete använda personalen, skulle giva vid handen, att dylik inskränkning i mera betydande mån kunde ske, torde även detta kunna medföra någon jämkning av det ovan angivna anslagsbehovet för underhållet.

[94.]
Marinförvalt-
ningens skri-
velse den 30
november
1921.

I skrivelse den 30 november 1921 har marinförvaltningen anmält ökat medelsbehov för år 1922 och därvid anfört följande.

Sedan marinförvaltningen numera till Kungl. Maj:t avgivit förslag till statar och arbetsplan för flottan för år 1922, därvid även fördelning av för flottans nybyggnad och underhåll tillgängliga medel för år 1922 föreslagits, kunde det tidigare anmälda behovet av ytterligare förstärkningsanslag för år 1922 till nämnda anslag låta sig närmare beräknas.

Enligt stationsmyndigheternas förslag uppginge enbart de av dem anmälda underhållsbehoven för år 1922 till sammanlagt 6,454,450 kronor 58 öre.

Jämte det marinförvaltningen vidtog en del mindre avsevärda jämkningar i övrigt uti stationsmyndigheternas förslag, nödgades ämbetsverket föreslå nedan angivna nedsättningar i de av varvsmyndigheterna äskade beloppen.

För underhåll av fartyg, båtar och flygmateriel hade äskats av varvschefen vid flottans station i Karlskrona	kronor 2,833,550: —	
För ändamålet upptogs i stat- förslaget	» 1,100,000: —	
vadan nedsättning måst ske med	kronor 1,733,550: —	
För enahanda ändamål hade varvschefen vid flottans sta- tion i Stockholm äskat	kronor 1,761,610: —	
upptogs till	» 706,000: —	
vadan nedsättning måst ske med	» 1,055,610: —	
För underhåll av hus och bygg- nader hade av varvschefen vid flottans station i Karls- krona äskats	kronor 466,290: —	
upptogs till	» 250,000: —	
vadan nedsättning måst ske med	» 216,290: —	
Av varvschefen vid flottans station i Stockholm hade härför äskats	kronor 314,210: —	
upptogs till	» 187,000: —	
vadan nedsättning måst ske med	» 127,210: —	
Summa nedsättningar kronor		3,132,660: —

De högst väsentliga nedsättningar, som med hänsyn till medeltillgången måst göras i varvschefernas äskanden, medförde, att även trängande behov av underhåll måste eftersättas, därest icke ett tilläggsanslag komme att för år 1922 beviljas.

[94.]

Sedan stationsmyndigheterna avgivit sina förslag över medelsbehovet för materielens underhåll under år 1922, hade Kungl. Maj:t genom brev den 26 september 1921 beslutat, bland annat,

a) att torpedbåtarna Kapella, Orion, Sirius, Virgo, Mira, Orkan, Bris, Vind, Meteor, Stjärna och Blixt skulle överföras till vedettbåtar samt att åtgärder för möjliggörande av minsvepningsarbetens utförande skulle vidtagas å båtarna;

b) att vedettbåtarna nr 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17 och 18 skulle uppläggas och endast nödtorftigt underhållas;

c) att 3:e klass pansarbåtarna Björn och Gerda skulle såsom flytande batterier behållas upplagda å Karlskrona varv, samt

d) att depåfartyget Skäggald skulle iståndsättas¹⁾.

Dessa föreskrifter föranledde följande ändringar i de av varvscheferna beräknade medelsbehoven, mot vilka marinförvaltningen i övrigt icke hade något att erinra.

Den kostnad, som krävdes för vidtagande av enligt punkt a) anbefallda minsvepningsanordningar å till vedettbåtar överförda torpedbåtar, beräknades uppgå till kronor 12,330: —.

Genom den enligt punkt b) anbefallda inskränkningen i underhållet av vissa vedettbåtar torde det av varvschefen vid flottans station i Stockholm för dessa båtar upptagna beloppet kronor 62,720 kunna, sedan det för reparation av vedettbåten nr 16 upptagna beloppet 7,000 kronor frändragits, minskas med omkring en tredjedel eller med kronor 18,500: —.

Genom den under punkt c) omnämnda föreskriften ansåge marinförvaltningen, att det för underhåll av 3:e klass pansarbåtarna Björn och Gerda av varvschefen vid flottans station i Karlskrona äskade beloppet, kronor 9,700, kunde nedbringas med kronor 3,700: —.

Till frågan om iståndsättande av depåfartyget Skäggald återkomme marinförvaltningen nedan.

Med iakttagande av dessa jämkningar skulle kostnaden för de av stationsmyndigheterna anmälda behoven ställa sig på följande sätt:

¹⁾ Fartyget skadades genom brand år 1918.

[94.]

	Karlskrona station kr.		Stockholms station kr.		S u m m a kr.	
1. Underhåll av fartyg, båtar och flyg- materiel	2,839,030	—	1,746,260	—	4,585,290	—
2. Underhåll av hus och byggnader	466,290	—	314,210	—	780,500	—
3. Avlöning	491,900	—	408,958	58	900,858	58
4. Åtskilliga behov	74,400	—	101 100	—	175,500	—
Summa kronor	3,871,620	—	2,570,528	58	6,442,148	58

De anbefallda anläggningarna vid Gustafsviks örlogsdepå beräknades bli färdiga i början av år 1922. Största delen av desamma vore enligt Kungl. Maj:ts beslut den 28 oktober 1921 utarrenderade till aktiebolaget Mohögs mekaniska verkstad mot en arrendesumma, som utginge med 30 % av behållningen av vissa dockavgifter m. m. Då de härav inflytande medlen under år 1922 i följd av de för rederinäringen tryckta förhållandena, vilka givetvis komme att inverka på verksamheten därstädes, icke kunde beräknas tillräckliga för bestridande av de marinförvaltningen åliggande utgifterna för ifrågavarande anläggningar, hade ämbetsverket ansett sig böra härför beräkna medelsbehovet till

kronor 32,000: —

Härtill komme för marinförvaltningens disposition erforderligt belopp. För detta ändamål hade marinförvaltningen av de redan tillgängliga underhållsmedlen beräknat ett belopp av 200,641 kronor 42 öre. Det verkliga erforderliga beloppet borde dock upptagas till

» 350,000: —

Sammanlagda för år 1922 erforderliga beloppet för flottans nybyggnad och underhåll skulle i enlighet med ovanstående utgöra

kronor 6,824,148: 58

Då för ändamålet endast funnes tillgängligt ett belopp av

» 3,520,000: —

skulle sålunda ytterligare erfordras

kronor 3,304,148: 58

Anledningen till att den sålunda beräknade kostnaden för flottans nybyggnad och underhåll i jämförelse med för år 1921 anvisat belopp icke ställde sig lägre vore, dels att i kostnaden för materielens under-

håll inginge full underhållskostnad för nytillkomna pansarbåtarna Gustaf V och Drottning Victoria samt för nytillkommen undervattensbåtmateriel ävensom ett belopp av 240,000 kronor till anskaffning för vissa undervattensbåtar av nya ackumulatorbatterier i ersättning för förbrukade, *dels* att av marinförvaltningen föreslagen utrangering av vissa fartyg inskränkts till endast logementsfartyget Stockholm, *dels* att någon avsevärd besparing genom den i kungl. brevet den 26 september 1921 anbefallda uppläggningskostnaden komme att till största delen belasta nämnda års underhållsanslag.

I syfte att på grund av det statsfinansiella läget begränsa utgifterna för ovan avsedda underhåll till det yttersta ville dock marinförvaltningen föreslå, att på tilläggsstat anvisades för detta ändamål allenast 3,032,000 kronor eller samma belopp (3,000,000 kronor), som vore för år 1921 för enahanda ändamål på tilläggsstat anvisat, jämte det för Gustafsviks örlogsdepå erforderliga underhållsbeloppet 32,000 kronor.

Härtill komme emellertid följande:

I marinförvaltningens med flera myndigheters skrivelse den 15 juni 1921, angående utrangering av vissa fartyg m. m., hade ämbetsverket med hänsyn till, bland annat, det otillfredsställande skick, vari depåfartyget Skäggald befunne sig efter en i detsamma inträffad eldsvåda, föreslagit fartygets utrangering. Nu hade dock Kungl. Maj:t anbefallt, att fartyget skulle iståndsättas. Härför krävdes det i myndigheternas nyssnämnda skrivelse angivna beloppet, 130,000 kronor, jämte ett belopp av 20,000 kronor för ökad underhållskostnad eller tillsammans 150,000 kronor.

Vid sålunda uppgivna förhållanden såge sig marinförvaltningen nödsakad föreslå, att på tilläggsstat för år 1922 till förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till flottans nybyggnad och underhåll anvisades för materielens underhåll m. m. kronor 3,032,000: —
Därest jämväl reparations- och underhållsarbeten
för depåfartyget Skäggald skulle komma till ut-
förande under 1922, erfordrades härför ytterligare » 150,000: —
vadan under sådan förutsättning inalles erfordrades kronor 3,182,000: —

Slutligen finge marinförvaltningen framhålla, hurusom det vore för varvsdriftens behöriga gång av största vikt, att de för underhållet erforderliga tilläggsmedlen snarast möjligt efter 1922 års ingång bleve anvisade.

Därest anbefalld iståndsättning av depåfartyget Skäggald skulle komma till utförande under år 1922, borde för detta fartyg beräknat underhåll för första halvåret 1923 ökas med 10,000 kronor.

[94.]

Med ändring av ämbetsverkets hemställan i skrivelsen den 22 augusti 1921 finge marinförvaltningen fördenskull hemställa, att anslaget för första halvåret 1923 upptoges med ett belopp av 3,306,200 kronor eller, därest Skäggald skulle iordningställas under år 1922, 3,316,200 kronor.

Jag tillåter mig att till en början erinra om storleken av de medel, som för år 1921 beviljats för flottans nybyggnad och underhåll. Nämda medel utgjordes av det ordinarie anslaget, 2,945,050 kronor, jämte två förstärkningsanslag, det ena å 20 % av det ordinarie anslaget eller 589,010 kronor, som beviljats samtidigt med det ordinarie anslaget, och det andra å 3,000,000 kronor, beviljat av 1921 års riksdag.

*Departements-
chefen.*

Med utgångspunkt från det ordinarie anslagsbeloppet för år 1921 bestämdes storleken av det ordinarie anslaget för år 1922 sålunda, att förstnämnda anslagsbelopp å ena sidan minskades med 58,750 kronor, som avsåge behov, vilka i sammanhang med samtidigt beslutad anslagsomläggning fränskildes förevarande anslag, men å andra sidan på grund av i samband med löneregleringen för marinens personal stående förhållanden ökades med 33,700 kronor. Det härigenom uppkomna beloppet $(2,945,050 - 58,750 + 33,700 =) 2,920,000$ kronor uppfördes under det ordinarie anslaget för år 1922. Till förstärkning av detta anslag uppfördes ett förslagsanslag, högst, å 20 %, avrundat till 600,000 kronor, varjämte avsättning av medel utom huvudtitlarna ägde rum för mötande av ytterligare anslagsbehov.

Marinförvaltningen har nu beräknat ytterligare erforderlig förstärkning av 1922 års ordinarie anslag till enahanda belopp som det av 1921 års riksdag beviljade förstärkningsanslag till det ordinarie anslaget för sistnämnda år eller 3,000,000 kronor, med tillägg likväl av dels 32,000 kronor för bestridande av de marinförvaltningen under år 1922 åliggande utgifter för underhåll av anläggningarna vid Gustafsviks örlogsdepå dels ock 150,000 kronor, för den händelse reparations- och underhållsarheten för depåfartyget Skäggald skulle komma till utförande under år 1922.

Vid bedömandet av förevarande anslagsbehov bör ihågkommas, att den ojämförligt största delen av de omkostnader, som bestridas från anslaget, nämligen avlöningar och materialier, icke röna inflytande av den allmänna sänkningen av prisnivån, i det att, så vitt avlöningarna angår,

[94.] denna påverkar endast anslaget till dyrtidstillägg, samt i stort sett inneliggande lager av materialier, som inköpts under högkonjunkturen, icke hinna upparbetas under de statsregleringsperioder, varom nu är fråga. Med beaktande härav finner jag intet att erinra mot beräkningen av omförmälda beloppet av 3,000,000 kronor. Visserligen torde det statsfinansiella läget nödvändiggöra förnyad prövning av frågan om utrantering och uppläggning av äldre fartyg. Men som de härav föranledda uppläggningskostnaderna skulle komma att drabba budgetåret 1922, inträda utgiftsbesparingarna av en dylik åtgärd först under påföljande budgetperiod.

Beträffande därefter det för utgifter för underhåll av anläggningarna vid Gustafsvik beräknade beloppet 32,000 kronor tillåter jag mig hänvisa till de villkor, på vilka såsom ovan omförmäls nämda anläggningar utarrenderats. Därav framgår, att kronans inkomster av arrendavtalet utgå såsom andel av vissa av arrendatorns intäkter och att kronan fortfarande måste vidkännas vissa utgifter för underhåll och tillsyn. Dessa utgifter äro visserligen avsedda att bestridas med inkomsterna av arrendet. Med hänsyn till de tryckta tiderna för näringslivet och därav följande minskad utsikt för kronan till påräknad inkomst av arrendet finner jag emellertid säkerheten bjuda att, på sätt marinförvaltningen föreslagit, beräkna ett belopp av 32,000 kronor till mötande av de kronan under år 1922 åliggande utgifter för anläggningen.

Vad slutligen angår istandsättandet av depåfartyget Skäggald, anbefallt genom Kungl. Maj:ts beslut den 26 september 1921, torde frågan därom böra tagas under förnyad omprövning. Med hänsyn härtill anser jag, att medel icke böra beräknas för nämnda fartygs istandsättande eller för ökat underhåll för detsamma.

Det medelsbehov, som bör tillgodoses å tilläggsstat för år 1922 skulle alltså belöpa sig till $(3,000,000 + 32,000 =)$ 3,032,000 kronor. Härtill återkommer jag i annat sammanhang.

Under anslaget till flottans nybyggnad och underhåll äro beräknade de medel, som avses för flygmaterielens underhåll, vartill dock ej räknats ersättande av genom utrantering eller förolyckande avförd materiel. Förekommande nyanskaffning har följaktligen tillgodosetts genom extra anslag.

Marinförvaltningens nu framställda förslag, att de för underhåll av flygmaterielen avsedda medlen skulle utbrytas från förevarande och upptagas under särskilt anslag, giver mig ingen anledning till erinran. Emellertid torde det nya anslaget i likhet med motsvarande anslag under

lantförsvarets avdelning av huvudtiteln böra tillsvidare uppföras å extra stat och såsom sistnämnda anslag erhålla benämningen Underhåll av flygmaterielen.

[94.]

Det belopp, som genom nämnda utbrytning fränskiljes anslaget till flottans nybyggnad och underhåll, har marinförvaltningen för första halvåret 1923 beräknat till 175,000 kronor. Under punkten 95 kommer jag att förorda överförande av kostnaden för underhållet av byggnaderna vid Göteborgs örlogsdepå till anslaget för befästningar, kustartilleriets kaserner m. m. Härigenom fränskiljes nu förevarande anslag, på sätt marinförvaltningen föreslagit, ytterligare ett belopp av 4,800 kronor.

Härav föranledda minskningar i anslagsbehovet har marinförvaltningen iakttagit vid verkställandet av anslagsberäkningen för första halvåret 1923, vilken beräkning i dess slutliga skick, därvid hänsyn tagits till de av Kungl. Maj:ts den 26 september 1921 beslutade utrangeringar, under förutsättning att Skäggald icke iståndsättes slutar å ett belopp av 3,306,200 kronor. Med fästet avseende å de från förevarande anslag utbrutna beloppen och i betraktande av att underhållskostnaderna torde fördela sig lika på första och andra halvåret 1923 skulle det av marinförvaltningen sålunda beräknade beloppet i jämförelse med för år 1922 beräknat anslagsbehov innebära en ökning för år räknat med innemot 500,000 kronor. Då man under år 1923 i varje fall icke torde hava att motse någon stegring av priser å materiel m. m., finner jag mig icke kunna förorda höjning av underhållsanslaget. Jag har därför låtit verkställa en ny beräkning av anslagsbehovet under första halvåret 1923, varvid som utgångspunkt tagits hälften av det för 1922 beräknade sammanlagda beloppet, med frånräknande av för anläggningarna vid Gustafsvik beräknade utgifter, 32,000 kronor. Anslags-

behovet för halvåret skulle då bliva $\left(\frac{2,920,000 + 600,000 + 3,000,000}{2} = \right)$

3,260,000 kronor. Såsom framgår av de å sid. 297 och 302 nämnda beräkningarna böra emellertid härifrån dragas dels 204,800 kronor och dels 20,500 kronor. Vidare lär genom inskränkning av den vid varven för bokföring och annat kontorsarbete använda personalen, varom på grund av Kungl. Maj:ts beslut den 29 juni 1921 utredning igångsatts och under den närmaste tiden torde komma att avslutas, möjlighet föreligga att från och med år 1923 inbespara ett belopp av 50,000 kronor för år räknat, varav hälften eller 25,000 kronor torde beräknas å första halvåret 1923. Slutligen torde för samma halvår en inbesparing av

[94.] 125,000 kronor kunna ernås genom att, såsom ovan antytts, under år 1922 vidtaga åtgärder för ytterligare utrangering av äldre fartyg. Vid omräkningen har jag utgått ifrån att de av marinförvaltningen eventuellt beräknade underhållsmedlen för anläggningarna vid Gustafsviks örlogsdepå, 25,000 kronor, icke bliva erforderliga, sedan anläggningarna numera utarrenderats.

Anslagsbehovet för nämnda halvår skulle alltså belöpa sig till [3,260,000—(204,800+20,500+25,000+125,000)=] 2,884,700 kronor.

Jag hemställer fördenskull, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga ordinarie reservationsanslaget till flottans nybyggnad och underhåll,
 nu kronor 2,920,000: —
 med » 2,884,700: —

Krigsfartygsmateriel.

Marinförvaltningens framställning den 30 augusti 1920.

I särskild skrivelse den 30 augusti 1920 hemställde marinförvaltningen, att medel måtte beviljas för byggande under åren 1922—1924 av 2 jagare, viss undervattensbåtsmateriel och 2 minsvepningsfartyg. Den för anskaffningen beräknade kostnaden 39,600,000 kronor, ansåg marinförvaltningen böra lika fördelas å ett vart av nämnda tre år.

I sitt anförande till statsrådsprotokollet, bifogat 1921 års statsverksproposition, uttalade föredragande departementschefen, att han icke för det dåvarande kunde biträda marinförvaltningens förslag, vad beträffade jagarna, varemot han tillstyrkte, att medel äskades för byggande enligt samma förslag av viss undervattensbåtsmateriel och två vedettbåtar för minsvepning. Med hänsyn till fallande konjunkturer syntes departementschefen den av marinförvaltningen härför beräknade kostnaden, 20,600,000 kronor, kunna reduceras till i runt tal 15,000,000 kronor, vilken summa borde lika fördelas å vardera av åren 1922—1924.

I enlighet härmed föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att för anskaffning av krigsfartygsmateriel bevilja ett anslag å 15,000,000 kronor samt därav å extra stat för år 1922 såsom reservationsanslag anvisa ett belopp av 5,000,000 kronor.

1921 Års riksdag.

Riksdagen ansåg sig av statsfinansiella skäl icke kunna bifalla Kungl. Maj:ts förslag i dess helhet. Då det emellertid syntes vara

riktigt och till gagn för försvaret, att flottan erhöle någon ersättning för försliten och utrangerad fartygsmateriel, fann riksdagen sig böra för anskaffning av viss undervattensbåtmateriel ställa till förfogande ett belopp av 4,500,000 kronor.

Av medel ursprungligen anvisade för byggande av två jagare fann riksdagen kunna tagas i anspråk för nu ifrågavarande anskaffning 2,000,000 kronor. Det återstående beloppet, 2,500,000 kronor, syntes riksdagen icke behöva anvisas förrän å 1923 års stat.

På grund härav beviljade riksdagen för anskaffning av undervattensbåtmateriel ett belopp av 2,500,000 kronor, varjämte riksdagen medgav, att för samma ändamål finge tagas i anspråk 2,000,000 kronor av de för byggande av ytterligare två jagare anvisade medel.

Marinförvaltningen har nu i sin skrivelse den 22 augusti 1921 rörande sjöförsvarets medelsbehov för tiden 1 januari—30 juni 1923 anført följande.

Marinförvaltningens framställning den 22 augusti 1921.

På skäl, som vore angivna i marinförvaltningens särskilda skrivelse den 30 augusti 1920, ansåge ämbetsverket det för vidmakthållande av det flytande försvaret vara oundgängligen nödvändigt, att åtminstone den i berörda skrivelse framlagda anskaffningsplanen omedelbart fullföljdes; vadan medel alltså torde böra beredas för anskaffningen dels av den undervattensbåtmateriel, vartill anslag av 1921 års riksdag redan beviljats, men ännu ej anvisats, dels ytterligars 2 jagare, 2 min-svepningsfartyg och viss undervattensbåtmateriel. Kostnaden för nu avsedda fartyg funne marinförvaltningen fortfarande böra beräknas till kronor 33,600,000: —

Härtill komme för anskaffningen av viss undervattensbåtmateriel redan beviljade, men ännu ej anvisade	»	2,500,000: —
		<u>Summa kronor 36,100,000: —</u>

Utöver detta belopp syntes emellertid medel böra äskas för anskaffning av åtminstone 2 motortorpedbåtar.

Med två motortorpedbåtar, som på grund av beslut den 9 juli 1920 inköpts från Italien, hade nämligen under sommaren 1921 försök blivit utförda, varvid befunnits önskvärt att, innan slutlig ståndpunkt fattades beträffande dylika jämförelsevis billiga båtars lämplighet för försvaret och anskaffning i större utsträckning, jämförande försök med andra sådana båtar komme till utförande.

Kostnaden för 2 motortorpedbåtar beräknades uppgå till 430,000 kronor.

Beträffande fördelningen av de sålunda erforderliga medlen på särskilda budgetår och anslag hölle ämbetsverket före, att på tilläggsstat för år 1922 borde äskas ett reservationsanslag å 430,000 kronor för anskaffningen av de föreslagna motortorpedbåtarna, samt att för den övriga anskaffningen erforderliga medel fördelades sålunda, att för första halvåret 1923 därav anvisades dels av 1921 års riksdag för anskaffning av undervattensbåtmateriel beviljade, men ännu ej anvisade 2,500,000 kronor och dels en femtedel av ovannämnda för anskaffning av två jagare, viss undervattensbåtmateriel och två minsvepningsfartyg erforderligt belopp, 33,600,000 kronor, eller kronor 6,720,000 samt för budgetåret 1 juli 1923—30 juni 1924 två femtedelar och för närmast påföljande budgetår återstående två femtedelar av anskaffningskostnaden.

Departements-
chefen.

Under rådande statsfinansiella förhållanden och med hänsyn till den förestående revisionen av försvarsväsendet finner jag mig icke kunna tillråda ytterligare nyanskaffning av krigsfartygsmateriel.

Vad beträffar den anskaffning av undervattensbåtmateriel, vartill 1921 års riksdag ställt medel till förfogande, hava de förberedande åtgärderna för anskaffningen visat sig kräva så lång tid, att därav föranlett dröjsmål, efter vad jag inhämtat, kommer att möjliggöra att med nämnda till förfogande ställda medel bestrida jämväl de utgifter för ändamålet, som måste likvideras under första halvåret 1923. Vid sådant förhållande finner jag anledning icke föreligga att för närvarande äska ytterligare medel för ifrågavarande anskaffning.

[95.]

2. Befästningar, kustartilleriets kaserner m. m.

Från ordinarie reservationsanslaget till befästningar, kustartilleriets kaserner m. m. bestridas kostnaderna för:

underbåll av befästningar, boningshus, kaserner m. fl. byggnader samt bryggor, broar, vägar m. m. inom kustfästningarna; ävensom yttre renhållning och belysning vid nu nämnda fastigheter m. m.

Anslaget, som första gången uppförts i riksstaten för år 1922, är i sistnämnda års riksstat upptaget med ett belopp av 319,850 kronor.

Till anslaget hade marinförvaltningen i sina år 1920 avgivna anslags-
askanden för år 1922 beräknat ett förstärkningsanslag av 100 % för samma år.

I sitt anförande till statsrådsprotokollet vid avgivande av statsverkspropositionen till 1921 års riksdag hänvisade dåvarande departe-

mentschefen till Kungl. Maj:ts framställning till samma riksdag om avsättning utom huvudtitlarna av visst belopp för att av 1922 års riksdag disponeras till förstärkning av vissa anslag. För att icke bereda förvalningen svårigheter genom rubbning av dittills tillämpat förfarande borde emellertid redan av 1921 års riksdag å riksstaten anvisas förstärkning till anslaget i samma utsträckning som för år 1921 ägt rum till motsvarande anslagsmedel, eller med 20 %, utgörande i avrundat tal 65,000 kronor. I överensstämmelse härmed upptogs i statsverkspropositionen å 1922 års riksstatt ett förstärkningsanslag å nämnda belopp.

Riksdagen fann emellertid på grund av de rådande osäkra prishållandena icke skäl föreligga att redan då anvisa förstärkningsanslag, vilket, om det bleve behövt, borde anvisas av 1922 års riksdag. Till mötande av utgifter av dylikt slag upptog emellertid riksdagen uti 1922 års stat ett för hela försvaret gemensamt anslag, »Dyrtdidskostnader för försvaret», med 20,000,000 kronor.

Marinförvaltningen har nu anfört, att behovet av *förstärkningsanslag* för år 1922 fortfarande kvarstode, men att anslaget med hänsyn till prissänkningen för år 1922 torde kunna beräknas till 90 % i stället för av marinförvaltningen tidigare beräknade 100 %. Då emellertid Kungl. Maj:t av riksdagen för ändamålet endast äskat 20 % med 65,000 kronor, funne marinförvaltningen sig icke kunna hemställa om högre anslag.

Marinförvalt-
ningens
framställning.

Beträffande medelsbehovet för första halvåret 1923 har marinförvaltningen anmält, att chefen för kustartilleriet föreslagit förhöjning av ifrågavarande anslag, för helt år räknat, enligt följande sammanställning:

Vaxholm:	officersbyggnad	kronor 3,325: 75
	befästningar	» 1,965: 71
Karlskrona:	»	» 1,053: 40
	förbättring av hygieniska förhållanden	» 250: —
Älvsborg:	» » »	» 293: —
		kronor 6,887: 86

Vidare har marinförvaltningen anfört följande.

För underhåll av officersbyggnaden i Vaxholm hade 1919 års riksdag anslagit en summa, beräknad med 1 % å det då anvisade byggnadsanslaget 117,425 kronor. Enligt chefens för kustartilleriet framställning borde underhållet beräknas å det numera beviljade byggnadsanslaget, 450,000 kronor, och sålunda förevarande anslag ökas med (4,500 — 1,174: 25 =) kronor 3,325: 75. Då emellertid marinförvaltningen

[95.] i det följande komme att hemställa om en av dyrtiden betingad förhöjning av det enligt vanliga grunder beräknade anslaget i dess helhet, torde med hänsyn till de nu högt uppdrivna byggnadskostnaderna här endast böra beräknas 1 % å $\frac{1}{3}$ av nuvarande byggnadskostnad och sålunda för underhåll av officersbyggnaden beräknas $\frac{4,500}{3}$, minskat med år 1919 i runt tal anslagna 1,150, eller 350 kronor.

Förutom av chefen för kustartilleriet upptagna anläggningar borde anslaget ökas med kostnaden för ytterligare under senare år tillkomna anläggningar, som förut ej upptagits, enligt följande samtliga anläggningar omfattande sammanställning:

Vaxholm:	officersbyggnad	kronor	350: —
	förrådsskjul	»	300: —
	befästningar (enligt särskild skrivelse)	»	1,966: —
Karlskrona:	» » » »	»	1,053: —
	förbättring av hygieniska förhållanden	»	250: —
Älvsborg:	» » » »	»	293: —
	inlösta och ombyggda underofficersbyggnader	»	300: —
	tvenne baracker	»	700: —
	elektrisk anläggning	»	1,100: —
	befästning (enligt särskild skrivelse)	»	340: —
			Summa kronor 6,652: —

eller i runt tal 6,650 kronor.

Enligt beslut av 1917 års riksdag hade för underhåll av byggnaderna vid Göteborgs örlogsdepå upptagits en summa av 9,600 kronor uti anslaget till flottans nybyggnad och underhåll.

Sedermera hade emellertid skett en omläggning av riksstatens uppställning, i ändamål att, såsom 1921 års riksdag i skrivelse nr 4 A punkt 77 anfört, varje anslag, i den mån förvaltningsorganisationen det tillåte, i sin helhet ställdes under förvaltning av en och samma avdelning av den centrala förvaltningsmyndigheten.

Ifrågavarande underhåll handhades av fortifikationsförvaltningen vid Älvsborgs fästning, och inom marinförvaltningen handlades motsvarande ärenden å fortifikationsavdelningen. I enlighet härmed och i överensstämmelse med vad som i praktiken visat sig lämpligt och önskvärt, borde medlen för underhållet av samtliga byggnader å Nya Varvet — där kustartilleriets och örlogsdepåns lägenheter flerstädes funnes hop-

blandade inom samma byggnad och en del anläggningar gemensamt brukades — icke längre vara fördelade å två avdelningar av marinförvaltningen, utan helt läggas under fortifikationsavdelningen, vadan till förevarande anslag från anslaget till flottans nybyggnad och underhåll borde överföras 9,600 kronor.

Vid bifall till marinförvaltningens förslag skulle	
1922 års anslag	kronor 319,850: —
ökas för underhåll av nytillkomna anläggningar med	» 6,650: —
och för underhåll av byggnader vid Göteborgs örlogsdepå med	» 9,600: —
till för år räknat sammanlagt	kronor 336,100: —

Jämlikt föreskrift i kungl. brevet den 29 juni 1921 borde vid uppgörande av förslag till medelsbehovet för år 1923 åvägabringas en på den verkliga prisnivån grundad omräkning av de ordinarie underhållsanslagen.

Beträffande förevarande anslag borde detta ske på så sätt, att det samma erhöles en procentuell förhöjning, beräknad på grund av underhållskostnadernas stegring under hänsyn till det enligt erfarenhet framträdande behovet.

Marinförvaltningen finge erinra, att ämbetsverket endast med hänsyn till, att en betydande del av arbetarnas avlöning bestredes av anslaget till dyrtidstillägg, i sin skrivelse den 30 augusti 1920 angående medelsbehovet för år 1922 funnit förstärkningsanslaget kunna begränsas till 100 % eller 319,850 kronor.

Marinförvaltningen ville tillika framhålla, att motsvarande anslag vid lantförsvaret, nämligen reservationsanslaget till byggnader, övningsfält och skjutbanor, för år 1921 åtnjöte 150 % förstärkning och att för år 1922 beviljats 100 % förstärkning. Enligt vad marinförvaltningen inhämtat, komme arméförvaltningen att för år 1922 begära 50 % och för år 1923 150 % förstärkning.

Såsom erforderlig förstärkning hade, såsom av vederbörande förslag närmare framginge, beräknats:

av befälhavande amiralen i Karlskrona	c:a 75 %
» kommandanten i Vaxholms fästning	» 80 %
» kommandanten i Älvsborgs fästning	» 125 %
» chefen för kustartilleriet	» 150 %.

Under förutsättning att fortfarande en betydande del av arbetarnas avlöning komme att bestridas av anslaget till dyrtidstillägg, funne sig

- [95.] marinförvaltningen, med hänsyn till inträdd nedgång i materialpriser och sannolik nedgång även i avlöningar efter den 1 april 1922, kunna nedsätta den år 1920 beräknade förstärkningen

100 % till 80 %, vilket på	kronor 336,150: —
utgjorde	» 268,920: —
vadan anslaget för helt år skulle bliva	kronor 605,070: —

Med hänsyn till behovet att redan på våren kunna planlägga de större reparationer, som under sommaren skulle utföras, vore det, såsom även av arméförvaltningens fortifikationsdepartement hade föreslagits, nödvändigt, att det för budgetåret 1923 anvisade anslaget i vad anginge större reparationer räckte minst två månader in på budgetåret 1923—1924. Marinförvaltningen hemställde därför, att för budgetåret 1923 beräknades $\frac{2}{3}$ å den del av ett helårsanslag, som beräknades för större reparationer, och hälften å återstoden eller med ($\frac{2}{3}$ 255,000 + $\frac{1}{2}$ 350,070 =) 345,035 kronor.

Då budgetåret utginge, medan arbetena bedreves med största intensitet, vore det under de nya förhållandena ännu mer nödvändigt än förut, att hela anslaget erhöles reservationsauslags natur.

Departements-
chefen.

Under år 1921 hava, utöver ordinarie anslagsmedel, för de under ifrågavarande anslag upptagna behov stått, till förfogande en förstärkning, utgörande endast 20 % av nämnda anslagsmedel. De för ändamålet sålunda disponibla medlen hava icke överskridits. Att så ej skett, bör, enligt vad jag erfarit, tillskrivas den omständigheten, att ett flertal reparationsarbeten uppskjutits, ehuru de varit av behovet påkallade. Vid sådant förhållande synes mig förstärkningen av anslaget för år 1922 icke kunna sättas lägre än marinförvaltningen begärt eller till 20 % av det ordinarie anslagets belopp, i avrundat tal sålunda till 65,000 kronor. Detta belopp bör såsom förslagsanslag, högst, anvisas å tilläggsstat för år 1922. Till frågan härom återkommer jag i annat sammanhang.

Vidkommande medelsbehovet under det ordinarie anslaget för första halvåret 1923 har marinförvaltningen föreslagit höjning av anslaget med ett belopp av 6,650 kronor, för år räknat, till bestridande av kostnaderna för underhåll av vissa nytillkomna anläggningar. Då emellertid av berörda anläggningar i särskild skrivelse närmare omförmälda befästningar i Vaxholms och Karlskrona fästningar icke torde bliva färdigställda så tidigt, att särskilda underhållsmedel behöva avses för dem under första halvåret 1923, torde vid beräkningen av anslagsbehovet för nyssnämnda halvår omförmälda belopp, 6,650 kronor, böra minskas

med för berörda befästningar upptagna underhållsmedel eller med (1.966 + 1,053 =) 3,019 kronor till (6,650 — 3,019 =) 3,631 eller i runt tal 3,650 kronor. [95.]

Mot marinförvaltningens förslag, att till förevarande anslag måtte från anslaget till flottans nybyggnad och underhåll överföras ett belopp, för år räknat, av 9,600 kronor för underhåll av byggnader vid Göteborgs örlogsdepå har jag intet att erinra.

Beräknat på sätt nu angivits skulle medelsbehovet under förevarande anslag, för år räknat, belöpa sig till (319,850 + 3,650 + 9,600 =) 333,100 kronor.

Såsom ovan nämnts har marinförvaltningen ansett, att en förstärkning av 90 % vore erforderlig för år 1922, men har ämbetsverket av angivet skäl äskat förstärkning för samma år med allenast 20 % eller 65,000 kronor, vilket förslag av mig bitratts. Med hänsyn till knappheten av de medel, som under anslaget bliva tillgängliga för år 1922, lär även under detta år bliva nödvändigt att låta anstå med tillgodo-seendet av åtskilliga förefintliga behov. Enligt vad jag erfarit skulle anläggningarnas bestånd allvarligt äventyras, därest icke för år 1923 en av prisförhållandena betingad höjning av anslaget äger rum. Jag finner mig i anledning härav för sistnämnda år böra förorda en höjning av anslaget, beräknad i enlighet med marinförvaltningens förslag eller till 80 % av det ordinarie anslagets belopp. I enlighet härmed skulle anslagsbehovet, för helt år räknat, utgöra (333,100 × 1,8 =) 599,580 kronor eller i avrundat tal 600,000 kronor. Med hänsyn till svårigheterna att finansiera övergångsbudgeten anser jag mig icke kunna tillstyrka, att mer än hälften härav eller 300,000 kronor beräknas för första halvåret 1923.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga ordinarie reservationsanslaget till be-
fästningar, kustartilleriets kaserner m. m.,
nu kronor 319,850: —
med » 300,000: —

3. Kustartilleriets materiel m. m.

Från ordinarie reservationsanslaget till kustartilleriets materiel m. m. bestridas kostnaderna för:

kustfästningarnas inventarier såsom artilleri-, min- och torped- samt maskin- och timmermansinventarier, ävensom handvapenförråd, sjöförbindelser, yttre renhållning m. m.

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml. 1 häft.

1845 21 40

[96.]

Anslaget, som första gången uppförts i riksstaten för år 1922, är i nämnda års riksstat upptaget med ett belopp av 373,240 kronor.

Till anslaget hade marinförvaltningen i sina år 1920 avgivna anslagsäskanden för år 1922 beräknat ett förstärkningsanslag för sistnämnda år av 150 % för sjöförbindelser och 75 % för anslaget i övrigt.

I sitt anförande till statsrådsprotokollet vid avgivande av statsverkspropositionen till 1921 års riksdag anförde dåvarande departementschefen, att, i överensstämmelse med vad som tillämpats beträffande det under närmast föregående punkt i propositionen behandlade anslaget till befästningar, kustartilleriets kaserner m. m., borde av 1921 års riksdag å riksstaten anvisas förstärkning till förevarande anslag allenast i den utsträckning, som för år 1921 ägt rum till motsvarande anslagsmedel, eller med 20 %, utgörande i avrundat tal 75,000 kronor. I enlighet härmed upptogs i statsverkspropositionen å 1922 års riksstat ett förstärkningsanslag å nämnda belopp.

Riksdagen fann emellertid på grund av de rådande osäkra prishållandena icke skäl föreligga att redan då anvisa förstärkningsanslag, vilket, om det bleve behövt, borde anvisas av 1922 års riksdag. Till mötande av utgifter av dylikt slag upptog emellertid riksdagen uti 1922 års stat ett för hela försvaret gemensamt anslag, »Dyrtidskostnader för försvaret», med 20,000,000 kronor.

Chefens
för kust-
artilleriet
framställning.

Chefen för kustartilleriet har i skrivelse den 6 augusti 1921 gjort framställning om *förstärkning* av anslaget för år 1922 samt därvid anført, att erfarenheten från de senaste åren otvetydigt givit vid handen, att underhållsmedlen för kustfästningarnas inventarier varit fullständigt otillräckliga. Detta hade särskilt visat sig vara fallet med de för underhåll av maskin- och timmermansinventarier avsedda medlen, vilket ock med styrka framhållits av kommandanterna i deras skrivelser till marinförvaltningen. På grund av dessa förhållanden hade det varit oundvikligt, att materielens av olika slag underhåll allt mera måst försummas, varigenom kustfästningarnas krigsberedskap i viss mån reducerats och materielens användbarhet i krig allt mer nedgått. För att åstadkomma en ändring härutinnan ävensom för att möjliggöra utförandet av de arbeten och reparationer av materielen, som under de senaste åren gång på gång måst uppskjutas, vore det nödvändigt, att förstärkningsanslaget för 1922 icke tilltoges för knappt. Kostnadsökningen från år 1914 kunde för närvarande beräknas ungefärligen uppgå till för underhåll av inventarier 100 %, för sjöförbindelsers upprätthållande 100 % och för yttre renhållningen 50 %, och det ordinarie anslaget i fråga borde på

grund därav ökas med 100 %. Förstärkningsanslaget för år 1922 syntes i överensstämmelse därmed ävenledes böra utgöra 100 % av det ordinarie anslaget eller 373,240 kronor.

[96.]

Vidkommande anslagsbehovet för första halvåret 1923 har kustartillerichefen föreslagit, att anslaget måtte, med hänsyn till nytillkommen materiel m. m., ökas i enlighet med följande sammanställning:

Viss eldledningsmateriel i Vaxholms fästning.....	kronor	570: —
Nyttillkomna kanoner i Vaxholms fästning.....	»	900: —
Lypistoler	»	176: —
Mininventarier	»	2,860: —
Telefonnät i Karlskrona fästning.....	»	2,000: —
Motorspruta	»	200: —
Motorslup	»	500: —
Maskin- och timmermansinventarier för vissa batterier	»	360: —
Yttre sjöförbindelser i Vaxholms fästning	»	2,750: —
Yttre renhållning i Älvsborgs fästning med hänsyn till nytillkommen mark och nya byggnader	»	500: —
Summa kronor		10,816: —

Kustartillerichefen har vidare, under erinran att kostnadsberäkningarna för anslaget vore uppgjorda på basis av 1914 års priser, anført, bland annat, följande.

För att erhålla det verkliga medelsbehovet för år 1923 borde anslaget ökas med visst procenttal, vilket i sin ordning vore beroende på de sedan år 1914 ökade material- och arbetskostnaderna m. m. Detta procenttal kunde ej med säkerhet bestämmas men torde, vad inventariers och handvapenförrådets underhåll beträffade, närmast motsvara kostnadsökningen inom verkstadsindustrien. Denna ökning torde för närvarande och på grund av att större delen av underhållsarbetena utfördes med egen personal kunna uppskattas till 100 % av 1914 års priser. Vad anginge kostnaderna för sjöförbindelserna härrörde desamma till en mycket stor del av kol- och oljepriserna. Den ökning, dessa priser undergått i förhållande till 1914 års priser, vore mycket varierande, men torde för närvarande i medeltal kunna angivas till omkring 100 %. De för yttre renhållningen erforderliga kostnaderna torde för närvarande (augusti 1921) utvisa en ökning av ungefär 50 % i jämförelse med kostnaderna år 1914.

Det procenttal, med vilket anslaget borde ökas för att motsvara den verkliga prisnivån, syntes för den skull med hänsyn till de olika anslagsposternas inbördes storlek böra sättas till 100 %.

[96.] För egen del har marinförvaltningen anför, att förstärknings-
 Marinförvalt- anslaget syntes kunna begränsas till 75 % av det ordinarie anslaget,
 ningens fram- utgörande 373,240 kronor, eller till 279,930 kronor.
 ställning.

Vad angår anslagsbehovet för första halvåret 1923 har marinför-
 valtningen uttalat, att då särskilda medel hittills ej varit avsedda för
 underhåll m. m. av den i kustartillerichefens framställning upptagna
 materielen, hade marinförvaltningen intet att erinra mot förslaget om
 ökning av anslaget med hänsyn till nyssnämnda materiel, dock att
 kostnader för yttre sjöförbindelser inom Vaxholms fästning för ifråga-
 varande tidsperiod ej torde böra upptagas, varvid förhöjningen skulle
 utgöra 8,066 kronor.

Vid bifall härtill skulle 1922 års anslag kronor 373,240: —
 ökas för underhåll av nytillkommen materiel med ... » 8,066: —
 till för år räknat sammanlagt kronor 381,306: —

Mot chefens för kustartilleriet åsikt, att en ökning av 100 % å 1914
 års priser skulle för ifrågavarande anslag motsvara den nuvarande pris-
 nivån, hade marinförvaltningen intet att erinra. Emellertid vore pris-
 nivån ännu ej stabiliserad, utan torde tendensen vara avgjort sjunkande,
 vadan det torde vara berättigat antaga, att under den period, 1 januari
 —30 juni 1923, då anslaget ifråga skulle utgå, prisläget skulle vara
 sådant, att en ökning av 75 % på 1914 års priser motsvarade verklig-
 heten.

Anslaget skulle i dylikt fall för $\frac{1}{2}$ år komma att utgöra $\frac{381,306}{2}$
 $\times 1.75 = 333,642$ kronor 75 öre eller i runt tal 333,645 kronor.

Departements-
 chefen.

Under år 1921 hava kostnaderna för kustartilleriets materiel m. m.
 bestritts från det numera ur riksstaten uteslutna reservationsanslaget till
 underhåll av kustartilleriets byggnader och materiel jämte till detsamma
 anvisad förstärkning. Den del av nämnda anslag, vilken avsåg kust-
 artilleriets materiel m. m., uppgick till i runt tal 369,000 kronor, var-
 till kom en förstärkning av 20 % eller 73,800 kronor. Då därjämte,
 enligt vad marinförvaltningen meddelat i skrivelse den 22 augusti 1921,
 de under år 1921 för ändamålet till förfogande ställda medlen torde
 komma att överskridas med 200,000 kronor, skulle alltså de av rådande
 dyrtid för sistnämnda år föranledda merutgifterna för kustartilleriets
 materiel m. m. belöpa sig till $(73,800 + 200,000 =) 273,800$ kronor eller
 till i runt tal 74 % av de ordinarie anslagsmedlen.

I riksstaten för år 1922 är reservationsanslaget till kustartilleriets materiel m. m. upptaget med ett belopp av 373,240 kronor. Då en nedgång av prisnivån torde vara att förvänta under år 1922, synes mig förstärkningsanslaget för sistnämnda år böra beräknas till allenast 60 % av det ordinarie anslagets belopp eller $\left(\frac{60 \times 373,240}{100} =\right)$ 223,944 eller i runt tal 224,000 kronor. Berörda belopp torde såsom förslagsanslag, högst, böra äskas på tilläggsstat för år 1922. Till frågan härom återkommer jag i annat sammanhang.

Vidkommande anslagsbehovet för första halvåret 1923 har marinförvaltningen dels förordat, att under anslaget måtte beräknas vissa nya anslagsposter om tillhopa 8,066 kronor för underhåll av angiven materiel, för vilken underhållskostnader förut icke varit beräknade, dels ock med hänsyn till efter år 1914 inträffade prisstegringar föreslagit, att anslaget måtte höjas med 75 % av anslagets belopp.

Vad angår sålunda beräknade kostnader för underhåll av omfördälda materiel, torde man för första halvåret 1923 icke behöva räkna med dylika kostnader i fråga om posterna »viss eldledningsmateriel i Vaxholms fästning», »mininventarier» samt »maskin- och timmermansinventarier för vissa batterier». I enlighet härmed läser den av marinförvaltningen i detta sammanhang äskade anslagsökningen kunna reduceras med $(570 + 2,860 + 360 =)$ 3,790 kronor till $(8,066 - 3,790 =)$ 4,276 kronor. Anslaget skulle alltså efter dessa beräkningsgrunder för helt år räknat belöpa sig till $(373,240 + 4,276 =)$ 377,516 kronor.

Vad slutligen beträffar frågan om anslagets höjande med hänsyn till sedan år 1914 inträffade prisstegringar har jag förut av angivna skäl förordat en förstärkning av anslaget för år 1922 om 60 % av anslagets belopp. Beräknas anslaget för första halvåret 1923 enligt samma grunder som för år 1922, skulle alltså erfordras ett belopp av $\left(\frac{377,516 \times 1.6}{2} =\right)$ 302,013 kronor eller i runt tal 302,000 kronor.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga ordinarie reservationsanslaget till kustartilleriets materiel m. m.,

nu	kronor 373,240: —
med	» 302,000: —

[97.]

4. Elektriska anläggningar inom Vaxholms fästning och på Rindön.

För närvarande finnes å Vaxholms kastell, som är beläget å Vaxholmen, en elektrisk kraftstation, från vilken lämnas ström till belysning och motorer å Vaxholmen samt till två strålkastare å Rindön. Å Rindö västra udde har elektrisk belysning installerats i därvarande tvättinrättning, Rindö redutt samt i officers- och underofficersbostäder. Ström till dessa elektriska anordningar tages från Vaxholmen genom provisoriskt användande av strålkastarekablar samt äldre befintliga ledningar, upplagda å stolpar.

Vid Oscar-Fredriksborg är i fortet anordnad elektrisk kraftstation, från vilken ström fördelas för belysning och motordrift vid Vaxholms kustartilleriregemente och Vaxholms grenadjärregemente samt inom fortet.

Marinförvaltningens skrivelse den 12 september 1918.

I sin skrivelse den 12 september 1918 angående regleringen av utgifterna under riksstatens femte huvudtitel för år 1920 föreslog marinförvaltningen, att erforderlig elektrisk kraft skulle tillhandahållas från statens kraftverksanläggning i Älvkarleby, samt hemställde, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för utförande av vissa elektriska anläggningar å Vaxholmen och å Rindön bevilja ett anslag av 125,000 kronor. Denna hemställan föranledde dock ej någon framställning i ärendet till riksdagen.

Marinförvaltningens skrivelse den 24 november 1920.

I skrivelse den 24 november 1920 anförde marinförvaltningen i denna fråga följande.

Inom ämbetsverket hade utredning verkställt angående anslutning till Älvkarleby kraftverks ledningsnät av de elektriska anläggningarna i Vaxholms fästning. Detta förslag hade även biträts av kommandanten i fästningen, som därvid på det livligaste ånyo framhållit nödvändigheten av ärendets snabba lösning, varigenom ej blott viktiga försvarssynpunkter skulle bliva beaktade utan även betydande årliga kostnader bliva besparade statsverket, och hade kommandanten därvid ytterligare anført, att då riksdagen år efter år anvisat synnerligen stora belopp för distribueringen av elektrisk energi från statens kraftverk, syntes endast naturligt, att ifrågavarande anslutning snarast komme till stånd, sedan numera nätet blivit framdraget till fästningen och denna kringliggande trakt.

Vad anslutningens tekniska utförande beträffade, syntes från kraftverkets tertiärstation å Rindön, där uppmätningen av totala konsumtionen

av elektrisk energi skedde, två 3,000 V.-linjer böra dragas, den ena till Rindö västra udde, den andra till dess östra udde (Oscar-Fredriksborg). Linjen till Rindö västra udde skulle framdragas i jordkabel vid korsningen av stora landsvägen samt ned till transformatorstationen, som föresloges att förläggas till källarvåningen i fästningens tvättinrättning. Från transformatorstationen skulle utgå medelst jord- och sjökablar en 3,000 V.-linje till Vaxholmen. Linjen till Rindö östra udde (Oscar-Fredriksborg) skulle framdragas som luftledning till närheten av fortets kraftstation, varigenom endast korsningen av stora landsvägen närmast fortet och ledningen intill detsamma behövde utföras medelst jordkabel.

[97.]

I utredningen bilagda kostnadsberäkningar hade gjorts en sammanställning av anläggnings- och driftkostnaderna, slutande på en totalsumma för anläggningen av 120,000 kronor och en driftkostnad (med tillägg av ränta och amortering å anläggningskapitalet) av 65,400 kronor alternativt 67,600 kronor, beroende på det beräknade priset å den mindre kvantitet brännolja, som enligt det framlagda förslaget fortfarande vore avsedd att konsumeras. Samma kostnad utgjorde med förefintliga anordningar 90,800 alternativt 133,600 kronor.

Genom att föreslagna anläggningar komme till stånd, skulle enligt dessa beräkningar kronans totala årliga utgifter för berörda ändamål alltså minskas med $(90,800 - 65,400 =) 25,400$ kronor alternativt $(133,600 - 67,600 =) 66,000$ kronor per år, för den händelse ränta och amortering å nyanläggningskapitalet beräknades som en utgift. Det visade sig alltså, att utförandet av denna anläggning vore ekonomiskt fördelaktigt.

I sin skrivelse den 12 september 1918 hade marinförvaltningen framhållit, hurusom av avgörande betydelse för denna frågas bedömande syntes vara, att genom utförande av en dylik anläggning de förutvarande anläggningarna å Vaxholmen och vid Oscar-Fredriksborg gjordes fullständigt oberoende av importerat bränsle, framförallt brännolja för dieselmotorerna, vilken under dåvarande situation visat sig synnerligen svår att anskaffa. Dessutom komme genom kraftledningen alltid riklig tillgång att finnas å elektrisk energi för såväl redan förefintliga, ofullständigt tillgodosedda som för kommande behov därav. De å Vaxholmen och vid Oscar-Fredriksborgs fort uppställda maskinerna utgjorde en god reserv, om av någon anledning kraftledningen skulle bli avstängd, varför i extraordinära fall fortens för försvaret så viktiga anläggningar vore utrustade med olika möjligheter för förseende med elektrisk energi.

[97.]

Förhållandena hade visserligen numera ändrat sig i så måtto, att brännolja ej längre vore svår att auskaffa, men då priset å dylik olja vore och med all sannolikhet för framtiden även komme att förbliva väsentligt högre än före världskriget, hade de ekonomiska skälen för anläggningens utförande vunnit i styrka.

Då dessutom det provisoriska ytterledningsnätet å Rindö västra udde vore av särdeles underhållig beskaffenhet och ett förbättrande av överföringen vore av behovet synnerligen påkallat, låge häruti ytterligare kraftiga skäl för att den nya anläggningen snarast borde komma till utförande.

På grund härav hemställde marinförvaltningen, att för utförande av vissa elektriska anläggningar inom Vaxholms fästning och på Rindön måtte på tilläggsstat för år 1921 beviljas ett reservationsanslag av 120,000 kronor.

Ämbets-
skrivelse den
27 januari
1921.

Marinförvaltningens omförmälda skrivelse av den 24 november 1920 föranledde ej annan åtgärd än att handlingarna i ärendet med ämbetskrivelse den 27 januari 1921 överlämnades till marinförvaltningen för att tagas i övervägande vid avgivande av förslag rörande sjöförsvarets medelsbehov för år 1923.

Marinförvalt-
ningens skri-
velse den
22 augusti
1921.

Sedermera har marinförvaltningen i sin skrivelse den 22 augusti 1921 angående särskilda medelsbehov å tilläggsstat för år 1922 hemställt om medel för berörda ändamål samt därvid överlämnat en inom ämbetsverket upprättad förnyad utredning rörande kostnaderna för utförande av den ifrågasatta anslutningen av belysningsnätet till Älvkarleby krafiverk.

I sin omförmälda skrivelse har marinförvaltningen anfört följande.

Av utredningen framginge, att kostnaderna för anläggningarna ifråga numera kunde på grund av inträffade prisfall och med vidtagande av vissa förenklingar nedbringas från det senast angivna beloppet 120,000 kronor till 75,000 kronor.

Beträffande berörda anläggningar hade kommandanten i Vaxholms fästning i sitt förslag den 7 juli 1921 angående beräkning av utgifterna under 1923 ytterligare understrukit behovet av desamma samt framhållit det ur statsfinansiell synpunkt säregna i, att hela den fästningen kringliggande trakten vore ansluten eller under anslutning till statens kraftnät, under det att statens eget organ, fästningen, för strömbehovet alltså måste förbruka importerade kol och brännolja.

Då det enligt marinförvaltningens mening vore av synnerlig vikt, att de ifrågasatta anläggningarna, vilka vore högst behöfliga och ur statsekonomisk synpunkt mycket fördelaktiga, snarast komme till utförande, finge ämbetsverket, under hänvisning i övrigt till marinförvaltningens tidigare skrivelser i ärendet, hemställa, att för ändamålet måtte på tilläggsstat för år 1922 beviljas ett reservationsanslag av 75,000 kronor.

[97.]

Departements-
chefen.

Av ytterligare utredning i förevarande ärende, som på mitt föranstaltande verkstälts inom marinförvaltningen, framgår, att om det i november månad 1921 rådande prisläget lägges till grund för kostnadsberäkningarna, de årliga utgifterna för belysning m. m. med nuvarande anordningar uppgå till 42,700 kronor, medan, om belysningsnätet anslutes till Älvkarleby kraftverk, ifrågavarande kostnader belöpa sig till endast 25,670 kronor, varav för övrigt större delen komme att såsom inkomst tillflyta en annan gren av statsförvaltningen nämligen statens kraftverk. Marinförvaltningens förslag är sålunda ägnat att i väsentlig mån nedbringa omförmälda kostnader. Jag anser mig även böra framhålla, att belysningsstationen å Vaxholms kastell med tillhörande provisoriska belysningsnät befinner sig i sådant skick, att den måste underkastas en genomgripande reparation, om den allt fortfarande skall tagas i anspråk för dagligt bruk. För den händelse den föreslagna anslutningen till Älvkarleby kraftverk kommer till utförande, kunna emellertid kostnaderna för en dylik reparation undvikas.

Då jag vidare icke har något att erinra mot marinförvaltningens i skrivelsen den 22 augusti 1921 framlagda kostnadsberäkning, vilken slutar å 75,000 kronor, finner jag mig böra tillstyrka marinförvaltningens i skrivelsen gjorda framställning med den jämkning likväl, att beloppet i fråga begäres anvisat, icke å tilläggsstat för år 1922 utan å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för utförande av vissa *elektriska anläggningar inom Vaxholms fästning och på Rindön* å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett reservationsanslag av 75,000 kronor.

Vissa framställningar under rubriken »flytande materiel och byggnader».

Uti sin skrivelse angående sjöförsvarets medelsbehov för första halvåret 1923 har marinförvaltningen hemställt om beviljande av medel för tillgodoseende av följande behov, nämligen:

till nya ångpannor till torpedkryssaren Örnen	kronor	180,000: —
» anordningar för elektrisk belysning m. m. å vid flottans skeppsbro i Karlskrona förlagda fartyg.....	»	82,500: —
därav 41,250 kronor å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923,		
» stridskonskällare vid flottans station i Karls- krona	»	96,600: —
därav 48,300 kronor å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923,		
» ökat utrymme för torpeder och exerciskoner i Karlskrona å extra stat för tiden 1 januari —30 juni 1923	»	70,000: —
» värmeledning i kasern II vid flottans station i Stockholm å extra stat för tiden 1 januari —30 juni 1923	»	55,000: —
» flygstation vid Hägernäs	»	119,300: —
därav 59,650 kronor å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923,		
» oljeförråd vid Göteborgs örlogsdepå	»	60,000: —
därav 20,000 kronor å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923,		
» ändrad uppställning av kanoner i Karlskrona fästning	»	70,000: —
därav 15,000 kronor å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923,		
» bostadshus för underofficerare i Vaxholms fäst- ning å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923	»	90,000: —
» förläggning av Vaxholms kustartilleriregementes 1:a bataljon	»	400,000: —
därav 150,000 kronor å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923,		

Transport kronor 1,223,400: —

	Transport	kronor 1,223,400: —
till vaktstuga och stängsel kring fordonsförråd och stall å Värmdön	»	27,500: —
därav 7,500 kronor å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923,		
» vatten- och avloppsledningar inom Oscar-Fredriksborgs fort	»	62,000: —
därav 10,000 kronor för tiden 1 januari—30 juni 1923,		
» golv i fordonsförråd å Värmdön	»	26,400: —
därav 10,000 kronor för tiden 1 januari—30 juni 1923,		
» värme- och ventilationsanordningar uti Oscar II:s fort i Älvsborgs fästning	»	207,000: —
därav 27,000 kronor å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923,		
» reparation och inredning av kyrksalen å Nya Varvet	»	56,000: —
därav 16,000 kronor å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923,		
» båtskjul å Nya Varvet	»	25,000: —
därav 10,000 kronor å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923,		
» modernisering av verkstäder i Vaxholms fästning	»	121,720: —
därav 37,650 kronor å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923,		
» konserveringsarbeten å Älvsborgs fästning	»	24,000: —
därav 12,000 kronor å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923.		
Summa kronor 1,773,020: —		

Med hänsyn till den allmänna revisionen av vårt försvarsväsende respektive nödvändigheten att i möjligaste mån begränsa statsutgifterna finner jag mig icke kunna tillstyrka, att framställning till riksdagen nu göres om anvisande av medel för de ändamål, varom här är fråga.

H. Artilleri-, min-, torped-, gnist-, flyg- och annan teknisk materiel.

[98.]

1. Skjut- och materielförsök samt inskjutning av kanoner.

Till skjutförsök och inskjutning av kanoner har riksdagen under en längre följd av år anvisat anslag, från vilka bestritts kostnaderna i främsta rummet för erforderlig årlig prövning i viss tur och ordning av marinens ammunitionsförråd ävensom för inskjutning av kanoner och kastpjäser samt för sådana skjutförsök, som äro oundgängligen erforderliga för utredande av frågor rörande artillerimaterielen, ammunitionen och deras utveckling.

Anslaget har till och med år 1917 utgått såsom extra anslag samt för vart och ett av åren 1915—1921 upptagits med ett belopp av 40,000 kronor. Med hänsyn därtill, att de ändamål, som skulle med anslaget tillgodoses, vore av stadigvarande art och då eventuella besparingar under ett år borde kunna för anslagets ändamål tillgodogöras ett följande år, har anslaget från och med år 1918 i riksstaten uppförts såsom ordinarie reservationsanslag.

Till förstärkning av anslaget för år 1920 anvisades å tilläggsstat för samma år ett belopp av 10,000 kronor.

1921 års
riksdag.

I statsverkspropositionen till 1921 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t, att anslaget måtte höjas med 20,000 kronor, därav 10,000 kronor beräknades såsom förstärkningsmedel till ursprungliga anslagsbeloppet samt 10,000 kronor avsågos för utförande av materielförsök i mindre omfattning. Då anslaget, som dittills benämnts »Skjutförsök och inskjutning av kanoner», vid bifall till Kungl. Maj:ts förslag finge vidgad användning, föreslogs tillika, att anslaget i riksstaten för år 1922 måtte uppföras under titel »Skjut- och materielförsök samt inskjutning av kanoner».

Riksdagen ansåg sig emellertid icke kunna medgiva, att anslaget höjdes utöver det belopp, 50,000 kronor, som för år 1920 ställts till förfogande för det med anslaget avsedda ändamålet. I den mån materielförsök kunde äga rum inom ramen för nämnda anslagsbelopp, hade riksdagen icke velat motsätta sig, att så skedde, samt att anslagets benämning följaktligen ändrades på av Kungl. Maj:t angivet sätt.

Ordinarie reservationsanslaget till skjut- och materielförsök samt inskjutning av kanoner är sålunda i riksstaten för år 1922 upptaget med ett belopp av 50,000 kronor. [98.]

Marinförvaltningen har i sin skrivelse den 22 augusti 1921 rörande sjöförsvarets medelsbehov för tiden 1 januari—30 juni 1923 anfört, att enär ämbetsverket under annan rubrik i samma skrivelse äskat särskilda medel för utförande av tekniska försök i större omfattning, ämbetsverket ansåge, att nu ifrågavarande anslag borde för första halvåret 1923 kunna begränsas till hälften av det för år 1922 utgående beloppet eller till 25,000 kronor. Marinförvaltningens framställning.

Frågan om tekniska försök förekommer under punkten 113. Vad beträffar förevarande anslag torde detta i enlighet med marinförvaltningens hemställan för nu ifrågavarande budgetperiod böra upptagas med halva det i 1922 års riksstat uppförda beloppet eller med 25,000 kronor. Departementschefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga ordinarie reservationsanslaget till skjut-
och materielförsök samt inskjutning av kanoner,
nu kronor 50,000: —
med halva beloppet eller » 25,000: —

2. Jagares förseende med luftkanoner.

[99.]

Med bifall till Kungl. Maj:ts framställning har 1921 års riksdag för jagares förseende med luftkanoner beviljat ett anslag av 75,000 kronor samt därav å extra stat för år 1922 såsom reservationsanslag anvisat ett belopp av 37,500 kronor.

Enligt marinförvaltningens förslag, som låg till grund för Kungl. Maj:ts framställning, skulle vissa kanoner å jagare omändras till luftkanoner. Berörda ändringsarbeten skulle komma till utförande å flottans egna verkstäder.

Marinförvaltningen har nu anhållit, att hälften av återstående anslaget eller 18,750 kronor måtte anvisas å extra stat för första halvåret 1923. Marinförvaltningens framställning.

Med tillstyrkande av marinförvaltningens framställning hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen Departementschefen.

[99.]

att av det utav 1921 års riksdag till *jagares förseende med luftkanoner* beviljade anslaget av 75,000 kronor å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 såsom reservationsanslag anvisa hälften av ännu icke anvisade delen av anslaget eller 18,750 kronor.

[100.]

3. Förbättrad projektilutredning för luftkanoner.

Till förbättrad projektilutredning för luftkanoner har 1921 års riksdag beviljat ett anslag av 66,500 kronor samt därav å extra stat för år 1922 såsom reservationsanslag anvisat ett belopp av 33,250 kronor.

Marinförvaltningens framställning.

Marinförvaltningen har nu anhållit, att hälften av återstående anslaget eller 16,625 kronor måtte anvisas å extra stat för första halvåret 1923.

Departementschefen.

Med tillstyrkande av marinförvaltningens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att av det utav 1921 års riksdag till *förbättrad projektilutredning för luftkanoner* beviljade anslaget å 66,500 kronor å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 såsom reservationsanslag anvisa hälften av ännu icke anvisade delen av anslaget eller 16,625 kronor.

[101.]

4. Ersättande av förbrukade brisansrör.

I skrivelse den 30 augusti 1920 hade marinförvaltningen anhållit, att på extra stat för år 1922 måtte beviljas ett anslag av 45,000 kronor för komplettering av brandrörsförrådet för brisansladdade projektiler och anskaffning av dylika rör i reserv.

I anledning av framställningen föreslog Kungl. Maj:t 1921 års riksdag att för ersättande av förbrukade brisansrör å extra stat för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 30,000 kronor.

Denna Kungl. Maj:ts framställning bitöls av riksdagen.

Marinförvaltningens framställning.

I sin skrivelse den 22 augusti 1921 rörande sjöförsvarets medelsbehov för första halvåret 1923 har marinförvaltningen anhållit, att återstoden av de medel (45,000—30,000) 15,000 kronor, vilka av marin-

förvaltningen beräknats såsom erforderliga för komplettering av brandrörsförrådet och för anskaffning av dylika rör i reserv, måtte av riksdagen anvisas å extra stat för första halvåret 1923. [101.]

De medel, som av 1921 års riksdag beviljats för ersättande av förbrukade brisansrör; äro avsedda att bestrida kostnaderna för ersättande av de brisansrör, vilka vid ingången av år 1922 blivit förbrukade vid de undersökningar av i förråd befintliga brisansrör, som måste företagas för utrönande av deras säkra funktionerande. Marinförvaltningen har nu, såsom förut år 1920, gjort framställning om anvisande av medel icke allenast för dylik komplettering av brisansrörsförrådet utan även för anskaffning av dylika rör i reserv. Då det lärer få anses ofrånkomligt att ersätta de brisansrör, vilka vid verkställda prov förbrukats, men frågan om anskaffning av sådana rör i reserv ej heller nu torde böra göras till föremål för framställning hos riksdagen, finner jag mig böra tillstyrka allenast, att medel äskas för ersättande av de rör, vilka vid provundersökningar förbrukas under år 1922. Härför torde ett belopp av 7,500 kronor vara tillfyllest.

Departements
chefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *ersättande av förbrukade brisansrör* å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett reservationsanslag av 7,500 kronor.

Artilleriammunition för kustfästningarna.

På framställning av Kungl. Maj:t beviljade 1918 års riksdag till anskaffning av artilleriammunition för kustfästningarna ett reservationsanslag av 250,000 kronor, varav å extra stat för år 1919 anvisats ett belopp av 125,000 kronor och å extra stat för år 1920 återstoden av anslaget.

Till fortsatt anskaffning av artilleriammunition för kustfästningarna har 1921 års riksdag beviljat ett anslag av 200,000 kronor samt därav å extra stat för år 1922 såsom reservationsanslag anvisat ett belopp av 100,000 kronor.

Marinförvaltningen har nu anhållit, att å extra stat för första halvåret 1923 måtte anvisas hälften av den ännu icke anvisade delen av sistnämnda anslag eller 50,000 kronor.

Marinförvalt-
ningens
framställning.

Departements-
chefen.

Med äskande av fortsatt anvisning av medel å förevarande redan beviljade anslag synes mig kunna anstå till en följande statsregleringsperiod.

[102.]

5. Lyspistoler för kustfästningarna.

I enlighet med Kungl. Maj:ts därom framställda förslag har 1921 års riksdag för anskaffning av lyspistoler för kustfästningarna beviljat ett anslag av 17,500 kronor samt därav å extra stat för år 1922 såsom reservationsanslag anvisat ett belopp av 8,750 kronor.

Marinförvalt-
ningens fram-
ställning.

Marinförvaltningen har nu anhållit, att å extra stat för första halvåret 1923 måtte anvisas hälften av återstående anslaget eller 4,375 kronor.

Departements-
chefen.

Med tillstyrkande av marinförvaltningens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att av det utav 1921 års riksdag för anskaffning av *lyspistoler för kustfästningarna* beviljade anslaget av 17,500 kronor å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 såsom reservationsanslag anvisa hälften av ännu icke anvisade delen av anslaget eller 4,375 kronor.

[103.]

6. Revidering av kustfästningarnas äldre krut m. m.

Efter framställning av Kungl. Maj:t har 1921 års riksdag till revidering av kustfästningarnas äldre krut m. m. beviljat ett anslag av 50,000 kronor samt därav å extra stat för år 1922 såsom reservationsanslag anvisat ett belopp av 25,000 kronor.

Anslaget är avsett för revidering av kustfästningarnas äldre krut samt åtgärder för beredande av en fuktfri förvaring av krutet.

Marinför-
valtningens
framställning.

Marinförvaltningen har nu anhållit, att å extra stat för första halvåret 1923 måtte anvisas hälften av återstående anslaget eller 12,500 kronor.

Under återopande av vad sålunda förekommit hemställer jag, att [103.]
Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departements-
chefen.

att av det utav 1921 års riksdag till *revidering av kustfästningarnas äldre krut m. m.* beviljade anslaget av 50,000 kronor å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 såsom reservationsanslag anvisa hälften av ännu icke anvisade delen av anslaget eller 12,500 kronor.

7. Minmateriel för flottan.

[104.]

I statsverkspropositionen till 1921 års riksdag (punkt 142) föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att för anskaffning av minmateriel för flottan bevilja ett anslag av 200,000 kronor samt därav å extra stat för år 1922 såsom reservationsanslag anvisa ett belopp av 100,000 kronor.

- Ifrågavarande anslag var avsett för tillverkning av minmateriel för flottan i den begränsade omfattning, som erfordras för bibehållande av vunnen yrkesskicklighet hos den vid minverkstaden i Stockholm anställda, för närvarande till 25 man reducerade arbetsstyrkan.

Med hänsyn till det statsfinansiella läget ansåg sig riksdagen icke kunna medgiva beviljande av högre belopp för ändamålet än 150,000 kronor. Av det sålunda beviljade anslaget för minanskaffning, 150,000 kronor, anvisade riksdagen å extra stat för år 1922 ett belopp av 75,000 kronor.

Marinförvaltningen har nu anhållit, att å extra stat för första halv- året 1923 måtte anvisas återstående 75,000 kronor.

Marinförvalt-
ningens
framställning.

Omförmälda å anslaget återstående belopp, 75,000 kronor, är visserligen beräknat såsom helårsbehov för mintillverkningen. Vissa halvfabrikat, som erfordras för tillverkningen i fråga, kunna emellertid, på grund av förhållanden, som hava sammanhang med sättet för deras framställande, upphandlas till betydligt fördelaktigare pris, om beställning därav göres på en gång för hela årstillverkningen av minmateriel. Med anledning härav anser jag mig böra förorda, att ett belopp av 65,000 kronor, motsvarande kostnaderna för nämnda beställning jämte ett halft års arbetslöner m. m. anvisas å den halvårsbudget, varom nu är fråga.

Departements-
chefen.

[104.] Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att av det utav 1921 års riksdag för anskaffning av *minmateriel för flottan* beviljade anslaget av 150,000 kronor å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 såsom reservationsanslag anvisa, utöver förut anvisade 75,000 kronor, ett ytterligare belopp av 65,000 kronor.

[105.]

8. Minsvep för kustfästningarna.

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag har 1921 års riksdag för anskaffning av minsvep för kustfästningarna beviljat ett anslag av 42,000 kronor och därav å extra stat för år 1922 såsom reservationsanslag anvisat ett belopp av 14,000 kronor.

Ifrågavarande anslag var avsett att anvisas under loppet av åren 1922—1924 med 14,000 kronor för år.

Marinför-
valtningens
framställning.

Marinförvaltningen har nu anhållit, att av förevarande anslag måtte å extra stat för första halvåret 1923 anvisas ytterligare 14,000 kronor.

Departements-
chefen.

Av enahanda skäl, som under närmast föregående punkt anförts till stöd för där begärd anvisning å nu ifrågavarande halvårsbudget av större delen av det för helt år beräknade medelsbehovet, och då med hänsyn till anslagspostens ringa belopp någon fördelning av i densamma inräknade arbetslöner jämväl å följande halvår ej synes böra förekomma, finner jag mig böra förorda marinförvaltningens anhållan, att av omförmälda, av riksdagen redan beviljade anslag för anskaffning av minsvep för kustfästningarna måtte å extra stat för första halvåret 1923 anvisas 14,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att av det utav 1921 års riksdag för anskaffning av *minsvep för kustfästningarna* beviljade anslaget av 42,000 kronor å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 såsom reservationsanslag anvisa, utöver förut anvisade 14,000 kronor, ett ytterligare belopp av 14,000 kronor.

9. Elektrisk kabel för Vaxholms fästning.

[106.]

I sin skrivelse den 22 augusti 1921 rörande sjöförsvarets medelsbehov för första halvåret 1923 har marinförvaltningen hemställt, att för anskaffning av elektrisk kabel för Vaxholms fästning å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 måtte såsom reservationsanslag anvisas ett belopp av 24,000 kronor.

Ifrågavarande anslagskrav avser att bestrida kostnaderna för utbyte av en försliten telefonkabel. Då tillgodoseendet därav icke torde böra uppskjutas, anser jag mig böra förorda marinförvaltningens framställning. Departements-
chefen.

Med hänsyn till ärendets hemliga natur lärer någon närmare redogörelse i avseende å förevarande anslags användning icke lämpligen nu böra lämnas, utan torde handlingarna i ärendet få tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för anskaffning av *elektrisk kabel för Vaxholms fästning* å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett reservationsanslag av 24,000 kronor.

10. Prövning och undersökning av brisanta sprängämnen.

[107.]

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag beviljade 1921 års riksdag å extra stat för år 1922 till försök med minmateriel m. m. ett reservationsanslag av 50,000 kronor.

Anslaget var avsett för dels försök med minmateriel och dels prövning och undersökning av brisanta sprängämnen. Kostnaderna för sistnämnda ändamål hade dittills utgått från underhållsanslagen, men på grund av dessas knapphet ansetts icke kunna utan olägenhet vidare därifrån bestridas.

Marinförvaltningen har nu hemställt, att för prövning och undersökning av brisanta sprängämnen tillhörande flottan och kustartilleriet å extra stat för första halvåret 1923 måtte såsom reservationsanslag anvisas ett belopp av 25,000 kronor. Marinför-
valtningens
framställning.

[107.]
Departements-
chefen.

Jämväl för år 1923 äro medel behövlige för prövning och undersökning av brisanta sprängämnen. Dock synes mig en begränsning av det av marinförvaltningen äskade beloppet kunna göras till hälften därav eller 12,500 kronor.

Att närmare redogöra för anslagets användning synes med hänsyn till ärendets hemliga natur icke vara lämpligt, utan torde handlingarna i ärendet få tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *prövning och undersökning av brisanta sprängämnen* å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett reservationsanslag av 12,500 kronor.

[108.]

11. Anskaffning av torpeder.

I sin framställning angående regleringen av utgifterna beträffande sjöförsvaret för år 1921 hemställde marinförvaltningen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för ersättande av förlorade och felande torpeder för flottans fartyg å extra stat för år 1921 bevilja ett reservationsanslag av 874,000 kronor.

1920 års
riksdag.

Med anledning av denna marinförvaltningens framställning anförde dåvarande departementschefen i det vid statsverkspropositionen till 1920 års riksdag fogade statsrådsprotokollet, bland annat, följande:

»Innan jag närmare ingår på den föreliggande frågan, torde jag få omförmäla, hurusom marinförvaltningen i skrivelse den 25 november 1919 hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att av de för byggandet av ytterligare två jagare avsatta medel, 4,500,000 kronor, ett belopp av 1,300,000 kronor finge tagas i anspråk för bestridande av ökade kostnader för färdigställandet av pansarbåtarna Gustaf V och Drottning Victoria. Bland dessa merkostnader ingå även ökade utgifter med 164,000 kronor för torpeder och torpedtuber m. m. till nämnda pansarbåtar. Jag anser mig redan nu böra tillkännagiva min avsikt att föreslå, att Kungl. Maj:t måtte genom särskild proposition till innevarande års riksdag inhämta riksdagens medgivande i omförmälda hänseende.

Vid bedömandet av förevarande anslagsfråga läser till en början böra till besvarande upptagas spörsmålet, huruvida icke det antal torpeder, som genom fortsatt uppehållande av verksamheten vid torpedverkstaden i Karlskrona skulle komma att framställas, med hänsyn till de beslut, vilka med anledning av försvarskommissionens blivande förslag komma att fattas, eventuellt skulle kunna i större eller mindre mån bli behövlige. Även fränsett den omständigheten, att torpedvapnet, efter vad nu kan bedömas, även framgent torde komma att intaga en relativt betydelsefull plats inom vårt försvar till sjöss, är härvid att märka,

att bristen i det såsom erforderligt beräknade behovet av torpeder i förråd för närvarande är utomordentligt stor. I sådant avseende torde jag få hänvisa till en inom sjöförsvarsdepartementet uppgjord hemlig promemoria; och jag vill endast här tillägga, att man med allt skäl synes kunna utgå från, att den nuvarande tillgången av torpeder i förråd — särskilt om hänsyn tages till den del av torpedmaterielen, som är av modern beskaffenhet — kommer att visa sig otillräcklig även under förutsättning att en mera väsentlig inskränkning av torpedvapnet skulle komma till stånd.

Huru än förhållandena i detta avseende i framtiden må komma att gestalta sig, skulle, därest någon nytillverkning av torpeder icke ägde rum, det redan nu knappa förrådet av torpeder komma att genom de under flottans övningar inträffade årliga torpedförlusterna minskas på ett synnerligen betänkligt sätt. Jag torde härvid få nämna, att i medeltal för vart och ett av åren 1914—1919 förlorats 18 torpeder samt att under år 1919 icke mindre än 26 torpeder gått förlorade. Värdet av 18 torpeder utgör efter en beräkning av 19,000 kronor per torped 342,000 kronor. Härav framgår, att det av mig här nedan tillstyrkta anslagsbeloppet, 421,500 kronor, för år 1921 till största delen allenast täcker värdet av den genomsnittliga förlustsiffran för torpeder under nämnda år och väsentligt understiger värdet av torpedförlusterna under år 1919.

Jag anser mig vidare böra i detta sammanhang framhålla, att synnerligen stora svårigheter föreligga att ordna arbetena inom ifrågavarande torpedverkstad på sådant sätt, att där samtidigt skulle framställas torpeder och bedrivas tillverkning av annat slag i någon mera utsträckt omfattning. De olika tillverkningarna skulle nämligen, därest så bleve fallet, komma att störande ingripa i användandet på ett rationellt sätt av det invecklade maskineriet. Såväl maskinerna som övriga anordningar inom verkstaden äro särskilt inrättade för torpedtillverkningen, och den omläggning av driften, som skulle betingas av en dylik för verkstaden främmande tillverkning, komme därför att förorsaka försenande och fördyrande av båda lagen av arbeten. Vad särskilt maskinerna beträffar, äro dessa till stor del specialmaskiner, vilka hava sin begränsade användning. Man torde med hänsyn härtill icke heller utan avsevärda omändringar inom verkstaden kunna i större utsträckning med fördel utnyttja verkstaden i dess helhet för annan tillverkning än torpedtillverkning.

Under år 1919 har den uppfattningen stadgats, att det icke låter sig göra att nedbringa arbetsstyrkan vid torpedverkstaden i Karlskrona under en viss storlek, därest driften vid verkstaden skall kunna ordnas på ett rationellt och ekonomiskt sätt. Det minsta antal arbetare, som i sådant avseende funnits vara behöfligt (därvid även inberäknats de arbetare, som äro av torpedtillverkningen beroende), har i en från marinförvaltningen mig tillhandakommen skrivelse av den 29 november 1919 upptagits till omkring 180 man, eller det ungefärliga antal, som efter verkställd reduktion av arbetsstyrkan för närvarande finnes anställt. Även om verkstaden i framtiden kommer att användas för annan tillverkning för statens behov eller för enskilda beställares räkning, lär man enligt min mening böra utgå från, att en arbetsstyrka av denna storlek bör vid verkstaden bibehållas. Jag anser så mycket större skäl förefinnas för att minskning, åtminstone i mera avsevärd omfattning, av ifrågavarande arbetsstyrka icke bör äga rum, som arbetarna vid omförmälda torpedverkstad tillhöra de mest yrkesskickliga specialisterna av flottans varvsarbetarkår.

Vid beräklandet av det erforderliga anslagsbeloppet för torpedtillverkning

[108.] under år 1921 vid torpedverkstaden i Karlskrona läser alltså behovet av arbetsmaterial för en arbetsstyrka av nu nämnd storlek böra tjäna till ledning. I sådant hänseende har jag genom marinförvaltningens torpedavdelning låtit verkställa en närmare utredning i ämnet. Av denna utredning framgår att, under förutsättning att nyssnämnda arbetsstyrka framgent sysselsättes med torpedtillverkning, samtliga de 120 torpeder, vartill av riksdagen vid 1919 års ingång anvisats medel, beräknats vara färdigställda vid 1921 års utgång. Vidare skulle för att fullt sysselsätta ifrågavarande arbetsstyrka erfordras, att under våren 1920 en beställning ägde rum av 50 torpeder, varefter under hösten 1921 ny beställning av samma storlek borde göras. För påbörjande av arbetet med en beställning av 50 torpeder år 1920 vore ett belopp av 375,000 kronor erforderligt. Därest behövt belopp för täckande av merkostnader för framställning av torpeder till pansarbåtarna Gustav V och Drottning Victoria ställdes till förfogande, skulle medel disponeras till nybeställning av 14 torpeder, vartill beräknades en summa av $(14 \times 19,000)$ 266,000 kronor. Ett ytterligare belopp av $(375,000 - 266,000)$ 109,000 kronor skulle alltså krävas under år 1920, vilket belopp emellertid, under förutsättning att motsvarande summa ställdes till förfogande under år 1921, kunde förskjutas av tillgängliga medel för merkostnader för varmluftsapparater till torpeder. För år 1921 hade beräknats erforderligt ett belopp av 635,000 kronor för fortsättande av arbetena å 1920 års beställning av 50 torpeder samt för påbörjande av ny beställning av samma antal torpeder under år 1921. Därjämte borde medel under år 1921 avses för anskaffning av laddningar till de torpeder, som skulle beställas våren 1920, och beräknades kostnaderna härför uppgå till 52,500 kronor. Under år 1921 borde sålunda enligt torpedavdelningens förevarande utredning ställas till förfogande dels 635,000 kronor för fortsättande av 1920 års beställning och nybeställning av torpeder, dels 109,000 kronor, vilket belopp under år 1920 förutsatts skola förskjutas av medel för merkostnader för varmluftsapparater till torpeder, och dels 52,500 kronor för anskaffning av laddningar till de torpeder, som skulle beställas under år 1920, eller tillhopa $(635,000 + 109,000 + 52,500)$ 796,500 kronor.

Då jag med min förut angivna utgångspunkt anser, att den av marinförvaltningen sålunda under våren år 1920 avsedda beställningen av 50 torpeder bör äga rum, skulle, enligt vad förut nämnts, härför erfordras ett belopp, utöver nu såsom tillgängliga beräknade medel, av 109,000 kronor. Denna summa synes dock, på sätt blivit ifrågasatt, behöva begäras först för år 1921. För detta år har dessutom beräknats ett belopp av 635,000 kronor dels för fortsättande av arbetena å 1920 års beställning av 50 torpeder, och dels för påbörjande av ny beställning av samma antal torpeder under år 1921. Då det synes böra överlämnas till 1921 års riksdag att med hänsyn till då föreliggande förhållanden bedöma, huruvida och i så fall i vilken omfattning ytterligare medel böra för ifrågavarande ändamål under nämnda år beredas, räknar jag här endast med det belopp, som under år 1921 erfordras för fortsättande av arbetena å 1920 års beställning. Detta belopp läser böra beräknas till skillnaden mellan förenämnda summa 635,000 kronor, och kostnadsbeloppet, 375,000 kronor, för nybeställning av 50 torpeder, eller till 260,000 kronor. Härtill bör läggas ytterligare ett belopp av 52,500 kronor för anskaffning av laddningar till de torpeder, som skulle beställas under år 1920. Det av mig för år 1921 beräknade beloppet skulle alltså uppgå till $(109,000 + 260,000 + 52,500)$ 421,500 kronor; och anser jag mig böra tillstyrka, att detta belopp äskas på extra stat för år 1921.»

I enlighet härmed föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att för anskaffning av torpeder på extra stat för år 1921 bevilja ett reservationsanslag av 421,500 kronor. Riksdagen biföll förslaget.

[108.]

I sin framställning angående medelsbehovet för år 1922 anförde marinförvaltningen följande:

1921 års
riksdag.

De för nyanskaffning av torpeder erforderliga medel, som i enlighet med av departementschefen angivna och av 1920 års riksdag godkända grunder borde äskas av 1921 års riksdag, vore medel dels för fortsättande och färdigställande av de år 1920 beställda 50 torpederna, vilka beräknades kunna levereras vid 1922 års utgång, dels för påbörjande under år 1921 av ny beställning torpeder och för fortsättande av arbetena å denna beställning under år 1922, dels slutligen för nybeställning av torpeder sommaren 1922.

Beträffande de år 1920 beställda 50 torpederna hade varvschefen vid flottans station i Karlskrona meddelat, att på grund av på sista tiden inträffade pristegringar å för dem erforderligt material tillverkningskostnaden per torped beräknades uppgå till 21,300 kronor i stället för förut angivna 19,000 kronor. För fortsättande och avslutande av arbetena å här nämnda torpeder skulle sålunda under åren 1921 och 1922 erfordras $[(50 \times 21,300 =) 1,065,000 - 375,000 =] 690,000$ kronor, varav 1920 års riksdag på extra stat för år 1921 anvisat 260,000 kronor. Ytterligare 430,000 kronor vore därför behövligen för dessa torpeders färdigställande, varav, för att arbetena skulle kunna planmässigt och ekonomiskt bedrivas, 140,000 kronor erfordrades för år 1921 och återstoden, eller 290,000 kronor, för år 1922.

I fråga om behovet av ny beställning av torpeder år 1921 finge marinförvaltningen dels jämlikt kungl. brevet den 11 september 1891¹⁾ till ersättande anmäla 27 st. under år 1919 förlorade torpeder, vilkas ersättande med nu gällande priser betingade en kostnad av 602,100 kronor, dels hänvisa till i särskild bilaga till marinförvaltningens hemliga skrivelse den 30 augusti 1920 lämnad utredning angående behov och tillgång av torpeder den 1 juli 1920. Ehuru genom iakttagande av de av särskilt tillkallade sakkunniga den 13 april 1920 föreslagna åtgärderna till förebyggande i möjligaste mån av torpedförluster antalet under första halvåret 1920 förlorade torpeder kunnat nedbringas till 2, framginge dock av nämnda hemliga bilaga, att bristen i det erforderliga behovet av torpeder alltjämt vore utomordentligt stor och att de av departementschefen angivna skälen för fortsatt tillverkning av torpeder i avvaktan på försvarsrevisionens blivande förslag ägde full giltighet. För tillgodoseende av här omförmålt behov vore därför ur krigsberedskapssynpunkt nödvändigt, att tillverkningen av torpeder vid verkstaden i Karlskrona bedreves i minst samma omfattning som år 1920 och att sålunda 50 torpeder beställdes hösten år 1921.

Då marinförvaltningen dessutom med instämmande i de skäl, som i statsverkspropositionen till 1920 års riksdag av departementschefen angivits, hölle före, att med hänsyn till nödvändigheten av att bibehålla de specialutbildade arbetarna, intill dess försvarsrevisionens resultat blivit känt, någon minskning

¹⁾ I kungl. brevet den 11 september 1891 har föreskrivits, att kostnaden för förlorade torpeders ersättande icke skall påföras anslaget till flottans övningar, utan anmälas till ersättning i förslaget till beräkning av utgifterna under femte (nuvarande fjärde) huvudtiteln för andra året därefter i de delar, som det tillkommer marinförvaltningen att avgiva.

[108.] av den vid 1920 års ingång vid torpedverkstaden i Karlskrona anställda arbetsstyrkan ej heller borde äga rum under år 1921, finge ämbetsverket även av denna anledning framhålla nödvändigheten av att nybeställning av 50 torpeder gjordes senast hösten 1921.

För en nytillverkning av 50 torpeder, avsedda att beställas under år 1921 och med en beräknad kostnad av 21,000 kronor per torped utan laddning, krävdes *dels* ett belopp av $(50 \times 21,000)$ 1,050,000 kronor, varav, med hänsyn till behovet av arbetsmaterial för en arbetsstyrka vid torpedverkstaden i Karlskrona av ungefär samma storlek som den nuvarande och för arbetenas planmässiga och ekonomiska bedrivande, 300,000 kronor erfordrades för vartdera av åren 1921 och 1922, *dels* under år 1922 ytterligare ett belopp av 52,500 kronor för anskaffning av laddningar till samma torpeder.

Vad slutligen anginge de för beställning av torpeder sommaren 1922 erforderliga medlen syntes det marinförvaltningen, i anslutning till departementschefens uttalande i statsverkspropositionen till 1920 års riksdag, böra överlämnas åt 1922 års riksdag att härom bestämma.

För nyanskaffning av torpeder ansåge marinförvaltningen sålunda i överensstämmelse med vad förut anförts, att för år 1921, utöver av riksdagen förut beviljade 260,000 kronor, ytterligare erfordrades $(140,000 + 300,000)$ 440,000 kronor att anvisas på tilläggsstat för 1921, samt att det för år 1922 erforderliga anslaget för samma ändamål borde utgöra $(290,000 + 300,000 + 52,500)$ 642,500 kronor eller tillsammans för båda åren 1,082,500 kronor.

I enlighet härmed föreslog Kungl. Maj:t 1921 års riksdag att å tilläggsstat för samma år bevilja ett reservationsanslag å 440,000 kronor för anskaffning av torpeder. Detta förslag biföll riksdagen.

Det av marinförvaltningen för år 1922 begärda anslagsbeloppet, 642,500 kronor, ansåg Kungl. Maj:t emellertid kunna, utan att någon förändring behövde vidtagas beträffande arbetsstyrkan i torpedverkstaden, reduceras med 42,500 kronor, i händelse riksdagen bifölle i annan ordning gjord hemställan om medel för framställning av en ny torpedtyp. I överensstämmelse härmed föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att å extra stat för år 1922 för anskaffning av torpeder anvisa ett reservationsanslag av 600,000 kronor. Men riksdagen ansåg sig med hänsyn till det statsfinansiella läget icke kunna för ändamålet anvisa högre belopp än 450,000 kronor. Åskandet av medel för framställning av en ny torpedtyp fann riksdagen sig icke kunna bifalla.

Frågan om nybeställning av torpeder under år 1922 blev, såsom marinförvaltningen föreslagit, ej förelagd 1921 års riksdag, utan ansågs böra anstå till riksdagen år 1922.

Marinförvaltningens för-
varande fram-
ställning.

Marinförvaltningen har nu i sin skrivelse angående medelsbehovet för tiden 1 januari—30 juni 1923 anført, att för nyanskaffning av torpeder borde, i överensstämmelse med av 1920 års riksdag godkända grunder, av 1922 års riksdag äskas medel för

dels fortsättande och färdigställande av samt laddningar till de torpeder, vilka vore avsedda att beställas hösten 1921, och vilka beräknades kunna levereras vid 1923 års utgång, [108.]

dels påbörjande under år 1922 av ny beställning av 50 torpeder.

Beträffande fortsättning av arbetena å de senare torpederna under år 1923 ävensom laddningar till desamma samt nybeställning av torpeder år 1923 syntes på grund av budgetårets omläggning beslut härom och beviljande av medel därtill böra överlämnas till 1923 års riksdag.

För beräkning av enligt ovan erforderliga medel hade det synts marinförvaltningen först böra utrönas, huruvida de av riksdagen för 1920 års beställning anvisade medlen komme att lämna behållning. Enligt verkställd revision av senaste kostnadsberäkningar rörande samma leverans hade framgått, att visserligen torpederna, vad torpedverkstaden beträffade, kunde slutföras för någon mindre kostnad, 20,335 kronor per torped, eller sammanlagt för hela leveransen för ett belopp av $(50 \times 20,335 =)$ 1,016,750 kronor, men att däremot kostnaden för laddningarna till desamma komme att avsevärt ökas, beroende på nödvändigheten av att dels öka laddningens storlek, dels övergå till ett kraftigare sprängämne, som betingade högre pris, vadan någon behållning icke kunde påräknas.

Med avseende å av statsmakterna verkställda reduceringar av de av marinförvaltningen framförda anslagskraven återstode för fortsättande av 1921 års beställning under år 1922 endast $(450,000 - 290,000 =)$ 160,000 kronor, men erfordrades för ändamålet 300,000 kronor. Ytterligare 140,000 kronor vore därför under år 1922 behövlige. För laddningar till torpederna under år 1922 erfordrades 100,000 kronor samt för färdigställande av torpederna under år 1923 ytterligare 296,000 kronor.

Slutligen erfordrades för påbörjande av en nybeställning under år 1922 av 50 torpeder 275,000 kronor.

För nyanskaffning av torpeder ansåge marinförvaltningen sålunda, att det för år 1922, utöver av riksdagen förut beviljade 450,000 kronor, ytterligare erfordrades $(140,000 + 100,000 + 275,000 =)$ 515,000 kronor att anvisas på tilläggsstat för år 1922, samt att det för år 1923 erforderliga anslaget för samma ändamål borde utgöra 296,000 kronor och vara tillgängligt redan under första hälften av samma år.

På grund av nödvändigheten att fylla den alltför förefintliga stora bristen av torpeder och med stöd av de grunder, som av 1920 års riksdag godtagits för torpedanskaffning, samt med förmålan att under år 1920 två torpeder förlorats, vilka anmälades till ersättande, finge marinförvaltningen, som i särskild skrivelse gjort framställning om be-

- [108.] viljande på tilläggsstat för år 1922 av ett reservationsanslag av 515,000 kronor, hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för anskaffning av torpeder på extra stat för första halvåret 1923 anvisa ett reservationsanslag av 296,000 kronor.

Departementa-
chefen.

Av den här ovan lämnade redogörelsen för vad som vid riksdagarna åren 1920 och 1921 förekommit rörande beviljande av anslag för anskaffning av torpeder framgår, att anskaffningarna icke givits större omfattning än som varit nödvändigt för bibehållande vid torpedverkstaden i Karlskrona av den för uppehållet av tillverkningen av torpeder erforderliga minimiarbetsstyrkan. För ändamålet hava riksdagarna ansett nödigt, att varter året gjordes en nybeställning av 50 torpeder. Sedan å riksstaten för år 1921 beviljats medel för beställningen av år 1920, för vilken den första kostnaden fått bestridas av tidigare för annat ändamål beviljat anslag, anvisades å tilläggsstat för år 1921 dels 140,000 kronor för fullföljande av samma beställning dels ock 300,000 kronor för nybeställningen år 1921 av 50 torpeder. Å riksstaten för år 1922 begärde Kungl. Maj:t anvisande av 600,000 kronor, därav 290,000 kronor för avslutande av 1920 års beställning och återstoden eller 310,000 kronor för fullföljande av och anskaffande av laddningar till 1921 års beställning. Av omförmälda summa, 600,000 kronor, ansåg sig riksdagen, av statsfinansiella skäl, emellertid kunna bevilja endast 450,000 kronor, vadan för fullföljandet under år 1922 av arbetena å 1921 års beställning bliva disponibla blott $(450,000 - 290,000 =)$ 160,000 kronor.

På sätt marinförvaltningen framhållit, erfordras under år 1922 ytterligare 140,000 kronor för fullföljandet av arbetena å 1921 års beställning. Enligt vad jag inhämtat kommer emellertid arbetsstyrkan att under år 1922 kunna beredas sysselsättning jämväl med vissa tidigare anbefallda förändringsarbeten å torpeder av äldre modell och i följd därav, om hänsyn toges endast till behovet att uppehålla driften vid verkstaden, den för år 1922 för arbete å 1921 års torpedbeställning erforderliga anvisningen att kunna begränsas till $(140,000 - 45,000 =)$ 95,000 kronor. Då jag förvissat mig om, att sistnämnda belopp oundgängligen erfordras, därest avskedande av personal vid torpedverkstaden skall kunna undvikas, finner jag mig böra föreslå, att beloppet i fråga begäres anvisat å tilläggsstat för år 1922. Som ifrågavarande torpeder beräknas avslutade under år 1923, torde jämväl kostnaderna för de till dem hörande laddningar, av marinförvaltningen beräknade till 100,000 kronor, böra anvisas å samma tilläggsstat.

Den för nybeställning under år 1922 av 50 torpeder erforderliga summan har marinförvaltningen uppskattat till 275,000 kronor. Genom att till tiden efter den 30 juni 1923 uppskjutes vissa likvider för upphandlingar i och för tillverkningen av dem, kan emellertid, efter vad jag utrönt, detta belopp nedsättas till 175,000 kronor. [108.]

Å tilläggsstat för år 1922 skulle sålunda behöva anvisas (95,000 + 100,000 + 175,000 =) 370,000 kronor. Härtill återkommer jag i annat sammanhang.

För färdigställandet av 1921 års beställning har marinförvaltningen begärt 296,000 kronor att anvisas under första halvåret 1923. Under hänvisning till att detta belopp utgör omkring hälften av summan av de belopp, som för torpedtillverkningen under år 1922 beviljats av 1921 års riksdag respektive ovan beräknats därutöver erforderliga för driften $\left(\frac{450,000 + 140,000}{2}\right)$, anser jag mig böra biträda marinförvaltningens framställning härutinnan.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *anskaffning av torpeder* å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett reservationsanslag av 296,000 kronor.

12. Modernisering av flottans radiostationer.

[109.]

På framställning av Kungl. Maj:t har 1921 års riksdag för modernisering av flottans radiostationer beviljat ett anslag av 170,000 kronor samt därav å extra stat för år 1922 såsom reservationsanslag anvisat ett belopp av 85,000 kronor.

Med ifrågavarande anslag åsyftades att tillgodose de mest oundgängliga kraven i fråga om radiostationernas modernisering, som påkallades såväl ur krigsberedskapssynpunkt som i handelssjöfartens intresse. Anslaget är avsett att anvisas under åren 1922 och 1923 med hälften under vardera året.

Marinförvaltningen har i sin skrivelse den 22 augusti 1921 rörande sjöförsvarets medelsbehov för första halvåret 1923 anfört, att oaktat ifrågavarande anslag avsåge ett tillgodoseende av de mest oundgängliga kraven i fråga om radiostationernas modernisering, varför det vore önskvärt, att återstående, ännu icke anvisade beloppet 85,000 kronor

Marinförvaltningens framställning.

- [109.] finge utgå redan under första halvåret 1923, marinförvaltningen ansåge sig av statsfinansiella skäl böra inskränka sig till att hemställa, att hälften av sistnämnda belopp eller 42,500 kronor anvisades för berörda tid.

Departements-
chefen.

Med tillstyrkande av marinförvaltningens framställning hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att av det utav 1921 års riksdag för *modernisering av flottans radiostationer* beviljade anslaget av 170,000 kronor å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 såsom reservationsanslag anvisa hälften av ännu icke anvisade delen av anslaget eller 42,500 kronor.

[110.]

13. Underhåll av flygmaterielen.

Under punkten 94 har jag förordat, att de för underhåll av flygmaterielen avsedda medlen skulle utbrytas från anslaget till flottans nybyggnad och underhåll och uppföras under särskilt anslag å extra stat. Enligt marinförvaltningens förslag borde under sistnämnda anslag även beräknas erforderliga medel för ersättande av förolyckad eller eljest utrangerad materiel. Behovet av dylikt ersättande har hittills måst tillgodoses genom extra anslag; senast beviljades å tilläggsstat för år 1921 ett extra anslag å 466,600 kronor för anskaffning av flygmateriel m. m.

Marin-
förvaltningens
framställning.

Marinförvaltningen har nu med stöd av från varvschefen i Stockholm infordrade uppgifter låtit beräkna dels erforderliga medel för underhåll av flygmaterielen under år 1923, dels de medel, som under åren 1922 och 1923 erfordrades för ersättande av den flygmateriel, som under dessa år på grund av förslitning borde utrangeras. Enligt dessa beräkningar, vilka återfunnes i en av ämbetsverket den 22 augusti 1921 avlåten särskild skrivelse, skulle för ändamålet erfordras för år 1922 ett anslag å tilläggsstat av 208,000 kronor och för första halvåret 1923 ett anslag å 325,000 kronor, om vilka belopp anvisande framställning gjordes.

Departements-
chefen.

Det belopp, som för underhåll av flygmaterielen utbrutits från anslaget till flottans nybyggnad och underhåll, belöper sig, såsom under punkten 94 omförmäls, till 175,000 kronor. Som flygmaterielen icke

torde hava under första halvåret 1923 nått det omfång, som marinförvaltningen vid beräklandet av underhållskostnaderna förutsatt, torde nämnda belopp kunna minskas till 160,000 kronor, vilket belopp är avsett för löpande underhåll av materielen. [110.]

Vad däremot beträffar ämbetsverkets framställning om anvisande av medel för ersättande av försliten eller utrangerad flygmateriel, finner jag anledning för närvarande ej föreligga att äska medel för nämnda ändamål.

Det synes mig icke lämpligt att i vidare mån än nu skett till statsrådsprotokollet redogöra för detta ärende; riksdagens vederbörande utskott torde därom erhålla närmare upplysning genom de handlingar, som tillhandahållas utskottet.

Jag får alltså under förevarande punkt hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *underhåll av flygmaterielen* å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett reservationsanslag av 160,000 kronor.

Avståndsmätningssinstrument för flottans fartyg.

[111.]

Till anskaffning av avståndsmätningssinstrument för jagare beviljade 1916 års riksdag ett anslag av 45,000 kronor, och anvisade riksdagen därav å extra stat för år 1917 ett belopp av 22,500 kronor.

På framställning av Kungl. Maj:t anvisades återstående beloppet, 22,500 kronor, av 1917 års riksdag såsom reservationsanslag på extra stat för år 1918.

I sin skrivelse den 22 augusti 1921 rörande sjöförsvarets medelsbehov för första halvåret 1923 har marinförvaltningen hemställt, att till komplettering av förrådet av avståndsmätare måtte beviljas ett anslag av 51,000 kronor, varav såsom reservationsanslag borde på extra stat för första halvåret 1923 anvisas hälften eller 25,500 kronor, ävensom att ett belopp av omkring 14,000 kronor, som återstode av omförmälda, till anskaffning av avståndsmätningssinstrument för jagare anvisade medel, måtte få användas till anskaffning av avståndsmätare även till andra fartyg.

Marinförvaltningens
framställning.

På grund av rådande statsfinansiella svårigheter anser jag mig icke kunna förorda marinförvaltningens framställning, att medel äskas för

Departements-
chefen.

- [111.] den avsedda kompletteringen av förrådet av avståndsmätare. Med hänsyn till att avståndsmätningssinstrument för jagare, vartill, på sätt ovan nämnts, medel beviljats av 1916 års riksdag, kunnat anskaffas för lägre pris än beräknats, återstår av de för ändamålet anvisade medel ett belopp av omkring 14,000 kronor. Då det är ett framträdande behov att i någon mån fylla bristen av avståndsmätare även för andra flottans fartyg än jagare, finner jag mig böra på det sätt tillstyrka marinförvaltningens framställning, att riksdagens medgivande torde inhämtas att för sistnämnda ändamål använda vad av omförmälda redan anvisade medel må återstå.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att det av 1916 års riksdag beviljade, å extra stat för åren 1917 och 1918 anvisade anslaget för anskaffning av avståndsmätningssinstrument för jagare, 45,000 kronor, må, till den del detsamma ännu icke för ifrågasvarande ändamål disponerats, användas för anskaffning av dylika instrument till andra flottans fartyg.

[112.]

14. Anskaffning av chifferapparater m. m.

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag har 1921 års riksdag för anskaffning av chifferapparater m. m. beviljat ett anslag av 45,000 kronor samt därav å extra stat för år 1922 såsom reservationsanslag anvisat ett belopp av 22,500 kronor.

Anslaget är avsett för tillverkning av chifferapparater vid flottans varv i Stockholm, tryckning av chifferföreskrifter m. m.

Marinförvalt-
ningens
framställning.

Marinförvaltningen har nu hemställt, att hälften av återstående anslaget eller 11,250 kronor måtte anvisas å extra stat för första halvåret 1923.

Departements-
chefen.

Med tillstyrkande av marinförvaltningens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att av det utav 1921 års riksdag för *anskaffning av chifferapparater m. m.* beviljade anslaget av 45,000 kronor å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 såsom reservationsanslag anvisa hälften av ännu icke anvisade delen av anslaget eller 11,250 kronor.

15. Försök med teknisk materiel.

I sin skrivelse rörande sjöförsvarets medelsbehov för första halvåret 1923 har marinförvaltningen anfört följande.

[113.]

Marinförvaltningens
framställning.

Under världskriget 1914—18 hade de marina stridsmedlen i tekniskt avseende utvecklats i utomordentligt hög grad, och efter krigets avslutande hade med stöd av därunder vunna erfarenheter denna utveckling oavbrutet fortgått. Sedan de på krigets erfarenheter grundade framstegen inom det marintekniska området nu kunde överblickas, syntes det marinförvaltningen nödvändigt, att åtgärder vidtoges i avsikt att förbättra och komplettera marinens stridsmedel med hänsyn till teknikens nuvarande ståndpunkt. Behovet av dylika åtgärders vidtagande vore så mycket mer trängande som under de senast gångna åren inom flera områden marinens tekniska utrustning och komplettering i avseende å stridsmedlen och deras utnyttjande måst på grund av bristande medelstillgång så gott som fullständigt tillbakasättas. Marinförvaltningen ville därvid erinra om att teknisk utrustning vore för sjöförsvarets vidkommande av vida större betydelse än för övriga grenar av vårt försvarsväsende.

Ett uppskjutande av vissa övningar och försök med modern teknisk materiel ansåge marinförvaltningen därför ej kunna försvaras.

I anledning härav har marinförvaltningen hemställt, att till övningar och försök med teknisk materiel måtte å extra stat för första halvåret 1923 anvisas ett reservationsanslag å 508,750 kronor.

Vidare har marinförvaltningen i sin skrivelse angående särskilda medel å tilläggsstat för år 1922 anhållit, att å dylik stat för nämnda år måtte för ändamålet anvisas ett reservationsanslag å samma belopp.

Vid den granskning, jag för ändamålet underkastat marinförvaltningens framställning, har jag funnit, att med ett belopp av 50,000 kronor, disponerat enligt en P. M., som kommer att tillställas riksdagens vederbörande utskott, skulle vissa försök och tekniska utredningsarbeten, som anses vara av särskild betydelse, i smärre omfattning möjliggöras. Detta belopp torde såsom reservationsanslag böra anvisas för första halvåret 1923.

Departements-
chefen.

Med hänsyn till detta ärendes hemliga natur läser någon närmare redogörelse i avseende å berörda medels användning icke lämpligen nu böra lämnas, utan torde handlingarna i ärendet få tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

[113.] Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *försök med teknisk materiel* å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett reservationsanslag av 50,000 kronor.

ifrågasatt anskaffning av teknisk materiel m. m.

Uti sin skrivelse angående sjöförsvarets medelsbehov för första halvåret 1923 har marinförvaltningen hemställt om beviljande av medel för tillgodoseende av följande behov beträffande teknisk materiel m. m., nämligen:

till förbättring av ammunitionsutredningen å pansarbåten Oscar II	kronor	180,000: —
därav 90,000 kronor å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923,		
» ändring av vissa torpedbåtars kanoner till luftkanoner	»	84,000: —
därav 42,000 kronor å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923,		
» komplettering av luftkanonernas siktnrättningar	»	108,000: —
därav 54,000 kronor å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923,		
» pistoler för kustartilleriets personal	»	75,000: —
därav 25,000 kronor å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923,		
» anskaffning av sjunkminor för flottan	»	240,000: —
därav 60,000 kronor å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923,		
» anskaffning av minsvep för flottan	»	215,000: —
därav 65,000 kronor å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923,		
» minmateriel för kustfästningarna å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923	»	95,000: —
» framställande av en ny torpedtyp	»	175,000: —
därav 87,500 kronor å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923,		
» anskaffning av flygmateriel m. m. å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923	»	118,500: —

Transport kronor 1,290,500: —

	Transport kronor	1,290,500: —
till anskaffning av gasmasker och syrgasapparater	»	46,000: —
därav 23,000 kronor å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923,		
» anskaffning av laddövningsapparater för kust- artilleriet å extra stat för tiden 1 januari —30 juni 1923	»	10,000: —
Summa kronor		1,346,500: —

Med hänsyn till den allmänna revisionen av vårt försvarsväsende respektive nödvändigheten att i möjligaste mån begränsa statsutgifterna finner jag mig icke kunna tillstyrka, att framställning till riksdagen nu göres om anvisande av medel till ändamål, varom här är fråga.

I. Diverse.

1. Utgivande av läroböcker, beskrivningar, reglementen och instruktioner m. m. [114.]

Ordinarie förslagsanslaget till utgivande av läroböcker, beskrivningar, reglementen och instruktioner m. m. är i riksstaten för år 1922 upptaget med ett belopp av 16,000 kronor.

Från anslaget utgå ersättningar, som av Kungl. Maj:t tillerkänts dem, vilka haft i uppdrag att utarbeta eller omarbeta läroböcker, beskrivningar, reglementen eller instruktioner.

Marinförvaltningen har nu anfört, att anslaget för första halvåret 1923 syntes böra beräknas till halva det belopp, varmed detsamma vore uppfört i riksstaten för år 1922, eller 8,000 kronor. Marinförvalt-
ningens
framställning.

Då jag icke har något att erinra mot marinförvaltningens förslag, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen Departements-
chefen.

att upptaga ordinarie förslagsanslaget till utgivande
av läroböcker, beskrivningar, reglementen och instruk-
tioner m. m.,

nu kronor 16,000: —
med halva beloppet eller » 8,000: —

[115.]

2. Extra utgifter.

Ordinarie reservationsanslaget till extra utgifter var ursprungligen avsett för avhjälpande av sådana tillfälliga behov i och för militärväsendet, som vid de årliga staternas uppgörande icke kunnat med säkerhet förutses och beräknas. Till och med år 1914 var anslaget i riksstaten upptaget med 12,500 kronor.

Till följd av den av 1914 års riksdag beslutade omläggningen av ordinarie avlöningsanslaget från fast anslag till förslagsanslag, varigenom huvudtiteln's allmänna besparingar, av vilka åtskilliga utgifter en lång följd av år bestritts, kommo att väsentligt minskas, höjdes anslaget från 12,500 kronor till 75,000 kronor för att kunna lämna tillgång till bestridande av en del av dessa utgifter.

Med anledning av 1917 års kassaförlagskommittés förslag om avveckling av det förut tillämpade förskottsförfarandet höjdes anslaget vid 1918 års riksdag med 30,000 kronor för att kunna tagas i anspråk, bland annat, för en del tillfälliga och oförutsedda utgifter, vilka ditintills blivit bestridda av förskottsmedel.

I statsverkspropositionen till 1921 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t, med hänsyn till att vissa kostnader av stadigvarande natur överflyttats till andra anslag, att anslaget måtte i riksstaten för år 1922 uppföras med allenast 85,000 kronor.

Detta förslag bifölls av riksdagen.

Marinförvalt-
ningens
framställning.

I sin skrivelse rörande medelsbehovet för första halvåret 1923 har marinförvaltningen framhållit, att anslaget vore synnerligen knappt tillmätt för fyllande av det därmed avsedda ändamålet. Därtill komme, att anslaget, i anledning av 1921 års riksdags beslut att ur riksstaten utesluta ordinarie anslaget till diverse behov, av Kungl. Maj:t föreslaget att uppföras med 10,000 kronor, torde bliva belastat med sådana utgifter, som förut bestritts från sistnämnda anslag. Det medelsbehov, som täckts av anslaget till diverse behov, kunde nämligen med stor visshet antagas komma att förefinnas även i framtiden. På grund härav och då någon ökning av anslaget till extra utgifter, även fränsett nyssnämnda förhållande, syntes vara nödvändig, ansåge marinförvaltningen, att förevarande anslag borde förhöjas från 85,000 kronor med 15,000 kronor till 100,000 kronor, för år räknat. Härav torde hälften, eller 50,000 kronor, vara erforderligt att anvisa för första halvåret 1923.

Ehuru med hänsyn till vad marinförvaltningen anført en ökning [115.]
av förevarande anslag kunde vara motiverad, anser jag mig dock icke Departements-
för närvarande böra framställa förslag därom. För tiden 1 januari— chefen.
30 juni 1923 torde anslaget alltså böra upptagas till hälften av vad
som anvisats för 1922.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga ordinarie reservationsanslaget till
extra utgifter,

nu kronor 85,000: —
med halva beloppet eller » 42,500: —

3. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga.

[116.]

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departements-
chefen.

att upptaga ordinarie förslagsanslaget till kom-
mittéer och utredningar genom sakkunniga,

nu kronor 65,000: —
med halva beloppet eller » 32,500: —

4. Ersättning för rustning och rotering.

[117.]

Ordinarie förslagsanslaget till ersättning för rustning och rotering
är i riksstaten för år 1922 upptaget med ett belopp av 2,355 kronor.

I sin skrivelse den 22 augusti 1921 rörande sjöförsvarets medels-
behov för första halvåret 1923 har marinförvaltningen anført att, då
utgifterna å förevarande anslag ägde rum under senare delen av året,
det icke syntes erforderligt att anvisa något belopp å anslaget för nyss-
nämnda halvår. Marinför-
valtningens
framställning.

Under åberopande härav får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte Departements-
föreslå riksdagen chefen.

att upptaga ordinarie förslagsanslaget till ersätt-
ning för rustning och rotering utan angivet belopp.

[118.]

5. Semester åt vid sjöförsvaret anställda arbetare.

Med anledning av Kungl. Maj:ts därom gjorda framställningar har riksdagen på tilläggsstat för år 1919 samt på extra stat för vart och ett av åren 1920, 1921 och 1922 beviljat ett särskilt förslagsanslag för beredande av semester åt vid sjöförsvaret anställda arbetare. Det för sistnämnda år anvisade anslaget är uppfört med ett belopp av 125,000 kronor.

Såsom för riksdagen tidigare anmälts, har Kungl. Maj:t genom brev den 19 juni 1919 meddelat närmare bestämmelser i ämnet för år 1919. Motsvarande bestämmelser gällde, på grund av särskilda beslut, för åren 1920 och 1921.

Marinförvalt-
ningens
framställning.

Marinförvaltningen har nu anfört, att, ehuru utgifterna å anslaget för år 1920 utgjort 144,383 kronor 13 öre, syntes man, då arbetsstyrkan år 1923 torde komma att uppgå till lägre antal än år 1920, vid anslagsbehovets beräknande kunna utgå från att samma belopp, som anvisats för år 1922, eller 125,000 kronor, vore tillräckligt även för år 1923. Härav syntes omkring $\frac{1}{3}$ eller i runt tal 41,000 kronor böra anvisas för första halvåret.

Departements-
chefen.

Under återopande härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för beredande av *semester åt vid sjöförsvaret anställda arbetare* å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag av 41,000 kronor.

[119.]

6. Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen.

Under återopande av vad statsrådet och chefen för finansdepartementet förut denna dag till statsrådsprotokollet över finansärenden därom anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvaktan på den proposition, som kan komma att avlätas angående *tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen*, tills vidare under fjärde huvudtiteln, avd. Sjöförsvaret, å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 beräkna ett förslagsanslag av 22,000 kronor. [119.]

Ifrågasatta åtgärder för förberedande av mobiliseringstillverkning.

Marinförvaltningen har hemställt, att för vidtagande av åtgärder för förberedande av mobiliseringstillverkning å extra stat för första halvåret 1923 måtte anvisas ett reservationsanslag av 16,700 kronor.

Med hänsyn till den allmänna revisionen av vårt försvarsväsende finner jag mig icke kunna tillstyrka, att framställning till riksdagen nu göres om anvisande av medel för berörda ändamål.

K. Sjökarteverket.

Enligt beslut av 1921 års riksdag har, i sammanhang med indragning av nautisk-meteorologiska byrån, från och med innevarande år till sjökarteverket överflyttats en del av de arbetsuppgifter, som ålegat nämnda byrå.

Sjökarteverkets arbetsområde omfattar därefter dels *sjömättningsväsendet*, vartill är att hänföra huvudsakligen verkets uppgift att genom mätningar och undersökningar inhämta så noggrann kännedom om riket omgivande farvatten och dess segelbara inlandsfarvatten, som sjöfartens och försvarsväsendets behov fordra, samt att med stöd av vunna mättningsresultat utgiva geodetiskt grundade sjökort, dels *kontroll- och undersökningsväsendet*, omfattande huvudsakligen kontrollering av fartygs-lanternor, kompasser och övriga nautiska instrument ävensom jord-magnetiska undersökningar och bearbetande av dessas resultat.

Vid sjömättningsväsendet tjänstgör såväl därtill beordrad militär personal från flottan (officerare, underofficerare och manskap) som ock civil personal. Vid kontroll- och undersökningsväsendet tjänstgör uteslutande civil personal.

Till bestridande av sjökarteverkets utgifter hava i riksstaten för år 1922 uppförts följande anslag:

a) <i>ordinarie</i> anslag:		
avlöning till sjökarteverkets civila personal, bestämt anslag	kr.	102,700: —
ålderstillägg till sjökarteverkets civila personal, förslagsanslag	»	7,000: —
omkostnader för sjömätningstväsendet, reservationsanslag	»	49,000: —
omkostnader för kontroll- och undersökningsväsendet, reservationsanslag	»	14,000: —
		kr. 172,700: —

b) anslag å <i>extra stat</i> :		
utförande av sjömätningar, reservationsanslag	kr.	233,200: —
förstärkning av reservationsanslaget till omkostnader för kontroll- och undersökningsväsendet, förslagsanslag, högst »		3,000: —
redigering och utgivning av tidskriften »Underrättelser för sjöfarande», reservationsanslag	»	38,000: —
bidrag till en internationell hydrografisk byrå; förslagsanslag	»	9,000: —
		kr. 283,200: —
		Summa kr. 455,900: —

Därjämte hava såsom tillskott till bestridande av kartverkets utgifter under år 1922 beräknats:

bidrag från handels- och sjöfartsfonden	kr.	21,000: —
behållningen av sjökortsförsäljningen år 1921, uppskattad till	»	55,000: —

vadan medelstillgången för år 1922 beräknats till kronor 531,900: —

[120.]

1. Avlöning till sjökarteverkets civila personal.

Detta anslag är enligt beslut av 1921 års riksdag i riksstaten för år 1922 upptaget med 102,700 kronor.

I staten för anslaget är för sjömätningstväsendet uppförd en post å 17,100 kronor till arvoden åt extra personal, gratifikationerna åt ritare och gravörelever samt vikariatsersättningar.

Kartverkets extra rit- och gravörpersonal består för närvarande av 2 ritare och 1 gravör. Jämlikt kungl. brev den 31 december 1918

utgår ersättning till extra ritare eller gravör med högst 225 kronor i [120.] månaden.

Chefen för sjökartverket har i sin framställning rörande medelsbehovet för nästkommande budgetperiod framhållit behovet av att kartverkets civila personal ökades i huvudsakligt syfte att bereda ökad möjlighet att använda nämnda personal för sjömätningsarbete och därigenom vinna stadigvarande tillgång å personal, tränad i sådant arbete; kommanderingarna av militär personal till sjömåtning vore nämligen av begränsad varaktighet. För den närmare utredning i frågan, som kartverkschefen förebragt, torde jag icke behöva redogöra. Kartverkschefens framställning utmynnar i, att ovan omfördälda post, som bland annat omfattar arvoden åt extra personal, måtte ökas för år räknat med beräknade arvoden åt 2 extra ritare eller från 17,100 kronor med ($2 \times 2,700 =$) 5,400 kronor till 22,500 kronor, varav hälften eller 11,250 kronor borde anvisas för tiden 1 januari—30 juni 1923.

Chefens för
sjökartverket
framställning.

Den ifrågakomna posten å 17,100 kronor höjdes genom beslut av Departements- 1920 års riksdag till nuvarande beloppet från och med år 1921. Då chofen. oundgängligt behov att öka den vid sjömätningsväsendet anställda extra personalen icke kan anses föreligga, finner jag mig icke kunna förorda kartverkschefens framställning om höjning av nämnda post.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga ordinarie anslaget till avlöning till
sjökartverkets civila personal,
nu kronor 102,700: —
med halva beloppet eller » 51,350: —

2. Ålderstillägg åt sjökartverkets civila personal.

[121.]

Vidare hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga ordinarie förslagsanslaget till ålders-
tillägg åt sjökartverkets civila personal,
nu kronor 7,000: —
med halva beloppet eller » 3,500: —

[122.]

3. Omkostnader för sjömättningsväsendet.

Förevarande anslag jämte extra anslaget till utförande av sjömätningar, bidraget från handels- och sjöfartsfonden samt behållningen av sjökortsförsäljningen under närmast föregående år äro avsedda till bestridande av allmänna utgifter för sjömättningsväsendet.

1920 års riksdag hade för år 1921 beräknat motsvarande poster till $(49,000 + 233,200 + 21,000 + 50,000 =)$ 353,200 kronor. Sistnämnda belopp blev enligt fastställd stat disponerat sålunda:

till sjömätningsexpeditioner	kronor 180,000: —
» rustning och underhåll	» 110,000: —
» komplettering av materiel m. m.	» 14,500: —
» tryckningskostnader	» 38,700: —
» fastighetens underhåll m. m.	» 3,000: —
» skrivmateriel	» 7,000: —
Summa kronor 353,200: —	

Till förstärkande av dessa medel beviljade 1921 års riksdag å tilläggsstat för samma år ett reservationsanslag av 60,000 kronor till utförande av sjömätningar. För år 1921 voro sålunda för ifrågavarande ändamål tillgängliga sammanlagt $(353,200 + 60,000 =)$ 413,200 kronor.

För år 1922 har riksdagen upptagit förevarande anslag, extra anslaget till utförande av sjömätningar, bidraget från handels- och sjöfartsfonden samt behållningen av sjökortsförsäljningen år 1921 till $(49,000 + 233,200 + 21,000 + 55,000 =)$ 358,200 kronor.

I statsverkspropositionen hade medelsbehovet för bestridande av allmänna utgifter för sjömättningsväsendet under år 1922 beräknats till 420,000 kronor, till följd varav omförmälda extra anslaget föreslagits att utgå med $[420,000 - (49,000 + 21,000 + 55,000) =]$ 295,000 kronor. Riksdagen ansåg sig emellertid beträffande det extra anslaget icke kunna för år 1922 bevilja högre belopp än som för ändamålet anvisats i 1921 års riksstat.

Sedan chefen för sjökarteverket i skrivelse den 25 november 1921 anmält, att behållningen av sjökortsförsäljningen för år 1921 visat sig icke kunna beräknas till högre belopp än 50,000 kronor, har Kungl. Maj:t för år 1922 fastställt en stat för de allmänna utgifterna för sjömättningsväsendet, som i likhet med 1921 års stat slutar å ett belopp

av 353,200 kronor med i huvudsak samma fördelning å de olika utgiftsposterna som i sistnämnda stat. [122.]

Chefen för sjökarteverket har nu avgivit förslag till beräkning av de allmänna utgifterna för sjömätningssväsendet under första halvåret 1923. Chefens för
sjökarteverket
framställning.

Beträffande *sjömätningsexpeditioner och resekostnader* har kartverkschefen i en tablå sammanställt fullständiga beräkningar över kostnaderna för år 1923. I tablå äro fartygsexpeditionerna samt vissa mätningar med förläggningar i kvarter i land beräknade pågå 150 dagar under tiden maj—september. Vidare äro i tablå kostnaderna för kol och oljor specificerade, kol efter ett pris av 70 kronor per ton, samt kostnaderna därutöver per mätningssköttare och månad angivna efter medelvärden under maj, juni, juli och augusti 1921. Enligt tablå skulle totalkostnaderna belöpa sig till, för fartygsexpeditionerna 145,759 kronor och för mätningarna med förläggning i land 49,890 kronor, eller tillhopa 195,649 kronor. I beräkningen är förutsatt, att ingen personal behöver förhyras.

Med ledning av tablå har kartverkschefen — utgående från att mätningarna komme att pågå från den 1 maj och sålunda 60 mätningsskötardagar belöpa å första halvåret — beräknat förevarande kostnader till $60 \times 195,649$

150

= 78,259 kronor, som avjämnats till 78,200 kronor.

För *förhyrning av viss personal* beräknades i statsverkspropositionen till 1921 års riksdag ett belopp av 3,000 kronor.

Kartverkschefen har nu erinrat, att motiven från sjökarteverkets sida till äskande av medel för detta ändamål varit, dels att de motorskötare, som erhållits från flottan, visat sig mindre lämpliga för fyllande av sin uppgift, dels att det för materielens handhavande och vård vore ändamålsenligt att anställa tvänne civila maskinister. Att döma av resultatet av den utbildning, som de för sjökarteverket avsedda motorskötarna år 1921 undergått, syntes denna hava varit grundligare än förut. De motorskötare, som under sommarens mätningar kommenderats från flottan, hade nämligen ådagalagt större yrkesskicklighet än de, som tidigare erhållits därifrån. Det ville därför synas, som om anställande av civila motorskötare icke skulle komma att erfordras, dock givetvis under förutsättning, att utbildningen framgent bleve tillfredsställande. Vad däremot beträffade maskinisterna kvarstode alltjämt behovet av sådana. Det hade nämligen visat sig synnerligen förmånligt och för materielens vård särdeles ändamålsenligt att hava tillgång till tvänne

[122.] maskinister, som ständigt kunde utöva tillsyn över kartverkets fartygs- och båtmateriel, såväl då denna vore upplagd som under den tid densamma användes. Kartverkschefen vågade med bestämdhet påstå, att det vore med god ekonomi förenligt att anslå medel för anställande av ifrågasatt personal.

En årlig anvisning av 3,000 kronor vore emellertid otillräcklig för avlönande av yrkesskickliga maskinister. Ett belopp av 5,000 kronor per år kunde för närvarande anses behövt här för.

För förhyrning av viss personal erfordrades sålunda för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett belopp av 2,500 kronor.

Kartverkschefen har vidare anfört, att enligt för år 1921 gällande stat vore anvisningen för *rustning och underhåll* upptagen med ett belopp av 110,000 kronor. Med hänsyn till nödvändigheten av att i möjligaste mån begränsa anslagskraven till oundgängligen minsta möjliga hade kartverkschefen icke för avsikt att nu påyrka höjning av anvisningen, men ansåge sig icke kunna underlåta att framhålla några synpunkter, som kraftigt motiverade en höjning av densamma, så snart förhållandena det medgäve.

Av kartverkets fem fartyg hade fyra en genomsnittlig ålder av över 42 år. Två av dessa hade åren 1909 och 1918 underkastats vissa ändringar. Det femte fartyget byggdes år 1916. Ångsluparna, två till antalet, byggdes, den ena år 1893 och den andra år 1903. Av de 25 motorbåtarna byggdes sju åren 1880—1897 och de övriga 17 successivt under åren 1903—1918.

Det vore ett känt förhållande, att fartygsmaterielens förslitning bleve större och underhållskostnaderna i samma mån högre som materielen bleve äldre. Ovan angiven ålder å fartygen och å en del motorbåtar vore avsevärd. För att de skulle kunna användas för sitt ändamål, måste de årligen påkostas betydande belopp, som knappast kunde anses stå i proportion till materielens värde. Detta till trots lede de, speciellt fartygen, av väsentliga brister, som icke med nuvarande anslagsbelopp kunde avhjälpas. Underbefälets och manskapets bostadsförhållanden ombord vore långt ifrån tillfredsställande, och det torde kunna starkt betvivlas, att fartygsinspektionen skulle godkänna enahanda förhållanden å handelsfartyg. Missnöjet över förhållandena ombord hade också börjat taga sig uttryck. Sålunda hade det inträffat, att under 1921 års sjömätningar en underofficer funnit sig böra påkalla militieombudsmannens uppmärksamhet på den otillfredsställande hytt, som bestods honom ombord.

Det sade sig självt, att alltför påtagliga bristfälligheter i fartygens beboelighet ingalunda vore ägnade att befordra arbetseffekten.

Vid bedömandet av storleken av erforderliga medel under tiden den 1 januari—30 juni 1923 för rustning och underhåll vore att beakta, att största delen av kostnaderna under ett kalenderår för detta ändamål i de allra flesta fall uppkomme under början av året, då fartygen före expeditionernas början underkastades erforderliga översyns- och underhållsarbeten och utrustades. För år 1921 belöpte sig kostnaderna av denna art t. o. m. juni månad till 91,871 kronor 62 öre, alltså till mer än $\frac{3}{4}$ av anvisningen för hela året, 110,000 kronor.

På grund härav syntes medel för rustning och underhåll böra för första halvåret 1923 beräknas med ett belopp motsvarande $\frac{3}{4}$ av anvisningen för år 1921, eller 82,500 kronor.

I fråga om *komplettering av båtmateriel m. m.* har kartverkschefen anfört, att då han funnit sig böra så vitt möjligt söka hålla nere anslagskraven, ansåge han sig icke heller vad beträffade medel för sagda ändamål kunna för kommande anslagsperiod ifrågasätta höjning av den för år 1921 utgående anvisningen, 14,500 kronor. Visserligen befunne sig materielen i långt ifrån tillfredsställande skick och skulle för att bringas därhän kräva väsentligt högre anslag, men möjlighet därtill förutsattes kunna beredas i sammanhang med fartygsmaterielens förbättrande.

Liksom anvisningen under näst föregående punkt huvudsakligen toges i anspråk under förra delen av kalenderåret, förorsakades även de största kostnaderna under förevarande punkt före mätningsexpeditionernas början, d. v. s. i början av året. Av denna anledning borde för tiden 1 januari—30 juni 1923 medel för komplettering av båtmateriel äskas med $\frac{3}{4}$ av anvisningen för år 1921 eller i avrundat tal med 10,900 kronor.

Tryckningskostnaderna hade, enligt kartverkschefens framställning, under de senare åren visat en gradvis skeende stegring, och följden härav hade blivit, att för ändamålet anvisade medel visat sig otillräckliga. Nedanstående tablå åskådliggjorde förhållandet:

År.	Anvisade medel.	Verkliga kostnader.
1918.....	kronor 16,700: —	kronor 28,976: 65
1919.....	» 23,700: —	» 38,113: 27
1920.....	» 28,700: —	» 55,087: —

[122.]

För år 1921 hade anvisats 38,700 kronor. Redan den 1 augusti 1921 hade emellertid kostnaderna sprungit upp till 55,980 kronor 91 öre och beräknades ytterligare komma att uppgå till cirka 11,000 kronor. Sammanlagda tryckningskostnaderna för år 1921 syntes sålunda komma att belöpa sig till cirka 67,000 kronor, varigenom komme att uppstå ett underskott av cirka 28,300 kronor.

Anvisningens belopp för år 1922 kunde beräknas lika stor som för år 1921, d. v. s. 38,700 kronor. Såvida icke mera betydande prisfall av natur att inverka på å denna anvisning belöpande utgifter mot förmodan uppstode, kunde med visshet förutsägas, att denna summa icke komme att förslå för 1922 års utgifter. Emellertid torde av andra anledningar utgifterna icke komma att bli lika stora som under år 1921. Dessa anledningar vore, dels att behovet av papper blivit genom förmanligt inköp tillgodosett för längre tids förbrukning, varför utgifter härför icke behövde ifrågakomma, dels att nytryckning av någon del av »Svensk lots» ej behövde göras under år 1922. Nämda orsaker torde därför komma att reducera 1922 års tryckningskostnader med cirka $(8,000 + 16,000 =) 24,000$ kronor. För år 1922 kunde man således beräkna, att ett belopp av 43,000 kronor bleve tillfyllest för att täcka utgifterna för detta ändamål. Som anvisningen uppginge till 38,700 kronor, syntes en merkostnad av $(43,000 - 38,700)$ komma att uppstå under år 1922, vilken torde få bestridas med tilläventyrs tillgängliga medel.

Under år 1923 däremot torde kostnaderna icke kunna begränsas till samma belopp som år 1922, emedan nytryckning av »Svensk Lots» (en del) då måste verkställas, vilket beräknades draga en kostnad av cirka 9,000 kronor. För år 1923 skulle alltså medelsbehovet utgöra $(43,000 + 9,000 =) 52,000$ kronor.

Vid beräkning av medelsbehovet under första halvåret 1923 hade undersökts kostnadernas fördelning å denna anslagspost under de senare åren. Det hade därvid visat sig, att i genomsnitt cirka 60 % av årskostnaderna belöpte sig på första halvåret. År 1919 voro 73 % av kostnaderna bokförda på förra delen av året. Motsvarande procenttal för år 1920 utgjorde 65. Det syntes emellertid tillförlitligast att räkna med genomsnittsprocenten. Anvisningen skulle därför behöva upptagas med 31,200 kronor för år 1923 (1 januari—30 juni).

I fråga om denna anslagspost anhölle kartverkschefen att till Kungl. Maj:ts prövning få hänskjuta ett tidigare av kartverkschefen framlagt förslag, innebärande ett utbrytande av härunder hörande utgifter för att läggas å ett särskilt i stat upptaget anslag av förslagsanslags natur.

Den omständigheten, att kostnader för tryckning av sjökort m. m. vore ofrånkomliga utgifter, som under alla omständigheter måste bestridas, syntes starkt tala för genomförande av en sådan förändring. [122.]

Anvisningen för *underhåll av fastighet och inventarier* utginge — fortsatte kartverkschefen — för år 1921 med 3,000 kronor och hade för år 1922 beräknats med lika stort belopp. Dessa begränsade anvisningar tilläte icke verkställande av några mera omfattande underhållsarbeten å kartverkets fastighet. Behovet av sådana hade likväl börjat framträda, och arbetena i fråga borde, på det att icke större skada och därmed förenade högre kostnader åsamkades, snarast komma till utförande. Under år 1921 hade en del rörlednings- och andra arbeten måst verkställas, som dragit en kostnad av cirka 2,153 kronor. Förutom dessa arbeten erfordrades ytterligare diverse reparations- och målningsarbeten av plåttak, golv, fönster och dörrar, vilkas utförande enligt från flottans varv inkommet anbud betingade en kostnad av cirka 5,800 kronor.

Tydligt vore, att fastighetens ålder motiverade anvisande av ökade medel för dess underhåll, och anvisningens höjande från 3,000 till 5,000 kronor per år kunde icke anses obilligt. Anslagsbehovet för detta ändamål för tiden 1 januari—30 juni 1923 borde upptagas med halva beloppet eller med 2,500 kronor.

Vad *skrivmaterialier och expenser* beträffar, har kartverkschefen erinrat, att för dem i statsverkspropositionen till 1921 års riksdag för år 1922 beräknats 14,000 kronor, vilket inneburit en höjning från år 1921 med 7,000 kronor. Denna höjning motiverades av den väsentligt stegrade kostnaden för fastighetens uppvärmning. Sedan dess hade emellertid kokspriset avsevärt nedgått, vilket haft till följd, att kostnaderna sjunkit. Intill den 1 augusti 1921 uppginge de bokförda kostnaderna till 6,643 kronor 57 öre, och beräknades desamma komma att för hela året sluta å cirka 10,500 kronor. För år 1922 beräknades 10,000 kronor erforderliga. Då anvisningen endast uppginge till 7,000 kronor, syntes överskjutande kostnaden böra bestridas av till buds stående medel. Kostnaderna under år 1923 kunde näppeligen förväntas bli lägre än under år 1922, varför anvisningen för tiden 1 januari—30 juni 1923 borde upptagas med 5,000 kronor.

Medlen till täckande av kartverkets omkostnader för sjömättningsväsendet för tiden januari—juni 1923 ansåge kartverkschefen sålunda få beräknas till följande belopp:

[122.]	sjömätningsexpeditioner m. m.	kronor	78,200: —
	förhyrning av viss personal	»	2,500: —
	rustning och underhåll	»	82,500: —
	komplettering av båtmaterial m. m.	»	10,900: —
	tryckningskostnader	»	31,200: —
	underhåll av fastighetsinventarier	»	2,500: —
	skrivmaterialier och expenser	»	5,000: —
Summa kronor			212,800: —

Till täckande av ovannämnda kostnader syntes av försäljningen av sjökort under år 1922 icke kunna påräknas större belopp än 50,000 kronor. Avsättningen av sjökort under år 1921 hade minskats avsevärt, vilket hade sin förklaring i stagnationen inom sjöfarten. Det syntes möjligen kunna förväntas, att i och med en större livlighet i sjöfarten försäljningsmedel åter skulle inflyta i större omfattning än för närvarande, men kartverkschefen ansåge, att man icke kunde räkna med högre belopp än som ovan angivits, 50,000 kronor. Under förutsättning att hälften av det som ordinarie reservationsanslag upptagna beloppet av 49,000 kronor, eller 24,500 kronor, komme att anvisas för anslagsperioden 1 januari—30 juni 1923 samt att från handels- och sjöfartsfonden finge påräknas 10,500 kronor, eller hälften av det för år hittills tillgängliga beloppet, återstode att genom extra anslagsmedel täcka $[212,800 - (24,500 + 10,500 + 50,000) =]$ 127,800 kronor.

Departements-
chefen.

Vid beräkning av de allmänna utgifterna för sjömätningstväsendet under nu ifrågakommande budgetperiod torde posten till *sjömätningsexpeditioner och resekostnader* böra beräknas efter samma personalstyrka och mätningstid under år 1923, som tagits i anspråk för mätningarna år 1921. En reducering i enlighet härmed av det antal mättingsförrättare, varmed kartverkschefen räknat, eller från 23 till 20 jämte någon förkortning av tiden för triangelmätning medför en besparing under budgetperioden i fråga, som tillika med sannolik minskning av sjötillägg och dietpenningar för mättingsförrättarna torde kunna skattas till ungefär 8,000 kronor. Då man för år 1923 torde kunna räkna med ett kolpris per ton av allenast 35 kronor i stället för det av kartverkschefen beräknade, 70 kronor, torde medelsbehovet under förevarande post kunna nedsättas med ytterligare 10,010 kronor. För sjömätningsexpeditioner och resekostnader under första halvåret 1923 torde alltså böra beräknas $[78,200 - (8,000 + 10,010) =]$ 60,190 eller avrundat 60,200 kronor.

Då riksdagen hittills icke anvisat medel för *förhyrning av viss personal*, torde ej heller nu medel för ändamålet böra beräknas. [122.]

På de skäl, kartverkschefen anfört, anser jag posterna till *rustning och underhåll* samt *komplettering av båtmateriel* böra upptagas till mer än hälften av de för helt år beräknade beloppen; dock torde enligt min mening $\frac{2}{3}$ av belårsbeloppen bliva tillfyllest, vadan för nämnda poster nu torde beräknas respektive 73,300 och 9,600 kronor.

Posten till *tryckningskostnader* torde för hela året 1923 kunna beräknas till samma belopp som för åren 1921 och 1922, 38,700 kronor, ökat med det enligt kartverkschefens uppgift för nytryck av »Svensk Lots» erforderliga beloppet 9,000 kronor. Av det sålunda beräknade årsbeloppet, 47,700 kronor, torde, såsom kartverkschefen föreslagit, 60 %, eller, avjämnat, 28,600 kronor böra upptagas för tiden 1 januari—30 juni 1923. Kartverkschefens förslag att upptaga förevarande post såsom ett särskilt anslag av förslagsanslags natur finner jag icke anledning biträda.

Posterna till underhåll av *fastighet och inventarier* samt *skrivmaterialier och expenser* torde böra upptagas med hälften av de för år 1921 anvisade beloppen eller sålunda till respektive 1,500 och 3,500 kronor.

Sammanlagda medelsbehovet för tiden 1 januari—30 juni 1923 skulle sålunda utgöra $(60,200 + 73,300 + 9,600 + 28,600 + 1,500 + 3,500 =)$ 176,700 kronor.

Till täckande av detta belopp torde först böra beräknas dels ordinarie reservationsanslaget till omkostnader för sjömätningstväsendet, vilket för tiden 1 januari—30 juni 1923 torde böra upptagas med halva beloppet eller 24,500 kronor, dels hälften av bidraget från handels- och sjöfartsfonden eller 10,500 kronor, dels ock hela den beräknade behållningen av sjökortsförsäljningen under år 1922, 50,000 kronor, tillhopa $(24,500 + 10,500 + 50,000 =)$ 85,000 kronor.

Återstoden $(176,700 - 85,000 =)$ 91,700 kronor torde böra anvisas å extra stat.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga ordinarie reservationsanslaget till omkostnader för sjömätningstväsendet,
 nu kronor 49,000: —
 med halva beloppet eller » 24,500: —

[123.]

4. Utförande av sjömätningar.

Under återopande av vad jag under närmast föregående punkt anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *utförande av sjömätningar* å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett reservationsanslag av 91,700 kronor.

[124.]

5. Omkostnader för kontroll- och undersökningsväsendet.

Ordinarie reservationsanslaget till omkostnader för kontroll- och undersökningsväsendet är i riksstaten för år 1922 upptaget till 14,000 kronor. Till förstärkning av anslaget är i samma riksstat å extra stat uppfört ett anslag å 3,000 kronor.

Rörande anledningen till, att viss del av medelsbehovet borde anvisas å extra stat, hade i propositionen nr 111 till 1921 års riksdag angående vissa anslag till sjökarteverket yttrats, att innan någon erfarenhet vunnits rörande omkostnaderna för kontroll- och undersökningsväsendet efter omorganisationen, syntes det icke lämpligt, att den för nämnda omkostnader äskade summa i sin helhet upptoges såsom ordinarie anslag. I likhet med vad som dithills skett beträffande nautisk-meteorologiska byråns omkostnadsanslag, borde en mindre del av anslaget anvisas på extra stat.

I omförmälda propositionen nr 111 hade det ordinarie anslaget upptagits till 15,000 kronor och det extra anslaget till 4,000 kronor. Omkostnaderna för kontroll- och undersökningsväsendet, vilka sålunda uppskattats till 19,000 kronor, voro beräknade på följande sätt.

till allmänna expensutgifter	kronor	4,500:—
» inköp och underhåll av instrument	»	1,000:—
» magnetiska rekognosceringar	»	6,000:—
» övriga resekostnader	»	4,000:—
» tryckning av publikationer	»	3,500:—
Summa kronor		19,000:—

Vederbörande ombud vid kontrollväsendets agenturer (kontrollstationsföreståndare) erhåller en fjärdedel av de avgifter, som vid den

agentur, han förestår, inflyta för verkställda undersökningar av nautiska instrument och skeppslanternor samt för utfärdade certifikat. Beträffande inflytande kontrollavgifter, i den mån de icke tillfalla ombuden, har 1921 års riksdag uttalat, att desamma, liksom hittills, borde efter Kungl. Maj:ts beprövande få disponeras för avlöande av den extra personal, som oundgängligen erfordrades för kontrollarbetets utförande, men att avgifterna vid beräkningen av ett kommande års anslag borde upptagas såsom särskild inkomstpost å anslaget. [124.]

Chefen för sjökarteverket har nu anfört, att han vid beräkningen av inkomster av och utgifter för kontrollverksamheten utgått från att någon utsträckning av skyldigheten att förete certifikat för fartyg tillhörande utrustning utöver vad för närvarande gällde icke ifrågakomme under år 1923. Skulle det senare bli händelsen, borde vid utsträckt certifikattvång undersökningsavgifterna så avvägas, att de täckte omkostnaderna. Chefens för
sjökarteverket
framställning.

De för kontrollverksamheten behövlige lokalerna vore kostnadsfritt upplåtna, i Stockholm i en statsverkets fastighet och i övriga fyra orter i av resp. städer tillhandahållna rum, varvid för dessa senare städerna även förbundit sig att kostnadsfritt lämna värme och lyse. I Stockholm bestredes dessa senare utgifter med inkommande undersökningsavgifter, som även täckte alla fem lokalernas städning m. m.

Kontrollverksamhetens driftsinkomster och utgifter vore, i synnerhet vad de förra anginge, särdeles känsliga för växlingar i sjöfartsnäringsens konjunkture. Beräkningarna för en så avlägsen tid som första halvåret 1923 måste därför lida av en viss osäkerhet. Med stöd av inom nautisk-meteorologiska byrån vunnen erfarenhet och under förutsättning, att förhållandena åter närmade sig de normala, skulle från de fem kontrollstationerna, med frånräknande av föreståndarnas andel, inflyta 4,000 kronor. I enlighet med riksdagens uttalade mening komme detta belopp att upptagas såsom särskild inkomstpost.

Liksom hittills syntes det bli nödigt att vid de tre mest anlitade stationerna använda skolade biträden.

De *allmänna expenserna*, som till övervägande grad gällde kontrollverksamheten, kunde även för år 1923 anslås till 4,500 kronor, varvid halva beloppet borde beräknas för första halvåret.

För *de magnetiska rekognosceringarna* vore för år 1922 anslagna 6,000 kronor, varmed skulle bestridas icke blott underhåll av båt och instrument samt avlöning till motorskötare utan även rese- och traktementsersättning till mätningarnas ledare.

[124.] Ehuru det vore i hög grad önskvärt, att medel kunde beredas för en utsträckning av ifrågavarande mätningar efter ett något mera omfattande program, som vid sidan av de för sjökarteverket närmast behövliga deklinationsbestämningarna även medtogte samtidiga mätningar av horisontalintensitet och inklinations, varigenom varje undersökt punkt bleve magnetiskt känd, vågade kartverkschefen icke nu för detta ändamål begära särskilt anslag. Med iakttagande av största sparsamhet torde det för år 1922 anslagna beloppet, 6,000 kronor, även få anses tillräckligt, varvid för förra halvåret 1923 4,000 kronor bleve behövliga.

Sedan 1921 års riksdag nedsatt av Kungl. Maj:t äskat anslag till kontroll- och undersökningsväsendet under år 1922 från 19,000 kronor, därav 15,000 kronor reservationsanslag och 4,000 kronor förstärkningsanslag, till 17,000 kronor, ansåge sig kartverkschefen nu icke böra yrka på beviljande av det högre anslaget. Ehuru kontakten mellan sjökarteverket och dess kontrollstationer kunde komma att lida därpå, ansåge kartverkschefen, att minskningen av anslaget borde drabba posten *övrige resekostnader*, som således upptoges efter 2,000 kronor per år.

I enlighet härmed komme omkostnaderna för kontroll- och undersökningsväsendet under tiden 1 januari—30 juni 1923 att ställa sig på följande sätt:

Allmänna expensutgifter	kronor 2,250: —
Inköp och underhåll av instrument	» 500: —
Magnetiska rekognosceringar	» 4,000: —
Övriga resekostnader	» 1,000: —
Tryckning av publikationer	» 1,750: —
Biträden vid kontrollstationerna	» 2,000: —

Summa kronor 11,500: —

Enär, såsom ovan anförts, av från kontrollstationerna influtna medel, beräknade till 4,000 kronor för år 1923, 2,000 kronor avsetts till arvoden åt biträden vid kontrollstationerna under första halvåret 1923, komme den omförmälda summan, 11,500 kronor, att minskas med detta belopp, varför medelsbehovet för kontroll- och undersökningsväsendet beträffande första halvåret 1923 utgjorde 9,500 kronor.

Departements-
chefen.

I enlighet med förut omförmälda, av 1921 års riksdag gjorda uttalande har kartverkschefen vid avgivandet av sitt förevarande utgiftsförslag beräknat inflytande kontrollavgifter, i den mån de icke tillfalla

kontrollstationsföreståndarna, såsom särskild inkomstpost å staten. Avgifterna i fråga med nämnda inskränkning hava därvid, efter ett belopp av 4,000 kronor för år räknat, upptagits med 2,000 kronor för första halvåret 1923. Såsom följd härav upptager utgiftsförslaget en motsvarande post å 2,000 kronor till biträden vid kontrollstationerna, vilka biträden hittills avlönats direkt med nämnda avgifter.

[124.]

För helt år räknat innefattar kartverkschefens förslag ingen ökning av anslagsbehovet. Av det för magnetiska rekognosceringar, vilka till tiden pläga vara lika fördelade å årets hälfter, för helt år beräknade behovet, 6,000 kronor, anser emellertid kartverkschefen mera än hälften eller 4,000 kronor behövliga redan under första halvåret. I betraktande av, att utrustandet av båt för rekognosceringarna måste företagas under första halvåret, finner jag intet att erinra däremot.

För första halvåret 1923 skulle sålunda medelsbehovet för kontroll- och undersökningsväsendet utgöra 11,500 kronor, varav 2,000 kronor avses att bestridas av inflytande kontrollavgifter. Anslagsbehovet för nämnda halvår belöper sig sålunda till 9,500 kronor. Enligt den för innevarande år tillämpade grundsatsen borde härav en mindre del uppföras å extra stat. Med hänsyn till vad statsrådet och chefen för finansdepartementet förut denna dag yttrat i fråga om de budgettekniska förstärkningsanslagen, torde emellertid för statsregleringsperioden 1 januari—30 juni 1923 hela anslagsbeloppet böra uppföras under det ordinarie anslaget.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga ordinarie reservationsanslaget till om-	
kostnader för kontroll- och undersökningsväsendet,	
nu	kronor 14,000: —
med	» 9,500: —

6. Tidskriften »Underrättelser för sjöfarande».

[125.]

Till redigering och utgivning av tidskriften »Underrättelser för sjöfarande», vilket bestyr genom beslut vid 1920 års riksdag överflyttats till sjökarteverket, har å extra stat för vartdera av åren 1921 och 1922 anvisats ett reservationsanslag av 38,000 kronor.

Chefen för sjökarteverket har nu gjort framställning om att för ifrågakvarande ändamål måtte för tiden 1 januari—30 juni 1923 av riksdagen äskas hälften av nämnda belopp eller 19,000 kronor.

[125.] Med anledning härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *redigering och utgivning av tidskriften »Underrättelser för sjöfarande»* å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett reservationsanslag av 19,000 kronor.

Bidrag till en internationell hydrografisk byrå.

Den i statsverkspropositionen till 1921 års riksdag under fjärde huvudtiteln (punkt 166) omförmälda internationella hydrografiska byrån trädde i verksamhet den 21 juni 1921.

Såsom bidrag till byrån anvisade 1921 års riksdag dels å tilläggsstat för samma år dels ock å extra stat för år 1922 ett förslagsanslag av 9,000 kronor.

Chefen för sjökarteverket har nu begärt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för ändamålet å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett belopp, motsvarande i svenskt mynt 6,000 schweiziska francs i guld.

Efter vad jag inhämtat möter emellertid från byråns sida intet hinder för att bidraget för år 1923 överlämnas under senare hälften av året. Vid sådant förhållande kan med äskande av medel för ändamålet anstå till 1923 års riksdag.

IV. Gemensamt anslag.

[126.] 1. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.

Under åberopande av vad statsrådet och chefen för finansdepartementet förut denna dag därom anfört, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avvaktan på den proposition, som kan komma att avlätas angående *dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst*, tillsvidare under fjärde huvudtiteln å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 beräkna ett förslagsanslag av 7,500,000 kronor.

Såsom bihang till detta protokoll torde få fogas en inom sjöförsvarets kommandoexpedition utarbetad kortfattad redogörelse för flottans verksamhet under år 1921.

Vad departementschefen i avseende å regleringen av utgifterna under riksstatens fjärde huvudtitel yttrat, tillstyrkt och hemställt, behagar Hans Maj:t Konungen, på tillstyrkan jämväl av statsrådets övriga ledamöter, gilla och bifalla samt förordnar, att utdrag av detta protokoll skall tillställas finansdepartementet till ledning vid avfattandet av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående statsverkets behov för tiden 1 januari—30 juni 1923.

Ur protokollet:

W. G. O. Montgomery.

Stat

för Arméförvaltningen för helt år räknat att gälla under tiden 1 januari—30 juni 1923.

	An- tal.	Löneplan och löne- grad enligt vederbör- ligt avlö- nings- reglemente.		An- tal.	Löneplan och löne- grad enligt vederbör- ligt avlö- nings- reglemente.
Avlöning till civil personal.			Avlöning till civilmilitär personal.		
Generalkrigskommissarie	1	Avd. A. 3	Å sjukvårdsstyrelsen:		
Krigsråd	4	Avd. B. 20	Generalfältläkare	1	C. 16
Sekreterare och kamrerare, se- kreterare, krigskassör, revi- sionskommissarier, kamrerare samt ombudsman	13	Avd. B. 15	Överfältläkare	1	C. 14
Bokhållare, notarier, registrator samt revisorer	16	Avd. B. 13	Överfältveterinär	1	C. 14
Domäntjänsteman, arvode	1	—	Byråassistent, regementsläkare	1	C. 11
Kontorsskrivare, kvinnliga	5	Avd. C. 5	Byråassistent, regementsveteri- när	1	C. 9
Kanslibiträden, kvinnliga	8	Avd. C. 3	Assistent, bataljonsläkare	1	C. 9
Kontorsbiträden, kvinnliga	13	Avd. C. 2	Förrädsvaktmästare	1	C. 1
Förste expeditionsvakt	1	Avd. B. 3			
Expeditionsvakter	6	Avd. B. 1			
Löner till ovanstående ordinarie civil personal, förslagsvis			kronor 375,000:—		
Löner till ovanstående ordinarie civilmilitär personal, förslagsvis			» 68,136:—		
Vikariatersättning, förslagsvis			» 11,000:—		
Avlöning till icke-ordinarie befattningshavare m. m. (häri ingår, bland annat, arvode till domäntjänstemannen med 5,400 kronor), förslagsvis, högst			» 98,000:—		
			Summa förslagsanslag kronor 552,136:—		

Till arméförvaltningen hörande militär och civilmilitär personal, som åtnjuter avlöning å andra stater.

Å artilleridepartementet:

generalfälttygmästaren, fälttygmästaren, 6 artilleristabsofficerare. 7 departementsskrivare;

Å fortifikationsdepartementet:

chefen för fortifikationen, regementsofficerare, officerare och underofficerare vid fortifikationen efter behov:

Å intendentsdepartementet:

generalintendenten, 2 regementsofficerare, officerare och underofficerare vid intendenturkåren efter behov.

Å sjukvårdsstyrelsen:

1 officer vid intendenturkåren och 1 förvaltare vid intendenturkåren.

*Bil. nr 2.***Beräkning****av de värnpliktigas vid armén tjänstgöringsdagar för tiden 1 januari—30 juni 1923.**

	Tjänstgöringsdagar	
	med penning- bidrag	med penning- tillskott
	å 0,50 kr.	å 0,25 kr.
<i>I. Vapenföra</i>		
Fotfolket	1,755,436	4,700
Rytteriet	168,732	—
Fält- och positionsartilleriet	330,818	—
Fästningsartilleriet	54,014	—
Fältingenjör- och fälttelegraftrupperna	114,694	—
Fästningsingenjörtrupperna	24,500	—
Trängen	94,729	1,650
Intendenturtrupperna	38,288	—
Studenter och likställda	106,680	18,000
Säger för vapenföra	2,687,891	24,350
<i>II. Icke vapenföra</i>	406,575	—
Summa tjänstgöringsdagar	3,094,466	24,350

Beräkning

av statsanslaget till undervisnings- och gymnastikmateriel samt undervisningsanstalter och utbildningskurser för tiden 1 januari—30 juni 1923.

	Kronor.	Summa kronor.
I. Undervisningsmateriel.		
Fast anställt manskap.		
1 395 680 tjänstgöringsdagar å 0,01 krona	13 956 80	
Värnpliktiga (se bil. nr 2).		
3 094 466 tjänstgöringsdagar å 0,01 krona	30 944 66	44 901 46
II. De fasta undervisningsverken m. m.		
Krigshögskolan	13 750 —	
Artilleri- och ingenjörhögskolan	15 400 —	
Ridskolan	23 600 —	
Skjutskolan för infanteriet och kavalleriet	24 293 —	
Artilleriskjutskolorna	21 200 —	
Krigsskolan	33 012 50	
Arméns läkares och veterinärers samt värnpliktiga läkares, veterinärers, tandläkares och apotekares utbildning	28 295 —	
Museer m. m.	2 735 —	
Ökade telefonabonnemangskostnader	660 —	162 945 50
III. Tillfälligtvis anordnade skolor och utbildningskurser samt oförutsedda behov.		
Utbildningskurser m. m. för generalstabsofficerare samt generalstabsaspiranter	16 450: —	
Taktiska kursen för kaptener och ryttmästare (majorskursen)	32 000: —	
Ridutbildning för subalterner och underofficerare m. fl.	22 370: —	
Militärförvaltningskurser	11 140: —	
Kurser för utbildning i vapen- och ammunitionsvård	11 500: —	
Gymnastiklärarekurser vid gymnastiska centralinstitutet	34 000: —	
Lärares och elevers resor till och från de fasta undervisningsverken	9 000: —	
Stabskursen för underofficerare vid fortifikationen	1 500: —	
Högre underofficersskolor	59 000: —	
Underofficersutbildningen	46 000: —	
Sjukvårds- och hovslagareutbildningen	14 520: —	
Gottgörelse för utarbetande av läroböcker, inköp av facklitteratur och läroböcker	10 000: —	
Artilleristabens och artilleritruppförbandens fackbibliotek	1 300: —	
Skidutbildnings-, signalerings- m. fl. utbildningskurser för officerare och underofficerare ävensom för oförutsedda utbildningskostnader m. m.	9 000: —	
Av förestående, för helt år beräknade belopp tillhopa kronor	277 780: —	
beräknas för tiden 1 januari—30 juni 1923 hälften eller kronor	— —	138 890 —
Summa kronor	— —	346 736 96

Bil. nr 4.

Beräkning

av statsanslaget till skrivmaterialier, expenser, bränsle, lyse m. m. för tiden 1 januari—
30 juni 1923.

I. Skrivmaterialier, expenser, bränsle, lyse m. m. vid:	Kronor.	Summa kronor.
Departementet 35 000 — Arméförvaltningen 41 972 — Generalstaben 31 550 — Generalfälttygmästarens, inspektörens för artilleriet och artilleristabens expeditioner tillhopa 6 450 — Fortifikationens huvudstation 5 000 — Inspektörernas för infanteriet och militärläroverken expeditioner å 3 175 kronor, första, andra, tredje och sjätte arméfördel- ningarnas expeditioner å 4 601 kronor 25 öre, fjärde och femte arméfördelningarnas expeditioner å 2 447 kronor 50 öre, inspek- törernas för kavalleriet och trängen expeditioner å 2 900 kronor, allt i medeltal, samt kommandanternas i Boden, Stockholm och Karlsborg, militärbefälhavarens på Gottland, fortifikationsbefäl- havarnas i Karlsborg och i Boden expeditioner förslagsvis 10 652 resp. 715, 2 590, 3 050, 2 475 och 2 210 kronor 57 142 — Intendenturstaben 2 625 — Remonteringsstyrelsen 5 050 — Krigshögskolan samt artilleri- och ingenjörhögskolan å 6 525 i medeltal Intendenturförråden i Stockholm, Karlsborg och Boden å 4 141 kro- nor 66 öre i medeltal 12 425 — Garnisonssjukhusen i Stockholm och Boden 41 375 resp. 21 000 kronor För förhyrande av expeditionslokaler för landstormsexpeditionerna för Stockholms södra, västra och östra landstormsområden 1 000 — Till ökade telefonabonnemangskostnader vid vissa verk, staber och in- rättningar 6 650 —		280 289 —
II. Hyra, eldning, belysning och städning ävensom tele- fonabonnemang och vissa skrivmaterialier (pennor, bläck, läskapper och gummi m. m.) vid		
78 rullföringsexpeditioner	—	50 000 —
III. Oförutsedda expensbehov samt för centralupphandling (av papper, kuverter för rullföringsexpeditionerna m. m.).	—	26 425 —
Summa kronor	—	356 714 —

Beräkning
av statsanslaget till skrivmaterialier m. m. vid truppförbanden för tiden 1 januari—
30 juni 1923.

	Kronor.	Summa kronor.
I. Skrivmaterialier m. m.		
Infanteriet.		
21 regementen, vid vilka äro inrättade inskrivningsexpeditioner, å 2875 kronor i medeltal	60 375:—	
Södra skånska infanteriregementet	4 125:—	
Göta livgarde och Norrbottens regemente å 3 250 kronor i medeltal	6 500:—	
Karlskrona grenadjärregemente och Gottlands infanteriregemente å 2 500 kronor i medeltal	5 000:—	
Svea livgarde och Vaxholms grenadjärregemente å 2 250 kronor i medeltal	4 500:—	80 500—
Kavalleriet.		
6 fördelningskavalleriregementen å 2 156:25 kronor i medeltal	12 937:50	
Skånska dragonregementet	2 750:—	
Skånska husarregementet: expeditionerna vid huvudstationen i Helsingborg kr. 2 281:25		
d:o vid detachementet i Landskrona » 1 531:25		
d:o vid detachementet i Uppsala » 468:75	4 281:25	19 968 75
Artilleriet.		
4 fältartilleriregementen å 2 500 kronor i medeltal	10 000:—	
Vendes artilleriregemente	2 781:25	
Norrlands artilleriregemente: expeditionerna vid huvudstationen i Östersund kr. 2 125:—		
d:o vid detachementet i Boden » 1 437:50	3 562:50	
Gottlands artillerikår	1 406:25	
Bodens artilleriregemente	1 687:50	
Karlsborgs artillerikår	1 406:25	
Positionsartilleriregementet	2 125:—	
6 tygverkstäder å 300 kronor i medeltal	1 800:—	
Artilleriets skjutfält	1 187:50	25 956 25
Ingenjörtrupperna.		
Svea, Göta, Norrlands och Bodens ingenjörkårer samt Fälttelegrafkåren å 1,781:25 kronor i medeltal	8 906 25	
Transport	135 331 25	

	Kronor.	Summa kronor.
Transport	135 331 25	
Trängen.		
6 trängkårer à 1 375 kronor i medeltal	8 250 —	
Intendenturtrupperna.		
4 intendenturkompanier à 762 kronor 50 örei medeltal	3 050 —	
Infanteribrigadchefernas expeditioner.		
12 expeditioner à 200 kronor i medeltal	2 400 —	
Värnpliktiga studenter.		
19 formationer à 200 kronor i medeltal	3 800 —	152 831 25
II. Oförutsedda expensbehov samt för anskaffning av papper till redovisningsformulär m. m.	— —	43 100 —
Summa kronor		195 931 25

Beräkning
av statsanslaget till munderingsutrustning för tiden 1 januari—30 juni 1923.

		Kronor.
Fast anställt manskap.		
Truppförbanden.		
1 394 950 tjänstgöringsdagar à 0,50 krona	697 475:—	
Krigsskolan.		
730 tjänstgöringsdagar à 0,50 krona	365:—	697 840 —
Värnpliktiga (se bil. nr 2).		
3 094 466 tjänstgöringsdagar à 0,50 krona		1 547 233 —
Hästar (se bil. nr 10).		
Staber m. fl.		
28 236 underhållsdagar à 0,15 krona	4 235:40	
Infanteriet.		
145 133 underhållsdagar à 0,15 krona	21 769:95	
Kavalleriet.		
983 614 underhållsdagar à 0,15 krona	147 542:10	
Trängen.		
53 209 underhållsdagar à 0,15 krona	7 981:35	
Intendenturtrupperna.		
800 underhållsdagar à 0,15 krona	120:—	181 648 80
Summa kronor		2 426 721 80

Bil. nr 7.

Beräkning
av statsanslaget till kasernutredning, intendenturfordon m. m. för tiden
1 januari—30 juni 1923.

	Kronor.	Summa kronor.
I. Kasernutredning.		
Fast anställt manskap.		
1 395 680 tjänstgöringsdagar à 0,07 krona	97 697 60	
Värnpliktiga (se bil. nr 2).		
3 094 466 tjänstgöringsdagar à 0,07 krona	216 612 62	314 310 22
II. Förplägnadsutredning.		
Fast anställt manskap.		
1 395 680 tjänstgöringsdagar à 0,05 krona 69 784:—		
Värnpliktiga (se bil. nr 2).		
3 094 466 tjänstgöringsdagar à 0,05 krona 154 723:30	224 507 30	
Hästar vid staber m. fl. (se bil. nr 10).		
28 236 underhållsdagar à 0,01 krona 282:36		
Hästar vid infanteriet (se bil. nr 10).		
145 133 underhållsdagar à 0,01 krona 1 451:33		
Hästar vid kavalleriet (se bil. nr 10).		
983 614 underhållsdagar à 0,01 krona 9 836:14		
Hästar vid artilleriet (se bil. nr 10).		
513 800 underhållsdagar à 0,01 krona 5 138:—		
Hästar vid ingenjörtrupperna (se bil. nr 10).		
47 037 underhållsdagar à 0,01 krona 470:37		
Hästar vid trängen (se bil. nr 10).		
53 209 underhållsdagar à 0,01 krona 532:09		
Hästar vid intendenturtrupperna (se bil. nr 10).		
800 underhållsdagar à 0,01 krona 8:—	17 718 29	242 225 59
III. Intendenturfordon	— —	190 000 —
IV. Skidmateriel	— —	80 000 —
Summa kronor	— —	826 535 81

Beräkning
av statsanslaget till remontering för tiden 1 januari—30 juni 1923.

	Kronor.	Summa kronor.
Utgifter.		
Inköp av remonter.		
500 ersättningsremonter å 1 000 kronor	500 000 —	
Transport-, rese- och diverse kostnader.		
500 ersättningsremonter å 140 kronor	70 000 —	
Omkostnader vid depåerna.		
5 remontdepåer	12 500 —	
Å depå störtade remonter.		
10 remonter å 1 200 kronor	12 000 —	594 500 —
Summa kronor	— —	594 500 —
Inkomster.		
Ersättning för till tjänstehästar uttagna stamhästar.		
18 under tiden 1 januari—30 juni 1923 uttagna hästar å 1 500 kronor	— —	27 000 —
Återstod att av riksdagen beviljas kronor	— —	567 500 —

Bil. nr 9.

Beräkning
av underhållsdagar för stam- och lejda hästar, remonter m. fl. för tiden
1 januari—30 juni 1923.

				Under- hålle- dagar.	Summa underhålls- dagar.
A. Stamhästar.					
Staber m. fl.	108	stamhästar	i 181 dagar	19 548	1 718 414
Infanteriet	504 + 280 = 784	»	i 181 »	141 904	
Kavalleriet	5 336	»	i 181 »	965 816	
Artilleriet	2 800	»	i 181 »	506 800	
Ingenjörtrupperna	177	»	i 181 »	32 037	
Trängen	289	»	i 181 »	52 309	
B. Lejda hästar.					
Infanteriet				780	7 652
Kavalleriet				60	
Artilleriet				4 412	
Ingenjörtrupperna				2 400	
C. Ackordhästar.					
Infanteriet				820	17 708
Artilleriet				2 588	
Ingenjörtrupperna				12 600	
Trängen				900	
Intendenturtrupperna				800	
D. Remonter.					
Vid remontdepåerna	650 remonter i 181 dagar			117 650	1) 125 650
»	» 500 » i 16 »			8 000	
E. Egna tjänstehästar.					
Egna tjänstehästar, för vilka lönetillägg utgår med 250 kronor					
vid generalitetet	1 häst i 181 dagar			181	28 055
» generalstaben	45 hästar i 181 »			8 145	
» kommandantskapen	2 » i 181 »			362	
» infanteriet	9 » i 181 »			1 629	
» kavalleriet	98 » i 181 »			17 738	
Summa underhållsdagar				—	1 771 829

1) Endast vid beräkning av Titel VII Veterinärvård under sjukvårdsanslaget.

Beräkning
av statsanslaget till furagering för tiden 1 januari—30 juni 1923.

	Underhålls- dagar.	Summa underhålls- dagar.	Summa kronor.
Staber m. fl.			
108 stamhästar i 181 dagar	19 548	28 236	
48 egna tjänstehästar	8 688		
Truppförbanden.			
Infanteriet.			
784 stamhästar i 181 dagar	141 904	145 133	
Lejda hästar	780		
Ackordhästar	820		
Egna stamhästar	1 629		
Kavalleriet.			
5 336 stamhästar i 181 dagar	965 816	983 614	
Lejda hästar	60		
Egna stamhästar	17 738		
Artilleriet.			
2 800 stamhästar i 181 dagar	506 800	513 800	
Lejda hästar	4 412		
Ackordhästar	2 588		
Ingenjörtrupperna.			
177 stamhästar i 181 dagar	32 037	47 037	
Lejda hästar	2 400		
Ackordhästar	12 600		
Trängen.			
289 stamhästar i 181 dagar	52 309	53 209	
Ackordhästar	900		
Intendenturtrupperna.			
Ackordhästar	800	1 743 593	
Summa underhållsdagar å 1 krona 30 öre	—	1 771 829	2 303 377 70
Remontdepåerna.			
500 remonter å 309 kronor för hela den tid (200 dagar under första och 244 dagar under andra året), då de äro uppställda i depå. För tiden 1 januari—30 juni 1923, varunder remonterna äro uppställda i depå under 16 dagar, beräknas alltså $(16 \times 500 \times 309)$. . .	—	—	5 567 57
444	—	—	
Summa kronor	—	—	2 308 945 27

Bil. nr 11.

Beräkning

av statsanslaget till truppförbandens övningar för tiden 1 januari—30 juni 1923.

	Beräknad kostnad i kronor per lej- ningsdag.	Lejda hästar i dagar.	Ackord- hästar i dagar.	Kronor.	Summa kronor.
I. Hästlega.					
Infanteriet.					
28 infanteriregementen	6 —	780	—	4 680 —	7 140 —
28 " " " "	3 —	—	820	2 460 —	
Kavalleriet.					
8 kavalleriregementen	6 —	60	—	360 —	360 —
Artilleriet.					
10 artilleritruppförband m. fl.	6 —	4 412	—	26 472 —	35 530 —
10 " " " "	3 50	—	2 588	9 058 —	
Ingenjörtrupperna.					
5 ingenjörtruppförband	6 —	2 400	—	14 400 —	46 091 —
5 " " " "	*) —	—	12 600	31 691 —	
Trängen.					
6 trängkårer	2 50	—	900	— —	2 250 —
Intendenturtrupperna					
	2 50	—	800	— —	2 000 —
Gottgörelse för hästlega enligt särskild föreskrift, förslagsvis	— —	— —	— —	— —	5 000 —
Säger för hästlega	— —	— —	— —	— —	98 371 —
II. Befälsövningar				— —	67 100 —
III. Vinterövningar				— —	300 000 —
IV. Truppförbandens övriga övningar vid:					
artilleriet				29 000 —	
fortifikationen				73 850 —	
Övriga truppslag ävensom för samtliga truppslag gemensamma kost- nader				133 000 —	235 850 —
Summa kronor				— —	701 321 —

*) Omkring 2,52 kronor per lejningsdag.

Beräkning

av statsanslaget till sjuk- och veterinärvård m. m. för tiden 1 januari—30 juni 1923.

	Kronor.		Kronor.		Summa kronor.	
I. Sjukvård i allmänhet.						
Fast anställt manskap.						
1 395 680 tjänstgöringsdagar à 0,035 krona	—	—	48 848	80		
Värnpliktiga (se bil. nr 2).						
3 094 466 tjänstgöringsdagar à 0,035 krona	—	—	108 306	31	157 155	11
II. Sanatorievård åt personal vid armén .	—	—	—	—	50 000	—
III. Tandvård	—	—	—	—	15 500	—
IV. Ögonsjukvård och annan specialsjukvård .	—	—	—	—	17 000	—
V. Läkarevård m. m. enligt § 23 i officersav- löningsreglementet	—	—	—	—	25 000	—
VI. Underhåll och sjukvårdsmateriel m. m. vid garnisonssjukhusen i:						
Stockholm	—	—	18 950	—		
Karlsborg	—	—	6 775	—		
Boden	—	—	7 550	—	33 275	—
VII. Veterinärvård.						
Staber m. fl. (se bil. nr 10).						
28 236 underhållsdagar à 0,048 krona	—	—	1 355	33		
Truppförbanden (se bil. nr 10).						
Infanteriet.						
145 133 underhållsdagar à 0,048 krona	6 966	38				
Kavalleriet.						
983 614 underhållsdagar à 0,048 krona	47 213	47				
Artilleriet.						
513 800 underhållsdagar à 0,048 krona	24 662	40				
Ingenjörtrupperna.						
47 037 underhållsdagar à 0,048 krona	2 257	78				
Trängen.						
53 209 underhållsdagar à 0,048 krona	2 554	03				
Intendenturtrupperna.						
800 underhållsdagar à 0,048 krona	38	40	83 692	46		
Remontdepåerna (se bil. nr 9).						
650 föregående årets ersättningsremonter för tiden 1 januari—30 juni, 181 dagar, 650 × 181 dagar eller i 117 650 underhållsdagar à 0,048 krona	5 647	20				
500 nyinköpta ersättningsremonter för tiden 15—30 juni, 16 dagar, 500 × 16 dagar eller i 8 000 under- hållsdagar à 0,048 krona	384	—	6 031	20	91 078	99
Summa kronor	—	—	—	—	389 009	10

Bil. nr 13.

Beräkning

av tjänstgöringsdagar för värnpliktiga m. fl. vid marinen för tiden 1 januari—30 juni 1923.

Kategori värnpliktiga m. fl.	Beräknat antal tjänst- göringsdagar.
	1:a halvåret.
Flottans värnpliktiga	353,717
Kustartilleriets värnpliktiga	164,500
Sjökadetter	13,575
Kadetter, kustartilleriet	3,016
Mariningenjöraspiranter	120
Mariningenjörselever	180
Marinintendentsaspiranter	1,086
Marinintendents elever	1,448
Reservofficersaspiranter, kustartilleriet	1,620
Summa antal tjänstgöringsdagar	539,262

För de värnpliktiga äro tjänstgöringsdagarna beräknade enligt följande grunder:

a) *Flottan.*

Värnpliktskategori.	Antal värn- pliktiga, som inskrivas.	Antal värn- pliktiga, som beräknas fullgöra tjänstgöring.	Antal dagar per man.	Summa antal dagar.
330 dagars tjänstgöring.				
<i>Allmän tjänst.</i>				
Sjökaptener, styrmän, maskinister	—	20 ¹⁾	147	2,940
<i>Sjötjänst.</i>				
Flygare	6	5	179	895
<i>Stationstjänst.</i>				
Studenter (ingenjörer)	10	9	147	1,323
» (intendenter)	12	11	147	1,617
» (läkare)	15	13	151	1,963
255 dagars tjänstgöring i en följd.				
<i>Allmän tjänst.</i>	—	1,200 ¹⁾	181	217,200
Transport	—	—	—	225,938

¹⁾ Anm. Antalet i allmän tjänst inskrivna är icke till siffran bestämt, vadan här upptagits medeltalet av det ungefärliga antal värnpliktiga, som under de senaste åren beräknas hava fullgjort dylik tjänstgöring.

Värnpliktskategori.	Antal värn- pliktiga, som inskrivas.	Antal värn- pliktiga, som beräknas fullgöra tjänstgöring.	Antal dagar per man.	Summa antal dagar.
Transport	—	—	—	225,938
225 dagars tjänstgöring i en följd.				
Allmän tjänst	—	300 ¹⁾	106	31,800
Sjötjänst	460	414	113	46,782
Stationstjänst	220	198	46	9,108
165 dagars tjänstgöring i en följd.				
Allmän tjänst	—	80 ¹⁾	83	6,640
Stationstjänst	448	403	83	33,449
Säger för flottan	—	—	—	353,717

¹⁾ Anm. Antalet i allmän tjänst inskrivna är icke till siffran bestämt, vadan här upptagits medeltalet av det ungefärliga antal värnpliktiga, som under de senaste åren beräknas hava fullgjort dylik tjänstgöring.

b) Kustartilleriet.

Värnpliktskategori.	Antal värn- pliktiga, som inskrivas.	Antal värn- pliktiga, som beräknas fullgöra tjänstgöring.	Antal dagar per man.	Summa antal dagar.
Vapenföra.				
Studenter och likställda	{ 28	25	111	2,775
	{ 28	25	2	50
Maskinavdelningen	{ 54	49	160	7,840
	{ 109	98	53	5,194
Övriga	{ 270	243	160	38,880
	{ 968	871	99	86,229
Icke vapenföra	165	148	159	23,532
Säger för kustartilleriet	—	—	—	164,500

Bil. nr 14.

Beräkning
av ordinarie förslagsanslaget till penningbidrag och penningtillskott för tiden
1 januari—30 juni 1923.

Kategori värnpliktiga m. fl.	Beräknat antal tjänst- göringsdagar för värn- pliktiga m. fl., som uppbära penningbidrag.	Beräknat antal tjänst- göringsdagar för dem, som uppbära penning- tillskott.
Flottans värnpliktiga	353,717	7,400
Kustartilleriets värnpliktiga	164,500	—
Sjökadetter	13,575	9,050
Kadetter, kustartilleriet	3,016	1,448
Mariningenjöraspiranter	120	120
Mariningenjörselever	180	—
Marinintendentsaspiranter	1,086	1,086
Marinintendents elever	1,448	—
Reservofficersaspiranter, kustartilleriet	1,620	1,620
	539,262	20,724

Penningbidrag 1:a halvåret: $539,262 \times 0,50$ kronor = 269,631 kronor.
 Penningtillskott 1:a " $20,724 \times 0,25$ " = 5,181 "

Summa 274,812 kronor

Sammanställning

av anslagen under riksstatens fjärde huvudtitel
för tiden 1 januari—30 juni 1923.

		Ordinarie anslag.	Extra anslag.
		Kronor.	Kronor.
I. Departementet.			
1	Departementschefen	12,000	—
2	Departementet, <i>förslagsanslag</i>	151,750	—
	Säger för departementet	163,750	
II. Lantförsvaret.			
A. Avlöning, rekrytering, resekostnader m. m.			
1	Arméförvaltningen, <i>förslagsanslag</i>	276,068	—
2	Arméförvaltningens verksamhet, <i>förslagsanslag</i> , högst	—	23,800
3	Avlöning till personal vid staber och truppförband m. fl., <i>förslagsanslag</i>	19,780,000	—
4	Inkvarteringsordnande i Stockholm, <i>reservationsanslag</i>	—	—
5	Ökade arvoden åt lärarpersonalen vid skjutskolan för infanteriet och kavalleriet, <i>förslagsanslag</i> , högst	—	2,150
6	Dagavlöningsstillägg åt indelt manskap, <i>förslagsanslag</i>	—	57,500
7	Mötesbidrag, <i>förslagsanslag</i>	—	10,000
8	Rekryteringskostnader, <i>reservationsanslag</i>	195,000	—
9	Arméns reservstater, <i>förslagsanslag</i>	268,650	—
10	Arméns personal över stat, <i>förslagsanslag</i>	120,000	—
11	Rese- och traktamentspenningar, <i>förslagsanslag</i>	180,000	—
12	Höjning av dagtraktamenten, <i>förslagsanslag</i>	—	275,000
13	Rese- och traktamentskostnader m. m. för hästuttagningsnämndernas ordförande, <i>förslagsanslag</i>	50,000	—
14	Flyttningersättning, <i>förslagsanslag</i>	115,000	—
15	Resestipendier, <i>reservationsanslag</i>	—	—
	Säger för avlöning, rekrytering, resekostnader m. m.	20,984,718	368,450

		Ordinarie anslag.	Extra anslag.
		Kronor.	Kronor.
B. De värnpliktigas avlöning, inskrivning och redovisning.			
1	Penningbidrag och penningtillskott, <i>förslagsanslag</i>	1,553,321	—
2	Understöd åt vissa värnpliktigas familjer, <i>förslagsanslag</i>	186,000	—
3	Inskrivnings-, mönstrings- och färdkostnader m. m., <i>förslagsanslag</i>	262,650	—
	Säger för de värnpliktigas avlöning, inskrivning och redovisning	2,001,971	—
C. Undervisning, understöd, expenser m. m.			
1	Undervisnings- och gymnastikmateriel samt undervisnings- anstalter och utbildningskurser, <i>reservationsanslag</i>	346,737	—
2	Vissa kostnader för krigsskolans verksamhet, <i>förslagsanslag</i> , högst	—	27,500
3	Studiestipendier, <i>reservationsanslag</i>	2,250	—
4	Understöd åt föreningar och till skrifers utgivande, <i>reservationsanslag</i>	12,000	—
5	Skrivmaterialier, expenser, bränsle, lyse m. m., <i>reservationsanslag</i>	356,714	—
6	Skrivmaterialier m. m. vid truppförbanden, <i>reservationsanslag</i>	195,932	—
7	Tryckningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	190,000	—
8	Vissa arbeten & mobiliseringsverket, <i>reservationsanslag</i>	—	17,500
9	Fortsatt utgivande av generalstabens översiktskarta över Sverige, <i>reservationsanslag</i>	—	7,000
	Säger för undervisning, understöd, expenser m. m.	1,103,633	52,000
D. Förplägnad, intendenturmateriel. remontering, övningar m. m.			
1	Mathållning, <i>förslagsanslag</i>	4,041,132	—
2	Munderingsutrustning, <i>reservationsanslag</i>	2,426,722	—
3	Kasernutredning, intendenturfordon m. m., <i>reservationsanslag</i>	826,536	—
4	Inventarier i Södermanlands regementes kasernetablissemang, <i>reservationsanslag</i>	—	30,900
5	Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt vid truppför- banden, <i>reservationsanslag</i>	2,650,000	—
6	Remontering, <i>reservationsanslag</i>	567,500	—
7	Furagering, <i>förslagsanslag</i>	2,308,946	—
8	Drift och underhåll av personautomobiler, <i>förslagsanslag</i>	—	34,500
9	Truppförbandens övningar, <i>reservationsanslag</i>	701,321	—
	Transport	13,522,157	64,500

		Ordinarie anslag.	Extra anslag.
		Kronor.	Kronor.
	Transport	13,522,157	64,500
10	Vinterrekrytskola vid Södra skånska infanteriregementet, <i>förlagsanslag</i>	—	20,000
11	Sjötransportmateriel för Karlskrona och Vaxholms grenadjärregementens övningar, <i>förlagsanslag</i> , högst	—	33,000
12	Fält- och fälttjänstövningar, <i>reservationsanslag</i>	100,000	—
13	Flygövningar, <i>reservationsanslag</i>	—	230,450
14	Förtäning av kokvagnskittlar, <i>reservationsanslag</i>	—	74,000
	Säger för förplägnad, intendenturmateriel, remontering, övningar m. m.	13,622,157	421,950
E. Sjukvård m. m.			
1	Sjuk- och veterinärvård m. m., <i>reservationsanslag</i>	389,010	—
2	Arméns bakteriologiska laboratorium, <i>förlagsanslag</i>	—	4,000
3	Nytt sjukhus för Upplands artilleriregemente, <i>reservationsanslag</i>	—	87,500
4	Om- och tillbyggnad av garnisonssjukhuset i Boden, <i>reservationsanslag</i>	—	175,000
5	Frivilliga sjukvårdsväsendet i krig, <i>reservationsanslag</i>	—	12,500
	Säger för sjukvård m. m.	389,010	279,000
F. Vapen och ammunition.			
1	Vapen och ammunition m. m., <i>reservationsanslag</i>	3,200,000	—
2	Fortsatt anskaffning av handvapen och kulsprutemateriel, <i>reservationsanslag</i>	—	550,000
3	Anskaffning av gasskydd, <i>reservationsanslag</i>	—	150,000
	Säger för vapen och ammunition	3,200,000	700,000
G. Byggnader och ingenjörmateriel.			
1	Byggnader, övningsfält och skjutbanor, <i>reservationsanslag</i>	2,088,000	—
2	Underhåll av maskinella anordningar vid vätgasverket i Boden, <i>reservationsanslag</i>	—	2,100
3	Elektrifiering av Vendes artilleriregementes kasernetablissemang, <i>reservationsanslag</i>	—	50,000
4	Ingenjörmateriel utom flygmateriel, <i>reservationsanslag</i>	86,600	—
5	Underhåll av flygmaterielen, <i>reservationsanslag</i>	—	268,750
6	Förlag av materialier för flygplantillverkning, <i>reservationsanslag</i>	—	15,000
	Säger för byggnader och ingenjörmateriel	2,174,600	335,850

		Ordinarie anslag.	Extra anslag.
		Kronor.	Kronor.
H. Diverse.			
1	Ersättning för rustning och rotering, <i>förslagsanslag</i>	—	—
2	Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>	307,500	—
3	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, <i>förslagsanslag</i>	100,000	—
4	Semester åt vid lantförsvaret anställda arbetare, <i>förslagsanslag</i>	—	40,000
Säger för diverse		407,500	40,000
Säger för lantförsvaret		43,883,589	2,197,250
III. Sjöförsvaret.			
A. Avlöning, rekrytering, resekostnader m. m.			
1	Marinförvaltningen, <i>förslagsanslag</i>	111,335	—
2	Marinförvaltningens verksamhet, <i>förslagsanslag</i> , högst	—	32,500
3	Avlöning till personal vid kårer och stater m. m., <i>förslagsanslag</i>	8,057,500	—
4	Extra biträden å flottans stationer och inom kustfästningarna, <i>förslagsanslag</i> , högst	—	40,000
5	Extra lönetillägg, <i>förslagsanslag</i>	—	100
6	Personliga lönetillägg, <i>förslagsanslag</i>	—	1,500
7	Rekryteringskostnader, <i>förslagsanslag</i>	66,400	—
8	Marinens reservstat, <i>förslagsanslag</i>	19,555	—
9	Marinens reservpersonal, <i>förslagsanslag</i>	54,182	—
10	Rese- och traktamentspenningar, <i>förslagsanslag</i>	50,000	—
11	Höjning av dagtraktamenten, <i>förslagsanslag</i>	—	15,000
12	Flyttningsersättning, <i>förslagsanslag</i>	12,500	—
13	Resestipendier, <i>reservationsanslag</i>	—	—
Säger för avlöning, rekrytering, resekostnader m. m.		8,371,472	89,100
B. De värnpliktigas avlöning, inskrivning och redovisning.			
1	Penningbidrag och penningtillskott, <i>förslagsanslag</i>	274,800	—
2	Understöd åt vissa värnpliktigas familjer, <i>förslagsanslag</i>	10,000	—
3	Inskrivnings-, mönstrings- och färdkostnader m. m., <i>förslagsanslag</i>	37,500	—
Säger för de värnpliktigas avlöning, inskrivning och redovisning		322,300	—

		Ordinarie anslag.	Extra anslag.
		Kronor.	Kronor.
C. Undervisning, understöd och expenser m. m.			
1	Undervisningsmateriel samt undervisningsanstalter m. m., <i>reservationsanslag</i>	9,410	—
2	Understöd åt föreningar, <i>reservationsanslag</i>	10,775	—
3	Skrivmaterialier och expenser m. m., <i>förslagsanslag</i>	212,000	—
4	Tryckningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	40,354	—
5	Biblioteksverksamheten för underbefäl och manskap vid marinen, <i>reservationsanslag</i> ...	—	4,100
6	Fackutbildningskurs för marinläkarstipendiater över stat och värnpliktiga läkare vid marinen, <i>förslagsanslag</i> , högst	—	2,500
	Säger för undervisning, understöd och expenser m. m.	272,539	6,600
D. Förplägnad, beklädnad m. m.			
1	Förplägnad, <i>förslagsanslag</i>	1,777,200	—
2	Beklädnad, <i>reservationsanslag</i>	931,100	—
3	Kasern- och förplägnadsutredning samt sängservis m. m., <i>reservationsanslag</i>	107,400	—
4	Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt m. m., <i>förslags- anslag</i>	577,600	—
	Säger för förplägnad, beklädnad m. m.	3,393,300	—
E. Övningar.			
1	Flottans krigsberedskap och övningar, <i>reservationsanslag</i>	2,118,150	—
2	Kustartilleriets krigsberedskap och övningar, <i>reservations- anslag</i>	207,700	—
3	Krigsövningar vid kustfästningarna, <i>reservationsanslag</i>	6,700	—
4	Lega och furagering m. m. för hästar vid kustartilleriet, <i>förslagsanslag</i> , högst	—	25,000
	Säger för övningar	2,332,550	25,000
F. Sjukvård.			
1	Sjukvård för marinen, <i>förslagsanslag</i>	60,000	—
	Säger för sjukvård	60,000	—
G. Flytande materiel och byggnader.			
1	Flottans nybyggnad och underhåll, <i>reservationsanslag</i>	2,884,700	—
2	Befästningar, kustartilleriets kaserner, m. m., <i>reservations- anslag</i>	300,000	—
	Transport	3,184,700	—

		Ordinarie anslag.	Extra anslag.
		Kronor.	Kronor.
	Transport	3,184,700	—
3	Kustartilleriets materiel m. m., <i>reservationsanslag</i>	302,000	—
4	Elektriska anläggningar inom Vaxholms fästning och på Rindön, <i>reservationsanslag</i>	—	75,000
	Säger för flytande materiel och byggnader	3,486,700	75,000
H. Artilleri-, min-, torped-, gnist-, flyg- och annan teknisk materiel.			
1	Skjut- och materielförsök samt inskjutning av kanoner, <i>re- servationsanslag</i>	25,000	—
2	Jagares förseende med luftkanoner, <i>reservationsanslag</i>	—	18,750
3	Förbättrad projektilutredning för luftkanoner, <i>reservations- anslag</i>	—	16,625
4	Ersättande av förbrukade brisansrör, <i>reservationsanslag</i>	—	7,500
5	Lyspistoler för kustfästningarna, <i>reservationsanslag</i>	—	4,375
6	Revidering av kustfästningarnas äldre krut m. m., <i>reservations- anslag</i>	—	12,500
7	Minmateriel för flottan, <i>reservationsanslag</i>	—	65,000
8	Minsvep för kustfästningarna, <i>reservationsanslag</i>	—	14,000
9	Elektrisk kabel för Vaxholms fästning, <i>reservationsanslag</i>	—	24,000
10	Prövning och undersökning av brisanta sprängämnen, <i>reser- vationsanslag</i>	—	12,500
11	Anskaffning av torpeder, <i>reservationsanslag</i>	—	296,000
12	Modernisering av flottans radiostationer, <i>reservationsanslag</i>	—	42,500
13	Underhåll av flygmaterielen, <i>reservationsanslag</i>	—	160,000
14	Anskaffning av chifferapparater m. m., <i>reservationsanslag</i>	—	11,250
15	Försök med teknisk materiel, <i>reservationsanslag</i>	—	50,000
	Säger för artilleri-, min-, torped-, gnist-, flyg- och annan teknisk materiel	25,000	735,000
I. Diverse.			
1	Utgivande av läroböcker, beskrivningar, reglementen och instruktioner m. m., <i>förslagsanslag</i>	8,000	—
2	Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>	42,500	—
3	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, <i>förslags- anslag</i>	32,500	—
	Transport	83,000	—

		Ordinarie anslag.	Extra anslag.
		Kronor.	Kronor.
	Transport	83,000	—
4	Ersättning för rustning och rotering, <i>förslagsanslag</i>	—	—
5	Semester åt vid sjöförsvaret anställda arbetare, <i>förslagsanslag</i>	—	41,000
6	Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen, <i>förslagsanslag</i>	—	22,000
	Säger för diverse	83,000	63,000
J. Sjökarteverket.			
1	Avlöning till sjökarteverkets civila personal	51,350	—
2	Ålderstillägg åt sjökarteverkets civila personal, <i>förslagsanslag</i>	3,500	—
3	Omkostnader för sjömätning sväsendet, <i>reservationsanslag</i>	24,500	—
4	Utförande av sjömätningar, <i>reservationsanslag</i>	—	91,700
5	Omkostnader för kontroll- och undersöknings sväsendet, <i>reservationsanslag</i>	9,500	—
6	Tidskriften »Underrättelser för sjöfarande», <i>reservationsanslag</i>	—	19,000
	Säger för sjökarteverket	88,850	110,700
	Säger för sjöförsvaret	18,485,711	1,104,400
IV. Gemensamt anslag.			
1	Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst	—	7,500,000
	Säger för gemensamt anslag	—	7,500,000
	Summa	62,483,050	10,801,650

Redogörelse för flottans verksamhet under år 1921.

(Utarbetad i sjöförsvarets kommandoexpedition.)

Omfattningen av flottans rustningar under år 1921.

Av den redogörelse för flottans verksamhet under år 1920, som omnämnes i statsverkspropositionen till 1921 års riksdag, framgår, att följande fartyg voro rustade vid årsskiftet 1920—21, nämligen:

2 1:a klass pansarbåtar, 1 pansarkryssare, 1 torpedkryssare, 2 jagare, 8 torpedbåtar, ett antal u-båtar, 2 kanonbåtar, 2 kanonbåtar (depåfartyg), 4 vedettbåtar samt 1 logementsfartyg.

Ovannämnda fartyg höllos rustade under vintern 1921 till och med april månad samma år, då fartygens antal utökades för att därigenom bättre tillgodose flottans krigsberedskap och för att höja personalens sjömannaegenskaper, tjänsteduglighet och yrkesskicklighet. Den rustade delen av flottan bestod sålunda under sommaren 1921 av följande antal fartyg, nämligen:

3 1:a klass pansarbåtar, 1 torpedkryssare, 3 jagare, 12 torpedbåtar, 2 motortorpedbåtar, ett antal u-båtar, 1 depåfartyg för u-båtar, 4 kanonbåtar, 6 vedettbåtar, 1 logementsfartyg samt 3 segelfartyg.

I mitten av augusti månad avrustades en del av ovanstående fartyg.

I slutet av oktober samt under november rustades åter ett antal fartyg, varjämte utbyten av fartyg gjordes. Den rustade delen av flottan kom därigenom att i slutet av år 1921 utgöras av:

2 1:a klass pansarbåtar, 1 pansarkryssare, 1 minfartyg, 1 torpedkryssare, 2 jagare, 8 torpedbåtar, ett antal u-båtar, 2 kanonbåtar, 1 kanonbåt (depåfartyg), 6 vedettbåtar samt 1 logementsfartyg.

Under största delen av året hava flygstationer varit anordnade dels i Stockholm, dels i Karlskrona samt dels i Göteborg.

Under sommarmånaderna har ett antal fartyg varit rustade för bedrivande av sjömätningar längs rikets kuster samt för arbeten med militärleder.

Allmän översikt av flottans verksamhet under år 1921.

Kustflottans fartyg hava under vintermånaderna till största delen utfört övningar stillaliggande med huvudsaklig förläggning till Karlskrona. Under sommarmånaderna hava fartygen i likhet med föregående år bedrivit övningar under gång till sjöss, företrädesvis i Östersjön.

Pansarbåten Dristigheten har dock under juni och juli månader för

övning av sjökadetter besökt en del utländska hamnar bl. a. Lissabon och Bordeaux.

Pansarkryssaren Fylgia återkom i april månad från sin i november månad 1920 påbörjade expedition till Medelhavet. Expeditionens ändamål var, dels att bibringa den ombord kommenderade personalen, varibland funnos sjökadetter och skeppsgossar, ökade sjömannaegenskaper och yrkesfärdighet, dels ock att inom de länder, som besöktes, öka kännedomen om och intresset för vårt land och dess näringsliv och härigenom lämna stöd åt rikets därvarande representanter, stärka svenska undersåtars ställning och främja de svenska handelsförbindelserna. Expeditioner till avlägsnare farvatten utgöra dessutom ett viktigt medel för underlättande av rekrytering av flottans personal.

I slutet av oktober utgick pansarkryssaren Fylgia ånyo på expedition till avlägsnare farvatten. Ändamålet med expeditionen är detsamma som angivits här ovan. Expeditionen har denna gång utsträckts ända till Ostindien, varvid vägen tages genom Suez-kanalen. Hamnarna hava bestämts i samråd med utrikesdepartementet och kommerskollegium.

Pansarkryssaren har på sin färd till Malaga överbringat stoftet av den i Sverige avlidne spanske ministern d:r Mitjana.

Sjökadetterna hava under sommaren varit embarkerade å pansarbåten Dristigheten, varvid de sålunda deltagit i sagda fartygs färd till utrikes hamnar. Under hösten hava sjökadetterna förlagts till tre kanonbåtar, vilka uppehållit sig såväl på västkusten som på ostkusten.

I likhet med föregående år hava skeppsgossarnas sommarövningar huvudsakligast varit förlagda till de seglande fartygen. Dessa hava uppehållit sig såväl å ostkusten som i Öresund, varvid besök gjorts i Köpenhamn, Sassnitz och Rönne.

I avsikt att öka rekryteringen till skeppsgossekåren samt sprida kännedom och intresse för sagda kår har under sommaren för första gången anordnats en förberedande skeppsgosseexpedition. Ett stort antal gossar har utan kostnad för egen del och utan något anställningstvång fått medfölja densamma under c:a 3 veckors tid. Intresset för företaget har varit stort. Gossar, som hava håg för sjömansyrket och vilka önska att söka inträde i skeppsgossekåren, hava härigenom fått tillfälle att dessförinnan få en inblick i sjömanslivet. Expeditionen har utgjorts av en torpedbåt, ett logementsfartyg samt ett antal rodd- och segelbåtar.

Utom expeditioner och övningar, vilkas huvudsakliga ändamål varit att höja flottans krigsberedskap och öka personalens sjömannaegenskaper m. m., hava flottans fartyg därjämte utfört olika uppdrag. Kanonbåten Svensksund har varit på expedition från årets början till slutet av mars

i ändamål att tillhandagå Kungl. Maj:ts befallningshavande i Göteborgs och Bohus län samt Hallands län med det biträde, som kunde erfordras för upprätthållande av ordningen vid fiskeplatserna under pågående sillfiske samt att lämna fiskefartygen erforderlig handräckning beträffande bogsering, isbrytning, hjälp vid grundstötningar eller andra olycksfall, vård av och ilandförande från fiskefartygen av insjuknade fiskare m. m. ävensom att så långt sig göra läte söka förekomma att obehöriga personer idkade fiske inom sådant område, där fisket är utslutande förbehållet svenska uundersåtar, eller att utländska personer idkade jakt på sjöfågel inom svenskt sjöterritorium. Dessutom skulle Svensksund, om så bleve erforderligt, deltaga i minförstöningsarbeten.

I december 1921 utgick Svensksund ånyo på expedition med motsvarande uppdrag. Fartygschefen skall jämväl på lämpligt sätt verka för spridandet av kännedom bland fiskarbefolkningen om den av staten anordnade olycksfallsförsäkringen för fiskare.

Torpedbåten Plejad jämte 2 flygbåtar hava under sistlidne sommar stått till chefens för marinens flygväsande förfogande för rekognosering av norrlandskusten i flyghänseende.

Pansarbåten Drottning Victoria har överfört H. M. Konungen från Malmö till Köpenhamn och åter till Malmö.

Sedan svenska staten för bekämpande av boskapspest i Polen inköpt desinfektionsmedel och annan erforderlig materiel, avsedda att såsom gåva överlämnas till polska jordbruksministeriet, hava ifrågavarande varor transporterats till Danzig av kanonbåten Skuld.

För vrakundersökning vid Herthas flak har en torpedbåt stått till lotsstyrelsens förfogande.

Torpedbåtar hava vid olika tillfällen ställts till arméns förfogande i samband med dess övningar.

Oskadliggörande av drivande och ilandflutna minor.

Förekomsten av drivande och ilandflutna minor har avsevärt minskats mot föregående år såsom framgår av nedanstående tabell. Förstörelsearbetet har huvudsakligast verkställts av flottans fartyg.

Å västkusten har en torpedbåt varit rustad för minförstöring, varvid även kanonbåten Svensksund biträtt, där så lämpligen kunnat ske.

De i Stockholm stationerade vedettbåtarna hava utfört erforderliga minförstöningsarbeten i Östersjön, varjämte personal från kustartilleriet utfört enahanda arbete å Gottland.

Även under 1921 har från statens förråd kostnadsfritt utlånats gevär till handelsfartyg, som befara minuppfyllda farvatten, samt till

lotsverkets fyrskepp och tjänstefartyg. Sådan utlåning har även medgivits till lots- och fyrplatser, vilka äro utsatta för minfara.

I tidskriften »Underrättelser för sjöfarande» införas alltjämt meddelanden angående minfara.

Under året hava nedanstående minor blivit oskadliggjorda.

M å n a d	Norska gränsen — Fal- sterbo	Fal- sterbo— Finska gränsen	Gott- land och Öland	Summa	D ä r a v				
					tyska	engelska	ryska	ameri- kanska	övriga
Januari	5	2	2	9	—	—	—	—	9
Februari	3	3	5	11	—	—	—	—	11
Mars	6	—	—	6	—	—	—	—	6
April	3	3	1	7	—	—	—	—	7
Maj	1	6	2	9	—	—	—	—	9
Juni	2	1	2	5	—	—	—	—	5
Juli	2	—	1	3	—	—	—	—	3
Augusti	2	2	3	7	—	—	—	—	7
September	2	—	1	3	1	1	—	1	—
Oktober	5	—	4	9	3	1	—	2	3
November	3	7	9	19	18	—	1	—	—
December ¹⁾	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	34	24	30	88	22	2	1	3	60

¹⁾ Saknas uppgifter.

Övrig verksamhet, besök av utländska krigsfartyg m. m.

Ett antal officerare har under året tjänstgjort vid engelska, franska och italienska marinerna samt där genomgått olika skolor. Utrikes tjänstledighet för språkstudier har dessutom beviljats en del officerare.

Ett flertal ynglingar, som hava för avsikt att söka inträde i sjökrigsskolan, hava erhållit tillstånd att utan kostnad för statsverket medfölja vissa av flottans fartyg under sistlidne sommar.

Militärpedagogisk kurs har under hösten varit anordnad för officerare.

Utländska fartyg hava i stor utsträckning besökt våra hamnar. Sålunda har ex. amerikanska slagskeppet New Hampshire till Stockholm överfört stoftet av den i Washington avlidne svenske ministern Eken-gren, och har en engelsk eskader, bestående av lätta kryssare och jagare, besökt Stockholm och Göteborg.

Femte huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 7 januari 1922.

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, ÅKERMAN, LINDERS, SCHLYTER, ÖRNE.

Departementschefen, statsrådet LINDQVIST, anmäler de frågor, som tillhöra regleringen för tiden 1 januari—30 juni 1923 av utgifterna under riksstatens femte huvudtitel, omfattande anslagen till socialdepartementet, samt anför därvid följande:

A. Departementet.

1. Departementschefen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga
det *ordinarie* anslaget till departementschefen,
nu för år kronor 24,000,
med halva beloppet » 12,000.

[1.]

Departements-
chefen.
(Ordinarie
anslag.)

2. Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli.

Uti den avlöningsstat för socialdepartementet, som var gällande till och med utgången av år 1921, fanns en anslagspost å 38,100 kronor till amanuenser, extra biträden och vikariatsersättningar. Härav var ett belopp å omkring 6,000 kronor avsett för tillgodoseende av fattig-

[2.]

Departemen-
tets avdelning
av Kungl.
Maj:ts kansli.

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml. 1 häft. (Nr 1.)

2159 21 1

(Ordinarie
anslag.)

- [2.] vårdsbyråns behov att kunna anlita sakkunniga, speciellt i byggnadstekniska och hygieniska frågor (se propositionen till 1920 års riksdag nr 3 sid. 80). Ett för enahanda ändamål avsett belopp av ungefär samma storlek torde få anses ingå i anslagsposten »avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.» å 51,300 kronor uti den från och med år 1922 gällande avlöningsstaten.

Genom beslut den 14 januari 1921 har Kungl. Maj:t tillerkänt en såsom sakkunnigt biträde åt statens fattigvårdsinspektör i byggnadstekniska frågor tillkallad arkitekt dels från och med den 1 januari 1921 tillsvidare ett arvode å 5,000 kronor för år att utgå av ovannämnda post i 1921 års stat, dels ock för sistnämnda år därutöver ersättning med 5,000 kronor av femte huvudtitelns allmänna besparingar. Därefter har Kungl. Maj:t på min föredragning genom beslut den 25 november 1921 tillerkänt samma sakkunnige för år 1922, utöver förenämnda arvode å 5,000 kronor, ytterligare ersättning med 5,000 kronor att utgå av femte huvudtitelns reservationsanslag till extra utgifter. Härom finner jag anmälan böra göras till riksdagen genom omnämmande i statsverkspropositionen.

Den nu gällande avlöningsstaten för socialdepartementet slutar å ett belopp av 283,900 kronor, och är i anslutning härtill i 1922 års riksstat under rubriken departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli upptaget ett ordinarie förslagsanslag å nämnda belopp. Detta förslagsanslag torde för första halvåret 1923 böra upptagas till hälften av nuvarande beloppet eller sålunda till 141,950 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga
det *ordinarie* förslagsanslaget till *departementets av-*
delning av Kungl. Maj:ts kansli,
nu för år kronor 283,900,
med halva beloppet » 141,950.

3. Övergångsstat.

- [3.] Å ordinarie stat är för år 1922 uppfört ett förslagsanslag, högst, 10,400 kronor till övergångsstat för socialdepartementet.

Övergångs-
stat.
(Ordinarie
anslag.)

Denna övergångsstat beräknades upptaga 2 kanslisekreterare, vardera med en avlöning av 5,200 kronor, därav 2,500 kronor utgöra lön, 1,500 kronor tjänstgöringspenningar och 1,200 kronor provisoriskt

avlöningsstillägg. Ålderstillägg enligt berörda stat — 500 kronor efter 5 år och ytterligare 500 kronor efter 10 år — utgå av huvudtiteln's gemensamma anslag till ålderstillägg.

[3.]

Den ene av de två kanslisekreterarna har emellertid övergått å den nya ordinarie staten för socialdepartementet såsom andre kanslisekreterare vid sistnämnda stats ikraftträdande den 1 januari 1922. Den andre kvarstår å övergångsstaten och skall således jämlikt kungörelsen den 22 juni 1921 (sv. förf.-saml. nr 453) bibehållas vid samtliga enligt övergångsstaten utgående avlöningsförmåner jämte tillfällig löneförbättring.

Vid nu antydda förhållanden bör alltså övergångsstaten från och med år 1923 upptaga endast en kanslisekreterare med ovan angivna avlöning å tillhoppa 5,200 kronor förutom eventuella ålderstillägg. Anslaget till övergångsstat torde i anslutning härtill från och med sistnämnda tidpunkt böra beräknas till 5,200 kronor för år samt för första halvåret 1923 upptagas till 2,600 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga
det *ordinarie* förslagsanslaget, högst, till *övergångsstat*
för socialdepartementet,

nu för år kronor 10,400,
med ett belopp av » 2,600.

4. Departementets verksamhet.

Det för upprätthållande av departementets verksamhet på extra stat för år 1922 anvisade förslagsanslaget, högst, 13,700 kronor är avsett till arvoden åt en föredragande i bostadsärenden samt en amanuens och ett kvinnligt skrivbiträde åt denne.

[4.]

Departementets verksamhet.

Detta anslag, som sålunda uteslutande har karaktären av avlöningsanslag, torde för första halvåret 1923 böra upptagas med hälften av sitt nuvarande belopp.

(Extra anslag.)

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *upprätthållande av departementets verksamhet* på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 bevilja ett förslagsanslag, högst, kronor 6,850.

B. Sociala verk och inrättningar.

Riksförsäkringsanstalten.

1. Riksförsäkringsanstalten.

[5.]	Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
Riks- försäkrings- anstalten. (Ordinarie anslag.)	att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det ordinarie förslagsanslaget till riksförsäkringsanstalten, nu för år..... kronor 238,500, med halva beloppet » 119,250.

2. Upprätthållande av riksförsäkringsanstaltens verksamhet.

[6.]	För upprätthållande av riksförsäkringsanstaltens verksamhet har riksdagen, utöver anslaget å ordinarie stat, å extra stat för år 1922 anvisat ett förslagsanslag å 1,450,000 kronor.
Upprätt- hållande av riks- försäkrings- anstaltens verksamhet. (Extra anslag.)	Detta anslag har av riksdagen beräknats på följande sätt:
	avlöning till extra tjänstemän, amanuenser och andra extra biträden samt extra vaktmästare ävensom vikariatersättningar och ersättning till sakkunniga, personligt lönetillägg till överläkaren hos riksförsäkringsanstalten, professorn J. H. Åkerman m. m., förslagsvis..... kronor 770,250: —
	hyra, kostnad för uppvärmning, belysning och städning, resekostnads- och traktamentsersättningar, rätttegångskostnader, tryckningskostnader samt kostnader för prenumeration å tidningar och tidskrifter, för inköp av böcker och för annonsering, för anskaffning och underhåll av inventarier, för vakthållning nattetid inom ämbetsverkets lokaler m. m., förslagsvis » 345,550: —
	kostnad för ortsombuden samt för andra dylika kostnader, förslagsvis..... » 300,000: —
	kostnad för läkarundersökning och anskaffande av läkarbetyg, då sådant ej skall av arbetsgivare bekostas, samt för andra dylika kostnader, förslagsvis » 5,200: —
	omkostnader för förvaltningen av den i 19 § av lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete omförmålda fond, förslagsvis..... » 14,100: —
	omkostnader för handhavande av livförsäkring i samband med lån ur statens egnahemslånefond, förslagsvis » 14,900: —
	Summa kronor 1,450,000: —

(Se 1921 års statsverksproposition, femte huvudtiteln, punkt 6, proposition nr 161, riksdagens skrivelse nr 272. Jfr ock här nedan.)

I skrivelse den 19 augusti 1921 har riksförsäkringsanstalten framlagt förslag till extra stat för anstalten under första halvåret 1923.

Inledningsvis ifrågasätter anstalten en ändring i statens uppställning därhän, att sistnämnda anslagspost, avseende omkostnader för handhavande av den med statens egnahemslånerörelse förbundna livförsäkringen, avföres ur staten och fördelas å andra poster inom anslaget. Då den för ifrågavarande försäkringsverksamhet anställda personalen sysselsättes även för riksförsäkringsanstaltens övriga verksamhet, finner nämligen riksförsäkringsanstalten för sin del tillräckliga skäl ej föreligga, att denna anslagspost upptages särskilt. Riksförsäkringsanstalten erinrar härvid om, att förvaltningskostnaderna för såväl den av riksförsäkringsanstalten meddelade försäkringen för fiskare som — i motsats till vad tidigare varit fallet — handhavandet av ärenden rörande ersättning på grund av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, ingå i anstaltens övriga förvaltningskostnader.

Nu ifrågavarande anslagspost har beräknats på följande sätt:

hyra av ett rum jämte uppvärmning, belysning, städning och telefon, förslagsvis	kronor	1,400:—
arvode till en aktuarie, förslagsvis	»	6,048:—
arvode till en överläkare, förslagsvis	»	3,400:—
vikariatsersättning under semester för aktuarien samt ersättning till extra biträde m. m., förslagsvis	»	1,500:—
tryckningskostnader, skrivmaterialier, inventarier och diverse, förslagsvis	»	1,500:—
kostnad för läkarbetyg, förslagsvis	»	1,000:—
		Summa kronor 14,848:—

eller i avrundat tal 14,900 kronor.

Vid en fördelning av anslagspostens olika belopp å andra poster inom anslaget anser anstalten, att beloppet för hyra, uppvärmning etc., beräknad till 1,400 kronor, ävensom kostnaden för tryckning, skrivmaterialier, inventarier och diverse, beräknad till 1,500 kronor, helt kunna utgå, enär den i anslaget till riksförsäkringsanstaltens verksamhet upptagna posten av 345,550 kronor för hyra, uppvärmning, belysning och städning etc. i allt fall torde kunna minskas. Vidare finner anstalten arvodet till överläkaren, beräknat till 3,400 kronor, kunna nedsättas till förslagsvis 2,000 kronor.

I enlighet härmed skulle för första halvåret 1923 till respektive anslagsposter i den extra staten läggas följande belopp, nämligen: till posten avlöning till extra tjänstemän, amanuenser etc. kronor 4,774 ($\frac{6,048 + 2,000 + 1,500}{2}$) eller i avrundat tal kronor 4,800 samt till posten kostnad för läkarundersökning etc. kronor 500.

[6.]

Omkostnaderna för den med statens egnahemslånerörelse förbundna livförsäkringen.

[6.]
Departementa-
chefen.

De skäl, riksförsäkringsanstalten anfört för att icke vidare särskilt upptaga omkostnaderna för handhavande av den med statens egnahems-lånerörelse förbundna livförsäkringen, anser jag mig kunna godtaga. Mot anstaltens förslag till reducering av kostnadsbeloppen och deras uppdelning å andra anslagsposter finner jag intet vara att erinra.

Riksförsäkringsanstalten övergår därefter till behandling av de särskilda anslagsposterna inom den sålunda förslagsvis ändrade extra utgiftsstaten.

Anstalten erinrar då till en början därom, att anstalten enligt statsmakternas beslut med ingången av år 1922 har att själv övertaga samtliga de bestyr, postsparbanken förut utfört för anstaltens räkning. Rörande kostnaderna för dessa bestyr yttrar anstalten följande:

Postsparbanken hade för handläggning av dessa göromål under år 1920 utbetalt 88,859 kronor, inklusive dyrtidstillägg. Enligt av riksförsäkringsanstalten tidigare gjorda beräkningar skulle anstalten genom omläggningen tillskyndas en årlig ökad utgift av i runt tal 5,000 kronor. Med hänsyn till införandet av sju timmars daglig arbetstid samt sänkningen i den allmänna prisnivån hyste riksförsäkringsanstalten emellertid numera förhoppning, att ifrågavarande omläggning ej skulle behöva föranleda ökning av antalet befattningshavare hos anstalten eller höjning av anslagen för riksförsäkringsanstaltens omkostnader i övrigt.

Vidkommande posten till *extra tjänstemän, amanuenser etc.* meddelar anstalten, att i av anstalten i februari månad 1921 till finansdepartementets budgetbyrå överlämnade uppgifter avlöningarna till den icke ordinarie personalen hos anstalten beräknats för år 1922 — under förutsättning av bifall till Kungl. Maj:ts förslag rörande ny definitiv löne-reglering för befattningshavare vid statsdepartement och centrala ämbetsverk — komma att uppgå till 898,440 kronor, under det att denna anslagspost i statsverkspropositionen under berörda förutsättning beräknats till 871,500 kronor.

Vidare erinrar anstalten därom, att propositionen nr 161 till 1921 års riksdag angående anslag till riksförsäkringsanstalten innefattade, bland annat, förslag rörande överförande från extra stat till ordinarie stat av tre befattningar i dåvarande andra lönegraden och fem befattningar i dåvarande första lönegraden och att med hänsyn därtill föreslagits en minskning av ifrågavarande anslagspost å 871,500 kronor med i avrundat tal 54,600 kronor till 816,900 kronor. Med hänsyn till riksdagens beslut *dels* rörande uppförande å ordinarie stat av nämnda befattningar, *dels ock* rörande principerna för extra befattningshavares i statstjänst löneställning, varigenom dessa komme att intaga en lägre

sådan än den, från vilken Kungl. Maj:t utgått, reducerades berörda [6.] anslagspost av riksdagen till 770,250 kronor.

På grund av berörda omständigheter förklarar riksförsäkringsanstalten sig visserligen finna ifrågavarande anslagspost, även om hänsyn toges till vissa av anstalten föreslagna indragningar av tjänster — var till jag strax återkommer — väl knappt tillmätt, men anser sig anstalten i allt fall icke böra påyrka höjning därav.

För tiden januari—juni 1923 skulle sålunda för nu ifrågavarande ändamål böra beräknas 389,925 kronor, inklusive 4,800 kronor av omkostnaderna för ovannämnda livförsäkringsrörelse, eller i avrundat tal 390,000 kronor.

Riksförsäkringsanstalten förklarar sig härvid hava utgått från att hos anstalten under nämnda tid är erforderlig följande extra personal (oberäknat mera tillfälligt anställda, å extra stat icke särskilt upptagna befattningshavare såsom amanuenser, kontorsskrivare, extra läkare, extra vaktmästare samt kvinnliga extra biträden):

1	tjänsteman i dåvarande tredje lönegraden	(byråchef),
9	» » » andra »	(sekreterare, förste aktuari- förste byråingenjörer),
17	» » » första »	(notarier, aktuari- jörer),
3	biträdande läkare,	
1	materialförvaltare,	
8	kvinnliga biträden i dåvarande tredje lönegraden	(kassör, bokhållare),
32	» » » » andra »	
89	» » » » första »	
6	» » » » den nya kvinnliga biträdesgraden	(motsvarande av- delning C lönegrad 1 å ordinarie stat i avlönings- reglementet den 22 juni 1921),
2	vaktmästare.	

I förhållande till den för år 1921 fastställda extra staten innebär detta, framhåller riksförsäkringsanstalten, dels en minskning av tjänstemännen i den gamla andra lönegraden med fem samt i den gamla första lönegraden med sex, dels ock utbyte av sex kvinnliga biträden i nuvarande första lönegraden mot sex biträden i den nya kvinnliga biträdesgraden. Förutom av vissa tjänsters överförande till ordinarie stat föranledes, enligt riksförsäkringsanstalten, ifrågavarande minskning i tjänstemännens antal av sådan omläggning av arbetet inom anstalten, att tvenne befattningar i nuvarande andra lönegraden samt en befattning i nuvarande första lönegraden kunna ersättas med annan extra personal.

[6.] Vad beträffar personalen i dess helhet har anstalten beräknat, att densamma från att hava uppgått under år 1920 till högst 487 befattningshavare och den 31 oktober 1921 till 393, därav 34 ordinarie och 359 extra, skulle under loppet av år 1922 minskas till cirka 365, därav 41 ordinarie och cirka 325 extra.

Departements-
chefen.

Vid beräkning av nu ifrågavarande anslagspost synes mig anstalten hava sökt i möjlig mån ernå besparingar. Jag kan därför icke påyrka någon nedsättning av det föreslagna beloppet 390,000 kronor.

Ovanberörda för hyra m. m. uppförda anslagspost å 345,550 kronor har av riksdagen för år 1922 beräknats sålunda:

för hyra	kronor	148,550: —
» uppvärmning, belysning och städning	»	32,000: —
» resekostnads- och traktamentsersättning	»	15,000: —
» rättegångskostnader	»	500: —
» tryckningskostnader	»	70,000: —
» kostnader för prenumeration å tidningar och tidskrifter samt inköp av böcker och tidskrifter	»	9,500: —
» anskaffning och underhåll av inventarier	»	20,000: —
» skrivmaterialier	»	20,000: —
» vakthållning inom ämbetsverkets lokaler m. m.	»	30,000: —
Summa kronor		345,550: —

Å dessa anslagsposter torde enligt riksförsäkringsanstalten för år 1923 minskning kunna beräknas med 3,550 kronor å hyra och med 5,000 kronor å anskaffning och underhåll av inventarier. Ytterligare minskningar anser sig riksförsäkringsanstalten icke kunna föreslå, särskilt med hänsyn därtill att denna anslagspost för år 1922 av statsmakterna bestämts till belopp, som med 50,450 kronor understiger vad riksförsäkringsanstalten för ändamålet beräknat.

Anslagsposten för hyra m. m. skulle sålunda för tiden januari—juni 1923 beräknas på följande sätt:

för hyra	kronor	72,500: —
» uppvärmning, belysning och städning	»	16,000: —
» resekostnads- och traktamentsersättning	»	7,500: —
» rättegångskostnader	»	250: —
» tryckningskostnader	»	35,000: —
» kostnader för prenumeration å tidningar och tidskrifter samt inköp av böcker	»	4,750: —
» anskaffning och underhåll av inventarier	»	7,500: —
» skrivmaterialier	»	10,000: —
» telefoner och telegram, vakthållning nattetid inom ämbetsverkets lokaler, annonsering m. m.	»	15,000: —
Summa kronor		168,500: —

Anslaget för *kostnad för ortsombuden samt för andra dylika kostnader* anser anstalten böra upptagas med oförändrat belopp, eller med 150,000 kronor för nu ifrågavarande tid. [6.]

Till anslagsposten för *kostnad för läkarundersökning och anskaffande av läkarbetyg, då sådant ej skall av arbetsgivare bekostas, samt för andra dylika kostnader*, 5,200 kronor, skulle, såsom ovan nämnts, läggas 1,000 kronor för år av anslaget till egnahemslivförsäkringen. Härjämte föreslår emellertid anstalten, att denna post, som visat sig otillräcklig, skulle höjas med ytterligare 800 kronor och sålunda sluta å 7,000 kronor för år. Ifrågavarande post skulle alltså för tiden januari—juni 1923 beräknas till 3,500 kronor.

Posten *omkostnader för förvaltningen av den i 19 § av lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete omförmälda fond* anser anstalten böra beräknas till oförändrat belopp, eller 7,050 kronor för första halvåret 1923.

Efter samråd med riks-försäkringsanstalten finner jag beträffande anslagsposten för hyra m. m., att någon ytterligare nedsättning kan äga rum. Sålunda synes beloppet för hyra kunna nedsättas till 69,000 kronor, beloppet för uppvärmning m. m. till 14,000 kronor, beloppet för resekostnads- och traktamentsersättning till 6,000 kronor, beloppet för tryckningskostnader till 20,000 kronor, beloppet för inventarier till 5,000 kronor, beloppet för telefoner m. m. till 14,000 kronor, vadan hela anslagsposten bör upptagas till 143,000 kronor. Vad angår anstaltens beräkning av övriga nu ifrågavarande tre anslagsposter finner jag ej anledning till erinran. Departements-
chefen.

Enligt ovan angivna grunder torde anslaget till riks-försäkringsanstalten å extra stat för tiden januari—juni 1923 böra beräknas sålunda: Samman-
fattning.

avlöning till extra tjänstemän, amanuenser och andra extra biträden samt extra vaktmästare ävensom vikariatsersättningar och ersättning till sakkunniga, personligt lönetilllägg till överläkaren hos riks-försäkringsanstalten, professorn J. H. Åkerman, m. m., förslagsvis kronor 390,000: —
hyra, kostnad för uppvärmning, belysning och städning, resekostnads- och traktamentsersättningar, rättegångskostnader, tryckningskostnader, kostnader för prenumeration å tidningar och tidskrifter samt inköp av böcker, för anskaffning och underhåll av inventarier, för skrivmaterialier, för telefoner och telegram, vakthållning nattetid inom ämbetsverkets lokaler, annonsering m. m., förslagsvis » 143,000: —

[6.]	kostnad för ortsombuden samt för andra dylika kostnader, förslagsvis	»	150,000: —
	kostnad för läkarundersökning och anskaffande av läkarbetyg, då sådant ej skall av arbetsgivare bekostas, samt för andra dylika kostnader, förslagsvis	»	3,500: —
	omkostnader för förvaltningen av den i 19 § av lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete omförmälda fond, förslagsvis	»	7,050: —
			Summa kronor 693,550: —

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *upprätthållande av riks-försäkringsanstaltens verksamhet*, utöver anslaget å ordinarie stat, å *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag av kronor 693,550.

3. Kostnader enligt 19 och 37 §§ i lagen om försäkring för olycksfall i arbete.

[7.] Med bifall till Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning har 1918 års riksdag å riksstaten från och med år 1919 uppfört ett ordinarie förslagsanslag å 50,000 kronor för bestridande av kostnader enligt 19 och 37 §§ i lagen om försäkring för olycksfall i arbete.

Kostnader enligt 19 och 37 §§ i lagen om försäkring för olycksfall i arbete. (Ordinarie anslag.)

Ifrågavarande anslag avser *dels* medel, som skola av statsverket förskjutas i anledning av arbetsgivares försumlighet att på föreskrivet sätt erlagga honom påförda försäkringsavgifter, *dels* ock medel för statsverkets ersättande av den förlust, som uppkommer för riks-försäkringsanstalten därigenom, att av riks-försäkringsanstalten i arbetsgivarens ställe utgivna sjukpenningar och läkarvårdskostnader på grund av arbetsgivarens obestånd icke kunnat utfås.

Sedan avgifterna — på sätt stadgas i 1 § andra stycket och 4 § andra stycket av förordningen den 13 december 1918 med närmare bestämmelser om inbetalning och redovisning av avgifter för försäkringar i riks-försäkringsanstalten jämlikt lagen om försäkring för olycksfall i arbete (sv. förf-saml. nr 1018) — förskjutits av statsverket, har jämlikt samma förordning vederbörande länsstyrelse eller, i Stockholm, överståthållarämbetet att ombesörja indrivning av de oguldna avgifterna.

I en till socialdepartementet avgiven promemoria angående beräkning av ifrågavarande anslagsbehov för första halvåret 1923 framhåller riks-försäkringsanstalten, att de belopp, som enligt ovan nämnda lagrum förskjutas, sannolikt till stor del komma att återvinnas till statsverket.

[7.]

Huru stor utgift för nu ifrågavarande ändamål som kommer att årligen definitivt uppstå för statsverket, undandraget sig, enligt vad riks försäkringsanstalten uppgiver, dess bedömande. Att beloppet under nu rådande depressionstid kan förväntas bli större än under normala förhållanden, finner dock anstalten vara uppenbart.

Vid anslaget äskande hade riks försäkringsanstalten, under framhållande av beräkningens vansklighet, föreslagit, att anslaget skulle beräknas till ungefär 1 procent av den förmodade summan av försäkringsavgifterna till anstalten, omkring 4 $\frac{3}{4}$ miljoner kronor, eller — med hänsyn jämväl till kostnaderna enligt 37 § — till förslagsvis 50,000 kronor. Med erinran, att anslaget sedermera utgått med oförändrat belopp, anmäler anstalten, att anslaget för åren 1919 och 1920 visat sig otillräckligt. Under år 1919 hade sålunda, enligt vad riks försäkringsanstalten inhämtat, statsverket haft att förskjuta 5,191 kronor 59 öre och under år 1920 25,680 kronor 42 öre utöver anslagets belopp, och under år 1921 syntes dessa kostnader komma att ytterligare stegras. I detta sammanhang ansåge sig anstalten dock böra omnämna, att summan av försäkringsavgifterna till anstalten vida överstigit det beräknade beloppet och utgjorde år 1919 omkring 9 miljoner kronor och år 1920 omkring 10,5 miljoner kronor.

Under framhållande att man med hänsyn till nu rådande depressionstid torde få räkna med, att statens kostnader för ifrågavarande ändamål åtminstone under de närmaste åren komma att överstiga det för närvarande uppförda ordinarie anslagets belopp, föreslår riks försäkringsanstalten, att en höjning av anslaget skall äga rum. Till dess ytterligare erfarenhet vunnits, syntes anslaget lämpligen kunna bestämmas till förslagsvis 75,000 kronor för år eller till 37,500 kronor för halvåret 1 januari—30 juni 1923.

Mot vad riks försäkringsanstalten sålunda anfört finner jag icke an- Departements-
chefen.
ledning till erinran.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det
ordinarie förslagsanslaget till kostnader enligt 19 och
37 §§ i lagen om försäkring för olycksfall i arbete,
nu för år kronor 50,000,
till ett belopp av » 37,500.

4. Riksförsäkringsanstaltens dödsfallsersättningar i anledning av livförsäkring i samband med lån ur statens egnahemslånefond.

[8.]

Riksförsäkringsanstaltens dödsfallsersättningar i anledning av livförsäkring i samband med lån ur statens egnahemslånefond.

För år 1922 är å extra stat anvisat ett förslagsanslag av 20,000 kronor till riksförsäkringsanstaltens dödsfallsersättningar i anledning av livförsäkring i samband med lån ur statens egnahemslånefond.

I skrivelse den 22 augusti 1921 erinrar riksförsäkringsanstalten därom, att enligt § 13 i kungörelsen den 30 juni 1920 angående särskilda villkor och bestämmelser för dylik livförsäkring (sv. förf.-saml. nr 509), anstalten skall före den 1 december varje år till vederbörande låneförmedlare översända till utbetalning beslutade, förut icke levererade försäkringsbelopp. Med hänsyn härtill anser anstalten, att något anslag för ifrågavarande ändamål icke erfordras under första halvåret 1923.

Jag delar den av anstalten sålunda uttalade uppfattningen, och torde alltså å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 icke uppföras något anslag för riksförsäkringsanstaltens dödsfallsersättningar i anledning av livförsäkring i samband med lån ur statens egnahemslånefond.

5. Statens bidrag till fiskares försäkring.

[9.]

Statens bidrag till fiskares försäkring. (Ordinarie anslag.)

I riksstaten för år 1922 finnes uppfört ett ordinarie förslagsanslag å 34,000 kronor till bestridande av statens bidrag till fiskares försäkring.

I skrivelse den 22 augusti 1921 anmäler riksförsäkringsanstalten, att, då utgifter för ifrågavarande ändamål ej behöva äga rum förrän i slutet av året, anslaget ej torde böra med något belopp uppföras å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923.

Häremot har jag intet att erinra och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen besluta

att beträffande det *ordinarie* förslagsanslaget till *statens bidrag till fiskares försäkring* i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 icke upptaga något belopp.

Försäkringsrådet.

6. Försäkringsrådet.

[10.]

Försäkringsrådet. (Ordinarie anslag.)

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till *försäkringsrådet*,
nu för år kronor 87,000,
med halva beloppet..... » 43,500.

7. Upprätthållande av försäkringsrådets verksamhet.

För år 1922 har 1921 års riksdag, utöver anslaget å ordinarie stat, å extra stat anvisat ett förslagsanslag av 70,000 kronor för upprätthållande av försäkringsrådets verksamhet. Detta belopp understiger det av Kungl. Maj:t för ändamålet föreslagna med 8,400 kronor.

Försäkringsrådet har i skrivelse den 31 augusti 1921 hemställt, att berörda anslag, vilket till omkring två tredjedelar avser avlöningar, måtte å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptagas med 35,000 kronor eller hälften av nuvarande beloppet.

Efter samråd med försäkringsrådets president finner jag, att detta anslag genom någon minskning av de extra arbetskrafterna samt nedgång av omkostnaderna i följd av fallande priser torde kunna minskas med 20,000 kronor för år eller 10,000 kronor för ifrågavarande halvår.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *upprätthållande av försäkringsrådets verksamhet* på extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag av kronor 25,000.

[11.]

Upprätthållande av försäkringsrådets verksamhet.

(Extra anslag.)

Departements-
chefen.

Socialstyrelsen.

8. Socialstyrelsen.

I skrivelse den 31 augusti 1921 har socialstyrelsen avgivit förslag till de äskanden inom styrelsens förvaltningsområde, som styrelsen funnit böra göras hos 1922 års riksdag.

Styrelsen föreslår därvid — bortsett från en nu icke föreliggande fråga om överförande till ordinarie stat av en extra byråassistent för sjöfartsärenden och ett extra kvinnligt biträde — icke någon ändring beträffande det ordinarie anslaget till socialstyrelsen och det extra anslaget för upprätthållande av socialstyrelsens verksamhet, i riksstaten för år 1922 upptagna till respektive 312,000 kronor och 137,000 kronor, utan skulle dessa anslag för det nu ifrågavarande första halvåret 1923 upptagas till hälften av de för år 1922 beviljade beloppen.

[12.]

Socialstyrelsen.
(Ordinarie anslag).

I samband med behandling av det ordinarie anslaget anser jag mig böra ingå på socialstyrelsens framställning i skrivelse av den 3 september 1921, däri styrelsen i anledning av Kungl. Maj:ts cirkulär den 31

Social-
styrelsen
den 3/9 1921.

[12.] december 1920 angående återbesättande av ledigbliven kvinnlig biträdesbefattning av första lönegraden hos vissa verk och myndigheter samt angående vaktmästares anställande och tjänstgöring dels anmält, att vakans uppkommit å två ordinarie kvinnliga biträdesbefattningar hos styrelsen i dåvarande första lönegraden (numera lönegraden C₂), dels ock hemställt om medgivande att i vanlig ordning med ordinarie innehavare återbesätta ovannämnda två kvinnliga biträdesbefattningar.

Över berörda framställning har allmänna civilförvaltningens lönenämnd avgivit utlåtande den 28 oktober 1921 och därvid föreslagit bibehållande av den ena befattningen i nuvarande grad (C₂) och utbyte av den andra mot en befattning i första lönegraden (C₁).

Emellertid har Kungl. Maj:t denna dag under rubriken för flera huvudtitlar gemensamma frågor beslutat avlåtande av framställning till riksdagen med hemställan om bemyndigande för Kungl. Maj:t att, utan riksdagens hörande i varje särskilt fall, besluta, att ledigbliven befattning av andra lönegraden i avdelningen C av den i 9 § avlöningsreglementet den 22 juni 1921 för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, intagna löneplan skall, där sådant finnes av omständigheterna påkallat, utbytas mot befattning av första lönegraden i nämnda avdelning av löneplanen, ävensom vidtaga de ändringar i den vid omförmälda avlöningsreglemente fogade tjänsteförteckning, som föranledas av sådant utbyte.

Departements-
chefen.

Därest ifrågavarande på finansdepartementets föredragning framlagda förslag vinner riksdagens bifall, har jag för avsikt att i enlighet med lönenämndens hemställan föreslå utbytande av en kvinnlig biträdesbefattning i andra lönegraden i socialstyrelsen mot en i första lönegraden. Vad beträffar den andra vakanta kvinnliga biträdesbefattningen torde densamma böra bibehållas i nuvarande grad. Genom det föreslagna utbytet skulle den ordinarie statens slutsumma och i följd härav det för densamma beräknade förslagsanslaget kunna minskas med skillnaden mellan lönen för ett kvinnligt biträde i näst högsta löneklassen för ortsgruppen G inom andra lönegraden och ett första grads biträde i lägsta löneklassen för samma ortsgrupp, d. v. s. 636 kronor för år räknat. Med hänsyn till att ifrågavarande belopp är jämförelsevis ringa i förhållande till det ordinarie anslaget approximativt beräknade slutsumma och att vederbörande befattningshavares löner utgå efter fastställda normer, torde nämnda förslagsanslag jämväl för år 1923 böra beräknas till samma belopp som för år 1922 och för första halvåret 1923 således till 156,000 kronor.

Vad beträffar det extra anslaget för socialstyrelsen, bestrides med detsamma endast avlöning åt extra personal, som utför det mera kontinuerliga arbetet inom styrelsen, i den mån detsamma ej medhinnes av den ordinarie personalen. En minskning av ifrågavarande anslag genom indragning av personal torde enligt min mening knappast nu kunna beslutas utan fara för den behöriga fortgången av det socialstyrelsen påvilande arbetet. I detta sammanhang anser jag mig böra omnämna, att hos socialstyrelsen anställd tillfällig personal, avsedd för styrelsen anbefallda särskilda utredningar och uppdrag och icke avlönad med medel från förevarande anslag, under den senaste tiden i avsevärd utsträckning entledigats.

[12.]

Social-
styrelsens
verksamhet.

Det lär emellertid böra för riksdagen anmälas, att Kungl. Maj:t den 31 december 1921, i anslutning till tidigare beslut av samma innebörd, för tillfällig förstärkning under första halvåret 1922 av socialstyrelsens arbetskrafter för handläggning av passärenden och för viss revision av sjukkassors räkenskaper ställt till styrelsens förfogande sammanlagt högst 7,500 kronor att utgå av femte huvudtiteln's allmänna besparingar. Därjämte torde jag få lämna en närmare redogörelse beträffande hos styrelsen vidtagna anordningar för kontroll över bränsleförbrukningen inom vissa av statsverket disponerade byggnader och lokaler m. m.

Genom beslut den 4 mars 1921 anbefallde Kungl. Maj:t socialstyrelsen att verkställa utredning samt till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till genomförande av en i möjligaste mån effektiv kontroll över bränsleförbrukningen inom av statsverket disponerade byggnader och lokaler m. m.

Kontroll
över bränsle-
förbrukningen
inom vissa av
statsverket
disponerade
byggnader och
lokaler m. m.

Denna utredning skulle verkställas i enlighet med riktlinjer, som enligt statsrådsprotokollet för socialärenden samma dag angivits i yttrande av dåvarande chefen för kommunikationsdepartementet, vilkens ämbetsområde berördes av frågan, i vad den avsåg kronans byggnader och lokaler. Nämnde departementschef framhöll därvid inledningsvis, hurusom den oerhörda prisstegring, som under senare åren ägt rum beträffande alla bränslematerial, medfört en motsvarande ökning i kostnaderna för uppvärmning av byggnader och lokaler, varför det såväl för den enskilde som för statsverket vore av större vikt än eljest att uppvärmningen handhades på sådant sätt, att bränsle icke onödigtvis förbrukades. Han erinrade därefter om de åtgärder, som under senare tid från Kungl. Maj:ts sida vidtagits för åstadkommande av besparing i bränsleförbrukningen i landet. Härutinnan anfördes i huvudsak:

[12.]

Enligt Kungl. Maj:ts brev den 4 februari 1916 inrättades industrikommissionens bränslebesparingsbyrå med uppgift dels att genom spridande av lämpliga tryckalster samt genom direkta råd från yrkesinspektionens befattningshavare söka åstadkomma besparing i förenämnda hänseende inom landet och dels att genom anordnande av eldarkurser å olika orter lämna maskinskötare och eldare teoretisk och praktisk undervisning rörande de åtgärder, som från deras sida kunde vidtagas till minskning av bränsleförbrukningen. När sedermera bränslebesparingsbyrån under år 1918 upphörde med sin verksamhet, uppdrog Kungl. Maj:t genom brev den 30 augusti 1918 åt yrkesinspektionens befattningshavare att tills vidare och intill dess annorlunda förordnades, i samband med deras tillsynsverksamhet i övrigt, genom råd och anvisningar främja besparing av bränsle vid staten, kommuner eller allmänna inrättningar tillhörande ångpanneanläggningar.

Ehuru de sålunda antydda åtgärderna säkerligen i allmänhet medfört god verkan, vore det med hänsyn till rådande förhållanden erforderligt, att en mera effektiv kontroll i berörda avseende vunnnes beträffande statsverkets fastigheter och lokaler. Detta syfte syntes bäst kunna vinnas genom att åt en centralmyndighet anförtro uppgiftens handhavande. Till denna myndighet skulle då ingivas uppgifter angående beskaffenheten av förefintliga värmeledningsanläggningar, bränsleåtgång m. m. å olika platser inom landet och centralmyndigheten sålunda beredas tillgång till ett jämförande material för bedömande av uppvärmningens handhavande. Genom bearbetning av detta material och jämväl genom inspektioner, i den mån sådant kunde finnas erforderligt, borde möjlighet vinnas till ett ingripande å platser, där rättelse i förevarande avseende kunde vara påkallad.

Nu berörda åtgärd förutsatte ej, att den tillsynsverksamhet, som för det dåvarande åläge yrkesinspektionen och som vore av mera lokal natur, för framtiden skulle upphöra. Snarare borde det centrala kontrollorganet i möjligaste mån tillgodogöra sig och utnyttja resultatet av yrkesinspektionens förberörda verksamhet. I detta hänseende vore att märka, att hos yrkesinspektionens befattningshavare finnes samlade uppgifter från flertalet av de statens verk och inrättningar, där ångpannor användes för uppvärmnings- eller kraftändamål, rörande anläggningarnas förhållanden i tekniskt och ekonomiskt avseende. Då dessa uppgifter, där så behövdes, lätt nog torde kunna fullständigas, föreläge sålunda redan från början ett uppgiftsmaterial, som i väsentlig grad kunde underlätta ifrågavarande verksamhet. Jämväl i övrigt borde den erfarenhet, som yrkesinspektionens befattningshavare samlat i förevarande avseende, kunna komma till nytta, i det dessa befattningshavare torde böra få anlitas för inspektioner, införskaffande av uppgifter o. d.

Med hänsyn till det nära samarbete, som alltså förutsattes mellan yrkesinspektionen och den kontrollerande myndigheten, fann chefen för kommunikationsdepartementet ändamålsenligt, att denna förlades till socialstyrelsen.

Beträffande den kontrollerande myndighetens närmare arbetsuppgifter framhöll departementschefen följande:

Den nu ifrågasatta kontrollverksamheten borde i första hand inriktas på sådana av statsverket disponerade fastigheter och lokaler, för vilkas uppvärmning

[12.]

ångpanneanläggningar funnes eller där eljest eldning i större omfattning ägde rum. Det vore emellertid att märka, att inom vissa förvaltningsgrenar speciella åtgärder i förevarande syfte redan vidtagits. Sålunda kunde nämnas, att inom arméförvaltningens fortifikationsdepartement funnes inrättad en särskild maskin- och värmebyrå, vars föreståndare beträffande de under arméförvaltningen stående anläggningarna utövade viss kontroll rörande bränsleförbrukningen. Jämväl vid statens järnvägar vore åtgärder i samma syfte vidtagna. Sålunda eller i övrigt vidtagna anordningar av liknande slag torde måhända böra fortgå. I vad mån nu berörda eller andra förvaltningsgrenar borde undantagas från den centrala kontrollmyndighetens verksamhetsområde, borde dock genom en blivande utredning klargöras.

Vidare yttrade chefen för kommunikationsdepartementet, att en kontroll liknande den, som sålunda ifrågasattes i fråga om statsverkets lokaler, i många fall torde vara av behovet påkallad beträffande landsting eller kommuner tillhöriga inrättningar. Det syntes med hänsyn härtill lämpligt, att ifrågavarande verksamhet organiserades så, att den samma, åtminstone i viss utsträckning, kunde omfatta jämväl inrättningar av nu nämnt slag, i den mån vederbörande därom gjorde framställning. Rörande erforderlig personal inom socialstyrelsen för nu ifrågavarande uppdrags utförande syntes det tillsvidare vara tillräckligt att inom styrelsen anställa en värmetekniskt utbildad person med något eller några biträden, vilken borde utrustas med befogenhet att från vederbörande myndighet införskaffa erforderliga uppgifter ävensom att i förekommande fall anlita biträde av yrkesinspektionens befattningshavare.

Sedan socialstyrelsen avgivit förslag i ämnet, har Kungl. Maj:t på socialdepartementets föredragning genom brev den 29 april 1921 uppdragit åt socialstyrelsen att från och med den 1 juli 1921 tills vidare ej mindre anordna kontroll över bränsleförbrukningen inom av statsverket disponerade byggnader och lokaler, med undantag för dem, som disponerades av arméförvaltningen, marinförvaltningen samt järnvägsstyrelsen, än även, i den mån förhållandena sådant medgäve, på särskild framställning av landsting och andra kommuner, tillhandagå dem vid utövande av kontroll å bränsleförbrukningen inom dem tillhöriga inrättningar.

Kungl. Maj:ts
beslut den 29
april 1921.

De socialstyrelsen i förstnämnda hänseende åliggande uppgifterna äro genom brevet i detalj utformade i huvudsaklig anslutning till ovanberörda av chefen för kommunikationsdepartementet angivna riktlinjer.

För handläggning av de i anledning av ifrågavarande uppdrag på socialstyrelsens prövning ankommande ärenden har Kungl. Maj:t sam-

- [12.] tidigt bemyndigat styrelsen att å sin andra byrå från och med den 1 juli 1921 tills vidare intill utgången av samma år anställa en byråassistent, en byråingenjör och ett kvinnligt biträde med arvoden av respektive 5,600 kronor, 3,900 kronor och 1,550 kronor för år räknat.

Därjämte föreskrev Kungl. Maj:t, att beträffande nämnda befattningshavare skulle i tillämpliga delar lända till efterrättelse bestämmelserna i den för socialstyrelsen gällande instruktion ävensom de genom kungörelsen den 27 juni 1914 stadgade villkor och bestämmelser för åtnjutande av de från och med år 1915 fastställda avlöningsförmånerna för nämnda styrelse samt beträffande det kvinnliga biträdet tillika de särskilda bestämmelser, som meddelats genom kungörelsen den 19 juni 1919 angående nya avlöningsbestämmelser, att tillämpas från och med år 1920, för de hos ämbetsverk och myndigheter uppförda, under andra —åttonde huvudtitlarna, med undantag av postsparbanken, befintliga ordinarie kvinnliga biträdesbefattningarna m. m. Tillika ställde Kungl. Maj:t till socialstyrelsens förfogande ett belopp av högst 8,525 kronor att användas till arvoden åt omförmälda befattningshavare ävensom till anskaffande av de för fullgörande av ifrågavarande uppdrag erforderliga instrument. Detta belopp anvisades från femte huvudtiteln's allmänna besparingar.

Social-
styrelsen.

I skrivelse den 31 augusti 1921 framhåller nu socialstyrelsen, att medel för ifrågavarande ändamål givetvis äro erforderliga jämväl för åren 1922 och 1923, och anser styrelsen, att anslag härtill lämpligen böra äskas av riksdagen.

Arvodena till ovannämnda befattningshavare anser styrelsen böra omregleras på sätt framgår av följande tablå:

1 byråassistent	kronor	7,212: —
1 byråingenjör	»	6,048: —
1 kontorsbiträde	»	2,040: —
Summa kronor		15,300: —

Härjämte skulle för vikariatsersättningar beräknas ett belopp av 400 kronor och alltså för år krävas ett anslag å 15,700 kronor.

I anslutning härtill hemställer styrelsen om äskande av ett anslag å tilläggsstat för år 1922 å 15,700 kronor samt ett anslag å riksstat för första halvåret 1923 å 7,850 kronor.

De anordningar, som genom ovanberörda brev den 29 april 1921 vidtagits för att rationellt ordna uppvärmningen av i främsta rummet vissa för statsverkets räkning disponerade byggnader och lokaler, torde icke böra utan vidare upphöra. Det kan emellertid enligt min uppfattning icke anses ännu vara tillräckligt prövat, huruvida ifrågavarande bränslekontroll lämpligen bör fortsätta i nu given form och utsträckning. På min hemställan har Kungl. Maj:t för bestridande tillsvidare under första halvåret 1922 av kostnaderna för denna bränslekontroll ur femte huvudtiteln's allmänna besparingar ställt till socialstyrelsens förfogande ett belopp av 7,500 kronor och bemyndigat socialstyrelsen att anställa för ändamålet erforderliga tillfälliga biträden. Samtidigt har Kungl. Maj:t anbefallt socialstyrelsen att med beaktande av den verksamhet å bränsleområdet, som av ingenjörsvetenskapsakademien igångsatts, före den 1 mars 1922 inkomma med yttrande angående behövligheten av och formerna för fortsatt värmekontroll genom socialstyrelsens försorg. Efter vad chefen för handelsdepartementet läser meddela vid behandling av frågan om anslag till bedrivande genom ingenjörsvetenskapsakademien av tekniskt-vetenskaplig forskningsverksamhet inom kraft- och bränsleområdet, kommer nämnda akademi att i denna månad lämna närmare upplysningar rörande numera påbörjat samarbete mellan socialstyrelsen och akademien på sistnämnda område. Då jag alltså icke för närvarande är beredd att taga ställning till frågan om bränslekontrollens framtida ordnande, synes mig icke något anslag för ifrågavarande ändamål böra äskas av denna riksdag. Därest efter anbefalld ytterligare utredning Kungl. Maj:t skulle finna kontrollverksamheten inom socialstyrelsen böra fortgå i en eller annan form, torde Kungl. Maj:t, såvida riksdagen ej gör någon erinran däremot, kunna tillsvidare upprätthålla denna verksamhet med anlitande av tillgängliga medel.

[12.]
Departements-
chefen.

Under åberopande av vad jag tidigare under förevarande punkt anfört, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga
det *ordinarie* förslagsanslaget till *socialstyrelsen*,
nu för år kronor 312,000,
med halva beloppet » 156,000.

9. Upprätthållande av socialstyrelsens verksamhet.

[13.] Under åberopande av vad jag anfört under näst föregående punkt, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Upprätthållande av socialstyrelsens verksamhet.
(Extra anslag.)

att å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 för upprätthållande av socialstyrelsens verksamhet, utöver anslaget å ordinarie stat, anvisa ett förslagsanslag, högst, kronor 68,500.

10. Förlikningsmän för medling i arbetstvister.

[14.] Förlikningsmän för medling i arbetstvister.
(Extra anslag.)

För varje år från och med år 1907 har av riksdagen på extra stat anvisats ett förslagsanslag att ställas till Kungl. Maj:ts förfogande och användas till ersättning åt förlikningsmän för medling i arbetstvister.

Med anledning av Kungl. Maj:ts proposition i ämnet har 1920 års riksdag antagit lagar om medling i arbetstvister samt om särskilda skiljedomare i arbetstvister. Sedermera har Kungl. Maj:t den 28 maj 1920 utfärdat lagar i berörda ämnen (sv. förf.-saml. nr 245 och 248).

Vidare har 1921 års riksdag i anledning av Kungl. Maj:ts framställning anvisat, bland annat, på extra stat för år 1922 följande förslagsanslag, nämligen ett å 144,000 kronor att ställas till Kungl. Maj:ts förfogande och användas till ersättning åt förlikningsmän m. m. för medling i arbetstvister samt ett å 15,000 kronor såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för särskilda skiljedomare i arbetstvister.

Anslaget å 144,000 kronor är lika med det för år 1921 beviljade. Anslaget å 15,000 kronor innebär åter en minskning i förhållande till motsvarande anslag för sistnämnda år med 5,000 kronor. Kungl. Maj:ts förslag i ämnet i 1921 års statsverksproposition upptog ett belopp för år 1922 till 20,000 kronor, men riksdagen ansåg nyssberörda minskning kunna äga rum under hänvisning därtill, att, enligt vad riksdagens vederbörande utskott inhämtat, någon utbetalning å ett för ändamålet å tilläggsstat för år 1920 beviljat anslag ej ägt rum samt att det för år 1921 anvisade beloppet ej i nämnvärd mån torde komma att anlitas.

I skrivelse den 31 augusti 1921 har socialstyrelsen anhållit om anslag för första halvåret 1923 till de ändamål, vartill 1921 års riksdag sålunda anvisat medel, med hälften av de för år 1922 beviljade beloppen.

Häremot har jag intet att erinra. Jag förutsätter emellertid, att, [14.]
om genom förordnande av s. k. fackförlikningsmän någon förliknings-
man för visst distrikt erhåller väsentligt minskat arbete, Kungl. Maj:t
är oförhindrad att nedsätta hans arvode under det av riksdagen god-
kända beloppet.

I enlighet härmed hemställer jag under förevarande punkt, att
Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923
anvisa, att ställas till Kungl. Maj:ts förfogande och an-
vändas till *ersättning åt förlikningsmän m. m. för medling
i arbetstvister*, ett förslagsanslag av..... kronor 72,000.

11. Centrala skiljenämnden för vissa arbetstvister.

För år 1922 har riksdagen på extra stat anvisat ett förslagsanslag [15.]
av 30,000 kronor till bestridande av kostnaderna för centrala skilje-
nämnden för vissa arbetstvister.

Genom brev den 16 september 1921 har Kungl. Maj:t fastställt
följande arvodes- och omkostnadsstat för nämnden att lända till efter-
rättelse under år 1922: (Extra anslag.)

A. Arvoden.

Ordföranden	kronor 4,500
En av Kungl. Maj:t utsedd ledamot och ordförandens ställföreträdare	» 3,000
En av Kungl. Maj:t utsedd ledamot	» 2,250
4 ledamöter	» 6,000
1 sekreterare.....	» 1,500
	kronor 17,250

B. Omkostnader.

Ersättningar åt extra tjänstemän och andra biträden, ersättningar för särskilda utredningar genom tekniskt sakkunniga, tryck- ningskostnader, hyra, kostnader för belysning, uppvärmning, städning, möbler, böcker, tidningar, telefoner, kontorsrekvisita m. m. ävensom arvoden samt resekostnads- och traktaments- ersättningar åt suppleanter, då de inkallas såsom ersättare för de ledamöter av nämnden, som representera arbetsgivare och arbetare, förslagsvis	» 10,000
Summa kronor	27,250

[15.] Vidare har Kungl. Maj:t förordnat, bland annat, att å de i arvodesstaten upptagna arvodena icke skulle utgå dyrtidstillägg.

Centrala
skilje-
nämnden.

I skrivelse den 24 november 1921 har centrala skiljenämnden gjort framställning om anslag för första halvåret 1923. Härvid yttrar nämnden:

Centrala skiljenämndens verksamhet, som fortgått under ett år, hade till en början varit av tämligen inskränkt omfattning, i det endast ett fåtal ärenden hänskjutits till nämndens avgörande. Under senare hälften av år 1921 hade emellertid antalet till nämnden inkomna mål väsentligt ökat. Anledning funnes att antaga, att den hastiga utveckling, som nämndens verksamhet under senaste tiden undergått, torde komma att fortgå. Under sådana förhållanden torde en förhöjning av de i den nuvarande arvodesstaten upptagna beloppen framdeles bliva erforderlig. Då emellertid anslaget å omkostnadsstaten sparsamt användes, torde den ökning av anslaget till arvodesstaten, som kunde befinnas påkallad, eventuellt kunna kompenseras genom en motsvarande minskning av förstnämnda anslag. Under sådana förhållanden torde kostnaderna för nämndens verksamhet under första halvåret 1923 icke komma att överstiga hälften av det för vartdera av åren 1921 och 1922 för nämndens verksamhet anvisade förslagsanslaget av 30,000 kronor.

Under åberopande härav anhåller nämnden, att ett anslag å 15,000 kronor måtte äskas för första halvåret 1923 till nu ifrågakvarande ändamål.

Departements-
chefen.

Med hänsyn till den erfarenhet, som hittills föreligger i fråga om nämndens verksamhet, torde det ej vara möjligt att med bestämdhet avgöra, med vilka belopp arvodena till befattningshavarna under första halvåret 1923 skäligen böra utgå. Det synes därför lämpligt, att förslag till stat för första halvåret 1923 icke förelägges riksdagen, utan att hos riksdagen endast, i likhet med vad som ägt rum under föregående år, äskas ett förslagsanslag att ställas till Kungl. Maj:ts förfogande. Mot det av nämnden ifrågasatta anslagsbeloppet finner jag icke anledning till erinran.

På grund av vad sålunda anförts, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 till bestridande av *kostnaderna för centrala skiljenämnden för vissa arbetstvister* anvisa ett förslagsanslag av kronor 15,000.

12. Särskilda skiljedomare i arbetstvister.

Under återopande av vad jag under punkten 14 härovan anført, [16.]
 får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
 att på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923
 såsom *bidrag till bestridande av kostnaderna för sär-*
skilda skiljedomare i arbetstvister anvisa ett förslags-
 anslag av kronor 7,500.

*Särskilda
skiljedomare i
arbetstvister.
(Extra anslag.)*

13. Understödjande av den offentliga arbetsförmedlingen.

Det förslagsanslag på extra stat till befrämjande och organiserande [17.]
 av den offentliga arbetsförmedlingen i riket, som riksdagen alltsedan
 år 1906 årligen beviljat, avser huvudsakligen meddelande av understöd
 enligt vissa grunder, vilka senast blivit fastställda genom kungörelse
 den 30 juni 1916 (sv. förf.-saml. nr 320), till de kommunala arbets-
 förmedlingsanstalterna för deras verksamhet under det närmast förflutna
 året. Ansökning om sådant statsunderstöd skall, jämlikt kungörelse
 den 16 maj 1918 (sv. förf.-saml. nr 278), före den 1 april varje år
 ingivas till socialstyrelsen, vilken efter prövning av ansökningshand-
 lingarna utbetalar de såsom skäligen befunna understödsbeloppen till
 anstalterna.

*Understödjande av den
offentliga
arbetsförmed-
lingen.
(Extra anslag.)*

För år 1922 har riksdagen för ifrågavarande ändamål beviljat ett
 anslag å 200,000 kronor eller samma belopp som för år 1921. Detta
 beslut innebär, i förhållande till det av Kungl. Maj:t framlagda för-
 slaget, en minskning å 50,000 kronor, vilken av riksdagen motiverades
 därmed, att en besparing å vid pass 9,000 kronor uppstått å 1920 års
 anslag, att anslaget ifråga av 1920 års riksdag för år 1921 höjts med
 60,000 kronor samt — med hänsyn därtill att statsunderstödet avser
 att täcka arbetsförmedlingsanstaltens utgifter för bl. a. trycksaker —
 att priserna därå vore sjunkande.

I sin skrivelse den 31 augusti 1921 anhåller nu socialstyrelsen, att
 hela det för år 1923 erforderliga anslaget, vilket styrelsen uppskattar
 till samma belopp som det för år 1922 beviljade, 200,000 kronor, måtte
 ställas till styrelsens förfogande redan under första halvåret 1923.

Såsom skäl för en dylik disposition framhåller styrelsen, att, då
 detta statsunderstöd spelade en icke oväsentlig roll i anstaltens eko-
 nomi, och då dessa varit mycket angelägna att erhålla det så snart som

Social-
styrelsen.

- [17.] möjligt, medlen ifråga städse utbetalats under förra hälften av året. Härtill komme, att statsunderstödet avsåge de kommunala arbetsförmedlingsanstaltarnas verksamhet under det föregående räkenskapsåret.

Departements-
chefen.

Då ifrågavarande anslag avser att täcka vissa av de utgifter, som kommunerna under nästföregående år haft för arbetsförmedlingen, samt det uppenbarligen är ett önskemål, att statsunderstödet snarast möjligt skall bliva tillgängligt för kommunerna, finner jag lika med socialstyrelsen, att anslagsbeloppet för hela år 1923 bör beräknas på årets första hälft. Ej heller beträffande årsbehovets storlek har jag något att erinra mot styrelsens förslag.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa, att för *befrämjande och organiserande av den offentliga arbetsförmedlingen i riket* utgå i huvudsaklig överensstämmelse med nu gällande grunder, ett förslagsanslag av kronor 200,000.

14. Medellösa arbetssökandes resor.

- [18.] I skrivelse den 31 augusti 1921 har socialstyrelsen gjort framställning om anslag för underlättande av medellösa arbetssökandes resor å extra stat för första halvåret 1923 till belopp av 15,000 kronor eller hälften av det belopp, som för år 1922 beviljats för ändamålet.

Medellösa
arbets-
sökandes
resor.

(Extra anslag.)

Då statsbidrag till underlättande av medellösa arbetssökandes resor enligt gällande föreskrifter skola utgå kvartalsvis i efterskott till de kommunala arbetsförmedlingsanstalterna, synes det önskligt, att utbetalningarna till vederbörande kunna ske snarast möjligt. Lika med socialstyrelsen anser jag därför, att av anslaget för år 1923 halva beloppet bör ställas till förfogande under första hälften av nämnda år. Rörande det av socialstyrelsen för sistnämnda tid föreslagna beloppet, 15,000 kronor, finner jag intet vara att erinra.

På grund av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa — att i huvudsaklig överensstämmelse med nu gällande grunder utgå såsom *bidrag till resekostnader för medellösa arbetssökande, som av arbetsförmedlingsanstalt anvisats arbete å annan ort än där de vistas* — ett förslagsanslag av kronor 15,000.

15. Bekämpande av arbetslösheten.

Då jag kommer att denna dag förelägga Kungl. Maj:t förslag till en särskild proposition om anslag för bekämpande av arbetslösheten, torde jag nu endast behöva för intagande i statsverkspropositionen nämna de belopp, vilka bliva erforderliga för ifrågavarande ändamål. Enligt nämnda förslag skulle hos innevarande års riksdag äskas 85 miljoner kronor på tilläggsstat för år 1922 och 5 miljoner kronor på extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923.

[19.]
Bekämpande
av arbetslös-
heten.

Jag hemställer alltså under förevarande punkt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att med hänsyn till den proposition, som kommer att i ämnet avlätas, för *bekämpande av arbetslösheten* på extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 beräkna ett förslagsanslag, högst, kronor 5,000,000.

16. Understöd i vissa fall åt genom tobaksmonopolets införande nödlidande personer.

För vart och ett av åren 1920—1922 har riksdagen anvisat ett förslagsanslag av 140,000 kronor till understöd i vissa fall åt genom tobaksmonopolets införande nödlidande personer.

I ämnet nu gällande föreskrifter, utfärdade i anslutning till av riksdagen prövade grunder, återfinnas i kungörelse den 7 juli 1921 (sv. förf.-saml. nr 409). Enligt dessa föreskrifter tillkommer det arbetslöshetskommissionen att bestämma om tilldelande av understöd.

[20.]
Understöd i
vissa fall åt
genom tobaks-
monopolets
införande
nödlidande
personer.

(Extra anslag.)

Till fullföljande av ifrågavarande understödsverksamhet under första halvåret 1923 anhåller arbetslöshetskommissionen i skrivelse den 7 september 1921 om ett anslag av 70,000 kronor eller hälften av det hittills för år beviljade beloppet.

Enligt vad arbetslöshetskommissionen meddelat, har antalet understödstagare, som den 1 januari 1921 uppgick till 466, den 1 oktober samma år minskats till 441. Kostnaden under de tre första kvartalen av år 1921 hade uppgått till sammanlagt kronor 153,966: 64, och beräknades kostnaden för hela året komma att sluta å ett belopp av om-

- [20.] kring 205,500 kronor. Då emellertid den ojämförligt största delen av nuvarande understödstagare uppnått hög ålder — i regel över 60 år — ansåge kommissionen avgången inom de närmaste åren komma att bli betydligt större än vad hittills varit fallet.

I anslutning till arbetslöshetskommissionens framställning får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till understöd i vissa fall åt genom tobaksmonopolets införande nödlidande personer å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag av kronor 70,000.

17. Internationella föreningen för arbetslöshetens bekämpande.

- [21.] *Internationella föreningen för arbetslöshetens bekämpande.* Då utbetalning av statsbidrag till dels internationella föreningen för arbetslöshetens bekämpande, dels ock mellanfolkliga arbetsamtet i Basel torde kunna anstå till årets senare hälft, saknar jag anledning att nu ingå på frågan om anslag för berörda ändamål.

18. Mellanfolkliga arbetsamtet i Basel.

- [22.] *Mellanfolkliga arbetsamtet i Basel.* Rörande frågan om anslag till ifrågavarande ändamål hänvisar jag till vad jag under näst föregående punkt härutinnan anført.

Arbetarskydd.

19. Yrkesinspektionen.

- [23.] *Yrkesinspektionen. (Ordinarie anslag.)* Den för yrkesinspektionen gällande ordinarie staten slutar å 164,100 kronor. Därjämte hava de senaste riksdagarna till personligt lönetilllägg åt yrkesinspektrisen Kerstin Hesselgren å extra stat anvisat ett förslagsanslag, högst, 1,000 kronor. Vidare har 1921 års riksdag för upprätthållande av yrkesinspektionens verksamhet, utöver anslaget å ordinarie stat, på extra stat för år 1922 anvisat ett förslagsanslag, högst, 60,000 kronor.

Socialstyrelsen. I skrivelse den 31 augusti 1921 har socialstyrelsen gjort framställning om anslag för yrkesinspektionens behov för första halvåret 1923;

och torde jag under förevarande punkt i ett sammanhang få redogöra för styrelsens äskanden i fråga om samtliga nu ifrågavarande anslag. [23.]

Vad beträffar det ordinarie anslaget samt anslaget till lönetillägg åt yrkesinspektionen, ifrågasätter socialstyrelsen ej någon ändring.

Vad åter angår det extra anslaget för upprätthållande av yrkesinspektionens verksamhet, föreslår styrelsen såsom oundgängligen påkallad en höjning av de i detsamma ingående posterna avseende skogshärbärgesinspektörens kontorskostnader och hyra för yrkesinspektionens lokaler, men anser det tillika möjligt att med motsvarande belopp sänka andra i samma stat upptagna poster, så att den extra staten kommer att sluta å samma belopp, för år räknat, som innevarande års; och synes mig mot styrelsens ifrågavarande förslag ej vara något att erinra. Angående detta anslag kommer jag att göra framställning under nästföljande punkt.

Under förevarande punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för tiden 1 januari—30 juni 1923

dels upptaga det ordinarie anslaget till yrkesinspektionen,

nu för år..... kronor 164,100,
med halva beloppet..... » 82,050,

dels ock till personligt lönetillägg åt yrkesinspektionen
Kerstin Hesselgren på extra stat anvisa ett förslagsanslag, högst,..... kronor 500.

20. Upprätthållande av yrkesinspektionens verksamhet.

Under hänvisning till vad jag under nästföregående punkt anför, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen [24.]

att på extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923
för upprätthållande av yrkesinspektionens verksamhet anvisa ett förslagsanslag, högst,..... kronor 30,000.

Upprätthållande av yrkesinspektionens verksamhet.
(Extra anslag.)

21. Bidrag till föreningen för arbetarskydd i Stockholm.

Då utbetalningen av begärt statsbidrag till föreningen för år 1923 i varje fall torde kunna anstå till årets senare hälft, saknar jag anledning att nu ingå på frågan om anslag för detta ändamål. [25.]

Bidrag till föreningen för arbetarskydd i Stockholm.

Statens tvångsarbetsanstalter.

22. Statens tvångsarbetsanstalter.

[26.] För år 1922 äro i riksstaten uppförda följande ordinarie anslag, nämligen under rubriken *statens tvångsarbetsanstalter* ett förslagsanslag å 556,000 kronor och under rubriken *statens tvångsarbetsanstalter: övergångsstat* ett förslagsanslag å 15,000 kronor.

Statens
tvångsarbets-
anstalter.
(Ordinarie
anslag.)

I särskilda skrivelser av den 24 och den 27 augusti 1921 hava styrelsen för statens tvångsarbetsanstalt vid Svartsjö och styrelsen för statens tvångsarbetsanstalt i Landskrona inkommit med anslagsäskanden för första halvåret 1923. Med anledning av ifrågavarande framställningar torde här ovan omförmälda anslag böra för nämnda tid beräknas till hälften av de belopp, vartill de upptagits i innevarande års riksstat.

I sin berörda skrivelse av den 27 augusti 1921 har styrelsen för statens tvångsarbetsanstalt i Landskrona jämväl anhållit om anvisande av medel, högst 8,000 kronor, för omändring och utvidgning i enlighet med bifogade ritningar av anstaltens sjukavdelning och därvid, efter framhållande hurusom de tvångsarbetssakkunniga i sitt betänkande av den 2 december 1920 ansett nämnda avdelning vara synnerligen omodern samt i behov av utvidgning och omändring, för egen del yttrat:

Vid anstalten vore det av stor vikt att disponera över fullt moderna sjuk-salar och anordningar för behandling av internerade. Flertalet av de å anstalten internerade vore behäftade med veneriska sjukdomar, som under anstaltsvistelsen borde behandlas på ett effektivt sätt för att förhindra könssjukdomarnas spridande efter den frigivnas avgång från anstalten. För anordnande av en special-behandling av de å anstalten internerades könssjukdomar krävdes emellertid, att anstalten disponerade över en någorlunda modern sjukavdelning. De nuvarande lokalerna vore i hög grad omoderna och fyllde icke de mest enkla anspråk på en modern sjukvårdsinrättning. Isoleringsrum för smittsamt sjuka eller för isolering av hysteriska eller nervsjuka internerade saknades. Styrelsen hade låtit uppgöra ett förslag till omändring av sjukavdelningen, enligt vilket densamma komme att disponera över två sjuksalar, rum för läkare, tékök och två isoleringsrum ävensom kök och två rum för sköterskor. De hygieniska anordningarna skulle bliva tillgodosedda genom vattenklosetter, tvättställ och badrum. Enligt uppgjorda beräkningar skulle kostnaderna för själva byggnadsarbetena uppgå till 6,845 kronor. Då emellertid häri ej upptagits arvoden till kontrollant samt för övriga utgifter i samband med bygget, syntes beloppet lämpligen böra sättas till 8,000 kronor.

Över ifrågavarande framställning har byggnadsstyrelsen avgivit ut-låtande den 15 september 1921 och därvid yttrat:

Då efter vad av handlingarna syntes framgå den större, enligt ritningarna till sjuksal avsedda lokalen i anstaltsbyggnadens ena ände skulle användas till läkarerum, syntes det styrelsen överflödigt att vidtaga den å ritningarna utvisade vidgningen av detta rums fönster. I övrigt hade styrelsen icke funnit anledning till erinran mot ritningar eller kostnadsförslag.

[26.]

Emellertid har styrelsen för statens tvångsarbetsanstalt i Landskrona sedermera i skrivelse den 12 oktober 1921 meddelat, att styrelsen dåmera antagit entreprenadanbud å utförande av de sanitära anordningar vid anstalten, vartill Kungl. Maj:t äskat medel genom proposition nr 265 till 1921 års riksdag, samt att det därvid visat sig, att av det för nämnda ändamål på tilläggsstat för år 1921 beviljade reservationsanslaget å 40,000 kronor kunde besparas minst 15,000 kronor. Styrelsen anhölle därför, att erforderlig del av nämnda besparing finge användas till den i styrelsens skrivelse den 27 augusti 1921 berörda omändringen och utvidgningen av anstaltens sjukavdelning. Tillika har meddelats, att det vore desto angelägnare att omedelbart erhålla nämnda medgivande, då det vore lämpligt, att samtliga omändringsarbeten vid anstalten på en gång komme till utförande. Skulle omförmälda sanitära anordningar utföras för sig och sedan omändringen av sjukavdelningen, måste detta vålla ökad olägenhet ur vårdsynpunkt och ytterligare kostnader.

Med anledning av styrelsens för tvångsarbetsanstalten i Landskrona sistberörda framställning har Kungl. Maj:t genom beslut den 2 december 1921 uppdragit åt styrelsen att i huvudsaklig överensstämmelse med i ärendet ingivna ritningar och under beaktande av byggnadsstyrelsens uttalande i ämnet låta omändra och utvidga sjukavdelningen vid nämnda anstalt för en sammanlagd kostnad av högst åttatusen kronor, att utgå av omförmälda å tilläggsstaten till 1921 års riksstat under femte huvudtiteln uppförda reservationsanslag. Frågan om äskande av anslag för ifrågavarande arbeten vid anstaltens sjukavdelning har alltså förfallit, men torde Kungl. Maj:ts beslut i ämnet böra genom omnämnande i detta statsrådsprotokoll meddelas riksdagen.

Vad beträffar anslag till statens tvångsarbetsanstalters övergångsstat gör jag framställning under följande punkt.

Under förevarande punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga
det *ordinarie* förslagsanslaget till *statens tvångsarbets-*
anstalter,
nu för år kronor 556,000,
med halva beloppet » 278,000.

23. Övergångsstat.

[27.] Under återopande av vad jag under föregående punkt anført, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Övergångs-
stat.
(Ordinarie
anslag.)

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga
det *ordinarie* förslagsanslaget *statens tvångsarbetsanstal-*
ter: övergångsstat,

nu för år kronor 15,000,
med halva beloppet » 7,500.

Nykterhetsverksamheten.

Alkoholistvården.

24. Statens vårdanstalt för alkoholister vid Svartsjö.

[28.]

Statens
vårdanstalt
för alkoholist-
er vid
Svartsjö.

(Extra anslag.)

Till driftkostnader för statens vårdanstalt för alkoholister vid Svartsjö har 1921 års riksdag å extra stat för år 1922 anvisat ett förslagsanslag av 50,000 kronor.

I enlighet med vad styrelsen för nämnda vårdanstalt meddelat, torde berörda anslag böra å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptagas med 25,000 kronor eller hälften av nuvarande beloppet.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *driftkostnader för statens vårdanstalt för alkoholister vid Svartsjö* på *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa
ett förslagsanslag av kronor 25,000.

25. Statens vårdanstalt för alkoholister i Landskrona.

[29.]

Statens
vårdanstalt
för alkoholist-
er
i Landskrona.
(Extra anslag.)

För anordnande och drivande av en ny statens vårdanstalt för alkoholister i Landskrona har 1921 års riksdag anvisat ej mindre på tilläggsstat för år 1921 ett förslagsanslag å 5,000 kronor, än även å extra stat för år 1922 ett förslagsanslag å 10,000 kronor.

Enligt vad styrelsen för nämnda vårdanstalt meddelat, torde, med hänsyn till den ringa beläggningen å anstalten, ifrågavarande förslagsanslag kunna för första halvåret 1923 beräknas till 3,500 kronor.

Under förevarande punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *driftkostnader för statens vårdanstalt för alkoholister i Landskrona* på *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag av kronor 3,500. [29.]

26. Driftkostnader för statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholister.

I skrivelse den 8 juni 1921, nr 270, anmälde riksdagen, bland annat, att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition i ämnet, nr 279, och en inom riksdagens första kammare väckt motion, nr 208, beslutat, att den statens vårdanstalt för alkoholister, som för det dåvarande vore förlagd till Salbohed i Västmanlands län, skulle från tidpunkt, som Kungl. Maj:t bestämde, vara provisoriskt förlagd till Venngarn i Stockholms län och att från samma tid eleverna vid den för närvarande å Venngarn inrymda tvångsuppfostringsanstalten för minderåriga förbrytare skulle provisoriskt överflyttas till uppfostringsanstalten å Bona. [30.]

I sammanhang därmed meddelade riksdagen, att riksdagen beviljat *dels* till avlöningar och vikariatsersättningar åt befattningshavare vid statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholister å extra stat för år 1922 ett förslagsanslag, högst, 38,395 kronor samt till samma ändamål på tilläggsstat för år 1921 ett förslagsanslag, högst, 19,200 kronor, *dels* ock till bidrag för driftkostnaderna i övrigt vid ifrågavarande anstalt å extra stat för år 1922 ett förslagsanslag av 58,000 kronor samt till samma ändamål på tilläggsstat för år 1921 ett förslagsanslag av 30,550 kronor.

Genom brev den 19 augusti 1921 bestämde Kungl. Maj:t, att den å Salbohed förlagda anstalten skulle från och med den 1 oktober 1921 vara provisoriskt förlagd till Venngarn i Stockholms län och att från samma tid eleverna vid den å Venngarn inrymda tvångsuppfostringsanstalten för minderåriga förbrytare skulle provisoriskt överflyttas till uppfostringsanstalten å Bona. Vidare förklarade Kungl. Maj:t, att de genom brev den 9 juli 1920 och den 17 juni 1921 fastställda avlönings- och driftkostnadsstaterna för alkoholistanstalten vid Salbohed skulle upphöra att gälla med utgången av september månad 1921 samt fastställde följande avlöningsstat — uppställd för år — för ifrågavarande, till Venngarn förlagda alkoholistanstalt att gälla för tiden 1 oktober 1921—31 december 1922:

Driftkost-
nader för
statens vård-
anstalt å
Venngarn för
alkoholister.:
(Extra anslag.)

[30.]

	Oredu- cerat belopp	Pensions- avgift motsva- rande belopp	Reduce- rat belopp	Tjänst- görings- pen- ningar	Arvode för särskilt uppdrag	Summa
1 direktör	3,000	150	2,850	1,500	—	1) 4,350
1 assistent och räkenskapsförare	1,600	50	1,550	1,000	—	2) 2,550
1 lantbruksinspektör	1,600	50	1,550	1,000	—	3) 2,550
1 husfader	1,200	50	1,150	900	—	4) 2,050
1 maskinist	1,000	30	970	550	—	5) 1,520
1 vårdare (tillika rättare)	800	25	775	500	200	6) 1,475
1 vårdare	800	25	775	500	—	7) 1,275
10 vårdare	8,000	250	7,750	5,000	—	8) 12,750
1 husmoder, jämte fri kost	700	25	675	—	—	9) 675
Läkararvode	—	—	—	—	—	10) 2,000
Predikantarvode	—	—	—	—	—	11) 1,200
Summa kronor	—	—	—	—	—	32,395

1) Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.

2) " 5 " " " " 400 " " " 10 " " " 400 "

3) " 5 " " " " 200 " " " 10 " " " 200 "

4) " 5 " " " " 100 " " " 10 " " " 100 "

5) " 5 " " " " 50 " " " 10 " " " 50 "

6) Därför fria resor.

Anm. Med undantag av läkare och predikant erhålla alla fri bostad, fri uppvärmning (eller bränsle) eventuellt elektrisk belysning (enligt styrelsens bestämmande). Huggning och sågning av bränsle ävensom armatur och lampor för elektrisk belysning bekostas dock alltid av befattningshavaren. Maskinist, vårdare och husmoder erhålla beklädnadsersättning, de förra med 100 kronor vardera, den senare med 50 kronor per år. Befattningshavare må kunna tilldelas trädgårds- eller planteringsland (enligt styrelsens bestämmande). Därest direktören tillika ombesörjer läkarvården eller predikantens göromål, må honom kunna tilläggas så stor del av läkararvodet eller predikantarvodet, som Kungl. Maj:t bestämmer. För det fall direktören åtnjuter båda de för befattningen uppförda ålderstilläggen, skall det pensionsavgift motsvarande belopp, som skall avdragas å lönen, utgöra 200 kronor. Befattningshavare vid anstalten må tillåtas att ifråga om rätt till ålderstillägg räkna sig tillgodo tid, varunder han varit innehavare av motsvarande eller jämförlig befattning vid statens vårdanstalt för alkoholister vid Venngarn eller å Salbohed eller vid statens uppfostringsanstalt för minderåriga manliga förbrytare å Venngarn.

Därest läkaren och predikanten icke enligt avtal med styrelsen äga att genom anstaltens försorg åtnjuta fria resor, erhålla de resekostnadsersättning, läkaren enligt tredje klassen och predikanten enligt fjärde klassen i resereglementet, att utgå från det som bidrag till driftkostnader för anstalten beviljade förslagsanslaget.

Därför bemyndigade Kungl. Maj:t styrelsen för alkoholistanstalten å Venngarn att under tiden 1 oktober 1921—31 december 1922 använda ett belopp av högst sextusen kronor, för år räknat, till ersättning åt extra personal och till vikariatsersättningar vid anstalten.

Vidare fastställde Kungl. Maj:t följande stater beträffande driftkostnaderna i övrigt för ifrågavarande anstalt, att lända till efterrättelse för tiden 1 oktober—31 december 1921 och för år 1922.

Utgifter.

	Okt.—dec. 1921.	År 1922.
Utpisning för 6 funktionärer och 100 intagna à 2: 20	kronor 21,279: 50	85,118: —
Beklädnad för vissa å anstalten intagna	» 250: —	1,000: —
Beklädnadsersättning för personal	» 337: 50	1,350: —
Värme, lyse och elektrisk kraft	» 8,750: —	35,000: —
Tvätt och renhållning	» 1,500: —	6,000: —
Fastighetens underhåll	» 1,375: —	5,500: —
Underhåll och anskaffning av anstaltsinventarier	» 1,500: —	6,000: —
Sjukvård	» 1,250: —	5,000: —
Expeditionen	» 1,000: —	4,000: —
Resekostnader och skjutsar för personal m. fl.	» 625: —	2,500: —
Frakter och skjutsar för diverse ändamål	» 375: —	1,500: —
Flyttning till Venngarn	» 1,500: —	—: —
Övriga allmänna omkostnader	» 533: —	2,032: —
Summa kronor	40,275: —	155,000: —

Inkomster.

Avgifter för 100 intagna à 2 kronor per dag ...	kronor 18,250: —	73,000: —
Nettoinkomst av verkstadsarbetet	» 1,250: —	5,000: —
Nettoinkomst av jordbruket och trädgården ...	» 4,750: —	19,000: —
Statens tillskott	» 16,025: —	58,000: —
Summa kronor	40,275: —	155,000: —

I skrivelse den 6 september 1921 har styrelsen för statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholister gjort framställning om anslag till bestridande av anstaltsens utgifter för första halvåret 1923.

Över berörda framställning hava infordrade utlåtanden avgivits av socialstyrelsen den 28 september 1921 och av riksräkenskapsverket den 17 oktober 1921.

I sin förevarande skrivelse framlägger anstaltsstyrelsen till en början följande förslag till *avlöningsstat* för budgetåret 1 januari—30 juni 1923.

*Anslag till
avlöningar
och vikariats-
ersättningar.*

[30.]

	Oreducerat belopp	Pensions- avgift motsva- rande belopp	Reduce- rat belopp	Tjänst- görings- pen- ningar	Arvode för särskilt uppdrag	Summa
1 direktör	1,500	75	1,425	750	—	¹⁾ 2,175
1 assistent	800	25	775	500	—	²⁾ 1,275
1 räkenskapsförare	800	25	775	500	—	²⁾ 1,275
1 lantbruksinspektör	800	25	775	500	—	²⁾ 1,275
1 husfader	600	25	575	450	—	³⁾ 1,025
1 maskinist	500	15	485	275	—	⁴⁾ 760
1 vårdare (tillika rättare)	400	12 50	387 50	250	100	⁴⁾ 737 50
1 vårdare	400	12 50	387 50	250	—	⁴⁾ 637 50
10 vårdare	4,000	125	3,875	2,500	—	⁵⁾ 6,375
1 husmoder, jämte fri kost,	350	12 50	337 50	—	—	⁵⁾ 337 50
Läkararvode	—	—	—	—	—	⁶⁾ 1,000
Predikantarvode	—	—	—	—	—	⁶⁾ 600
Summa kronor	—	—	—	—	—	17,472 50

¹⁾ Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.

²⁾ » 5 » » » » » 400 » » » 10 » » » 400 »

³⁾ » 5 » » » » » 200 » » » 10 » » » 200 »

⁴⁾ » 5 » » » » » 100 » » » 10 » » » 100 »

⁵⁾ » 5 » » » » » 50 » » » 10 » » » 50 »

⁶⁾ Därjämte fria resor.

Anm. Med undantag av läkare och predikant erhålla alla fri bostad, fri uppvärmning (eller bränsle) eventuellt elektrisk belysning (enligt styrelsens bestämmande). Huggning och sågning av bränsle ävensom armatur och lampor för elektrisk belysning bekostas dock alltid av befattningshavaren. Maskinist, vårdare och husmoder erhålla beklädnadsersättning, de förra med 100 kronor vardera, den senare med 50 kronor per år. Befattningshavare må kunna tilldelas trädgårds- eller planteringsland (enligt styrelsens bestämmande). Därest direktören tillika ombesörjer läkarvården eller predikantens göromål, må honom kunna tilläggas så stor del av läkararvodet eller predikantarvodet, som Kungl. Maj:t bestämmer. För det fall direktören åtnjuter båda de för befattningen uppförda ålderstilläggen, skall det pensionsavgift motsvarande belopp, som skall avdragas å lönen, utgöra 200 kronor. Befattningshavare vid anstalten må tillåtas att ifråga om rätt till ålderstillägg räkna sig tillgodo tid, varunder han varit innehavare av motsvarande eller jämförlig befattning vid statens vårdanstalt för alkoholister å Salbohed, vid statens vårdanstalt för alkoholister å Venngarn eller vid statens uppfostringsanstalt för minderåriga manliga förbrytare å Venngarn.

Därest läkaren och predikanten icke enligt avtal med styrelsen äga att genom anstaltens försorg åtnjuta fria resor, erhålla de resekostnadsersättning, läkaren enligt tredje klassen och predikanten enligt fjärde klassen i resereglementet, att utgå från det som bidrag till driftkostnader för anstalten beviljade förslagsanslaget.

Assistent.

Frånsett att vederbörande belopp på grund av nu ifrågavarande budgetårs avsedda längd upptagits till hälften av motsvarande belopp i 1922 års avlöningsstat, företer i förhållande till den fastställda staten berörda förslag till stat endast den olikheten, att i densamma uppförts ytterligare en tjänsteman, nämligen en assistent åt direktören, i samband varmed benämningen å den nuvarande assistenten och räkenskapsföraren förändrats till räkenskapsförare.

[30.]

Jag tillåter mig erinra därom, att frågan om anställande av en särskild direktörsassistent förut varit uppe på dagordningen. En dylik anordning ifrågasattes nämligen av anstaltsstyrelsen i dess år 1920 framlagda förslag till avlöningsstater för dels senare delen av år 1921 och dels år 1922. Såsom skäl härför framhöll styrelsen nödvändigheten för direktören att kunna överlåta de löpande göromålen åt den föreslagna nye befattningshavaren för att mera odelat kunna ägna sig åt sin huvuduppgift eller att personligen lära känna och i möjligaste mån till ett nyktert och ordnat liv påverka varje å anstalten intagen, för vilket syftes ernående erfordrades att stå i ständig förbindelse med de internerades hem, de olika nykterhetsnämnderna, arbetsgivare m. fl.

Rörande behovet av assistentbefattningen ställde sig emellertid i avgivna utlåtanden socialstyrelsen tveksam, medan riksräkenskapsverket förklarade sig för sin del sakna anledning tillstyrka dess inrättande. Vid avlåtande av ovannämnda proposition, nr 279, till 1921 års riksdag förklarade föredragande departementschefen, att han för sin del icke funne fullt övertygande skäl framlagda för att åtminstone för det dåvarande uppföra befattningen i staten.

Sedan anstaltsstyrelsens ifrågavarande yrkande om uppdelning av assistent- och räkenskapsförarbefattningen framförts till riksdagen i förberörda motion nr 208, förklarade sig riksdagen i ovannämnda skrivelse nr 270 icke kunna bifalla detsamma, därvid riksdagen emellertid framhöll, att om, på sätt motionären gjort gällande, ett oavvisligt behov av förstärkt arbetskraft i detta fall skulle göra sig gällande, utväg ej torde saknas att eventuellt genom Kungl. Maj:ts försorg få detta behov tillfälligtvis fyllt.

Utöver vad anstaltsstyrelsen vid föregående tillfälle anförde till stöd för inrättandet av en assistentbefattning framhåller nu styrelsen i huvudsak följande:

Anstalts-
styrelsen.

Ett tillfälligt anställande av kanske än det ena, än det andra biträdet kunde svårigen tillförsäkra anstalten samma kompetenta och för fortsatt anstaltstjänst intresserade arbetskraft, som en fastare anställning skulle göra. Den förra anordningen skulle knappast ställa sig billigare än den senare. På grund därav ansåge styrelsen anordnandet av en direktörsassistentbefattning vara den i förevarande fall enda betryggande lösningen rörande det viktiga och omfattande personligt individuella arbetet å vårdanstalten.

Från socialstyrelsen eller riksräkenskapsverket har denna gång icke framställts någon erinran mot förslagets genomförande.

Socialsty-
relsen och
riksræken-
skapsverket.

[30.]
Departements-
chefen.

För egen del tillåter jag mig till en början erinra därom, att provisoriska åtgärder i den av riksdagen antydda riktningen redan måst vidtagas för beredande av biträde åt direktören.

I skrivelse den 24 november 1921 anmälde anstaltsstyrelsen, att styrelsen ansett det vanskligt och för hela verksamheten skadligt, om direktören vid den stora anhopning av arbete, som måste följa vid anstaltens förflyttning till Venngarn, skulle stå utan varje hjälp i sitt vidlyftiga expeditiönsarbete, samt därför funnit sig nödsakad att från och med den 1 oktober 1921 av tillgängliga medel ur anslagsbeloppet till extra personal och vikariatsersättningar anställa ett biträde åt direktören. Under framhållande av att å Salbohed under de första nio månaderna av år 1921 intagits 49 personer medan under de sju dittills förflutna veckorna å Venngarn redan internerats 27, att av antalet för tillfället intagna, utgörande 76, icke mindre än 41 tillhörde kategorien farliga alkoholister samt att, med hänsyn till ständigt inkomna nya ansökningar, anstalten mycket snart torde vara fullbelagd, anhöll styrelsen härjämte om tillstånd att av vederbörande anslag till extra personal och vikariatsersättningar under tiden 1 december 1921—31 december 1922 använda ett belopp av 212 kronor 50 öre för månad — motsvarande 2,550 kronor för år räknat — för beredande av erforderligt biträde i expeditiöns- och övervakningsarbetet åt direktören.

Genom brev den 9 december 1921 förklarade Kungl. Maj:t hinder icke möta härför under förutsättning, att anslagen till avlöningar och vikariatsersättningar därtill lämnade tillgång.

Med hänsyn till den kraftiga ökning av anstaltens beläggning, vilken redan inträtt och som, enligt vad anstaltsstyrelsen anført, torde komma att än ytterligare fortskrida, synes det enligt min mening icke vara tillrådligt att hädanefter lämna direktören utan det konstanta och kvalificerade biträde i arbetet, särskilt i fråga om de löpande göromålen, som anställandet av en assistent skulle medföra. Det torde nämligen eljest vara verklig fara för att den för anstaltens verksamhet så viktiga personliga kontakten mellan direktören och klientelet på grund av direktörens arbetsbörda icke skulle kunna på ett tillfredsställande sätt upprätthållas. Jag tillstyrker därför anstaltsstyrelsens förslag om uppförande av en assistent å staten från och med år 1923. Mot den ifrågasatta avlöningen, som är lika med den nu till assistenten och räkenskapsföraren utgående, har jag intet att erinra. Vid bifall till ifrågasvarande förslag, torde sistnämnda befattningshavare, såsom anstaltsstyrelsen förutsatt, böra benämnas räkenskapsförare.

Rörande förslaget till avlöningsstaten i övrigt torde intet vara att erinra. [30.]

Utöver det till bestridande av avlöningarna enligt lönestaten ifrågasatta beloppet, kronor 17,472: 50, har anstaltsstyrelsen för första halvåret 1923 begärt ett belopp av 3,000 kronor till *extra personal och vikariatsersättningar*. Härjämte har styrelsen anhållit om ett belopp av 825 kronor för beredande av ålderstillägg under 1923 års första hälft åt därtill enligt avlöningsstatens bestämmelser berättigade befattningshavare. Beloppet till extra personal och vikariatsersättningar, vilket utgör hälften av det för samma ändamål för år 1922 anvisade, skulle användas på sätt framgår av följande, av styrelsen framlagda tablå:

Extra personal
och vikariats-
ersättningar.
Anstalts-
styrelsen.

2 extra vårdare	kronor 1,250: —	
1 nattvakt (halva lönen)	» 300: —	
Tillfällig personal och vikariatsersättningar	» 1,450: —	kronor 3,000: —

Rörande de särskilda posterna yttrar styrelsen:

Under förutsättning av anstaltens överbeläggning eller vid tillfällen, då starkare bevakning kunde behövas, torde den ordinarie personalen behöva förstärkning. För den skull hade lön för två extra vårdare uppförts. Nattvakt hade uppförts med halva lönen. Den övriga delen av lönen utginge från kungsgården. Från den uppförda summan för tillfällig personal hade styrelsen beräknat, att arvode för därtill kvalificerad personal att sköta orgelspelningen vid gudstjänsten skulle utgå.

Med hänsyn därtill att anslagsbeloppet till extra personal och vikariatsersättningar för år 1922, på sätt framgår av det anförda, torde kunna lämna tillgång till avlöning efter 2,500 kronor för år åt ett biträde åt direktören, skulle det, under förutsättning att en direktörsassistent med samma avlöning för år räknat uppföres å anstaltens stat för första halvåret 1923, kunna ifrågasättas att verkställa en härefter lämpad reducering av det för sistnämnda tid begärda beloppet å 3,000 kronor. Då emellertid en ytterligare stegring av anstaltens beläggning enligt styrelsens mening är att förvänta, anser jag mig icke böra föreslå minskning av anslagsposten till extra personal och vikariatsersättningar på annat sätt än att det belopp å 825 kronor, som enligt anstaltsstyrelsen erfordras till beredande av ålderstillägg under 1923 års första hälft till vissa befattningshavare, jämväl skall belasta anslagsposten ifråga, en anordning, som för övrigt i och för sig synes mig lämplig.

Departements-
chefen.

- [30.] Anslaget till avlöningar och vikariatsersättningar vid anstalten torde, i anslutning till vad ovan anförts, för första halvåret 1923 i sin helhet böra upptagas till 20,472 kronor 50 öre (17,472: 50 + 3,000) eller, i jämnt krontal räknat, 20,473 kronor.

Anslag för
driftkostnader
i övrigt.
Anstalts-
styrelsen.

Härefter övergår jag till behandling av anstaltsstyrelsens förslag till stat för *driftkostnaderna i övrigt*. Detta förslag har följande utseende:

Utgifter.

1. Utspisning för 6 personal och 100 intagna = 19,186 dagpor-
tioner à kr. 2: 20 kr. 42,209: 20
2. Beklädnad för vissa å anstalten intagna » 500: —
3. Beklädnadsersättning åt

1 maskinist	kr. 50: —	
1 vårdare	» 50: —	
11 vårdare	» 550: —	
2 extra vårdare	» 100: —	
1 husmoder	» 25: —	» 775: —
4. Värme, lyse och elektrisk drivkraft:

Eldning:

Till anstaltens, verkstadshusets och slottets centralvärmeledningar, medeltryckspannan i anstalten för alstrande av ånga till matlagning, tvätt och bad m. m. 65 ton koks à 80 kr. per ton kr. 5,200: —

Till anstaltens kök och bageri samt till befattningshavares bostäder, 200 famnar ved à 30 kr. per famn..... » 6,000: —

Packningar, oljor, trassel, tändstickor m. fl. förbrukningsartiklar » 500: —

Belysning och elektrisk drivkraft:

Elektrisk energi » 3,800: —

Glödlampor och annan elektrisk förbrukningsmateriel » 500: — » 16,000: —
5. Tvätt och renhållning:

Såpa, soda, tvål, borstar, putsmedel m. fl. förbrukningsartiklar » 2,500: —
6. Fastighetens underhåll:

Underhåll av hus (utom byggnader tillhörande kungsgården) såsom takstrykning, underhåll av målning, fönster, lås m. m. samt eldstäder, ångpannor, rörledningar, tvätt och andra maskiner, ävensom underhåll av gårdsplaner samt vägar och planteringar vid anstalten » 2,750: —

7. Underhåll och anskaffning av anstaltsinventarier	kr. 3,000: —	[30.]
8. Sjukvård:		
Medicin, förbandsartiklar och instrument	kr. 750: —	
Resekostnader för läkare, för sjuka och deras vårdare samt för vårdavgifter å sjukhus.....	» 1,750: —	» 2,500: —
9. Expeditionen:		
Skriv- och tryckningskostnader, skrivmateriel, porton, telefon- och telegramavgifter m. m.	» 2,000: —	
10. Resekostnader och skjutsar för personal m. fl.:		
Rese- och traktamentsersättningar för personal i tjänsteärenden	» 1,250: —	
11. Frakter och skjutsar för diverse ändamål	» 750: —	
12. Övriga allmänna omkostnader:		
Såsom arvode för jordbrukskunnig styrelseledamot med sär- skilt uppdrag att förrätta besiktningar och inventeringar. Ersättning till direktören för honom påvilande represen- tationsskyldighet. Annonser och tidningsprenumeration. Bibliotek, idrottsmateriel och förströelse för intagna m. m.	» 2,265: 80	
	Kronor 76,500: —	

Inkomster.

1. Vårdavgift för 100 intagna = 18,100 vård dagar à 2 kr. per vård dag	kr. 36,200: —
2. Nettoinkomst av verkstadsarbete	» 2,500: —
3. Statens tillskott	» 37,800: —
	Kronor 76,500: —

I anslutning till detta förslag hemställer anstaltsstyrelsen, att till bidrag för driftkostnaderna i övrigt för ifrågavarande anstalt måtte äskas ett förslagsanslag av 37,800 kronor för första halvåret 1923.

Beträffande de olika *inkomst- och utgiftsposterna* i staten anför anstaltsstyrelsen i huvudsak följande:

Utgifter.

1. *Utspisning för personal och intagna.* Motsvarande kostnad för 1921 års första hälft hade kunnat nedbringas till kronor 1: 76. Styrelsen hade emellertid ej vågat utgå från så låg beräkning för 1923 utan beräknat samma kostnad som upptagits för år 1922. Detta konto belastades jämväl av tjänarinnornas löner, de i köket arbetande intagnas flitpenningar samt skjutskostnader för proviant.

4. *Värme, lyse och elektrisk drivkraft.* Med hänsyn till de så väl å anstalten och slottet förefintliga ångpannornas konstruktion (för eldning med koks) som till Venngarnsegendomens mycket begränsade tillgång på bränsle hade årligen ett ganska avsevärt parti koks måst inköpas för uppvärmning av anstalts- och

[30.]

slottsbyggnaderna samt för alstrande av ånga till matlagning, tvätt och bad m. m. Härtill komme uppvärmning av det under år 1920 uppförda verkstadshuset samt för underhållsaftnar jämväl av gymnastikhuset. Med stöd av erfarenhet från föregående år samt med hänsynstagande till av värmeteknisk konstruktionsbyrå utarbetad plan för ångpannornas rationella uppeldning hade styrelsen beräknat bränsleåtgången till 65 ton koks samt 200 famnar ved, varvid kostnaden under ovanstående konto på grund av sänkta priser kunnat minskas från 1922 med kronor 1,500 för halvår räknat. I kostnaden för värme och lyse vore inberäknade flitpenningar för sådana intagna, vilka utförde arbeten, som vore att hänföra till detta konto.

Utgångspunkt för beräklandet av kostnaden för lyse hade varit årsavgiften för levererad elektrisk energi enligt kontrakt med vattenfallsstyrelsen.

5. *Tvätt och renhållning.* Tvätterskans lön och intagnas flitpenningar vore lagda på detta konto.

10. *Resekostnader och skjutsar för personal m. fl.* Styrelsen hade vid beräkningen av utgifterna under ovanstående konto utgått ifrån, att Venngarnspersonalen erhöle samma rätt till rese- och traktamentsersättning för resor i tjänsteärenden, som tillkommit nämnda personal under den tid, anstalten varit uppfostningsanstalt.

Inkomster.

Nettoinkomst av jordbruket och trädgården. Då styrelsen ej upptagit någon nettoinkomst för jordbruket och trädgården för den tid, statförslaget omfattade, berodde detta därpå, att den verkliga nettoinkomsten för jordbruket och trädgården uppkomme först under årets senare hälft genom försäljning av spannmål, potatis och trädgårdsprodukter. Inkomsten under årets förra hälft, vilken uppstode företrädesvis genom mjölkförsäljning, åtginge till fullo till de avlöningar, reparationer och anskaffning av jordbruksinventarier, vilka belastade jordbrukets och trädgårdens konto.

Social-
styrelsen.

Vid sin granskning av driftkostnadsförslaget finner socialstyrelsen till en början anledning föreligga till reducering av anslagsposten *utspisning*. Socialstyrelsen anför härutinnan i huvudsak:

Utspisningskostnaderna hade beräknats med utgångspunkt från samma dagportionskostnad som den i 1922 års stat upptagna, nämligen 2 kronor 20 öre, oaktat motsvarande verkliga kostnad för 1921 års första halvår ej uppgått till mer än 1 krona 76 öre. Det förefölle dock naturligast, att erfarenheterna från den senast liggande tidsperioden finge tjäna som vägledning vid dylika beräkningar, såvida ej särskilda tecken bestämt pekade på en kommande prisrörelse i viss riktning. Ifråga om livsmedelsgruppen syntes emellertid numera hava inträtt ett mera stabilt jämnviktsläge, åtminstone att döma av socialstyrelsens livsmedelsindex — avseende genomsnittspris för hela landet — vilken sedan maj månad 1921 fluktuerat med endast 1 à 2 procent. I själva verket syntes den genomgångna utvecklingen på detta område under år 1921 snarare peka på möjligheten av lägre dagportionskostnad än första halvårets. Medan livsmedelsindexen den 1 januari 1921 varit 286 och den 1 april 247, hade den från och med sistlidna maj hållit sig omkring 232. Till ledning vid bedömande av den föreslagna dagportionskostnaden finge vidare, utan jämförelse i övrigt, erinras därom,

att styrelsen för statens tvångsarbetsanstalt i Landskrona i sitt förslag till stat för anstalten under år 1922 beräknat motsvarande kostnad till endast 90 öre. [30.]

På grund av det anförda föreslår socialstyrelsen, att kostnaderna för utspisning må beräknas efter en dagportionskostnad av högst 1 krona 75 öre och sålunda upptagas med ett belopp av 33,575 kronor 50 öre.

Vidare förordar socialstyrelsen en sänkning av anslagsposten *värme, lyse och elektrisk kraft*. Härom anför styrelsen huvudsakligen följande:

Vid beräkning av anslagsbehovet å posten värme, lyse och elektrisk drivkraft hade anstaltsstyrelsen utgått från ett kokspris av 80 kronor per ton. Priset på koks i större partier överstege emellertid för det dåvarande icke 50 kronor per ton, och utsikter till ytterligare prisfall ansåges av fackmän föreligga. Vid sådant förhållande syntes man böra kunna utgå från ett å-pris per ton för koks av högst 50 kronor. Anslagsposten för koks torde sålunda kunna upptagas till 3,250 kronor i stället för 5,200 kronor. Däremot syntes å andra sidan det upptagna vedpriset å 30 kronor per fann vara jämförelsevis lågt. Emellertid hade anstaltsledningen under hand upplyst, att all ved för anstaltens behov levererades från kungsgården, vadan frågan om vilket pris, som därvid skulle tillämpas, endast vore en formell bokföringsfråga — ehuru visserligen i och för sig icke oviktig, enär kungsgården givetvis borde efter gällande priser krediteras för till anstalten levererade produkter. Med hänsyn till att alla försäljnings- och transportkostnader bortfölle för kungsgården vid försäljning till anstalten, syntes det upptagna vedpriset vara rimligt.

Av sålunda anförda skäl föreslår socialstyrelsen, att utgiftsposten till värme, lyse och elektrisk kraft måtte upptagas med ett sammanlagt belopp av 14,050 kronor i stället för 16,000 kronor.

Med ovan föreslagna reduktioner skulle driftkostnadsstaten komma att minskas med kronor 10,583: 70 och sålunda sluta å kronor 65,916: 30, varvid statens tillskott till driftkostnaderna kunde nedsättas från ifrågasatta kronor 37,800: — till kronor 27,216: 30. Härom framställer ock socialstyrelsen förslag.

I socialstyrelsens utlåtande den 7 februari 1921 över då föreliggande förslag till stater för åren 1921 och 1922 hade styrelsen uttalat vissa önskemål rörande förändrad uppställning av omkostnadsstaten, syftande till en skarpare åtskillnad mellan själva anstalten och jordbruket, i samband varmed styrelsen ifrågasatte en förändrad uppställning av anstaltens räkenskaper. Styrelsen framhåller nu i sitt förevarande utlåtande, att berörda önskemål i fråga om bokföringen icke kommit till uttryck i det av anstaltsstyrelsen avgivna förslaget till driftkostnadsstat för första halvåret 1923.

[30.]
Riksräken-
skapsverket.

Beträffande posten *utspisning* biträder riksräkenskapsverket i sitt utlåtande socialstyrelsens förslag att nedsätta beräknade kostnaden per dagportion från kronor 2: 20 till högst kronor 1: 75.

Beträffande utgiftsposten *beklädnadskostnad åt personal* påpekar riksräkenskapsverket, att densamma i staten angivits till 775 kronor, d. v. s. med 100 kronor överskjutande motsvarande kostnad för år 1922. Emot ifrågavarande kostnadsökning, hänförlig till föreslagen beklädnadsersättning åt 2 extra vårdare, finner riksräkenskapsverket icke skäl föreligga till någon erinran.

Rörande utgiftsposten *värme, lyse och elektrisk drivkraft* anför riksräkenskapsverket i fråga om beräkningen av å-priset på koks i huvudsak följande:

Efter vad riksräkenskapsverket under hand inhämtat, belöpte sig transportkostnaden per ton koks från Stockholm till Venngarns brygga till cirka 10 kronor, varigenom ett å-pris därstädes å 60 kronor skulle erhållas. Med anledning av de vikande prisnoteringarna å kol torde man kunna utgå ifrån, att kokspriset, vilket i första hand härledde sig från priset å kol, till första halvåret 1923 skulle hava sjunkit så, att en mindre reducering av ovan angivna å-pris å 60 kronor vore berättigad. Kokspriset per ton borde därför beräknas till 55 kronor.

Med denna beräkningsgrund anser riksräkenskapsverket den av anstaltsstyrelsen föreslagna kostnaden för koks kunna sänkas från av anstaltsstyrelsen ifrågasatta 5,200 kronor till 3,575 kronor och således totalkostnaden för värme, lyse och elektrisk drivkraft från av styrelsen beräknade 16,000 kronor minskas till 14,375 kronor.

Vidkommande utgiftsposten *övriga allmänna omkostnader* påpekar riksräkenskapsverket, att berörda post i statförslaget upptagits till kronor 2,265: 80. Då motsvarande belopp i 1922 års stat slutade å kronor 1,066: — och kostnadsökningen icke på något sätt motiverats, föreslår ämbetsverket sådan begränsning av posten ifråga, att densamma utjämnas till kronor 1,224: 50.

Med hänvisning till ovan angivna reduceringar i omkostnadsstaten anser riksräkenskapsverket statens tillskott kunna upptagas till ett belopp av 26,500 kronor samt framlägger förslag till stat för driftkostnader i övrigt för första halvåret 1923 av följande utseende:

Utgifter.

Utspisning av 6 funktionärer och 100 intagna å 1,75	kronor 33,575: 50
Beklädnad för vissa å anstalten intagna	» 500: —
Beklädnadsersättning åt personal	» 775: —
Värme, lyse och elektrisk kraft	» 14,375: —

Tvätt och renhållning.....	kronor	2,500:—
Fastighetens underhåll	»	2,750:—
Underhåll och anskaffning av anstaltsinventarier	»	3,000:—
Sjukvård	»	2,500:—
Expeditionen	»	2,000:—
Resekostnader och skjutsar för personal m. fl.	»	1,250:—
Frakter och skjutsar för diverse ändamål	»	750:—
Övriga allmänna omkostnader	»	1,224: 50
Summa kronor		65,200:—

Inkomster.

Avgifter för 100 intagna à 2 kronor per dag	kronor	36,200:—
Nettoinkomst av verkstadsarbete	»	2,500:—
Statens tillskott	»	26.500:—
Summa kronor		65,200:—

Med anledning av vad från socialstyrelsens sida anförts i fråga om alkoholistanstaltens räkenskapsväsende, meddelar riksräkenskapsverket, att nytt formulär för bokföringen vid anstalten av riksräkenskapsverket upprättats och fastställts samt tillställts anstaltsstyrelsen, ävensom att en av riksräkenskapsverkets tjänstemän muntligt meddelat närmare instruktioner beträffande tillämpningen av det nya bokförings-systemet.

I samband med nämnda omläggning av bokföringen har, enligt riksräkenskapsverket, också tagits i övervägande den av socialstyrelsen föreslagna förändringen av uppställningen av staten för anstalten i syfte att helt avskilja jordbruksrörelsen från anstaltsdriften. Med det nu genomförda bokföringssystemet anser riksräkenskapsverket detta spörsmål vara löst enligt angivna fordringar, utan att särskilda inkomst- och utgiftstitlar för jordbruket behöft i riksstaten uppföras.

Beträffande *utgiftsposterna* har anstaltsstyrelsen vid bestämmande av posten *utspisning* för första halvåret 1923 utgått från det för år 1922 beräknade priset per dagportion, 2 kronor 20 öre, och härigenom kommit till ett belopp av kronor 42,209: 20. Socialstyrelsen och riksräkenskapsverket hava åter, med hänsyn huvudsakligen till den verkliga dagportionskostnaden å alkoholistanstalten vid Salbohed under förra hälften av år 1921 samt den fallande tendensen för priserna å livsmedel, ansett sig kunna räkna med en dagportionskostnad av kronor 1: 75, varvid posten ifråga skulle kunna begränsas till kronor 33,575: 50. Jag finner de skäl, som sistnämnda två myndigheter anført för sitt förslag i ämnet, vara övertygande och förordar därför, att detta förslag lägges till grund för beräkningen av utgiftsposten ifråga.

Departements-
chefen.

[30.]

I likhet med riksräkenskapsverket finner jag intet vara att erinra mot den föreslagna höjningen av utgiftsposten *beklädnadsersättning för personal*, vilken höjning är beroende på föreslagen beklädnadsersättning åt 2 extra vårdare.

Beträffande posten *värme, lyse och elektrisk kraft* har såväl anstaltsstyrelsen som en var av de två granskande myndigheterna föreslagit olika belopp, beroende på olika kalkyler beträffande priset å koks för erforderliga 65 ton. Medan anstaltsstyrelsen förordar ett beräknat å-pris å 80 kronor per ton och härvid kommit till en slutsiffra för posten ifråga å 16,000 kronor, anser socialstyrelsen å-priset kunna beräknas till det gällande genomsnittliga dagspriset å engelsk gjuterikoks f. o. b. pråm i Stockholm eller 50 kronor, samt postens slutsumma följaktligen till 14,050 kronor. Riksräkenskapsverket anser åter priset å koks, i betraktande av å ena sidan den till 10 kronor per ton beräkneliga transportkostnaden mellan Stockholm och Venngarns brygga och å den andra de vikande prisnoteringarna å kol, varav priset å koks närmast vore beroende, böra upptagas till 55 kronor per ton, varvid postens slutsumma skulle bli 14,375 kronor. För min del anser jag icke tillrädligt att vid kalkylering av kokspriset räkna med lägre siffra än den av riksräkenskapsverket förordade, 55 kronor per ton, och föreslår i anslutning härtill, att förevarande post upptages till 14,375 kronor.

På av riksräkenskapsverket anförda skäl finner jag det av anstaltsstyrelsen för utgiftsposten *övriga allmänna omkostnader* föreslagna beloppet, kronor 2,265:80, böra reduceras till kronor 1,224:50.

Mot övriga utgiftsposter hava ovanberörda två ämbetsverk icke framställt någon erinran, och finner icke heller jag anledning till anmärkning mot desamma. Posterna äro beräknade till hälften av beloppen för motsvarande poster i driftkostnadsstaten för år 1922 utom vad beträffar posten *tvätt och renhållning*, vilken anstaltsstyrelsen upptagit till 500 kronor mindre, för halvår räknat, än samma post för år 1922.

Vidkommande posterna under *inkomster* har anstaltsstyrelsen vid beräkning av posten *vårdavgift* utgått från den för år 1922 i staten fastställda avgiften av 2 kronor för person och vård dag. Dagavgiften för sistnämnda år hade av Kungl. Maj:t i ovanberörda proposition nr 279 till 1921 års riksdag föreslagits till 3 kronor, men riksdagen ansåg sig böra förordna en begränsning till 2 kronor. Vid sådant förhållande och då någon särskild anledning icke, såvitt nu kan bedömas, synes föreligga att ändra dagavgiften i den ena eller andra

riktningen, torde posten ifråga böra upptagas efter den av anstaltsstyrelsen tillämpade beräkningsgrunden. [30.]

Av skäl, anstaltsstyrelsen anfört, torde den i 1922 års driftkostnadsstat förekommande posten *nettoinkomst av jordbruket och trädgården* icke böra upptagas i driftkostnadsstaten för första halvåret 1923.

Under förutsättning av bifall till vad jag här ovan förordat, torde inkomstposten *statens tillskott* böra, på sätt riksräkenskapsverket ifrågasatt, upptagas till 26,500 kronor, och i anslutning härtill till bidrag för driftkostnaderna i övrigt för ifrågavarande anstalt för tiden 1 januari—30 juni 1923 äskas ett förslagsanslag å 26,500 kronor.

Ovan har jag förordat, att till avlöningar och vikariatsersättningar åt befattningshavare vid anstalten för samma tid begäres ett förslagsanslag, högst, 20,473 kronor.

På grund av vad jag sålunda i skilda hänseenden anfört, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa

dels till avlöningar och vikariatsersättningar åt befattningshavare vid statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholister ett förslagsanslag, högst, kronor 20,473,

dels ock till bidrag för driftkostnaderna i övrigt för samma anstalt ett förslagsanslag av kronor 26,500.

27. Vissa övriga anslag till alkoholistvården.

För år 1922 har riksdagen på extra stat anvisat:

dels ett förslagsanslag av 100,000 kronor såsom bidrag till erkända och enskilda alkoholistanstalters driftkostnader;

dels ett förslagsanslag av 17,000 kronor till bestridande av statens kostnader för farliga alkoholister, handräckning, läkarutlåtanden, vittnesersättningar m. m.;

dels ett reservationsanslag av 10,000 kronor såsom bidrag till anordnande av erkända alkoholistanstalter;

dels ock ett förslagsanslag, högst, 3,600 kronor, till sakkunnigt biträde hos socialstyrelsen för ärenden rörande alkoholistvården.

Därjämte har riksdagen medgivit, att jord, som står under kronans omedelbara disposition eller som tillhör någon av de under bruk och bergverk för nödigt skogsfång upplåtna allmänningar eller någon av de

[31.]

Vissa övriga
anslag till
alkoholist-
vården.

(Extra anslag.)

- [31.] genom domänstyrelsens försorg utarrenderade kronoegendomar, vilka icke upplåtits till förenade mötespassevolanskassornas fond, stuterierna eller Vadstena krigsmanshusfond, må, efter av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall verkställd prövning, utan särskild ersättning till kronan på de villkor i övrigt, Kungl. Maj:t kan finna skäligt bestämma, upplåtas till lands-ting, kommun, förening, stiftelse eller annan för anordnande av allmän alkoholistanstalt.

Erkända
och enskilda
anstalters
drift-
kostnader.

Ifråga om anslaget till *erkända och enskilda alkoholistanstalters driftkostnader* har 1921 års riksdag (skrivelse nr 5 A punkt 30) medgivit, att av detta må, därest förhållandena så påkalla, utöver det enligt kungörelsen den 27 oktober 1916 angående statsbidrag till driftkostnader vid alkoholistanstalter utgående statsbidraget, för år 1922 utgå ett tilläggsbelopp av den storlek, att totala driftkostnadsbidraget till erkända alkoholistanstalter för vårddag räknat utgör högst 3 kronor 50 öre för såväl tvångsinternerad som frivilligt ingående samt att totala driftkostnadsbidraget till enskilda alkoholistanstalter utgör högst 3 kronor för vårddag, allt enligt de villkor, som Kungl. Maj:t bestämmer. Enahanda förhöjning av statsbidrag har 1921 års riksdag (skrivelse nr 356) medgivit jämväl i fråga om statsbidragen för år 1921.

De av riksdagen sålunda godkända grunderna för statsbidragets utgående hava sedermera kommit till uttryck i en av Kungl. Maj:t den 29 augusti 1921 utfärdad kungörelse angående statsbidrag till driftkostnaderna vid alkoholistanstalter för åren 1921 och 1922 (sv. förf.-saml. nr 535).

Socialstyrelsen har nu i skrivelse den 31 augusti 1921 föreslagit, att de för åren 1921 och 1922 gällande bestämmelser angående statsbidrag till driftkostnaderna vid vissa alkoholistanstalter måtte utsträckas att gälla till och med den 30 juni 1923. Detta finner styrelsen så mycket hellre låta sig göra, som ifrågavarande bestämmelser endast angiva övre gränsen för bidragen och sålunda icke hindra en nedsättning av bidragsbeloppen, för den händelse någon mera avsevärd nedgång i levnadskostnaderna skulle inträda.

Beträffande anslagsbeloppet för första halvåret 1923 anser styrelsen, att detsamma bör sätas till 50,000 kronor eller hälften av det för år 1922 för ändamålet beviljade.

Departements-
chefen.

Lika med socialstyrelsen finner jag mig böra tillstyrka, att statsbidrag för nu ifrågavarande ändamål under första halvåret 1923 må utgå efter enahanda grunder som de nu stadgade. Då det emellertid

med hänsyn till de sjunkande levnadskostnaderna synes sannolikt, att statsbidraget skall kunna sänkas under maximum, torde anslagsbeloppet för nämnda budgettermin kunna begränsas till 40,000 kronor. [31.]

Under rubriken »statens kostnader för farliga alkoholister m. m.» har sedan år 1917 upptagits ett anslagsbelopp av 17,000 kronor för år. Under de olika åren hava av detta anslag, enligt uppgift från socialstyrelsen, tagits i anspråk följande belopp:

Statens
kostnader för
farliga alkoholist-
er m. m.

1917	kronor	1,684: 65
1918	»	655: 13
1919	»	1,786: 95
1920	»	5,074: 36

Under hänvisning härtill förklarar styrelsen, att förevarande anslag hittills varit alltför högt beräknat och att detsamma, även om den starka utgiftsökningen under år 1920 tages i betraktande, för första halvåret 1923 torde kunna nedsättas till förslagsvis 5,000 kronor.

Enligt min mening kan ifrågavarande förslagsanslag utan olägenhet begränsas något starkare, än socialstyrelsen föreslagit, och hemställer jag, att detsamma för första halvåret 1923 upptages till 3,000 kronor. Departements-
chefen.

Till anordnande av erkända alkoholistanstalter hava under åren 1916—1918 anslagits 30,000 kronor årligen samt därefter 10,000 kronor årligen. Vid 1920 års slut funnos 80,003 kronor av dessa medel reserverade. Bidrag till
anordnande av
erkända
alkoholist-
anstalter.

I sin förberörda skrivelse den 31 augusti 1921 meddelar socialstyrelsen, att dittills under år 1921 utbetalts 10,672 kronor 96 öre och att sålunda, med inbegripande av anslaget för år 1921, för ändamålet ifråga funnes tillgängliga 79,330 kronor 4 öre.

Styrelsen finner nu, att något anslag för första halvåret 1923 icke torde behöva äskas. Till stöd härför yttrar styrelsen i huvudsak:

Enligt bestämmelse i kungörelsen den 17 juni 1916 angående statsbidrag för anordnande av erkända alkoholistanstalter m. m. (sv. förf.-saml. nr 311) — högst 1,000 kronor för varje vårdplats — motsvarade förberörda belopp å 79,330 kronor 4 öre anspråk på statsbidrag för anordnande av icke mindre än 79 vårdplatser, d. v. s. i det närmaste lika stort antal platser, som samtliga nu verksamma erkända alkoholistanstalter förfogade över. Härtill komme de för år 1922 anslagna medel, motsvarande bidrag till 10 vårdplatser. Under förutsättning att grunderna för tilldelande av dessa statsbidrag icke bleve högst väsentligt ändrade, torde man därför kunna förutsätta, att redan beviljade medel för anordnande av erkända alkoholistanstalter skulle visa sig fullt tillräckliga för att möta de anspråk, som kunde framkomma under tiden intill den 1 juli 1923.

[31.]
Frälnings-
arméns
alkoholisthem
å Kurön.

Innan jag ingår på bedömande av detta styrelsens förslag, ber jag få anmäla en av frälningsarméns enskilda alkoholistanstalt å Kurön gjord, av socialstyrelsen med skrivelse den 4 mars 1921 till Kungl. Maj:t överlämnad ansökning om statsbidrag till bestridande av kostnaderna för vissa under år 1920 utförda reparationsarbeten m. m.

Av ansökningen framgår, att under år 1920 å de flesta av anstaltens ekonomi- och bostadshus verkstälts reparationsarbeten, vilka icke under kristiden kunnat utföras på grund av materialbrist, ehuru de ansetts absolut nödvändiga. Vidare har det, enligt vad i ansökningen framhålles, varit nödvändigt att ersätta vissa inventarier och husgeråd, som under kristiden blivit utslitna. Enligt ansökningen bifogat utdrag av 1920 års bokslut för anstalten hava nu ifrågavarande utgifter uppgått till ett sammanlagt belopp av 19,145 kronor 4 öre.

Under hänvisning till att å anstaltens verksamhet under år 1920, enligt nyssnämnda bokslut, uppkommit en förlust av 30,512 kronor 3 öre och att erkända alkoholistanstalter enligt ovannämnda kungörelse den 17 juni 1916 hade möjlighet att erhålla statsbidrag för utgifter av ifrågavarande slag enligt vissa grunder, anhåller anstalten att få komma i åtnjutande av statsbidrag med ett belopp motsvarande nyssnämnda utgifter eller 19,145 kronor 4 öre.

Social-
styrelsen.

I sin nyssnämnda skrivelse den 4 mars 1921 framhåller socialstyrelsen beträffande berörda reparationer, att dessa vid av styrelsen förrättad inspektion visat sig huvudsakligen vara av sådan natur, att statsbidrag härför torde kunnat utgå enligt kungörelsen den 17 juni 1916, därest anstalten varit erkänd. Styrelsen anser ock, att statsbidrag för reparationerna bör beräknas, så mycket mera som statsbidrag tidigare beviljats jämförliga anstalter för dylikt ändamål. Beträffande storleken av dylika statsbidrag anser styrelsen detsamma böra utgå med hela det belopp, vartill utgifterna för reparationerna enligt en ansökningen närsluten tablå uppgått eller 11,148 kronor 91 öre.

Mera tveksam förklarar sig styrelsen vara, huruvida staten bör bidraga till kostnaderna för inköp av inventarierna. Styrelsen anser sig dock böra tillstyrka dylikt bidrag, ehuru — på sätt av det följande framgår — med ett till 851 kronor 9 öre reducerat belopp.

Såsom skäl för denna åsikt framhåller styrelsen till en början dels att anstalten, att döma av det ekonomiska resultatet av 1920 års verksamhet, syntes vara i stort behov av stöd från statens sida och dels att anstalten på ett synnerligen förtjänstfullt sätt utövade sin vårdverksamhet. Talande i sistnämnda avseende vore den omständigheten, att anstalten, som hade ett platsantal av 40 — större

[31.]

än någon annan för tillfället verksam, icke statlig alkoholistanstalt — alltid uppvisat mycket god beläggning, undantagandes under slutet av år 1917, hela år 1918 och första hälften av år 1919, då samtliga alkoholistanstalter varit mer eller mindre avfolkade. Den mycket viktiga uppgift, som anstalten avsåge att fylla, nämligen att omhändertaga sådana personer, vilka, ehuru icke hemfallna under alkoholistlagens bestämmelser, dock vore i stort behov av vård å alkoholistanstalt, men icke önskade frivilligt ingå å allmän sådan anstalt, hade ifrågavarande anstalt med framgång uppfyllt tack vare det förtroende, den lyckats vinna hos allmänheten.

Såsom ännu ett skäl framhåller styrelsen, att statsbidraget till driftkostnader under år 1920 — då nu ifrågavarande utgifter gjorts — liksom under år 1919, eller med andra ord under senare delen av kristiden, varit i genomsnitt ungefär $\frac{2}{3}$ högre till de erkända än till de enskilda alkoholistanstalterna enligt då i ämnet gällande bestämmelser, detta i syfte att söka förebygga ett nedläggande av de erkända anstalternas verksamhet på grund av kristidens ovanberörda avfolkning av samtliga anstalter. De enskilda anstalter, vilka överlevat den för anstalternas ekonomi hårda tiden 1 juli 1917—30 juni 1919, vore enligt socialstyrelsens uppfattning i fråga om möjligheten att bedriva rationell alkoholistvårdsverksamhet jämförliga med de erkända anstalterna.

Till sist framhåller styrelsen möjligheten och lämpligheten av att erhålla medel för ändamålet av de stora besparingarna å reservationsanslagen till statsbidrag för uppförande av erkända alkoholistanstalter. Alternativt ifrågasätter dock styrelsen även anlitande av statsverkets fond av rusdrycksmedel.

Vidkommande normerna för statsbidrags utgående anser styrelsen, att vad härutinnan vore stadgat beträffande erkända alkoholistanstalter i förevarande fall borde upprätthållas. I anslutning härtill hade styrelsen infortrat dels vederbörlig förbindelse att återbära ifrågakommande statsbidrag i det fall att anstalten skulle komma att användas för annat ändamål, nedläggas eller avyttras, dels åtagande att säkerställa förbindelsens fullgörande genom inteckning i vederbörande fastighet, dels ock uppgifter å sammanlagda beloppet av kostnaderna för upprättandet av anstalten. Av sistnämnda uppgifter framginge, att sammanlagda beloppet av dittills nedlagda kostnader för anordnande av anstalten — inklusive större reparationer — uppgår till 162,709 kronor 77 öre. Tidigare hade i statsbidrag utgått ett sammanlagt belopp av 28,000 kronor. Även om hela det sökta beloppet, 19,145 kronor 4 öre, skulle beviljas, komme således statens bidrag i dess helhet icke att överstiga vad från annat håll än staten tillskjutits, vilket ju vore ett villkor för statsbidrag till erkända anstalter enligt förenämnda kungörelse.

Å andra sidan skulle, fortsätter styrelsen, vid bifall till ansökningen statsbidraget uppgå till omkring 1,200 kronor för vårdplats, medan enligt nyssnämnda kungörelse statsbidrag för vårdplats icke beträffande någon erkänd anstalt finge överstiga 1,000 kronor. Då det icke syntes styrelsen påkallat, att enskild anstalt tillerkändes relativt större statsbidrag än som kunde utgå till erkända anstalter, funne sig styrelsen böra föreslå, att bidrag finge beviljas med allenast så stort belopp, som skulle kunna utgå enligt nyssnämnda kungörelse, eller 12,000 kronor.

I infortrat utlåtande den 9 april 1921 finner statskontoret, i likhet med socialstyrelsen, ifrågavarande utgifter för reparationer och inventarier vara av beskaffenhet, att bidrag av statsmedel för deras täckande

Statskontoret.

- [31.] bör lämnas; och anser statskontoret det av socialstyrelsen föreslagna beloppet, 12,000 kronor, vara väl avvägt.

Beträffande de medel, som för ändamålet må kunna anlitas, anser statskontoret, att statsverkets fond av rusdrycksmedel, med hänsyn till de i kungörelsen den 18 juli 1913 (sv. förf.-saml. nr 199) meddelade föreskrifterna angående fondens användning, knappast böra komma till användning. Däremot finner statskontoret den andra av styrelsen anvisade utvägen, att anlita besparingarna å anslaget för anordnande av erkända alkoholistanstalter, kunna, efter riksdagens medgivande, utan olägenhet användas. Under sist angiven förutsättning böra enligt statskontorets mening de i förenämnda kungörelse den 17 juni 1916 givna bestämmelser angående eventuell återbäring av erhållet statsbidrag m. m. gälla beträffande statsbidrag, som kan komma att tilldelas nu ifrågasvarande anstalt.

Departements-
chefen.

För bidrag från staten till anordnande av enskilda alkoholistanstalter finnes intet av riksdagen beviljat anslag. Däremot har riksdagen tidigare i särskilda fall anvisat medel härtill. Beträffande anstalten å Kurön har riksdagen sålunda för vart och ett av åren 1912 och 1913 anvisat 6,000 kronor såsom bidrag till inventarier för anstalten, för år 1914 ett belopp å 8,000 kronor till inköp av inventarier och förbättring av anstaltens bostadsförhållanden samt för år 1916 ett belopp å likaledes 8,000 kronor såsom bidrag till kostnaderna för uppförande av finsk bastu med karbad och dusch samt tvättstuga med ångtork och mangelbod. Sistnämnda belopp utgick av det för år 1916 för första gången beviljade anslaget till anordnande av erkända alkoholistanstalter.

Anstalten i fråga synes allt fortfarande vara väl förtjänt av statsmakternas bistånd. Den skötes på ett erkännansvärt sätt och är för alkoholistvården i vårt land av en betydelse, som kan mäta sig med de erkända alkoholistanstalternas. Då nu de å nyss nämnda anslag befintliga reservationerna lämna tillgång till erforderliga medel utan ytterligare belastande av den hårt ansträngda budgeten, kan jag icke annat än förorda socialstyrelsens förslag, att anstalten skall erhålla bidrag av dessa medel enligt i huvudsak samma grunder, som gälla med avseende å de erkända anstalterna.

Därest riksdagen icke har något att häremot erinra, torde alltså Kungl. Maj:t lämna frälsningsarméns enskilda alkoholisthem å Kurön statsbidrag till bestridande av nu ifrågasvarande utgifter för reparationer m. m. med högst 12,000 kronor att utgå av besparingarna å förberörda anslag med tillämpning i motsvarande delar av de i kungörelsen den 17 juni 1916 stadgade villkoren.

Då besparingarna, oavsett den sålunda föreslagna utgiften från desamma, torde kunna för den närmaste framtiden tillgodose det med anslaget ifråga avsedda ändamålet, finner jag något anslag för anordnande av erkända alkoholistanstalter icke behöva äskas för förra halvåret 1923.

[31.]

Den hos socialstyrelsen anställde sakkunnige för ärenden rörande alkoholistvården uppbär för närvarande ett arvode av 3,600 kronor för år, utgående av ovannämnda för detta ändamål anvisade anslag å samma belopp.

Sakkunnig
för ärenden
rörande
alkoholist-
vården.

Under hänvisning till att de å styrelsens extra stat uppförda befattningshavarna från och med år 1922 erhålla sina avlöningar nyreglerade, har styrelsen hemställt om en revidering av den sakkunniges arvode i överensstämmelse härmed.

Styrelsen har därvid utgått från den princip, som i allmänhet tillämpades i 1921 års statsverksproposition vid den approximativa beräkningen av avlöningar för extra personal, d. v. s. höjning av gällande avlöning med omkring 33 procent, och sålunda kommit till ett arvode av 4,800 kronor för år åt bemälda sakkunnige. I anslutning härtill har styrelsen för berörda ändamål begärt anslag å tilläggsstat för år 1922 till belopp av 1,200 kronor och å riksstat för första halvåret 1923 till belopp av 2,400 kronor.

Då principerna för beräkning av dylika högre kvalificerade extra befattningshavares avlöningar enligt det nya lönesystemet ännu ej blivit fullt klarlagda, anser jag mig icke för närvarande böra tillstyrka styrelsens ifrågavarande förslag. Vid bibehållande av nuvarande arvode kommer givetvis den sakkunnige att — liksom övriga extra befattningshavare med oreglerade avlöningar — fortfarande tillgodonjuta de för oreglerade verk gällande fördelaktigare grunderna i avseende å av dyrtiden betingade avlöningsförmåner.

Departements-
chefen.

På grund av vad i det föregående anförts, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Samman-
fattning.

att på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa

dels såsom bidrag till *erkända och enskilda alkoholistanstalters driftkostnader*

ett förslagsanslag av kronor 40,000,

[31.]

dels till bestridande av statens kostnader för *färliga alkoholister, handräckning, läkarutlåtanden, vittnesersättningar m. m.* ett förslagsanslag av kronor ... 3,000,

dels ock till *sakkunnigt biträde hos socialstyrelsen för ärenden rörande alkoholistvården* ett förslagsanslag, högst, kronor 1,800,

ävensom medgiva,

att jord, som står under kronans omedelbara disposition eller som tillhör någon av de under bruk och bergverk för nödigt skogsfång upplåtna allmänningar eller någon av de genom domänstyrelsens försorg utarrenderade kronoegendomar, vilka icke upplåtits till förenade mötespassevolanskassornas fond, stuterierna eller Vadstena krigsmanshusfond, må, efter av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall verkställd prövning, utan särskild ersättning till kronan på de villkor i övrigt, Kungl. Maj:t kan finna skäligt bestämma, upplåtas till landsting, kommun, förening, stiftelse eller annan för anordnande av allmän alkoholistanstalt.

28. Främjande av nykterhet och motarbetande av drycken- skapens följder.

[32.]

*Främjande av
nykterhet och
motarbetande
av drycken-
skapens
följder.*

Under ett antal år tillbaka hava anslag på extra stat av riksdagen beviljats till främjande av nykterhet och motarbetande av drycken-
skapens följder. Anslaget för år 1922 är uppfört med 25,750 kronor.
Därav skall ett belopp om 22,750 kronor såsom förslagsanslag, högst,
enligt riksdagens beslut utgå sålunda:

(Extra anslag.)

a) till främjande av svenska sällskapets för nykterhet och folkuppfostran, det år 1837 stiftade nykterhets-sällskapets verksamhet	kronor 10,000: —
b) till främjande av järnvägsmännens helnykterhetsförbunds verksamhet.....	» 2,000: —
c) till främjande av Sveriges nykterhetssällskaps representantförsamlings upplysningsbyrås verksamhet...	» 10,000: —
d) såsom bidrag till uppehållande av internationella byråns i Lausanne för alkoholismens bekämpande verksamhet.....	» 750: —

Summa kronor 22,750: —